

Årsredovisning

2015

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Omslagsbilder

H.M. Konung Carl XVI Gustav tar en fika i samband med ett besök i november på flyktingförläggningen i Grytan utanför Östersund. Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län, Claes Ahlström.

Kor på bete. Foto: Marie Birkl.

Skidskytte i vinterstaden Östersund. Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län, Thomas Jarnehill.

Renskiljning i Nederhögen. Foto: Ewa Ljungdahl.

Utgiven av

Länsstyrelsen Jämtlands län
Februari 2016

Beställningsadress

Länsstyrelsen Jämtlands län
831 86 Östersund
Telefon 010-225 30 00

Ansvarig

Ulf P Johansson

Löpnummer

2016:9

Diarienummer

106-1532-2016

Publikationen kan laddas ner från Länsstyrelsens hemsida
www.lansstyrelsen.se/jamtland

Innehåll

Landshövdingen har ordet	1
Länsstyrelsen i korthet	5
Organisation	6
Resultatredovisning	9
<i>Länsstyrelseinstruktion 2 §</i>	11
<i>Övrig förvaltning</i>	24
<i>Trafikföreskrifter</i>	25
<i>Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor</i>	26
<i>Regional tillväxt</i>	29
<i>Infrastrukturplanering</i>	37
<i>Hållbar samhällsplanering och boende</i>	40
<i>Energi och klimat</i>	44
<i>Kulturmiljö</i>	48
<i>Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar</i>	54
<i>Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd</i>	60
<i>Lantbruk och landsbygd</i>	90
<i>Rennäring m.m.</i>	98
<i>Fiske</i>	105
<i>Folkhälsa</i>	111
<i>Jämställdhet</i>	117
<i>Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter</i>	121
<i>Integration</i>	127
<i>Organisationsstyrning</i>	135
<i>Personaluppgifter</i>	138
<i>Året i siffror</i>	140
Finansiell redovisning	155
Underskrift av årsredovisningen	175

LANDSHÖVDINGEN HAR ORDET

Jämtlands län utvecklas relativt väl i en orolig omvärld. Vi har sedan 2013 vänt en flerårig befolkningsminskning till en svag befolkningsökning, arbetslöshet som ligger strax under rikssnittet och vi har en besöksnäring som växer. Under 2015 har länet också tagit emot många nyanlända under den oroliga flyktingsituation som råder.

Efter att ha varit landshövding i länet under drygt 1,5 år vill jag inledningsvis framhålla några synpunkter som jag fått i kontakter med kommuner, myndigheter, företag och idéburna organisationer i och utanför länet. Det är tydligt att Länsstyrelsen har en viktig roll för länets utveckling i att verka enande, samlande och framtåsyftande. Enligt min bedömning är de viktigaste frågorna för länets utveckling, tillgången till kapital, att hejda befolkningsminskningen, att bidra till klimatomställningen och att främja infrastrukturutbyggnad inte minst för besöksnäringens behov. SJ:s aviserade nedläggning av nattågstrafiken är oroande när det gäller att upprätthålla hållbara kommunikationer med övriga landet. Utvecklad bredbandsinfrastruktur är en annan avgörande framtidsfråga liksom förutsättningarna för de gröna näringarna. Ökad flyktingmottagning i länet ställer stora krav på länets kommuner men är generellt en viktig del i länets regionala tillväxt. Mitt samlade intryck är även detta år att det finns en osedvanligt stark utvecklingskraft och framtidstro i Jämtlands län. Jag sammanfattar här några av de områden som är viktiga att lyfta fram.

Besöksnäringen – en stabil motor i länets tillväxt

Länets besöksnäring är en stark tillväxtmotor. Omsättningen ökar stadigt, liksom antalet gästnätter och antalet sysselsatta. Fortsatt destinationsutveckling är viktig och Jämtland Härjedalen Turism har under året fått stöd från Regionala strukturfondsprogrammet för mellersta Norrland för att fortsatt vara en motor i destinationsutvecklingen. Tillsammans med ETOUR vid Mittuniversitetet jobbar man också för att bättre kunna mäta och beskriva turismens effekter i ekonomiska och andra termer.

Stora evenemang – en viktig del i länets utvecklingsarbete

Med stark koppling till besöksnäringen gör länet stora satsningar på värdskap för stora evenemang inom sport, kultur, musik och konferens. Några exempel från 2015 är:

- Fortsatt planering av VM i skidskytte som ska arrangeras i Östersund och alpina VM i Åre, med några veckors mellanrum under första kvartalet 2019. Här har Länsstyrelsen speciellt jobbat för att i samråd med berörda kommuner och VM-bolag ta fram underlag för samsyn kring tillstånd, miljökonsekvenser, sociala aspekter med mera – allt i syfte att kunna genomföra dessa stora evenemang på ett hållbart sätt.
- World Cup alpint för damer i Åre i december med hela världseliten i startfältet.
- Åre Kapitalmarknadsdagar-nationalarenan för kapital och finansiering. Ett parallellt arrangemang till världscuperna som syftar till att sammanföra utvalda företag med potentiella investerare och finansiärer.
- Storsjöcupen i fotboll i Östersund. En av Sveriges större ungdomsturneringar med cirka 400 deltagande lag från Sverige, Norge, Danmark, Finland, Estland, Litauen, Ryssland, Polen, England, Malta, Spanien, USA, Mexico, Guatemala, Peru, Argentina, Brasilien, Indien, Thailand och Mongoliet. Storsjöcupen har mer än fördubblat antalet deltagare på bara några år.

- Åre Bike Festival, Norra Europas största cykelfestival, med tävlingsgrenarna Downhill, Freeride, Cross Country, Slope-style och Dirt. Ett återkommande välbesökt evenemang som skapar köer i skidliftarna mitt i sommaren.
- Storsjöyrans i Östersund – Sveriges äldsta musikfestival med anor från 1960-talet som hålls mitt i stadscentrum med artister av världsklass, konstutställningar, filmvisningar, restaurangstråk, uteserveringar, med mera.
- St Olavsloppet, en löparfest med mellan 6 000 och 7 000 deltagare, arrangeras varje sommar mellan Östersund och Trondheim.
- Fävikens Game Fair – vid Åreskutans sydöstra fot drog drygt 30 000 besökare och Bruksvallarna Game Fair i Härjedalen. Två folkfester och mässor med inriktning på jakt, fiske, hundar, hästar, friluftsliv, skog och motor som arrangerades under sommaren.
- Säsongspremiären i World Cup i skidskytte för herrar och damer i Östersund.
- Årefjällsloppet, Sveriges snabbast växande längdskidtävling, för elit och motionär.
- Fjällmaraton, ett 44 km långt årligt återkommande maratonlopp i fjällmiljö, från Vålådalen till Trillevallen.

Dessa och andra liknande evenemang lockar årligen flera tiotusentals besökare till länet och landet, gör oss kända och är oerhört viktiga för såväl den lokala, regionala som nationella ekonomin. Länsstyrelsen medverkar på olika sätt till att dessa evenemang kommer till stand; som vägledare, kampanjdeltagare, tillståndsprövare, medverkande, kontaktskapare, ”dörröppnare”, officiell värd, ansvarig för kringarrangemang, med mera.

Länsstyrelsens integrationsarbete och insatser för flyktingmottagning

Även om flyktingsituationen under hösten satt fokus på asylboende och mottagning av ensamkommande barn är ökad invandring och bra integration en strategiskt viktig fråga för länet. Runt 5 600 kvinnor, män, unga och gamla söker asyl eller har flyttat till någon av våra kommuner med ambitionen att etablera sig här. Länets kommuner tog emot drygt 998 nyanlända för kommunplacering under 2015. Migrationsverket har nu regionkontor och två lokalkontor i länet och avtal om cirka 4 000 platser för asylboende – en ökning med cirka 2 500 platser under året. Länets kommuner har fortsatt att utveckla modeller för att skapa bra processer från asylboende till etablering. Länsstyrelsen har även under 2015 haft ett fokus på att utöka länets mottagningskapacitet både gällande asylsökande, nyanlända och ensamkommande barn. Alla dessa insatser som görs och den myndighetssamverkan vi har är viktiga för att vända en nedåtgående befolkningsutveckling, lösa kompetensväxlingsproblematiken i länet samt bidra till att hantera en ansträngd flyktingmottagning i landet. Länsstyrelsen har således jobbat intensivt med de uppdrag vi fått under hösten att kartlägga möjliga asylboenden i länet, att samordna insatser för flyktingmottagning och att genomföra veckovisa avstämningar av läget i länets kommuner och hos berörda organisationer.

Länets jordbruk under fortsatt hård press

Även detta år har präglats av den pågående mjölkkrisen där situationen för länets mjölkbönder hör till de allvarigare i landet. Länsstyrelsen har lyft fram dessa problem på både nationell och regional nivå i flera forum under året. Det allmänt låga världsmarknadspriset på mjölk kvarstår. Mjölkkvoterna har under året avskaffats inom EU och produktionen av mjölk överskred konsumtionen totalt inom Europa och även i resten av världen. Signaler finns om ytterligare sänkningar av de redan låga mjölkpriserna.

Mjölkföretagen i länet är väldigt viktiga för att upprätthålla heltidslantbruk. Under 2015 har mjölkinvägningen i länet minskat trots att landets produktion har ökat och antalet mjölkproducenter har minskat från 134 till 126. De senaste sju åren har 40 procent av länets

mjölkproducenter slutat. Även antalet köttproducenter minskar. Förutom sysselsättnings-effekten påverkar detta möjligheterna att bibehålla ett öppet odlingslandskap och den biologiska mångfalden. Vidare minskar underlaget för service på landsbygden och även potentiella entreprenörstjänster som lantbrukare tillhandahåller som till exempel väghållning.

För att lantbrukare ska våga investera behövs långsiktigt stabila villkor och en långsiktig politik. EU-stödets utformning i kombination med de nationella stöd vi har i stödområdena är oerhört viktiga och vi vet ännu inte vilka effekter förändringen av de regionala stöden i den nya programperioden kommer att få för jordbruket.

Jordbrukets förutsättningar och jordbrukets konkurrenskraft i norra Sverige måste belysas speciellt och alla krafter för att upprätthålla konkurrenskraftig mjölk- och köttproduktion måste sättas in. Annars finns risken för en mycket kraftig utarmning av lantbruket och landsbygden i länet.

Region Jämtland Härjedalen har nu funnits i ett år

Landstinget i Jämtlands län övertog verksamheten med de regionalpolitiska företagsstöden från Länsstyrelsen den 1 januari 2015 samt den verksamhet som drevs inom Regionförbundet Jämtlands län. Region Jämtland Härjedalen bildades och Länsstyrelsen har under året medverkat till att få till stånd en överenskommelse som tydligt visar våra roller i olika utvecklingsfrågor samt pekar ut ett antal samarbetsområden. Samarbetet utvecklas bra och en fråga som speciellt kommit upp under året är regeringens ambition att skapa väsentligt färre län och landsting i landet – detta har föranlett flera diskussioner mellan Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen.

Eldrimner

Eldrimner, nationellt resurscentrum för mathantverk, har fortsatt omfattande verksamhet i hela landet. Kurser, seminarier, studieresor, rådgivning och aktiviteter för att inspirera och öka kunskapen om mathantverk och vägar till utveckling av såväl företag som produkter har genomförts i än högre grad under året. Intresset inom de olika branscherna mejeri, bageri, gårdssläkt och charkuteri, fiskförädling samt bär, frukt- och grönsaksförädling är stort.

Finansieringsformerna för Eldrimner, vilka diskuterats under lång tid, fick en lösning under slutet av året och är till stor glädje för utveckling av mathantverksföretag i hela landet.

Avvägningar vid vindkraft, fiskodling och turistisk exploatering

Intresset för att bygga ut vindbruk och vattenbruk i länet fortsätter. Samtidigt ökar även allmänhetens klagomål och invändningar mot etableringarna och påverkan från vindkraft och fiskodlingar. De upplevs störande eller hindrande för annan verksamhet. Även vid exploatering av nya områden för turism ställs Länsstyrelsen inför svåra, känsliga och konfliktfyllda avvägningar när olika intressen står emot varandra. Vår bedömning är att Länsstyrelsens roll i sådana avvägningsfrågor är viktig för samhället och att vi genom mångårig erfarenhet har särskilt goda förutsättningar för att hantera dessa frågor professionellt.

Miljöprövningar tar för lång tid

Koncentrationen av miljöprövningsdelegationerna till tolv orter i landet behöver utvärderas. För Jämtlands län innebär hanteringen stora problem för länets näringsidkare då handläggningstiderna blivit orimligt långa. Detta innebär även problem för samhället och samhällsutvecklingen när ärenden kring grundläggande samhällsfunktioner som till exempel avloppsreningsverk inte prövas inom rimlig tid.

Länsstyrelsen jobbar för en hållbar framtid

Länsstyrelsen antog visionen *Tillsammans för en hållbar framtid* under 2014 och har under detta år haft fokus på att lyfta fram hur Länsstyrelsens verksamheter bidrar till hållbar utveckling samt hur detta kan bli en viktig del i samverkan med inte minst Regionen för att verka för ett hållbart län.

Vårt värdegrundsarbete har under året haft fokus på bemötandefrågor där vår ambition är att vi ska uppfattas som lyhörda, empatiska, hjälpsamma och samarbetande i alla lägen.

8 900 ärenden har avgjorts

Länsstyrelsen har 2015 fattat beslut i över 8 900 diarieförda ärenden vilket är nästan 5 300 färre än 2014. Även antalet inkomna och upprättade ärenden har minskat från cirka 14 100 till cirka 8 900 ärenden. Förändringen handlar till stor del om jordbrukarstöden och landsbygdsstöden som minskat med nästan 5 300 beslut och strax över 5 300 inkomna och upprättade ärenden.

Minskningarna beror i huvudsak dels på programbyte för EU-stöden bland annat för jordbrukssektorn och dels på att huvuddelen av Länsstyrelsens arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden för nya programperioden skett i Jordbruksverkets nya IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, varför statistik över inkomna och handlagda ärenden ännu inte är möjlig att hämta ut för 2015.

Antal obeslutade ärenden äldre än två år har ökat från 151 till 278 och där står en ärendegrupp för över 100 nytillkomna ärenden i år. Dessa ses över direkt efter årsskiftet. Antalet obeslutade ärenden och andra för styrningen relevanta handläggningssiffror följs löpande upp vid tertialuppföljningarna och vid årsslut i samband med den årliga redovisningen till Justitiekanslern.

Splittrad finansiering

Finansieringsproblematiken för Länsstyrelsen, där mer än 50 procent av verksamhetens finansiering tilldelas i form av bidrag från nationella myndigheter eller projektfinansiering, kvarstår. Detta medför stora problem för såväl regeringens styrning och uppföljning som för Länsstyrelsens interna planering och resursanvändning.

Länsstyrelsen gick in i 2015 med i det närmaste fullt utnyttjad anslagkredit från 2014, vilket har medfört att 2015 har varit ett ansträngt år finansiellt, där vi fokuserat på att säkra planerings- och uppföljningsrutiner, spara samt hitta vägar för att komma i balans långsiktigt. En avsevärd resultatförbättring har uppnåtts jämfört med 2014 men resultatet är fortfarande negativt, varför de ekonomiska åtstramningarna kommer att bestå åtminstone under 2016. Jag vill återigen påpeka nödvändigheten av att regeringen låter göra en översyn och förenkling av länsstyrelsernas finansiering i syfte att åstadkomma en långsiktigt hållbar finansiering och mindre resurskrävande hantering.

Jöran Hägglund

Landshövding Jämtlands län

LÄNSSTYRELSEN I KORTHET

Nedan redovisas en sammanfattning av Länsstyrelsen ur tre perspektiv – verksamhet, medarbetare och ekonomi.

Verksamhet ¹⁾	2015	2014	2013
Inkomna och initiativärenden (st)	9 089	14 407	15 761
Beslutade ärenden (st)	8 911	14 163	15 896
Utgående ärendebalans (st)	2 645	2 745	2 625
Ej beslutade ärenden äldre än två år (st)	278	151	276

¹⁾ Under 2015 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets nya IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, varför statistik över inkomna och handlagda ärenden inte är möjlig att hämta ut. Siffrorna som redovisas för 2015 är därför ofullständiga och skiljer sig från tidigare års statistik. En del av det arbete som skett avseende landsbygdsstöden har skett i de gamla IT-systemen. Arbetet har handlat om handläggning av utbetalningsärenden från den förra programperioden. Här kan statistik hämtas ut och denna redovisas tillsammans med den ärendestatistik som hämtas från Länsstyrelsens eget diarieföringsystem i tabellen.

Kommentar tabellen: För ärendekommentarer se Landshövdingen har ordet, respektive sakområde och tabell F.

Medarbetare	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter (st) ¹⁾	193,03	200,28	200,32
– varav kvinnor	95,96	97,65	100,90
– varav män	97,07	102,63	99,31
Total sjukfrånvaro (%) ²⁾	4	4	3
– varav kvinnor	4	5	4
– varav män	5	3	2
Personalomsättning nyanställda, tillsvidareanställda (%) ³⁾	9	8	7
Personalomsättning avgångna, tillsvidareanställda (%)	7	8	9

¹⁾ Årsarbetskrafter beräknas från 2015 på 1710 timmar exkl. semester mot tidigare 1760 för både 2014 och 2013 vilket ger avvikelser mot tidigare årsredovisningar.

²⁾ Sjukfrånvaron hämtas nu från Hypergene för 2015 och 2014 varför 2014 avviker från årsredovisningen 2014.

³⁾ Personalomsättningen hämtas nu från Hypergene för 2015 och 2014 varför 2014 avviker från årsredovisningen 2014.

Kommentar tabellen: Se under kapitel personaluppgifter.

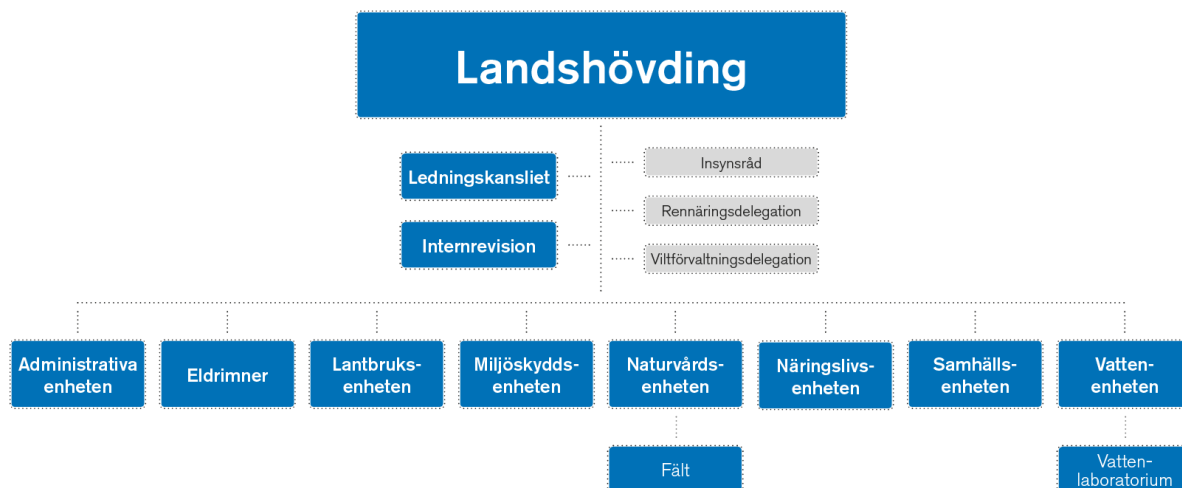
Ekonomi	2015	2014	2013
Verksamhetsintäkter (tkr)	180 722	195 524	194 319
- varav anslag (tkr)	88 940	93 490	90 305
- varav bidrag (tkr)	78 405	86 578	87 210
- varav avgifter och övrigt (tkr)	13 377	15 457	16 804
Verksamhetskostnader (tkr)	194 258	199 583	191 948
- varav kostnader för personal (tkr)	125 845	126 381	123 750
- varav kostnader för lokaler (tkr)	11 033	9 943	9 084
- varav övriga kostnader (tkr)	57 380	63 258	59 113
Lämnade bidrag och transfereringar (tkr)	122 510	168 727	216 672
Förvaltningsanslag av totala intäkter (%)	49 %	47 %	44 %
OH-kostnad av total kostnad (%)	22,12	21,85	23,44
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr) ¹⁾	29,33	29,68	29,37

¹⁾ Konto 6912 Avskrivningar ingår sedan 2014 i summan för lokalkostnader. 2013 års värde är därför inte jämförbart.

Kommentar tabellen: Se om verksamhetskostnader och lämnade bidrag under respektive sakområde, om lokaler se tabell E. Förvaltningsanslagets andel av totala intäkter för 2014 och 2013 är här 1 procent högre än i årsredovisningarna för 2014 och 2013.

ORGANISATION

Organisationen 2015-12-31.

Landshövding

Länsstyrelsen är en enrådgivningsmyndighet vilket innebär att landshövdingen är myndighetschef och svarar ensam direkt inför regeringen. Myndigheten har ett Insynsråd istället för styrelse. Landshövdingen ansvarar bland annat för att verksamheten bedrivs effektivt och enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel.

Ledningskansliet

Länsrådet leder det dagliga arbetet på Länsstyrelsen och är ställföreträdare för landshövdingen. Biträdande länsrådet är chef för ledningskansliet samt avlastar och stödjer landshövdingen och länsrådet i det dagliga arbetet och är länsrådets ställföreträdare.

Ledningskansliet arbetar med stöd och service till landshövding, länsråd, ledningsgrupp och enheter, genom landshövdingens sekreterare, administratör och husfru. Ledningskansliet arbetar också med programarbete, tillväxt, näringslivsutveckling, internationalisering, koordinering av Länsstyrelsens utvecklingsinitiativ och internt förbättringsarbete.

Internrevision

Internrevisorn delas med Länsstyrelsen i Västerbotten och har sin anställning där. För arbetet vid Länsstyrelsen Jämtlands län är internrevisorn formellt direkt underställd landshövdingen och fristående från den övriga organisationen.

Insynsråd

Vid Länsstyrelsen ska det finnas ett Insynsråd med högst åtta ledamöter. Ledamöterna utses av regeringen efter anmälan av landshövdingen. Landshövdingen ska vara ordförande i insynsrådet och hålla rådet informerat om verksamheten. Insynsrådet ska stödja landshövdingen i dennes ledning av Länsstyrelsen. Insynsrådet sammanträder i den omfattning som rådet och landshövdingen bestämmer.

Rennäringsdelegation

Rennäringsdelegationen består av sju ledamöter. Landshövdingen är ordförande. Länsstyrelsen utser ledamöter och ersättare i delegationen. Tre ledamöter och deras ersättare ska vara rennäringsutövare och utses efter samråd med Sametinget. Rennäringsdelegationen prövar ärenden om friköp och upplåtelse av mark, jakt och fiske på statens mark samt är ett samrådsforum i frågor som rör rennäringen.

Viltförvaltningsdelegation

Viltförvaltningsdelegationen är ett organ inom Länsstyrelsen för samverkan i frågor som rör viltförvaltningen inom länet. Landshövdingen är ordförande och övriga ledamöter representerar politiken, Polisen, jakt- och viltvårdsintresset, naturvårdsintresset, friluftsinintresset, jordbruket, ägare av jordbruksmark, lokalt näringsliv och besöksnäring, skogsnäringen, rennäringen, Samerna och fåbodbruket. Viltförvaltningsdelegationen beslutar om övergripande riktlinjer för viltförvaltningen i länet.

Fjälldelegation

Till Länsstyrelsens organisation finns också en fjälldelegation kopplad. Den är gemensam för länsstyrelserna i Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Den är ett organ för samverkan i fjällfrågor med inriktning mot en hållbar utveckling i landets fjällområden.

Fjälldelegationen består av landshövdingarna från Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Vart och ett av länen svarar under två års tid för ordförandeskapet i delegationen. Landshövdingen i det län som svarar för ordförandeskapet är ordförande i delegationen.

Enheter

Administrativa enheten: Ekonomi, verksamhetscontroller, HR, kommunikationsfrågor, upphandling, arkiv, diarium, reception, lokalvård och vaktmästeri.

Eldrimner: Nationellt centrum för mathantverk. Ger kunskap, stöd och inspiration till mathantverkare i hela Sverige. Eldrimner hjälper företagare genom rådgivning, seminarier, studieresor, utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte, allt för att mathantverket ska utvecklas.

Lantbruksenheten: Jordbrukarstöd, djurskydd, livsmedelskontroller, veterinära frågor, kompetensutveckling inom lantbruksområdet samt förvärvsärenden av jordbruksfastigheter.

Miljöskyddsenheten: Tillstånd och tillsyn enligt Miljöbalken. Tillståndsprövning av till exempel miljöfarlig verksamhet, transporter, vattenskyddsområde, kemikaliehantering, energitorvtäkter. Förebyggande och operativ tillsyn inom miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet. Efterbehandling av förorenade områden. Tillsynsvägledning och kontroll gentemot kommunerna.

Naturvårdsenheten: Naturskydd, naturförvaltning, Naturum, vilt- och jaktfrågor inklusive upplåtelser och en fältarbetsgrupp.

Näringslivsenheten: Förvaltningsmyndighet och beredningssekretariat för Interreg Sverige-Norgeprogrammet, projekt- och företagsstöd inom Landsbygdsprogrammet, regionalpolitiska projektstöd, bygdeavgiftsmedel samt landsbygds- och lantbruksutvecklingsfrågor.

Samhällsenheten: Samhällsplanering- och boende, infrastrukturplanering, samhällsberedskap, jämställdhet, integration, alkohol, narkotika, dopning och tobak, folkhälsa, miljömål, energi- och klimatfrågor, juridik och rättsfrågor, våld i nära relationer och kulturmiljö.

Vattenenheten: Fisketurismutveckling, förvaltning av fisket på renbetesfjällen, kalkning, miljöövervakning, vattenmiljömålsarbete, vattenförvaltning, beredningssekretariat och ett vattenlaboratorium som utför vattenanalyser åt fjorton länsstyrelser.

Rådgivande organ och andra grupperingar

Samverkansråd: Samverkansrådet är ett organ för samverkan om rovdjursförvaltning mellan länsstyrelserna i norra samverkansområdet, som omfattar Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län samt med Sametinget.

Näringslivsråd: Näringslivsrådet är ett initiativ från Landshövdingen för att skapa ett forum för dialog mellan representanter för näringslivet, Länsstyrelsen och Region JH i frågor som rör företagen och näringslivsutveckling. Näringslivet är representerat av nio företagare.

Övervakningskommitté och tre styrkommittéer för Interreg Sverige-Norge: Förordar urval av ansökningar om projektstöd till de projekt som kommittén anser ska stödjas, innan Länsstyrelsen fattar beslut om stöd. Övervakningskommittén ska dessutom säkerställa kvalitén och effektiviteten i programgenomförandet.

Beredningssekretariat för Vattenmyndigheten: Länsstyrelsen i Västernorrlands län är vattenmyndighet i Bottenhavets vattendistrikt, där Jämtlands län ingår. Vattenmyndigheten har en vattendelegation som fattar beslut om miljökvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner. Vid Länsstyrelsen i Jämtlands län finns ett beredningssekretariat som övervakar tillståndet i länets vatten, utövar tillsyn över verksamheter med koppling till vatten och att hjälper Vattenmyndigheten med att genomföra vattendirektivet.

RESULTATREDOVISNING

Resultatredovisningens ordningsföljd följer den av länsstyrelserna gemensamt beslutade verksamhets- och ärendestrukturen, VÄS, som används för länsstyrelsernas ärende- och ekonomiredovisning.

Varje verksamhetsområde inleds med likvärdiga tabeller där utvecklingen av årsarbetskrafter, verksamhetskostnader, ärendehantering och bidragsutbetalningar presenteras samt i förekommande fall utfall av brukarundersökningar. Tabellerna följs av kommentarer till de redovisade värdena samt kommentarer till andra väsentliga prestationer och resultat inom sakområdet. Därefter följer åiterrapporteringen av de regleringsbrevsuppdrag som ska åiterrapporteras i årsredovisningen och som avser det aktuella verksamhetsområdet.

Länsstyrelseinstruktionen (2007:825) 2 § första stycke avseende nationella mål åiterrapporteras genom indikatorerna som är placerade under respektive verksamhetsområde. Övriga delar av 2 § länsstyrelseinstruktionen åiterrapporteras under rubriken Länsstyrelseinstruktionen 2 §.

De flesta belopp i resultatredovisningen är framtagna med hjälp av ett länsstyrelsegemensamt rapportpaket. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser. Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat ej anges.

Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. Tidigare årsredovisningar är årsarbetskraften baserad på 1 760 timmar. Jämförelsetalen för 2013 - 2014 är därför omräknade utifrån det nya talet för en årsarbetskraft.

Medeltal anställda beräknas som ett genomsnitt av antalet anställda personer under året. Hänsyn är tagen till anställningsomfattning, längd på anställningen och tjänstledigheter. Uppgiften hämtas för 2014 och 2015 från Hypergene.

Indikatorer

Länsstyrelserna fick i uppdrag att utarbeta enhetliga indikatorer i regleringsbreven både 2011 och 2012. Uppdragen samordnades av Länsstyrelsen i Örebro. Indikatorerna ska beskriva hur resultatet förhåller sig till målet att nationella mål ska få genomslag i länen samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Förslag till indikatorer redovisades till regeringen i juni 2012. Genom ett särskilt regeringsbeslut 2012-12-18 (S2012/8969/SFÖ) bestämdes att indikatorerna ska ingå i länsstyrelsernas årsredovisning från och med 2012 i enlighet med den rapport som Länsstyrelsen i Örebro redovisat till regeringskansliet.

Efter att indikatorerna nu använts i tre årsredovisningarna 2012-2014 fick länsstyrelserna ett nytt uppdrag i regleringsbrevet 2015. Uppdraget lyder

”Vidareutveckling av indikatorer

94. Länsstyrelserna ska följa upp och utvärdera de resultatindikatorer som togs fram 2011 och utifrån uppföljningens resultat föreslå **nya resultatindikatorer** alternativt vidareutveckla befintliga resultatindikatorer. Indikatorer kan även föreslås för verksamhetsområden där länsstyrelserna är verksamma och där det inte tidigare finns resultatindikatorer.

Målsättningen är att **tydligare knyta länsstyrelsernas insatser till resultatindikatorerna**, som ett verktyg för att följa upp måluppfyllelsen. En utgångspunkt för arbetet ska vara att **minska antalet resultatindikatorer** per verksamhetsområde.

Uppdraget ska genomföras i samråd med Finansdepartementet och samordnas av Länsstyrelsen i Örebro län. Redovisningen ska lämnas till Regeringskansliet (Finansdepartementet) senast den 30 september 2015.”

I den slutrapport som Länsstyrelsen i Örebro lämnade till regeringskansliet i september 2015 föreslås att flera indikatorer tas bort då de sannolikt inte tillräckligt knyter an till länsstyrelsernas insatser och beroende på att de har ett dåligt stöd bland länsstyrelserna. För några indikatorer föreslås mindre justeringar.

I rapporten föreslås också att länsstyrelserna får ett nytt uppdrag att utarbeta nya indikatorer för de som föreslås tas bort och eventuellt för nya områden som tidigare inte haft indikatorer. Den viktigaste slutsatsen är att nya indikatorer måste ha en starkare koppling till länsstyrelsernas verksamhet och vara ordentligt förankrade hos länsstyrelserna. Denna del av rapporten kommer regeringskansliet att återkomma till senare.

De förslag till förändringar av indikatorerna som redovisats i rapporten till regeringskansliet ska gälla från och med årsredovisningen för 2015, se vidare under respektive verksamhetsavsnitt.

Undantag från ekonomiadministrativa regelverket

I regleringsbrevet för 2015 har regeringen beslutat om följande undantag från det ekonomiadministrativa regelverket:

Vid redovisning av länsstyrelsernas uppgifter som avses i 2 § första - tredje styckena förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion ska myndigheten inte tillämpa 3 kap. 1 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att resultatredovisningen ska avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats vad gäller volym och kostnader.

Vad gäller fördelningen av verksamhetens totala intäkter och kostnader i resultatredovisningen enligt 3 kap. 2 § jämfört med 3 kap. 1 § tredje stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska verksamhetskostnader och årsarbetskrafter redovisas i en för länsstyrelserna enhetlig struktur och enligt anvisningar från Länsstyrelsen i Örebro län. Detta innebär ett undantag från kravet att redovisa intäkter.

Länsstyrelseinstruktion 2 §

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Länsstyrelsen ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Länsstyrelsen ska främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.

Länsstyrelsen ska vidare ansvara för de tillsynuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den. Förordning (2008:1346).

Nationella mål

Länsstyrelsen återrappporterar huvuddelen av sitt arbete med de nationella målen under respektive sakområde senare i årsredovisningen. Vi vill emellertid lyfta fram några insatser här.

Besöksnäringens betydelse för regional tillväxt

Länsstyrelsen vill speciellt peka på sitt arbete att bidra till målet för den regionala tillväxtpolitiken: Utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft.

Besöksnäringen är viktig för Jämtlands län. Den bidrar i hög grad till att konkurrenskraftiga företag i konkurrenskraftiga turistdestinationer utvecklas. Destination Åre, Vemdalen, Funäsfjällen, Lofsdalen med flera är välkända besöksmål i länet. Förutom att bidra till destinationsutveckling, som är en strategiskt viktig insats i det regionala tillväxtarbetet, stödjer länet strategiska investeringar i turistföretag både från anslag 1:1, Regionala Strukturfondsprogrammet för mellersta Norrland och från åtgärder i landsbygdsprogrammet. Detta kräver samverkan och samsyn mellan Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen. Länsstyrelsen är också representerad i det branschråd för turistutbildningar som Mittuniversitetet har inrättat med syfte att bidra till att besöksnäringen i länet får tillgång till välutbildad arbetskraft.

Länsstyrelsen har också medverkat i olika aktiviteter för att bidra till att stora evenemang förläggs till Jämtlands län och att dessa utvecklas till hållbara event. Under 2014 tilldelades länet värdskapet för två stora vintersportevenemang, alpina VM 2019 och skidskytte-VM 2019. Dessa evenemang är väldigt viktiga för länet då de genererar mycket sysselsättning dels i investeringarna inför 2019, dels som stora besöksmål under själva genomförandet. Men dessa evenemang sätter också Jämtlands län på kartan och bidrar till högre nationell och internationell attraktionskraft till stor nytta för bland annat besöksnäringen. Förmågan att kunna genomföra olika sorters stora evenemang är viktigt för utveckling av besöksnäringen. Under året har Länsstyrelsen speciellt i möten med VM-bolag och berörda kommuner tagit fram en vägledning för genomförande av stora event.

Klimatpåverkan och klimatanpassning i Jämtlands län

Klimatstrategi¹ för Jämtlands län, som antogs 2014, omfattar både minskad klimatpåverkan och klimatanpassning och syftar att ge vägledning för i det lokala klimatarbetet hos offentliga aktörer, näringsliv och föreningar. Den innehåller en klimatvision för år 2030 samt regionala mål och åtgärdsplaner för perioden 2014-2020.

I april 2015, under seminariet Klimatfokus 2020, bildade Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen gemensamt ett regionalt Klimatråd. Klimatrådet består av en styrgrupp med elva representanter från näringsliv och offentliga aktörer, samt en samverkansgrupp med representanter från de organisationer som skrivit under en avsiktsförklaring om att bidra till det regionala klimatarbetet. Klimatrådet utgör ett viktigt samarbetsforum för klimat- och energifrågor i länet.

Strategiskt utvecklingsarbete inom kulturmiljöområdet

För att bidra till det nya nationella målet för kulturmiljöarbetet tog Länsstyrelsen under 2014 fram en Kulturmiljöstrategi för 2014-2020². Syftet var att få en samlad bild av våra uppdrag och tjäna som en gemensam vägvisare i det dagliga arbetet med länets kulturmiljöuppdrag.

Strategin beaktar även jämställdhetspolitiken och har som mål att kulturmiljöarbetet ska leda till en bredare historieskrivning där både kvinnor och män synliggörs och att fler byggnadsminnen skildrar kvinnor och barns miljöer. Detta sker bland annat genom att bidragsgivningen ska prioritera dessa områden. Länsstyrelsen har också under flera år arbetat med att på olika sätt stötta länets kommuner med att ta fram kommunala kulturmiljöprogram. Under 2015 har arbetet fortsatt tillsammans med Östersunds, Ragunda, Bergs och Krokoms kommuner.

Nationella mål för livsmedelskedjan

Den nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan syftar till att skydda människors och djurs hälsa och värna konsumenternas intressen. I Länsstyrelsens uppdrag ingår att samordna kommunernas verksamhet. Länsstyrelsen har under 2015 tillsammans med Livsmedelsverket utfört två ordinarie revisioner och en uppföljande revision. Länsstyrelsens uppfattning är att läget i länets kommuner är starkt varierande. I en del kommuner finns mindre avvikelser, medan det i andra fall noteras allvarliga avvikelser, vilket Länsstyrelsen ser mycket allvarligt på. Livsmedelsverket har i myndighetsrapporteringen under året noterat att en av Jämtlands kommuner rapporterat så få utförda livsmedelskontroller att det motiverar särskild uppföljning. Länsstyrelsen kommer bistå Livsmedelsverket i uppföljningen under 2016.

Antibiotikaanvändning och Länsstyrelsens kontroll av läkemedel

Länsstyrelsen ser en positiv trend i antibiotikaanvändningen som minskar i länet och i landet i stort. Sverige har strategier för rationell antibiotikaanvändning och för begränsning av antibiotikaresistens vilket har god effekt.

Länsstyrelsen är den myndighet som på djursidan kontrollerar förskrivning, hantering och användning av antibiotika och som därigenom har stort inflytande i arbetet med att minska antibiotikaresistens och förekomsten av läkemedelsrester i livsmedel. Tyvärr finns i rapporteringen av läkemedel till djur ingen möjlighet att följa upp användningen av antibiotika på länsnivå.

¹ Länsstyrelsens dnr 423-1574-2014.

Miljömålet Ett rikt odlingslandskap i fara

Länsstyrelsen höjde under förra året prioriteringen för miljömålet Ett rikt odlingslandskap till den högsta nivån. Länet är rikt på natur- och kulturområden, särskilt odlingslandskapet och flera jordbruksbygder ligger inom riksintresse för kulturmiljö. Det är därför viktigt med betande djur som nöt, får, get och häst. Idag är bristen på betande djur det största hotet mot de värdefulla miljöer som bidrar till biologisk mångfald. Därför är det viktigt med en bibehållen eller växande andel lantbruk med djurhållning. De betande djuren är en förutsättning för flera miljömål och även för att klara mål enligt Art- och habitatdirektiven för Natura 2000.

Mathantverk viktigt för en levande landsbygd

Det nationella resurscentrumet för mathantverk, Eldrimner, är av stor betydelse för utvecklingen av landsbygden. Jordbruksföretag kan genom förädling av sina råvaror finna nya försörjningsmöjligheter och befintliga mathantverkare kan få kompetensstöd för att utveckla sin verksamhet och även växa.

De nationella målens genomslag i länet

Länsstyrelsen påbörjade under 2014 en process i syfte att utveckla arbetet för att nationella mål ska få genomslag i länet. Under 2015 har arbetet fortsatt med fokus på olika verksamhetsområden inom länsstyrelseinstruktionen 3 §, länsstyrelsens uppgifter.

Arbetet har inneburit att identifiera aktuella mål för det egna politikområdet och sen tolka dessa i relation till myndighetens uppdrag. Med detta som grund har, för verksamheten, relevanta delmål och aktiviteter formulerats. Deltagande verksamheter 2015 har varit Integration, Samhällsskydd, Kulturmiljö, Samhällsplanering, Miljö- energi och klimat, Folkhälsa samt Jämställdhet. Utmaningarna har varit extra stora inom Samhällsplanering då ett stort antal nationella mål berör området. Länsstyrelsen har under flera år haft uppdrag i regleringsbrevet att regionalisera nationella mål utifrån Boverkets skrivelse Sammanställning av nationella mål, planer och program av betydelse för fysisk samhällsplanering (2011:7). Målen i regleringsbrevet har varit olika varje år, vilket inte främjat en hållbar process. Framtagna underlag har inte i önskad omfattning använts i den dagliga verksamheten. Under 2015 har regleringsbrevsuppdrag 45 varit att regionalisera mål inom ekonomi och demografi. I samverkan med Region Jämtland Härjedalen har Länsstyrelsen använt befintliga regionala strategier som knyter an till uppdraget. Utifrån dessa har delmål med åtföljande aktiviteter utarbetats. Arbetet har resulterat i konkreta aktiviteter som är inplanerade till 2016.

Inom Folkhälsa, Jämställdhet och Kulturmiljö är de nationella målen komplexa, men mer avgränsade. Inom dessa verksamheter har de nationella målen regionaliserats i strategier för respektive område, vilket underlättat formuleringen av delmål med åtföljande aktiviteter. I målarbetet har det även uppstått synergier. Genom att koppla ihop målen för jämställdhet och kulturmiljö har ”jämställda regionaliserade kulturmiljömål” formulerats.

För verksamheterna samhällsplanering och samhälls- och krisberedskap har målarbetet synliggjort behovet av ökad dialog med andra regionala och lokala aktörer för att nå uppsatta verksamhetsmål.

Sektorsövergripande arbete och samordning av samhällsintressen och statliga myndigheters insatser

Internt Samrådsforum

Länsstyrelsen inrättade 2011 Samrådsforum som ett organ för interna tvärsektoriella samordningsfrågor och arbetet i detta forum förbättrades under 2014 med nya rutiner och bättre uppföljningsunderlag som vi använt under 2015. Samrådsforum fungerar allt bättre för att identifiera frågor som kräver löpande samråd och Länsstyrelsen har med detta forum en fast struktur för hantering av tvärsektoriella frågor som leder till allt bättre helhetsbedömningar. Det medför även att Länsstyrelsen lyfter upp frågor som kräver utvecklingsinsatser för en bättre samordning och samsyn. Länsrådet leder detta arbete vilket är av stor strategisk betydelse och alla enheter inom Länsstyrelsen är representerade. Under 2015 har flera frågor kring miljömålen, vattenfrågor, naturvårdsfrågor, planfrågor förutom större remisser hanterats i detta forum. Även de frågor som har sitt ursprung i länsstyrelseinstruktionens § 5, de som kallas sektorsövergripande uppgifter, bevakas i Samrådsforum. Under 2015 har vi haft runt 15 möten i detta forum där totalt 35 ärenden har hanterats.

Länsstyrelsen har också fortsatt med rutinerna för beslutsmöten på ledningsnivå där varje enhet inför beslut ska väga in hur beslutet påverkar miljömålen, jämställdhet, regelförenkling med mera.

Avvägningsmyndigheten

Länsstyrelsen ställs ofta inför svåra, känsliga och konfliktfyllda avvägningar mellan olika mål och intressen som står emot varandra eller gör anspråk på nyttjande av samma resurs. Intressenter kan vara exploatörer, besöksnäring, rennäring, ortsbefolkning, vatten- och vindkraft, bevarandointressen, jakt och fiske, friluftsliv, olika riksintressen, eller annat som ska vägas mot varandra. Länsstyrelsens roll blir därför att samordna, medla, kompromissa och slutligen ikläda sig rollen av den tvärsektoriella ”avvägningsmyndigheten” som beslutar i frågan. Länsstyrelsen har stor kunskap om fjällområdets och inlandets förhållanden när dessa komplexa och ibland även känsloladdade frågor hanteras. Vår bedömning är att Länsstyrelsens roll är viktig för samhället och att vi genom mångårig erfarenhet har särskilt goda förutsättningar för att hantera dessa frågor på ett bra sätt.

Frågan om planerna på en turistisk exploatering av ”Örndalen” i närheten av Vemdalen i Härjedalen har fortsatt hanterats under året, nu med en ny plan från exploatörerna. Länsstyrelsens tidigare dispensbeslut föll i Mark- och miljööverdomstolen och det har resulterat i ett omtag från exploatörerna. Länsstyrelsen fortsätter sitt arbete att avväga motstående intressen i frågan.

Omfattande myndighetssamverkan inom integrationsområdet och flyktningmottagningen

Integrationsområdet är ett område där sektorsövergripande arbete är viktigt på flera nivåer. Länsstyrelsen samverkar regelbundet med Arbetsförmedlingen och Migrationsverket. Nämnas kan de avstämningar och gemensamma möten som skett ute i kommunerna i samband med överläggningar om platser för mottagande av nyanlända. Länsstyrelsen har anordnat fem möten under året där samverkan kring integrationsfrågor belystes mellan länets kommuner, Region Jämtland Härjedalen, Landstinget, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Försäkringskassan och Polisen. En ny reviderad Regional överenskommelse, RÖK, om mottagning, etablering och integration är antagen mellan Länsstyrelsen, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Försäkringskassan och Regionen.

Flyktingsituationen under hösten har lett till omfattande samverkan i länet. Länsstyrelsen har genom de uppdrag regeringen tilldelat Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, MSB, genomfört inventeringar av möjliga asylboenden i länets kommuner och medverkat i regelbundna lägesavstämningar kring flyktingmottagningen. Landshövdingen har också haft flera avstämningar på ledningsnivå med Polisen, Region Jämtland Härjedalen, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och Försäkringskassan kring flyktingsituationen som bland annat lett till resurssamverkan mellan Försäkringskassan och Migrationsverket. Lägesavstämningarna visar att mottagandet i nuläget är mycket ansträngt inom många områden, framförallt, när det gäller ensamkommande barn, inom socialtjänstens område där flertalet kommuner anger att läget är kritiskt med svårigheter att rekrytera personal och att hinna göra insatser som motsvarar lagstiftningens krav. Kommunerna redovisar att det även har varit svårt att på kort tid hitta lämplig personal och lämpliga lokaler för ändamålet. Uppföljningarna visar också att skolan och överförmyndarna får en allt mer pressad situation.

Samordning av kommunernas livsmedelskontroll

I det utpekade ansvaret gällande samordning av kommunernas livsmedelskontroll har Länsstyrelsen under 2015 arrangerat två länsmöten samt tillsammans med Livsmedelsverket genomfört tre revisioner inom livsmedelskontrollen. Länsmötena har varit mycket uppskattade både av Livsmedelsverket och av kommunerna, vilka har deltagit med flertalet av sina livsmedelsinspektörer. Mötena har bidragit till ökad samsyn och höjd kunskapsnivå inom området.

Samordning kring krisberedskap

Länsstyrelsen genomför sedan några år tillbaka veckovisa prov med RAKEL-systemet tillsammans med polis, räddningstjänst, kommunerna, Region Jämtland Härjedalen, Försvarmakten, SOS Alarm, Trafikverket och Vattenregleringsföretagen. Proven leds av Länsstyrelsens tjänsteman i beredskap, TIB. Insatserna syftar till att personalen som deltar ska känna sig trygga med systemet i en krissituation. En annan viktig del i att utveckla den gemensamma krishanteringsförmågan är att skapa kontakter och rutiner för samverkan över myndighetsgränserna. Genom att hålla samman olika nätverk förenklas samordningen vid en samhällsstörning. Några exempel på nätverk är:

- Krishanteringsrådet som består av offentliga och privata aktörer.
- Älvnätverket som är ett nationellt forum för dammsäkerhet och flödesberedskap.
- Gränsräddningsrådet som består av Räddningstjänst, Polis, Sjukvård inom Jämtlands län och Nord, Sör -Tröndelag.

Samråd inom jämställdhetsområdet

Länsstyrelsen har i samverkan med Arbetsmiljöverket och Mittuniversitetet under året synliggjort kvinnors arbetsvillkor. Många kvinnor i länet är sysselsatta inom den offentliga sektorn. Det är också inom delar av den sektorn som de högsta sjukskrivningstalen finns. Under året har ett seminarium riktat till förtroendevalda, chefer och politiker genomförts. Deltagarna fick ta del av aktuell statistik och forskning från Mittuniversitetet. Arbetsmiljöverket berättade hur det förebyggande arbetet praktiskt genomförs för att minska personalens ohälsa. Aktiviteten var mycket uppskattad.

I syfte att förebygga våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck träffas ledningen för länsstyrelsen, regionala polismyndigheten, åklagarämbetet samt Region Jämtland Härjedalen regelbundet. Insatser och uppföljning utgår från en gemensam handlings- och kommunikationsplan.

Samverkan inom samhällsplanering och boende

Länsstyrelsen har under året samverkat med Kronofogdemyndigheten, kommunala och privata bostadsbolag samt socialtjänst i vräkningsförebyggande arbete. Tidiga insatser leder till minskat bortfall av hyresintäkter och lägre administrativa kostnader hos hyresvärdar. Men framförallt leder det till färre personliga tragedier. För familjer som plötsligt drabbas av försämrad ekonomi vid till exempel sjukdom, arbetslöshet med mera är byte av bostad många gånger enda lösningen. En förutsättning för det är, förutom att agera snabbt innan skulden blir för stor, att det finns tillgång till mindre och/eller billigare bostäder inom beståndet.

Länsstyrelsens sakområde för Samhällsplanering och boende har nära samverkan med Lantmäteriet och Trafikverket i syfte säkerställa att statliga samhällsintressen tas tillvara och samordnas. Den principöverenskommelse som gemensamt tagits fram mellan Länsstyrelsen och Lantmäterimyndigheten har resulterat i ett effektivt samarbete. Under året har inget behov av särskilda möten med Trafikverket och Lantmäteriet uppstått. Däremot har en ärendestyrd dialog förts med handläggare på dessa verk. Bedömningen är att en ökad samsyn har uppnåtts och att den fortsätter att utvecklas.

Länsstyrelsens roll att främja länets utveckling*Vår vision för Länsstyrelsen styr bland annat vårt utvecklingsarbete*

Länsstyrelsens ska verka för en modern och robust samhällsstruktur med fungerande infrastruktur, konkurrenskraftiga och framgångsrika företag och samma villkor för män och kvinnor, flickor och pojkar i hela länet. Vi ska både värna och använda natur- och kulturmiljöer på ett hållbart sätt. I uppdraget ingår att motverka miljöpåverkan och effekter av skadliga klimatförändringar. Vi ska bidra till ett län som många vill besöka men framför allt till ett län där ännu fler vill bo och jobba. *"Tillsammans för en hållbar framtid"* är vår vision och den ger oss samlad kraft att tillsammans och målmedvetet arbeta för en hållbar framtid i vårt län. Länsstyrelsen väger samman olika intressen och strävar efter att göra de helhetsbedömningar som är nödvändiga för en samhällsutveckling som är socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar. Länsstyrelsen jobbar med såväl intern som extern samverkan för att nå målen. Viktiga mål är att värna och utveckla länets naturresurser och förutsättningar i övrigt för att uppnå en hög livskvalitet och välfärd för alla.

Naturmiljö och fjäll är viktiga för länets utveckling

Genom länets tydliga profil som ett fjäll- och landsbygdslän har Länsstyrelsen genom mångårigt arbete tillägnat sig hög kompetens i att hantera komplexa frågor i och runt våra fjäll och god kännedom om förutsättningarna, medborgarnas och näringslivets villkor i fjäll- och landsbygdsmiljöer. Detta gäller även inom jakt- och fiskefrågor, rennärlingsfrågor, natur- och rovdjursförvaltning, uppföljning och analys av storskaliga miljöförändringar i fjällmiljö samt förvaltning och nyttjande av sötvattenresurser. Länsstyrelsens långa erfarenhet i kombination med spetskompetens är synnerligen värdefulla vid avvägningar i de målkonflikter som ibland uppträder i natur- och kulturmiljöer, i samband med utveckling av turistisk verksamhet och annan exploatering i dessa områden.

De statliga renbetesfjällen är åretruntmarker för rennärlingen enligt rennärlingslagen och det innebär att upplåtelse för annan verksamhet kan ske om det inte är till avsevärd olägenhet för rennärlingen. Till saken hör att samerna är Europas enda erkända urfolk och det finns en stark internationell lagstiftning och konventioner om urfolkens rätt som måste beaktas i tillägg till den svenska lagstiftningen. Turismen är en basnärling i Jämtlands län som växer, skapar sysselsättning och exportinkomster. Länsstyrelsen medverkar på olika sätt för att understödja denna tillväxt.

Utveckling av landsbygden

Jämtlands län är glest befolkat men har en boendestruktur med residensstad mitt i länet, centralorter i kommunerna och dessutom en befolkningsstruktur i övrigt som täcker in större delen av länet. Jämtlands län präglas av en levande landsbygd spridd i stora delar och har större andel av befolkningen boende utanför tätorterna jämfört med andra län. Besöksnäringen finns i stora delar av länet. De näringar som har utvecklats på landsbygden och de näringar som har potential inför framtiden finns i stor utsträckning företrädta i länet. Det är jordbruket och skogsbruket men också en utveckling av dessa som till exempel med ökad förädlingsgrad inom mathantverket och en utveckling av biomassaproduktion. Dessutom är utvecklingen av vindkraften stark – även det en näring med stark koppling till landsbygden. Utveckling av så kallat livsstilsboende och arbete inom tjänstesektorn är en viktig utvecklingsfråga för landsbygden.

Länets demografiska utmaningar

Under 2015 har Länsstyrelsen samverkat med Regionen i syfte att regionalisera nationella mål inom områdena ekonomi och demografi med betydelse för samhällsplaneringen. Det är av stor vikt att det finns en god samverkan och tydlighet mellan de regionala aktörerna som har i uppdrag att stimulera till utveckling i länets kommuner. Eftersom flera av länets kommuner är mycket små, med begränsade resurser är det viktigt att de får kompletta och samlade planeringsunderlag. Arbetet har resulterat i att regionala mål i strategier och program, med bärighet på demografi och ekonomi, har identifierats för att sedan brytas ned till konkreta insatser i Länsstyrelsens arbete.

I arbetet med länets demografiska utmaning, det vill säga en kraftigt åldrande befolkning och ett stort födelseunderskott, anser Länsstyrelsen att jämställdhetspolitiken kan användas som en hävstång. Exempel på detta är bred delaktigheten i samhällsplaneringen, att samhället skapas utifrån både kvinnors och mäns villkor oavsett etnicitet och ålder. Andra områden är att lyfta fram och synliggöra kvinnors kulturmiljöer samt verka för att fler kvinnor får ta del av våra gemensamma resurser som stöd, direkt eller indirekt, från landsbygdsprogrammet, bygdemedel eller kulturmiljöanslaget.

Tillståndet i länet

Befolkningen – stora inomregionala skillnader – inflyttning viktigt

Befolkningen i länet har ökat svagt under året och ligger vid utgången av kvartal tre strax över 127 000 personer och har ökat med runt 500 personer. Befolkningen minskar dock i alla kommuner utom i Krokoms och Östersunds kommuner och i år även Bräcke och Härjedalens kommuner. Däremot finns stora skillnader i befolkningsstrukturen mellan länets olika kommuner. I tillväxtområdena har vi ganska normalt utseende på befolkningspyramiden men i övriga delar av länet finns en tydlig ”midja” på pyramiden med få unga vuxna och där är även andelen kvinnor i familjebildande och yrkesverksamma åldrar lägre. Länet får totalt sett en allt äldre befolkning med på sikt ökat behov av vård och omsorg. En ökad inflyttning till länet är därför mycket angelägen.

Fortfarande låg andel utrikesfödda

Jämtland är det län som har näst lägst andel utrikes födda i landet. I samtliga av länets kommuner har dock andelen utrikes födda ökat under hela 2000-talet. I länet som helhet har andelen utrikes födda i stort sett fördubblats från 4,1 procent till 8,1 procent de senaste tio åren. Invandringen har således ökat de senaste åren och den har en avgörande betydelse för att bryta den nedåtgående befolkningsutvecklingen i länet. Under årets första tre kvartal har nettoflyttning mot utlandet varit + 872 personer, ungefär samma nivå som föregående år.

Flyktingmottagningen står för en stor del av invandringen och under 2015 låg mottagningen i länets kommuner på runt 1 000 nyanlända. Migrationsverket finns också med egna kontor i länet och har för närvarande cirka 4 000 platser för asylboende. Detta är positivt och kan på sikt leda till att allt fler flyktingar väljer att etablera sig i Jämtlands län.

Länsstyrelsens integrationsarbete är viktigt för att bidra till ökad invandring.

Sysselsättningen – som riket

I Jämtlands län har arbetsmarknaden fortsatt att utvecklas relativt väl under 2015. Arbetsförmedlingen redovisar ökning av antalet nyanmälda lediga jobb och väldigt låga varseltal för länet. Arbetslösheten har under året minskat och ligger fortsatt strax under rikssnittet men är fortfarande för hög, speciellt för ungdomar. Den totala arbetslösheten i december låg på 7,7³ procent, en minskning med 0,3 procentenheter jämfört med för ett år sedan. Snittet för riket låg på 8,0 procent. Den lägsta arbetslösheten noteras i Åre kommun med 5,9 procent medan Strömsund hade länets högsta notering med 11,5 procent. Länet står också inför en kompetensförsörjningsproblematik. Tidigare undersökningar visar att fram till 2025 kommer 22 000 personer att lämna arbetsmarknaden och det finns bara 15 000 unga som kan ta deras plats. Både offentliga och privata arbetsställen påverkas. Stora avgångar kommer att ske inom vård och utbildning men även personal med högre teknisk kompetens i företag och chefer kommer att bli briststyrken. Länet behöver fortsatt kraftsamla för att möta denna problematik.

Händelser under året

Jordbrukets förutsättningar är speciellt viktiga att bevaka och främja.

Jordbruket, framför allt mjölkproduktionen, är en betydelsefull näring i Jämtlands län. Relativt sett är den lika betydelsefull som jordbruket är för Skåne län vid en direkt jämförelse. Jordbrukets betydelse för Jämtlands län är dock mer långtgående och mångfacetterad än vad de 126 mjölkproducerande lantbrukarna och en livsmedelsindustri med ett par hundra personer direkt och indirekt sysselsatta ger vid handen, till exempel:

- Lantbrukarna bidrar till att landsbygden är bebodd och genom sin entreprenörsverksamhet skapas också förutsättningar för andra att bo på landsbygden.
- Lantbrukarna bidrar i stor utsträckning till att det för Jämtlands län och turismnäringen, som är en basnäring i länet, så attraktiva öppna landskapet kan vidmakthållas.
- Många underleverantörer på landsbygden är beroende av lantbrukarna som kunder.

Såväl Arla där de flesta mjölkleverantörer är medlemmar som Norrmejerier, som ett tiotal lantbrukare är anslutna till, påverkas av den internationella marknaden när världsmarknadspriset direkt påverkar avräkningspriset. Det är en situation som många lantbrukare känner sig hårt pressade av.

Att bibehålla vår konkurrenskraft i mjölkproduktion, där arronderingsförutsättningar⁴, odlingsförutsättningar, långa avstånd, ägarstruktur på lantbruksfastigheter kraftigt påverkar möjligheten till storleksrationalisering, är en stor utmaning i länet.

³ Inskrivna arbetslösa i december 2015 som andel (procent) av den registerbaserade arbetskraften 16 – 64 år.

⁴ Arrondering är ett fastighetsrättslig begrepp för att dela upp mark i fastigheter.

Långsiktiga förutsägbara villkor är viktiga för länets lantbrukare. EU-stödets utformning i kombination med de nationella stöd vi har i stödområdena är oerhört viktiga och vi vet ännu inte vilka effekter förändringen av de regionala stöden i den nya programperioden kommer att få för jordbruket. Detta gör planeringssituationen svår för länets lantbrukare. Effekterna kan bli märkbara i länet både i landskapet och i sysselsättningen.

Den nu beslutade nya stödområdesindelningen för Kompensationsstödet har varit en stor och komplex fråga som skapat mycket osäkerhet hos lantbruksföretagen. Länsstyrelsen har bidragit med att ta fram statistik och beräkningar för hur de olika förslagen skulle påverka lantbruksföretagen.

Ytterligare en ekonomisk påverkan under året för lantbruket i länet är att av de 250 mnkr som brukar betalas ut årligen i jordbrukarstöd så kommer cirka 60 procent av 2015 års stöd att förskjutas till första kvartalet 2016.

Arbetet med livsmedelstrategin har startats upp under året, Länsstyrelsen har medverkat vid den nationella kickoffen i början av mars samt vid dialogmöte i Umeå för norrlänen. Länsstyrelsen har samlat och delgett utredarna vid Näringsdepartementet synpunkter.

Jämtlands län motor för utveckling av Mathantverk i hela landet

Det nationella resurscentrumet för mathantverk, Eldrimner, är av stor betydelse för utvecklingen av landsbygden. Jordbruksföretag kan genom förädling av sina råvaror finna nya försörjningsmöjligheter och befintliga mathantverkare kan få kompetensstöd för att utveckla sin verksamhet och även växa. Länsstyrelsen ser utveckling av småskalig vidareförädling på gårdsnivå, mathantverk, som ett viktigt instrument att stimulera ökat företagande på landsbygden. Genom att höja förädlingsvärdet på gårdsproduktionen kan även små gårdar som inte klarar kraven på storleksrationalisering bli konkurrenskraftiga – och trenden med närproducerat, att lyfta speciella produkter bara ökar.

Eldrimner har fortsatt omfattande verksamhet i hela landet. Kurser, seminarier, studieresor, rådgivning och aktiviteter för att inspirera och öka kunskapen om mathantverk och vägar till utveckling av såväl företag som produkter har genomförts i än högre grad under året. Intresset inom de olika branscherna mejeri, bageri, gårdsslakt och charkuteri, fiskförädling samt bär, frukt- och grönsaksförädling är stort. Detta visade sig inte minst under idé- och kunskapsforumet Saerimner, 6-8 oktober, med temat ”Ett rikt mathantverk, socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart”. Forumet lockade såväl mathantverkare som politiska företrädare och fick stort genomslag i media.

Finansieringsformerna för Eldrimner, vilka diskuterats under lång tid, fick en lösning under slutet av året och är till stor glädje för utveckling av mathantverksföretag i hela landet.

Länsstyrelsens tillsynsuppgifter

Tillsynsuppgifter

Länsstyrelsen har utfört tillsyn över ett flertal av de områden den har tillsyn över. Den egeninitierade tillsynen är emellertid hårt prioriterad och får ofta stå tillbaka för den händelsestyrda tillsynen.

Länsstyrelsen har särskilt under 2015, enligt uppdrag 66 i årets regleringsbrev, sammanställt och redovisat hur många förelägganden avseende vattenkraft och/eller dammar som Länsstyrelsen för sin tillsyn över vattenverksamheter beslutat mellan år 2012–2014. Länsstyrelsen lämnade in redovisningen⁵ till Regeringskansliet, Miljö- och energidepartementet, den 23 mars 2015.

Tillsynsvägledning

Länsstyrelsen gör årligen tillsyn eller tillsynsvägledning av kommuner och kommunal verksamhet. I samband med detta ger Länsstyrelsen en samlad återrapportering av all tillsyn vid ett tillfälle till den kommunala ledningen utöver rapporteringen till respektive nämnd och verksamhet. Detta sker årligen i två av länets åtta kommuner enligt ett rullande schema. Varje kommun får därmed en samlad återrapportering vart fjärde år. Återrapporteringen sker såväl genom en samlad rapport som genom ett möte där återrapportering sker. Under 2015 skedde en koncentrerad tillsyn av Bräcke och Krokoms kommuner, möte för återrapportering är planerat till februari 2016. Båda kommunerna har inom sin tillsyn enligt miljöbalken tagit tag i de problem som Länsstyrelsen fann för fyra år sedan.

Under februari 2015 skedde återrapportering av tillsyn som skett under 2014 av Ragunda och Östersunds kommuner. Dessa kommuner har inom sin tillsyn kontroll över sin verksamhet, endast mindre påpekanden gavs.

Länsöverskridande samarbeten kring tillsyn

Länsstyrelsen har ett samarbete med Länsstyrelsen i Västernorrlands län. Det har träffats avtal om samarbete om tillsyn av vindkraftsparker under uppbyggnad avseende parker som är placerade vid och över länsgränsen.

Den långa handläggningstiden hos Miljöprövningsdelegationen är emellertid ett stort problem för Länsstyrelsens möjlighet att kunna planera sin verksamhet och tillsyn. Detta gäller också länets näringsliv och samhällets möjligheter att planera sin verksamhet och investeringar.

Tillsyn miljöområdet

Länsstyrelsen har en förhållandevis hög andel egna tillsynsobjekt inom miljöfarlig verksamhet. Därtill tillkommer en hög andel tillsynsobjekt inom vattenverksamheter då det finns mycket vattenkraft, regleringsdammar och snötillverkning i länet. En särskild satsning har skett för tillsyn av vindkraftsparker under uppbyggnad, främst avseende uppfyllande av villkor avseende kompensation och reglering av renskötsel i området, vattenkraft, energitorvtäkter, täkter som omfattas av reglerna i 9 kap. miljöbalken. Inom vindbruket läggs mycket tid på tillsyn under uppbyggnad för att lösa konflikter och frågor som uppstår mellan olika näringar och intressen, såsom vindbruk och rennäring när dessa ska verka inom samma område. Antalet konflikter avseende vindkraft ökar och även klagomålen om störningar, främst i form av buller. Därtill har viss händelsestyrd tillsyn utförts främst inom vattenverksamhet, vattenbruk och undersökningar med anledning av uranprospektering. Det senare området skapar både mycket oro i de aktuella bygderna och många kontakter med olika företrädare.

Under 2015 har även ett särskilt tillsynsprojekt pågått där Länsstyrelsen arbetat med att ta fram en allmän broschyr om arbete med förorenade områden rörande pågående verksamheter. Broschyren ska kunna användas av verksamhetsutövare samt miljöskyddshandläggare på

⁵ Länsstyrelsens diariennr 530-1389-2015.

länsstyrelser och kommuner. Inom projektet har även några specifika branschbeskrivningar tagits fram som kort beskriver vad som är särskilt viktigt att tänka på vid tillsyn inom dessa branscher. Materialet är även tänkt att kunna användas av andra län.

Länet har ett stort antal stora kraftverks- och regleringsdammar. Då nya dammsäkerhetsbestämmelser trädde ikraft 2014 har detta inneburit ett ökat arbete för länsstyrelsen under 2015 med att besluta om dammsäkerhetsklass för de största dammarna. Detta arbete kommer att fortgå till och med 2018. Med detta arbete följer även ökat krav på att bedriva tillsyn av dammarna.

En brand i en kreosotanläggning i maj renderade stor tillsynsinsats av Länsstyrelsen. Länsstyrelsen arbetade även tillsammans med bolaget med att ta fram en plan för att hitta förening efter branden.

Tillsyn inom det veterinära området

Länsstyrelsen har under året utfört tillsyn och kontroll över följande delar av det veterinära området: Tillsyn över djurhälsopersonal, kontroll av djurskydd, kontroll av primärproduktion av livsmedel och foder, smittsamma sjukdomar och läkemedel samt kontroll av hästpass. Vidare har den kommunala livsmedelskontrollen i tre kommuner reviderats. Under året har även två provtagningsomgångar för Livsmedelsverkets räkning genomförts inom ramen för restsustanskontrollen. Länsstyrelsen tar i detta sammanhang prover på odlad fisk.

Dödsbon

Länsstyrelsen utövar tillsyn över de dödsbon som äger jordbruksfastigheter och att dessa fastigheter avyttras från dödsboet inom reglerad tid.

Bitillsyn

Länsstyrelsen i Jämtlands län har till och med 2015 skött bitillsynen i både Jämtlands och Västernorrlands län genom ett samarbetsavtal med Länsstyrelsen i Västernorrlands län.

Sjukdomar i fiskodlingar

De senaste åren har smittsituationen gällande anmälningspliktiga sjukdomar vid länets vattenbruk försämrats. Under 2015 har nya utbrott av fisksjukdomen Bacterial Kidney Disease, BKD, inträffat i Ströms Vattudal inom Strömsunds kommun och två tillfällen av rödmunsjuka, *Yersinia ruckeri*, har uppträtt i Bergs kommun.

Under året har Länsstyrelsen även verkat för att information om smittstatus i odlingar lättare ska vara tillgängligt i samband med tillståndsgivnings för ut- och insättning av fisk. Detta har åtminstone delvis lyckats då Länsstyrelsen nu, vad gäller anmälningspliktiga sjukdomar, får information direkt från Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, vid konstaterade fall i landet.

Kulturmiljölagen

Enligt Riksantikvarieämbetets vägledning för tillämpning av kulturmiljölagen ska Länsstyrelsen bedriva tillsyn. Tillsynen ska kontrollera verksamhet som regleras enligt lag och förordning. Den ska vara händelsestyrd och/eller målstyrd och omfatta fornminnen, byggnadsminnen, kyrkliga kulturminnen, kulturresevat och objekt som omfattas av bidragsförordningen. Under 2015 har tillsyn bedrivits av fornminnen, några bidragsobjekt samt kulturresevat. Under året har arbetet påbörjats med att ta fram ett tillsynsprotokoll för tillsyn av byggnadsminnen.

Kameraövervakningslag

Enligt 39 § kameraövervakningslagen utövar Länsstyrelsen tillsyn över kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde. Länsstyrelsen ska också se till att tillståndskravet och anmälningsplikten för uppsatta övervakningskameror följs. Under 2015 har Länsstyrelsen följt den nationella tillsynsplanen som avser domstolar och polismyndighet. Tillsyn har gjorts vid en domstol och sex poliskontor.

Vid domstolen uppmärksammade Länsstyrelsen att en kamera måste riktas om för att minska upptagningsområdet. Vid polisstationerna hade flera kameror flyttats och tiden för övervakningen hade ändrats. I övrigt föranledde tillsynen enligt nationella tillsynsplanen inga anmärkningar. Utöver detta så har Länsstyrelsen gjort 33 tillsynsbesök av butiker i Östersund. Resultatet av detta var att en butik har förelagts att ansöka om tillstånd till kameraövervakning. Fyra butiker har förelagts att lämna in anmälan om kameraövervakning. Tio anmälningar av kameraövervakning har avregistrerats eftersom butikerna har upphört. Fem butiker saknade upplysningsskylt.

Plan och bygglag

Länsstyrelsen har tillsyn över kommunernas beslut om detaljplaner, områdesbestämmelser, och i vissa fall över lovbeslut och förhandsbesked. Under 2015 har tillsynen skett genom granskning av kommunala detaljplaner med särskild fokus på Länsstyrelsens så kallade överprövningsgrunder. Länsstyrelsen har inte överprövat någon detaljplan under 2015. Länsstyrelsen ska även ge byggnadsnämnden tillsynsvägledningen. Förutom detta förs en dialog med kommunerna för att diskutera eventuella behov av underlag, avvägningar, med mera. Detta tas upp under våra kommunbesök eller i särskilda möten.

Länsstyrelserna ska även följa upp kommunernas tillsynsarbete i olika frågor. Under 2015 har fokus varit på byggnadsnämndens tillsyn av bestämmelserna om energihushållning och energieffektivisering samt lekplatser. Under året har två kommuner granskats.

Rennäringslag

Länsstyrelsen har tillsyn enligt Rennäringslagen avseende renar som uppehåller sig utanför renskötselområdet eller befinner sig på mark inom detta område under tid då renskötsel inte får bedrivas där. Under 2015 har tre ärenden upprättats. Varje ärende innehåller anmälningar från flera markägare. Två ärenden resulterade i en anmaning. Ett ärende avskrevs då renarna redan var borta när beslutet fattades. Ingen egeninitierad tillsyn har förekommit.

Vidare bedrivs tillsyn av högsta tillåtna antal renar för de olika samebyarna i länet. Här har inget ärende upprättats under året. Orsaken är att det bara är praktiskt genomförbart att förelägga samebyn att minska antalet i samband med renräkningen. Detta sker direkt efter slakten. Därefter splittras flocken geografiskt. Ett vitesföreläggande i det skedet skulle innebära så stora kostnader för renägaren att det står i direkt strid mot EU-konventionen om urbefolkningens möjlighet att försörja sig.

Alkohol- och tobakslagen

Det finns ett flertal regler som gäller för försäljning av tobak och alkohol. Kommunerna ansvarar tillsammans med polisen för att lagar och regler följs. Länsstyrelsens uppgift är dels att ge stöd och råd till kommunerna, dels att kontrollera att kommunerna sköter sitt arbete. Tillsynen inkluderar både hur den kommunala tillsynen dokumenteras och hur den sköts rent praktiskt.

Länsstyrelsen har under 2015 arbetat kontinuerligt med att följa upp och utveckla arbetet med alkohol- och tobakslagen. I uppföljnings och utvecklingsarbetet har tre kommuner besökts för tillsyn. Vidare har fem nätverksträffar med länets alkohol- och tobakshandläggare genomförts i syftet att arbetet ska utvecklas och säkras. Länsstyrelsen ser en positiv utveckling i länet. Sammankomsterna ger erfarenhetsutbyte och de goda exemplen som finns i kommunerna sprids i länet. Även förstärkta insatser för att förbättra tobakstillsynen med praktiska och teoretiska utbildningar har genomförts. Länsstyrelsen har också väglett och stöttat kommunerna i rådgivning om tobak- och alkohollagen kontinuerligt under året.

Övrig förvaltning

VOLYMER OCH KOSTNADER	2015	2014	2013
Avser verksamhet 20* och 21*			
Årsarbetskrafter män	1,59	2,95	3,29
Årsarbetskrafter kvinnor	2,18	3,04	1,87
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,96	2,99	2,57
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	5 074	8 278	5 639
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	2,66	4,25	3,02
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 280	1 131	1 155
Antal beslutade ärenden	1 269	1 139	1 221
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	18	18	10
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	23 548	33 450	36 603

Kommentarer till tabellen

Länsstyrelsen har under 2015 förstärkt området kameraövervakning genom köp av konsulttjänst.

Verksamhetskostnaderna är betydligt lägre under året i jämförelse med 2014. Förklaringen till detta är att under 2014 genomfördes allmänna val. I det arbetet deltog medarbetare från hela myndigheten.

Länsstyrelseinstruktion 4 §

1. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också de allmänna valen

Under året har det inkommit 81 ärenden inom VÄS 201 allmänna val. Flertalet är begäran om att avsäga sig politiska uppdrag, eller begäran ny röstsammanräkning inom kommunfullmäktige.

Trafikföreskrifter

VOLYMER OCH KOSTNADER	2015	2014	2013
Avser verksamhet 25*			
Årsarbetskrafter män	0,03	0,03	0,12
Årsarbetskrafter kvinnor	0,55	0,19	0,66
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,30	0,11	0,39
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	522	230	667
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,27	0,12	0,36
Antal ärenden, inkomna och upprättade	226	260	239
Antal beslutade ärenden	227	266	237
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kommentarer till tabellen

Förberedande av val, genomförande samt efterarbetet ligger till grund för den tillfälliga minskningen av egen årsarbetskraft under 2014. I det ingår att Länsstyrelsen även hann påbörja förberedelser inför ett eventuellt nyval. Trots detta har antalet ärenden och beslut de senaste åren varit relativt konstant. Inköp av konsulttjänst under åren 2014 och 2015 har gjort detta möjligt.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Antal inkomna och upprättade ärenden angående begäran eller ansökan om lokala trafikföreskrifter har minskat. Nämnas kan att antal beslut om lokala trafikföreskrifter under 2012 uppgick till drygt 200 stycken, år 2014 var antalet föreskrifter 58 och för 2015, 54 stycken. Däremot har andelen avslag ökat i omfattning. Under 2015 gjordes 16 avslag på ansökningar om åtgärder, främst hastighetssänkning, under 2014 var det 7 avslag. Ett beslut om en begäran om åtgärd till exempel hastighetsänkning kan generera flera trafikföreskrifter, detta gäller även vid ansökan om tävling på väg.

Fortfarande framkommer det att vissa föreskrifter om hastighet, stopp- och väjningsplikt saknas i den rikstäckande databasen för trafikföreskrifter, RTD, men inte alls i samma omfattning som tidigare. Att föreskrifterna finns i RTD är en förutsättning för dess giltighet.

Länsstyrelsen noterar att ansökningar angående tävling på väg är konstant. Det rör sig om cirka 20 tävlingar per år. Trots detta tenderar behovet av resurser att öka. Detta beror på att allt fler tävlingar på cykel genomförs både i terräng och på väg, vilket förutsätter ökad intern samverkan kring naturvård och kulturmiljö.

Länsstyrelsen noterar även att en del av tävlingsarrangörerna undersöker möjligheten till att inte ansöka om tillstånd. Troligen är den största orsaken ansökningsavgiften som för närvarande är 2 300 kr, vilket kan anses hög för en arrangör av en liten tävling.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

VOLYMER OCH KOSTNADER	2015	2014	2013
Avser verksamhet 28*			
Årsarbetskrafter män	0,99	0,99	0,60
Årsarbetskrafter kvinnor	5,43	5,72	5,96
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	3,33	3,35	3,28
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	6 791	6 722	6 580
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	3,57	3,45	3,52
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 040	1 042	918
Antal beslutade ärenden	1 082	1 009	917
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	1	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kommentarer till tabellen

Antalet årsarbetskrafter för kvinnor har sjunkit med 0,29 jämfört med föregående år, beroende på att det under 2014 gjordes en stor insats av enhetschef och biträdande enhetschef, båda kvinnor, då nya arbetsformer och ny personal introducerades i verksamheten.

I övrigt är det inte några anmärkningsvärda förändringar i de redovisade siffrorna. Verksamheten har löpt stabilt under året. Antalet anmälningsärenden gällande djurskydd har minskat med cirka 20 procent jämfört med 2014 till 273 stycken, vilket är en återgång till samma storleksordning som året innan.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Djurskyddskontroll i projektform

Under 2015 har Länsstyrelsen börjat arbeta med djurskyddskontrollen i projektform. Arbetssättet medför bättre överblick och ger ett samlat resultat för kontrollområdet. Vinsten med arbetsformen är även att kompetensen utvecklas och att samsyn underlättas.

Projekt för Verifiering av djurskyddskontroll, VAD

Projektmodellen för egenverifiering enligt Artikel 28 i kontrollförordningen (EG) nr 882/2004, som Länsstyrelsen i Jämtland tagit fram finns numera spridd över flertalet andra länsstyrelser och används delvis i Jordbruksverkets långsiktiga målbild för djurskyddskontrollen.

Projektmodellen som sedan 2014 ingår i linjearbetet fortsätter och under 2015 har parallellkontroll och dokumentgranskning skett. Parallellkontrollen och den omfattande dokumentgranskningen av rapporter, ställningstaganden, förelägganden, avgiftsbeslut, uppföljningar med mera ger Länsstyrelsen möjlighet att på ett systematiskt sätt arbeta med ständiga förbättringar med målet att handläggning utförs på ett ändamålsenligt, effektivt och rättssäkert sätt.

Återrapportering regleringsbrev

6. Länsstyrelserna ska rapportera om eventuella problem med hot och våld riktat mot personal inom verksamhetsområdet livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor.

Under 2015 har inga incidenter angående hot och våld skett vid kontrollbesök i fält eller via telefon. Grova okvädningsord via telefon och mejl har dock uttalats vid flera tillfällen mot chef och handläggare inom verksamhetsområdet livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna

veterinära frågor. Det har under året genomförts en riskinventering och det finns system för att logga alla hot och våldsincidenter.

Tabell 1.1: Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Länsfakta	2015	2014	2013
Antal personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal	7	3	14
Årsarbetskrafter inom området djurskydd	3,1	3,7	3,6
Årsarbetskrafter inom området livsmedelskontroll	0,4	0,3	0,4
varav Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av livsmedel i primärproduktionen	0,2	0,1	0,1
Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av foder i primärproduktionen	0,1	0,0	0,1
Antalet genomförda kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter.	0	0	0
Antal kontroller av hästpass	36	25	31

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso, ärendehanteringssystemet Platina, Djurskyddskontrollregister

Kommentar tabell 1.1

Under året har en av djurskyddshandläggarna tillsatts, på en del av sin tjänst, som samordnare för djurskydd, foder och livsmedel med uppgift att samordna kontrollen inom dessa områden samt verka för samsyn i bedömningar. Årsarbetskrafter lagda på kontrollarbete avspeglar detta.

Länsstyrelseinstruktion 4 §

2. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över veterinärers verksamhet samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Tillsyn över djurhälsopersonal

Länsstyrelsen har uppdaterat den fleråriga tillsynsplanen för djurhälsopersonalen inklusive kontaktuppgifter för veterinärer och övrig djurhälsopersonal. Specifierade kontrollintervall bygger på Jordbruksverkets riktlinjer. Sju veterinärer har under året kontrollerats. Utöver detta har nio granskningar av anmälan om så kallad villkorad läkemedelsbehandling utförts. Vid två tillfällen har även vårdhygien på veterinärkliniker kontrollerats. Veterinärers ansvar i samband med förskrivning och tillhandahållande av läkemedel till livsmedelsproducerande djurslag har även kontrollerats genom kontroll av läkemedel på gård.

Övervakning i form av dokumentgranskning av salmonellaprovtagning på fjäderfä i länets värphönsstallar har utförts kvartalsvis.

Länets rutin för hantering av utbrott av livsmedelsburen och zoonotisk smitta har uppdaterats i samarbete med Region Jämtland Härjedalen och kommunerna.

Epizootidag har arrangerats av Länsstyrelsens beredskapsenhet. Länsveterinär, samt pensionerad länsveterinär har även deltagit i epizootiövning i Västerbotten.

Djursjukdomar

Anmälningar av misstanke eller konstaterade fall av anmälningspliktiga sjukdomar har gjorts i 41 fall till Länsstyrelsen. Anmälningarna har rört kvarka och hästinfluensa hos häst, yersinios hos människa, leishmanios och transmissibel veneral tumör hos hund, BKD och rödmunsjuka hos odlad fisk, BKD hos vild fisk, salmonellos hos katt, ILT hos fjäderfä, trichinellos hos varg och salmonellos hos nötkreatur. Åtgärderna har letts och samordnats av länsveterinären i enlighet med länsstyrelseinstruktionen och gällande lagstiftning för anmälningspliktiga sjukdomar. Om det rört sig om en zoonos⁶ har Länsstyrelsen underrättat smittskyddsläkaren och i vissa fall kommunens hälsoskyddskontor. Vissa misstankar har befunnits obefogade.

Anmälningspliktiga sjukdomar i fiskodlingar och hos vildfisk

De senaste åren har smittsituationen gällande anmälningspliktiga sjukdomar vid länets vattenbruk försämrats. Under 2015 har nya utbrott av fisksjukdomen bacterial kidney disease, BKD inträffat i Ströms Vattudal inom Strömsunds kommun och två tillfällen av rödmunsjuka har uppträtt i Bergs kommun.

Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, i Uppsala beviljades under året medel ifrån Jordbruksverket för att undersöka om BKD-smitta förekommer i vild fisk i vattensystemet runt Ströms Vattudal. Provtagningen av vilda laxfiskar⁷ utfördes av Länsstyrelsen tillsammans med SVA och berörda fiskevårdsorganisationer. Av totalt 100 analyserade fiskar via analysmetoderna ELISA och PCR gav tio stycken positivt utslag på ELISA och en av dessa var även positiv på PCR. Den fisk som visade positivt utslag med båda analysmetoderna var en röding fångad i Kvarnbergsvattnet där det inte förekommer något vattenbruk. Hur BKD etablerat sig i Kvarnbergsvattnet är i dagsläget oklart.

Under året har Länsstyrelsen även verkat för att information om smittstatus i odlingar lättare ska vara tillgängligt i samband med tillståndsgivnings för ut- och insättning av fisk. Detta har åtminstone delvis lyckats då Länsstyrelsen nu, vad gäller anmälningspliktiga sjukdomar, får information direkt från SVA vid konstaterade fall i landet.

⁶ Zoonoser är sjukdomar eller smittämnen som på ett naturligt sätt kan spridas mellan djur och människor.

⁷ Öring, harr och sik.

Regional tillväxt

VOLYMER OCH KOSTNADER	2015	2014	2013
Avser verksamhet 30*			
Årsarbetskrafter män	4,08	5,19	5,88
Årsarbetskrafter kvinnor	4,91	6,24	5,60
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	4,65	5,71	5,73
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	10 671	12 705	12 935
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	5,60	6,52	6,93
Antal ärenden, inkomna och upprättade	122	364	411
Antal beslutade ärenden	94	418	395
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	34 150	101 341	145 899

Kommentarer till tabellen

Med anledning av att Region Jämtland Härjedalen bildades 2015 och övertog hela ansvaret för det regionala tillväxtarbetet har stora förändringar skett på inom området regional tillväxt. Kvar på Länsstyrelsen finns ansvar för en mindre del av det regionala tillväxtanslaget. Detta har påverkat antalet årsanställda, verksamhetskostnader, antal inkomna och beslutade ärenden samt utbetalningarna. Värt att notera är att antalet årsanställda endast minskar med 1,06 trots att flera medarbetare omfattades av verksamhetsövergången. Förklaringen till det är utökningen av uppdraget inom Interreg Sverige-Norgeprogrammet där Länsstyrelsen i Jämtlands län nu ansvarar för samtliga tre delområdessekretariat. Dessa handläggare anställdes under våren 2015 och har därför inte fullt genomslag på 2015 års årsarbetskrafter.

Återrapportering regleringsbrev

28. Berörda länsstyrelser ska redovisa exempel på och kommentera inom vilka områden samverkan sker mellan länsstyrelsen och den aktör som har det regionala utvecklingsansvaret i länet samt hur denna samverkan har utvecklats.

Samverkan mellan Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen

Region Jämtland Härjedalen bildades den 1 januari 2015 då Regionförbundets verksamhet lyftes över i sin helhet och Länsstyrelsens stödhantering av 1:1-medel till sin största del flyttade till Landstinget. Länsstyrelsen hade tidigare en mycket bra löpande samverkan med Regionförbundet Jämtlands län både på lednings- och sakområdesnivå och den har vi varit måna om att föra med oss till Region Jämtland Härjedalen.

Under året har vi format en gemensam överenskommelse som dels ska tydliggöra våra roller i olika verksamheter och dels peka ut viktiga samverkansområden. Denna överenskommelse som lades fast den 15 september 2015 är grunden för vårt fortsatta samordningsarbete både på lednings- och sakområdesnivå. Ett ledningsmöte hölls den 21 augusti då vi förutom överenskommelsen diskuterade och lade fast riktlinjer för gemensamt klimat och energisamarbete samt för gemensam länsprofilering.

Biträdande regiondirektören ingår i Länsstyrelsens näringslivsråd för att säkerställa gemensam information och diskussion med ledande företag i länet. På en övergripande nivå finns ett förslag till gemensamt utvecklingsarbete vad gäller tillståndet i länet och detta har under året mynnat ut i samverkan kring en årsrapport samt en gemensam konferens.

Inom de tidigare identifierade samarbetsområdena har följande, med koppling till området regional tillväxt, stämts av under året:

Klimat och energi

Det samverkansavtal mellan Länsstyrelsen och Regionförbundet som funnits har ersatts av organiserandet av ett "Klimatråd" i länet. I klimat- och energisamarbetet finns en handlingsplan sedan 2012. Under 2014 antog Regionförbundet och Länsstyrelsen en ny Klimatstrategi för Jämtlands län, Mål och åtgärder 2014-2020. Strategin tar ett helhetsgrepp om klimatarbetets båda sidor, energiomställning och klimatanpassning, och har ambitionen att ge en sammanhållen vägledning och samverkan för både dessa utmaningar. För att genomföra denna strategi har det bildats ett Klimatråd som reglerar samverkan. Samarbetet inom klimat och energiområdet fungerar fortsatt bra.

Infrastruktur för bredband

Länet har sedan 2013 en strategi för fortsatt utbyggnad av bredbandsnät i Jämtlands län. Region Jämtland Härjedalen har under 2015 beslutat om en Digital Agenda. Möjligheter att stödja fortsatt bredbandsutbyggnad finns dels i Landsbygdsprogrammet 2014 - 2020, dels i det Regionala strukturfondsprogrammet för mellersta Norrland 2014 -2020.

Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen har under året samverkat på flera olika sätt runt bredbandsfrågor. Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen har träffat en gemensam överenskommelse om att tillsätta en bredbandskoordinator med Länsstyrelsen som huvudman. Detta gjordes innan regeringen beslutade om medel till de regionalt tillväxtansvariga om tillsättning av bredbandsamordnare. Vi har ett avtal mellan oss om att tjänsten finns på Länsstyrelsen och att den samfinansieras under 2015 och delar av 2016 med medel från anslag 1:1. Från och med september 2016 kommer ansvaret och finansieringen helt att övertas av Regionen. Tjänsten fyller en viktig funktion när det gäller att samordna och mobilisera intressenter och resurser i arbetet med att skapa ett fungerande fibernät i hela länet, då stöd kan lämnas genom både Landsbygdsprogrammet och det Regionala strukturfondsprogrammet.

Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen har också samverkat i ett uppdrag att ta fram en behovskartläggning av ortsammanbindande nät i länet. Denna har Tillväxtverket använt för offentligt samråd i anslutning till de stödansökningar som kommit in.

Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen har även samverkat i projektutformningen kring redundant fiberförbindelse mellan Åsarna och Mittådalen, ett projekt som stöds av Post och Telestyrelsen.

Infrastruktur för fysiska kommunikationer

Region Jämtland Härjedalen har ansvaret för länets arbete med Länstransportplanen. Löpande avstämningar har gjorts i olika frågor bland annat inom ramen för Transportutvecklingsrådet, där det även ingår representanter från bland annat Trafikverket, Handelskammaren, Inlandsbanan, skogsnäringen, besöksnäringen, åkerinäringen och kollektivtrafiken.

Länsstyrelsen har också fortsatt medverkat i det gemensamma projektet Jämtlandsstråket kring samverkan mellan regional utveckling och samhällsplanering med Region Jämtland Härjedalen och kommunerna Åre, Östersund och Krokom. Där har det genomförts ännu ett seminarium med runt 60 deltagare där analysunderlag presenterades och diskussioner om möjlig regionförstoring och regional tillväxt lyftes.

Länspartnerskapsmöten

Länsstyrelsen har deltagit i två länspartnerskapsmöten hos Region Jämtland Härjedalen där man främst diskuterat prioriteringar av projekt i samband med ansökningar till de regionala strukturfondsprogrammen för mellersta Norrland.

Länsstyrelsen har även deltagit i strukturfondspartnerskapets möten för mellersta Norrland. Man har haft två utlysningar och programgenomförandet har kommit igång. Mycket samverkansarbete har gjorts inom bredbandsområdet.

Länspartnerskapsarbetet kommer också att ta upp frågor kring Interreg Sverige-Norgeprogrammet, Landsbygdsprogrammet och hur de regionala utvecklingsmedlen inklusive företagsstöden används.

Interreg Sverige-Norge

Länsstyrelsen är förvaltande myndighet för Interreg Sverige-Norgeprogrammet för perioden 2014 – 2020. Två utlysningar är beslutade. Region Jämtland Härjedalen finns med i prioriterande partnerskap och är även verksamma i initieringen av insatser.

Integrationsarbetet

Region Jämtland Härjedalen deltar i de regelbundna samordnarträffar som Länsstyrelsen håller med kommunerna, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och övriga länsaktörer inom integrationsområdet. Region Jämtland Härjedalen ingår i den regionala överenskommelsen för mottagning, etablering och integration som reviderats under 2015. Region Jämtland Härjedalen har även under 2015 fortsatt drivit samordningsprojekt för kommunernas arbete kring mottagning och etablering med medel som Länsstyrelsen beviljat utifrån de så kallade § 37-insatserna⁸. Samverkan inom integration har stor koppling till regional utveckling och Region Jämtland Härjedalen lyfter in invandrings- och integrationsaspekter i sitt arbete med den regionala utvecklingsstrategin och har under 2015 beslutat om en Integrationsstrategi för länet.

Gemensam strategi för länets profilarbete

Vid mötet med Region Jämtland Härjedalen aktualiserades återigen värdet av att ta fram en plan för hur vi mer strategiskt kan samverka i frågor för länets profilering. I detta arbete har även Mittuniversitetet och Jämtland Härjedalen Turism medverkat. Region Jämtland Härjedalen tog ansvar för att fortsätta den process som påbörjades 2013. Flera möten har hanterat frågan där Region Jämtland Härjedalen även lyft in sitt arbete med varumärket Region Jämtland Härjedalen. Detta arbete har också lett fram till ett beslut att samverka kring Jämtland Härjedalen House i Stockholm i februari 2016 – ett evenemang för att lyfta angelägna frågor för länet mot ”makthavare” nationellt.

Analyssamverkan

Länsstyrelsen och Regionförbundet har under flera år diskuterat samverkan kring analysfrågor. Vi har, utifrån ett utkast till samverkansöverenskommelse, under året haft flera möten där vi fortsatt diskuterat analysområden för samverkan, ansvarsuppdelning för statistik och analys och även sett över indikatorer för att följa upp länets regionala utvecklingsstrategi. Detta samverkansarbete leds av Region Jämtland Härjedalen och har lett fram till att vi ska genomföra en gemensam konferens om Läget i länet samt ta fram en rapport över länets utveckling kopplat till den Regionala Utvecklingsstrategin.

⁸ Paragraf 37 i Förordning (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar.

Indelningskommitténs arbete

Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen har också haft gemensamma möten inför och gemensamt deltagit i möten med Indelningskommittén vid deras besök i länet. Vid dessa möten har diskussioner förts om olika möjligheter till att skapa en större region där vårt län ingår. Dessa diskussioner kommer att fortsätta 2016.

Serviceförsörjning i länet

Länets regionala serviceprogram 2014-2018 är utgångspunkt för samverkan. Förvaltningen av detta togs över av Region Jämtland Härjedalen från 2015-01-01. Länsstyrelsen kommer att hantera investeringsstöd till servicelösningar inom ramen för Landsbygdsprogrammet 2014-2020 medan Region Jämtland Härjedalen har att besluta om övriga stöd till kommersiell service enligt förordningen 2000:284 om stöd till kommersiell service. Flera avstämningsmöten har hållit under året dels för praktisk hantering av Serviceprogrammet, dels för hantering av olika stöd till servicegivare och kommuner. Detta område ställer stora krav på gemensam information och regelbunden samverkan mellan Region Jämtland Härjedalen och Länsstyrelsen framöver.

Samverkan kring stödhantering

Länsstyrelsen har haft ett första möte med näringslivsenheten på Region Jämtland Härjedalen för att förstärka samverkan mellan stödhanteringen på de olika myndigheterna. Tanken är att dessa möten skall återkomma regelbundet och utgöra en plattform för utbyte av erfarenhet samt för att samordna våra gemensamma uppdrag så långt det är möjligt inom ramen för respektive uppdrag.

Sammanfattningsvis kan sägas att den samverkan Länsstyrelsen hade med Regionförbundet har lyfts över och förtydligats med Region Jämtland Härjedalen och att den även under 2015 varit omfattande. Löpande samverkan och avstämning har också skett i stödhanteringen där kopplingen mellan 1:1-anslaget och landsbygdsprogrammets möjligheter särskilt hanterats. Samarbete sker således på många plan och samverkan utvecklas på ett bra sätt.

29. Berörda länsstyrelser ska beskriva hur användningen av medel från anslag 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt bidrar till genomförandet av det regionala tillväxtarbetet, samt hur användningen av medlen relaterar till inriktningen i den regionala utvecklingsstrategin i länet.

När Region Jämtland Härjedalen tog över hela ansvaret för det regionala tillväxtuppdraget ingick i överenskommelsen att Länsstyrelsen ansvarar för en mindre del av anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*. 2015 års anslag har till största del använts för att stimulera satsningar inom bland annat turism och kultur, men även för att främja infrastruktursatsningen på bredbandsutbyggnad genom samfinansieringen av en bredbandskoordinator tillsammans med Region Jämtland Härjedalen. Vidare har medel avsatts för att tillsammans med andra finansörer, bland annat Regionen, stötta stiftelsen Gaaltjies ambition att bli ett nationellt sydsamiskt kulturcenter.

Infrastrukturplanering

Två ansökningar om att bygga ortsammanbindande nät har hanterats av Länsstyrelsen med en omslutning på totalt 83,5 mnkr varav stöd söks med 41,7 mnkr. I landsbygdsprogrammet finns 23 ansökningar inne om att bygga så kallade accessnät om totalt 412 mnkr varav stöd söks med 206 mnkr. I Landsbygdsprogrammet finns för närvarande endast 101 mnkr i

tillgängliga stödmedel för länet. Stödbehovet är således mycket stort och behovet av stöd överstiger vida den i dagsläget tilldelade budgeten.

Tabell 3.1: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2007 - 2013

Strukturfondsadministration (tkr)	Anslag (5:1)	Övrig finansiering	Årsarbets- krafter
Totala kostnader och årsarbetskrafter för strukturadministration	0	0	0
varav Förvaltande myndighet	0	0	0
varav Attesterande myndighet	0	0	0
varav Kontroller i territoriella program	0	0	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Kommentarer Tabell 3.1

Programmet har inte belastats med några kostnader för 2015.

Tabell 3.2: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2014 - 2020

Strukturfondsadministration (tkr)	Anslag (5:1)	Övrig finansiering	Årsarbets- krafter
Totala kostnader och årsarbetskrafter för strukturadministration	2 986	3 905	6,09
varav Förvaltande myndighet	2 986	2 347	4,27
varav Attesterande myndighet		78	0,07
varav Kontroller i territoriella program		1 480	1,75

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Kommentarer Tabell 3.2

Tabellerna har justerats genom att utfall från tabell 3:1 justerats till tabell 3:2 eftersom redovisning under 2015 gjorts på felaktig Vht, även i förbrukningen mellan anslag och övrig finansiering finns en mindre differens men här har ingen korrigering gjorts i tabell 3:2. Totalt sett är dock den totala kostnadsfördelningen mellan anslag och övrig finansiering rättvisande.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

7. Länsstyrelsen ska i sin verksamhet verka för att förenkla för företag

Länsstyrelsen har uppdaterat informationen på externa hemsidan för att utveckla och förenkla informationen. En utveckling har skett av blanketter samt gemensamt med andra länsstyrelser med utvecklande av e-tjänster och e-handläggning.

Länsstyrelsens naturvårdsenhet arbetar med dialog och korta handläggningstider i olika ärenden. De har haft dialogmöten med skogsnäringen i naturreservatsprocessen för att få en snabbare och bättre process och underlätta för företagen att bedriva sin verksamhet med både produktion och bevarandemål.

Länsstyrelsen har deltagit i det länsstyrelse och skogsstyrelsegemensamma arbetet En väg in för skogsföretag.

Länsstyrelsen har gett dispens från terrängkörningsförbudet till företag som fått uppdrag att bygga ut eller renovera fastigheter och byggnader utan vägförbindelse. Att ge dessa medgivanden underlättar för fler företag att ha möjlighet att utföra dessa uppdrag.

På vattenenheten har man arbetat proaktivt med att förkorta handläggningstiden för sina ärenden så att företag ska kunna planera sin verksamhet bättre.

Under 2015 startades en ny period i Landsbygdsprogrammet och det har varit en viktig del i programarbetet att informera om programmet till våra företag i länet. Det har skett genom riktade informationsträffar i länet och genom att ha tydlig och aktuell information på vår hemsida. Lantbrukare har också haft möjlighet att komma till Länsstyrelsen för att få information hur man gör sin ansökan via internet och har även haft möjlighet att göra ansökan på plats. Ett arbete har påbörjats för att göra en väg in för företag gällande alla ansökningar av stöd via Länsstyrelsen. Arbetet är inte helt klart än utan fortsätter under 2016.

Ett tvärasektoriellt arbete som berör alla verksamheter på Länsstyrelsen, är att skapa ett vägledande dokument till arrangörer av stora evenemang i länet. Bakgrunden till detta arbete är de två VM-arrangemang som sker i Jämtlands län under 2019, alpina VM i Åre och VM i skidskytte i Östersund. Det ordnas kontinuerligt även andra större tävlingsarrangemang i vårt län. Dokument som tas fram ska ge upplysningar om vilka tillstånd/dispenser som kan behövas och vägledning om riskanalyser och hållbara event.

Länsstyrelsen har årligen möten med Fylkesmennen i Nord- och Sör Trøndelags fylken i Norge. Ett tema som återkommande diskuteras och som parterna gemensamt försöker bidra till att lösa, är gränshinder som försvårar företagsutövning över den norsk-svenska gränsen – en gräns som också utgör EU:s yttre gräns. För de problem som identifieras vidtas åtgärder i syfte att eliminera omotiverade gränshinder som försvårar för företag att driva verksamhet.

Exempel på ett gränshinder som identifierats och förts vidare är kravet på deposition av moms i tullen när en entreprenadmaskin förs över gränsen. Med hänsyn till entreprenadmaskinernas stora värde uppgår depositionen till betydande belopp och medför att många entreprenörer av denna anledning inte har råd eller likviditet att åta sig uppdrag på andra sidan gränsen. Detta gränshinders hämmande effekter på gränsöverskridande företagsamhet och förslag till lösningar har förts vidare till berörda departement, både i Sverige och i Norge samt till Nordiska ministerrådets arbetsgrupp för gränshinder. Ett annat exempel gäller skillnader i tullhänseende mellan privatpersoner och företagare. Olika krav på vistelsens längd och olika fribelopp medför att företagare upplever att de ”diskrimineras” vid handel med till exempel med byggvaror över gränsen.

Upplåtelseverksamheten av fiske på renbetesfjäll verkar för att förenkla för företag genom att aktivt arbeta med underupplåtelseutveckling av fiske. I samverkan med respektive sameby möjliggör Länsstyrelsen att enskilda företag ges rätt att själva upplåta och förvalta fisket i enskilda vatten ifall detta kan ske utan besvärande intrång i samebymedlemmars fiske.

Länsstyrelsens vattenenhet har under året gett råd och förmedlat kontakter till vattenbruksföretag som vill etablera sig i länet. Enheten har också medverkat i en nationell grupp där målet är att ta fram en ny blankett för ansökan om tillstånd till vattenbruk enligt fiskelagstiftningen. Länsstyrelsen samverkar också med Härjedalens kommun för att underlätta tillkomsten av en sättfiskodling i Härjedalen som ett led i att bli mindre beroende av fisktransporter ifrån andra län och för att förhindra smittspridning. Vidare ges också råd till

turistfiskeföretag som vill etablera sig i länet eller utöka befintlig verksamhet och behöver kontaktytor mot olika fiskevårdsorganisationer och fiskerättsägare.

Länsstyrelseinstruktion 6 §

3. Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län är förvaltande och attesterande myndighet för vissa program inom målet europeiskt territoriellt samarbete inom EU:s strukturfonder enligt rådets förordning (EG) nr 1083/2006 av den 11 juli 2006 om allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Sammanhållningsfonden samt om upphävande av förordning (EG) nr 1260/1999 och enligt förordningen (2007:14) om förvaltning av EU:s strukturfonder

Interreg Sverige-Norgeprogrammet 2007 – 2013

Genomförandet av strukturfonderna har gått in i en ny programperiod. Interreg Sverige-Norgeprogrammet 2007 – 2013 är därför under utfasning, samtidigt som det nya programmet är i full gång, se nedan. De sista utbetalningarna till stödmottagare genomfördes i början av juli 2015. ESV har under året genomfört revision av ett urval av de projekt som ingick i den senaste utgiftdeklaration och utfallet hamnade inom den av kommissionen godkända nivån.

Interreg Sverige –Norge 2014 – 2020

Beslut om det nya programmet togs den 16 december 2014. Den nya genomförandeorganisationen är på plats och samverkar med tre sekretariat på den norska sidan samt med fem regioner i Sverige. Nytt är också att Västernorrland deltar som fullvärdig medlem i programområdet. Två utlysningssomgångar har genomförts och en obligatorisk utgiftsdeklaration har genomförts. Att programmet nu genomförs i euro medför merarbete för Länsstyrelsen i egenskap av förvaltande myndighet, sekretariatet och attesterande funktion. För att följa upp likviditeten över tid har en modell för likviditetsprognos tagits fram.

Vidare har följande möten och aktiviteter genomförts under året:

- 2 möten med övervakningskommittén, ÖK.
- 2 möten med respektive styrkommitté, SK, i de tre geografiska områdena, total 6 möten.
- 70 individuella projekträffar.
- 16 informationsmöten.
- 5 utbildningar för projektsökande.

Aktiviteter och rapporteringar sker enligt plan. Mycket arbete har lagts ned från förvaltande myndighet för att skapa tydliga instruktioner och mallar för projektansökningar. Det pågående arbetet med utvecklingen av Tillväxtverkets användargränssnitt ”Min Ansökan” i NYPS 2020 har tagit mycket tid i anspråk. Dock har det lett fram till en helt elektronisk tjänst som förhoppningsvis kan medföra framtida kvalitets- och effektivitetsvinster. Programmet har även tagit fram en kommunikationsplan samt en utvärderingsplan, enligt förordningskrav.

4. Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län är ansvariga för kontroller enligt artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1080/2006 av den 5 juli 2006 om Europeiska regionala utvecklingsfonden och om upphävande av förordning (EG) nr 1783/1999 och enligt förordningen om förvaltning av EU:s strukturfonder

Nationell kontrollant

Kontroller av beviljade projekt utförs av 1,75 årsarbetskrafter. Kontrollerna har omfattat granskning av ansökningar om utbetalning av EU-medel inklusive verifierade underlag och läges-och slutrapport för projekt som ansökt om utbetalning.

Förvaltande myndighet har fastställt att uppföljning genom besök ska uppgå till minst 50 procent av beviljat stödbelopp. Urval av projekten görs i enlighet med den modell som förvaltande myndighet fastställt för Interreg Sverige-Norge 2014-2020.

Infrastrukturplanering

VOLYMER OCH KOSTNADER	2015	2014	2013
Avser verksamhet 34*			
Årsarbetskrafter män	0,35	0,21	0,27
Årsarbetskrafter kvinnor	0,43	0,54	0,22
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,40	0,38	0,24
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	797	732	507
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,42	0,38	0,27
Antal ärenden, inkomna och upprättade	98	41	40
Antal beslutade ärenden	97	48	36
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	4
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	30 126	0	87

Kommentarer till tabellen

Länsstyrelsens arbete med infrastrukturfrågor ligger i nivå med föregående år. Arbetsinsatserna berör framför allt IT-infrastrukturområdet. Behovskartläggning av ortsammanbindande nät, koordinering av bredbandsinsatser, hantering av stöd till redundant fiberförbindelse och arbete med betaltjänster är de mest omfattande insatserna.

Det ökande antalet ärenden hänger ihop med ovanstående men också med sluthantering av kanalisationsstöden som nu flyttats över till Region Jämtland Härjedalen samt ärenden inom betaltjänster.

Den stora utbetalningen av bidrag som skett under 2015 avser stöd till redundant fiberförbindelse dels på sträckan Åsarna-Mittådalen, dels sträckan från Gäddede till gränsen mot Västerbotten. Dessa utbetalningar är stöd som Post och Telestyrelsen beviljat länet och som hanteras av Länsstyrelsen.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Infrastruktur för bredband

En bredbandsstrategi antogs i februari 2013 av såväl Länsstyrelsen som Regionförbundet Jämtlands län.

I strategin anges målet att i länets alla samhällen och byar ska åtkomst till bredband i någon form senast år 2020. Minst 90 procent av alla hushåll och företag ska ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s år 2020 och redan år 2015 bör 40 procent ha tillgång till bredband med den hastigheten. Detta är mycket högt ställda mål då Jämtlands län har mycket gles och spridd befolkning med långa avstånd mellan många byar och samhällen. Målen överensstämmer emellertid med de mål som anges i den nationella strategin. Kostnaderna för att minst 90 procent av alla hushåll och företag i länet ska få tillgång till fiber har beräknats uppgå till över en miljard kronor.

Enligt PTS bredbandskarta från december 2015 har 42 procent av alla hushåll och företag i länet tillgång till bredband via fiber, 49 procent i tätort och 21 procent utanför. Målet för 2015 har infriats.

Medel för att stödja fortsatt utbyggnad finns i det Regionala Strukturfondsprogrammet för mellersta Norrland 2014-2020. Dessa medel är i första hand avsedda för stöd till stamnät och ortssammanbindande nät. I Landsbygdsprogrammet för samma period finns också medel för stöd till bredbandsutbyggnad. Dessa medel är i första hand avsedda att ge stöd till byggande av lokala nät, accessnät, i samhällen och byar.

Under 2015 har det kommit in två ansökningar om att bygga ortsammanbindande nät om totalt 83,5 mnkr varav man söker stöd med 41,7 mnkr. I landsbygdsprogrammet finns 23

ansökningar inne att bygga så kallade accessnät om totalt 412 mnkr varav man söker 206 mnkr i stöd. I Landsbygdsprogrammet finns för närvarande endast 101 mnkr i tillgängliga stödmedel för länet. Stödbehovet för att nå målet i strategin är således stort.

Tillgång till mobilnät är också en avgörande fråga för länets företag, invånare och besökare. Det pågår en kraftfull utbyggnad av såväl 3G- som 4G näten. Hur denna utbyggnad slutligen kommer att påverka den totala tillgången till mobilnät i olika delar av länet vet vi ännu inte med säkerhet.

I Jämtlands län finns många långa sträckor där ingen operatör sett lönsamhet i att bygga fiber. Detta har, utöver att vissa områden inte kunnat få tillgång till bredband med hög överföringshastighet, också lett till dålig robusthet, eller låg redundans⁹, i näten i stora delar av länet då dessa är beroende av endast en fiberförbindelse. Av den anledningen tecknade Länsstyrelsen avtal om särskilda medel från PTS för att i två utpekade områden få en klart förbättrad redundans. PTS har totalt avsatt 35 mnkr för dessa två sträckor. I det ena fallet har Länsstyrelsen upphandlat utbyggnaden och i det andra fallet har vi tecknat avtal med berörd kommun. Dessa nya fiberförbindelser kommer, utöver en större robusthet i näten, även att ge vissa mindre byar efter stråken tillgång till fiber att ansluta kommande byanät till.

Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen har under året gjort en gemensam överenskommelse att tillsätta en bredbandskoordinator med Länsstyrelsen som huvudman. Detta gjordes innan regeringen beslutade om medel till de regionalt tillväxtansvariga om tillsättning av bredbandsamordnare. Vi har ett avtal mellan oss om att tjänsten finns på Länsstyrelsen och finansieras huvudsakligen av de medel Regionerna erhållit. Denna tjänst är mycket viktig för att koordinera utbyggnaden av fibernät i länet och att även samordna kommunernas planering. Det är också viktigt att samordna möjligheterna att stödja utbyggnad genom både landsbygdsprogrammet och det Regionala strukturfondsprogrammet.

Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen har också samverkat i ett uppdrag från Tillväxtverket att ta fram en behovskartläggning av ortsammanbindande nät i länet. Vi har då utgått från det kartunderlag som fanns i Bredbandsstrategin och genom ett möte med kommunernas bredbandsamordnare uppdaterat de orter/sträckor som idag inte har tillgång till fibernät. Genom bredbandsamordnarens arbete har sedan omfattande dialoger skett med både kommunerna och Tillväxtverket om ytterligare komplettering av denna behovskartläggning. Tillväxtverket har använt kartläggningen för offentligt samråd i anslutning till de EU-stödansökningar som kommit in.

Transportinfrastruktur

Region Jämtland Härjedalen ansvarar numera för Länstransportplanen och frågor kopplade till denna. Regionförbundet Jämtlands län fastställde 2014-06-16 gällande Länstransportplan. Länsstyrelsen deltog i processen att ta fram denna plan.

⁹ Redundans byggs in i system som måste ha hög tillförlitlighet. I datorsystem kan flera datorer arbeta parallellt, så att om en av dem havererar så tar den andra över. Det kan också betyda att informationsutbyte kan ske över flera alternativa vägar ifall en väg bryts.

Länsstyrelsen har också under år 2015 medverkat i löpande infrastrukturfrågor såsom tågförbindelse över det så kallade Stora Helvetet i Storlien, SJ:s trafikering med nattåg som kommer att reduceras kraftig från 2016 till stor nackdel för att upprätthålla hållbara transportsätt till och från länet. Detta bedöms påverka såväl besöksnäringen som befolkning och organisationer i länet. I Jämtlands län alstras stora trafikmängder av den starkast växande näringen i länet och landet, nämligen turistnäringen. Turistnäringen i Jämtlands län är både stark och växande, också i perioder av lågkonjunktur. Som ett exempel kan nämnas att cirka 450 000 enskilda personer besöker Åre under ett år. Turistnäringen är också stark på andra håll i länet, inte minst i Härjedalen.

Hållbar samhällsplanering och boende

VOLYMER OCH KOSTNADER	2015	2014	2013
Avser verksamhet 40* och 41*			
Årsarbetskrafter män	2,95	2,95	2,65
Årsarbetskrafter kvinnor	2,16	2,13	1,14
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,64	2,54	1,89
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	5 712	5 046	3 571
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	3,00	2,59	1,91
Antal ärenden, inkomna och upprättade	845	813	991
Antal beslutade ärenden	815	702	955
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	5	1	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	90	12	0
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4032, Överklagande lovärenden ¹⁾	43		

¹⁾ Nöjdindex för verksamhet 4032 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2015. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 20 deltagande länsstyrelser är 43.

Kommentarer till tabellen

Inom verksamhetsområdet har det skett en kraftig förstärkning i jämförelse med 2013. Trots att antalet ärenden under året ökat något sedan 2014, har eftersatta insatser genomförts under 2015. Även ett utvecklingsarbete har påbörjats, nämnas kan att Länsstyrelsens stöd till kommunerna har förstärkts. Även främjande och samordande insatser inför VM i Åre och Östersund 2019 har prioriterats.

Brucarundersökningen

Överklagande av kommuns beslut om lovärenden samt förhandsbesked.

Nivån ligger i linje med riket. Noteras bör att svarsfrekvensen är 40 procent. Verksamhetsområdet berör en grupp brukare som är missnöjda med kommunens beslut och vill få rättelse hos Länsstyrelsen. I de fall Länsstyrelsen inte uppfyller detta genom att dela kommunens uppfattning upplever klaganden missnöje. Området går att utveckla genom fler personliga kontakter, pedagogiska svar och dylikt. Dock medför det förlängda handläggningstider. Effekter av en sådan insats måste vägas i relation till avsatta resurser. Den långsiktiga effekten bedöms som liten då verksamheten till stora delar berör enskilda personer. Däremot kan en rättelse av kommunen besked ge ökat lärande i den kommunala förvaltningen som troligen på sikt genererar färre ärenden hos Länsstyrelsen.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen har under året gett råd och stöd till kommunerna vid ett flertal tillfällen. Länets kommuner befinner sig i olika skeden vad gäller kommuntäckande översiktsplaner, ÖP, tillägg till ÖP samt med Landsbygdsutveckling i strandnära lägen områden, LIS. Vissa kommuner arbetar även med kulturmiljöprogram i form av tillägg till översiktsplaner. Länsstyrelsens råd och stöd har fokuserat på processer samt kriterier inom utpekande av LIS-områden.

Krokoms kommun har antagit sin kommuntäckande översiktsplan under 2015 och Åre kommun har haft sin på samråd. Detta är positivt eftersom båda kommunerna hade inaktuella översiktsplaner från 90-talet. Härjedalens kommun har under 2015 haft två tillägg till ÖP för granskning med temat LIS respektive kulturmiljö.

Östersunds kommun har inlett ett planarbete för att ta fram en fördjupad översiktsplan till en ny stadsdel, Knytta. Länsstyrelsen har försett kommunen med underlag och vägledning i olika frågor.

I översiktsplanearbetet har hållbar hushållning med mark och vatten, klimatanpassning, jordbruksmark, dagvattenhantering samt kopplingen med kommunala eller regionala utvecklingsstrategier haft särskilt fokus.

Länsstyrelsen har efter begäran från Bergs och Härjedalens kommuner tagit fram en sammanfattande redogörelse av statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Redogörelsen kommer att användas som underlag för revideringen av respektive kommuntäckande översiktsplan. Länsstyrelsen har inlett arbetet med att ta fram sammanfattande redogörelser även till länets övriga kommuner.

Tillsyn och tillsynsvägledning

Samordnad tillsyn har under 2015 genomförts i Bräcke och Krokoms kommuner. Tillsynen har bland annat omfattat vilka resurser som kommunen avsätter för fysisk planering och byggverksamhet samt vilka kompetenser som finns. Tillsynen har i övrigt behandlat hur kommunerna i byggprocessen tillgodoser krav enligt den nya Plan och bygglagen, PBL, samt kommunernas hantering av strandskyddet.

Resultatet av tillsynen i Bräcke kommun visar att byggnadsnämndens tillsyn över byggväsendet är i linje med plan- och bygglagens krav, mot bakgrund av den byggverksamhet som finns i kommunen. Tillsynsverksamheten är framför allt händelsestyrd men arbetet för att ta fram en tillsynsplan pågår. Även inom Krokoms kommun finns tillräcklig kompetens och resurser inom de områden som omfattas av tillsynen och kommunen uppfyller samhällskraven enligt plan- och bygglagen. Kommunen har ingen formellt antagen tillsynsplan men planering för detta pågår.

Generellt framgår av tillsynen att det fortfarande finns ett behov av vägledning och kompletterande utbildning i och med de senaste ändringarna i PBL. Länsstyrelsen har haft möten med andra kommuner inom länet; Östersund, Berg, Härjedalen, där diskussioner förts om aktuella frågeställningar. Länsstyrelsen har även gett vägledning i frågor som strandskydd, planbestämmelser samt detaljplaneprocess.

Infrastruktur

Länsstyrelsen har konstaterat en relativt stor ökning av vägplaner under 2015. Flera projekt som initierats de senaste åren genomförs och andra, relativt omfattande, har initierats under 2015. Nämnas kan förbifarten Brunflo, förbifarten Sveg och bro över Indalsälven i Lit. Flera aktuella vägplaner gäller gång- och cykelvägar inom olika tätorter utspridda i länet. Länsstyrelsen har även hanterat nybyggnation av en järnvägsbro över ravinen ”Stora Helvetet” på sträckan mellan Storlien och norska gränsen.

I ovanstående ärenden har samhällsenheten tagit fram lämpligt underlag och samordnat Länsstyrelsens interna arbete vad gäller olika yttranden. Vidare beslutat om betydande miljöpåverkan vid behov, godkänt miljökonsekvensbeskrivningar samt tillstyrkt väg/järnvägsplaner. Ett flertal samrådsmöten har också hållits med Trafikverket där Länsstyrelsen har varit sammankallande.

Vattenanvändningsplan för Storsjön

Länsstyrelsen har under 2015 fortsatt att samordna arbetet med att ta fram en Vattenanvändningsplan för Storsjön i samverkan med kommunerna runt Storsjön och Region Jämtland Härjedalen. Syftet är att ta fram ett gemensamt planeringsunderlag samt gemensamma riktlinjer inom olika frågor för att säkerställa Storsjöns vattenkvalité. Projektet bidrar positivt till flera olika miljömål bland annat God bebyggd miljö. Underlaget kommer

att användas för att åstadkomma en hållbar hushållning med mark, vatten och andra naturresurser. De gemensamma ställningstaganden som kommunerna tar fram i många vattenrelaterade frågor som dricksvatten, dagvatten, vattenbruk, kommer att föras in i kommunala strategiska dokument, bland annat i de kommunala översiktsplanerna.

Bland de underlag som producerats inom projektet finns GIS-analyser som visar avstånd till service för att ge kommunerna ett bättre verktyg i utpekandet av områden för Landsbygdsutveckling i strandnära läge i översiktsplaner. Även en landskapsanalys och annat underlag har tagits fram för att lyfta fram Storsjöbygdens värden angående landskapsbild, kultur och friluftsliv. Deltagandet är högt och intresset stor bland deltagande kommuner och region.

Nationella mål

Länsstyrelsen har även genomfört ett arbete med att regionalisera nationella mål inom områdena ekonomi och demografi. Det arbetet har skett i samverkan med den regionala tillväxtaktören. Uppdraget resulterade i förslag på konkreta insatser. Några exempel är att delge kommunerna bra planeringsunderlag med framskrivna befolkningsprognoser, synliggöra behoven av fysisk och social infrastruktur. För mer information se redovisning¹⁰ uppdrag 45, regleringsbrevet 2015. På uppdrag av Länsstyrelsen har ett examensarbete genomförts på temat ”God bebyggd miljö”. Länsstyrelsen upplever att det i kommunernas översiktsplanering brister i att relatera till målet. Länsstyrelsen önskade därför ta del av de kommunala planernas tankar om det nationella målet. Dialog om miljö kvalitetsmålet genomfördes med fyra av länets kommuner. Vid dessa framkom att vi delade problembilden. En del av denna är att målet upplevs mer anpassat till stadsmiljöer än de lands- och glesbygdsmiljöer som i huvudsak finns i Jämtlands län. Länsstyrelsen har nu ett underlag för sitt fortsatta stöd till kommunerna. I det ingår att föra fortsatta diskussioner som på sikt bör leda till en regionalisering av målet.

Riksintressen

Länsstyrelsen har genomfört en genomlysning av i vilken grad riksintressen hindrar utvecklingen av nya bostadområden. Ingen av de kommuner som hittills inkommit med synpunkter upplever att riksintressen är det största hindret för byggande. Detta stöds av att Länsstyrelsen under de senaste 20 åren, inte överprövat något ärende med utgångspunkt i riksintressen.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 4.1

Bidrag för vilka Länsstyrelsen har fattat beslut, men där annan myndighet har gjort utbetalningen (tkr)	2015	2014	2013
Boverket: Engångsbidrag	1 785	6 149	11 796
Totalt	1 785	6 149	11 796

Källa: Boverkets statistikprogram Svanen

Kommentarer Tabell 4.1

Periodiska bidrag har upphört. Utbetalt belopp har minskat. Radonbidragen upphörde 2015-01-01.

¹⁰ Länsstyrelsens dnr 400-8282-2015.

Tabell 4.2

Beslut om stöd (antal första beslut)	2015	2014	2013
Reguljära stöd			
Radonbidrag egna hem	2	35	24
Tillfälliga stöd			
Investeringsstöd äldre bostäder, m.m.	1	1	1
Investeringsstöd till solceller	24	15	36
Övriga beslut			
Beslut om omprövning	8	10	6
Beslut om avslag/avskrivning	12	8	9
Beslut om återkallande	3	10	12
Beslut om utbetalning	33	45	43
Beslut om omprövning efter utbetalning	0	0	0

Källa: Boverkets statistikprogram Svanen

Kommentarer Tabell 4.2

Radonbidragen upphörde 1 januari, endast ansökningar som kommit in före årsskiftet kunde beviljas. Antalet beviljade solcellsansökningar har ökat trots att det fanns 207 ansökningar med sökt belopp om 19 823 tkr som det saknas pengar till vid årsskiftet.

Energi och klimat

VOLYMER OCH KOSTNADER	2015	2014	2013
Avser verksamhet 42*			
Årsarbetskrafter män	0,87	0,79	0,88
Årsarbetskrafter kvinnor	1,23	0,88	1,41
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,09	0,84	1,14
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 482	2 059	2 309
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,30	1,06	1,24
Antal ärenden, inkomna och upprättade	35	24	11
Antal beslutade ärenden	18	28	11
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	720	1 358	436

Kommentarer till tabellen

Under 2015 har det skett en förstärkning inom området. En bidragande orsak till detta är det nya uppdraget "Klimatklivet" samt utvecklandet av länets klimatråd.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen har under året arbetat med regleringsbrevets uppdrag 40 och 41 om energisamordning och förnybar energi samt med anslag 1:18 Klimatinvesteringar. Länsstyrelsen har inom ramen för detta arbete bland annat startat samverkansorganet Klimatråd Jämtlands län med ett trettiotal aktörer för att gemensamt arbeta, såväl strategiskt som åtgärdsmissigt, med den regionala Klimatstrategin som utgångspunkt. Länsstyrelsen har informerat om stödet Klimatklivet, bistått sökanden inför ansökningar och skrivit yttranden om de ansökningar till Naturvårdsverket som kommit in.

För ytterligare redovisning av Länsstyrelsens arbete med ovanstående uppdrag hänvisas till återrapporteringarna till Energimyndigheten, uppdrag 40¹¹ och 41¹² och till Länsstyrelsen Östergötland, Klimatklivet¹³.

Återrapportering regleringsbrev

42. Länsstyrelserna ska redovisa insatser och användningen av medel från anslag 1:10 *Klimatanpassning* inom utgiftsområde 20 med anledning av uppgiften att samordna det regionala klimatanpassningsarbetet. I detta ska även ingå en redovisning av hur länsstyrelserna genomför och följer upp sina regionala handlingsplaner för klimatanpassning.

Handlingsplan för klimatanpassning i Jämtlands län

I Klimatstrategi för Jämtlands län¹⁴ redovisas det tidigare genomförda regeringsuppdraget om Handlingsplan för klimatanpassning. Klimatstrategi för Jämtlands län omfattar både minskad klimatpåverkan och klimatanpassning. Den syftar till att ge vägledning i det lokala klimatarbetet hos offentliga aktörer, näringsliv och föreningar. Förutom en klimatvision för år 2030 innehåller den regionala mål och åtgärdsplaner för perioden 2014-2020. För strategins insatsområde Klimatanpassning finns även en idékatalog för åtgärder på lokal nivå. Klimatstrategins insatsområde "Samverkan & lärande" beskriver hur den regionala klimatsamordningen ska organiseras och förbättras. Två viktiga strategiska steg är utpekade,

¹¹ Länsstyrelsen diariern 423-453-2016.

¹² Länsstyrelsen diariern 423-454-2016.

¹³ Länsstyrelsen diariern 423-482-2016.

¹⁴ Länsstyrelsen diariern: 423-1574-2014.

dels att ett regionalt Klimatråd ska upprättas och dels att olika aktörer undertecknar en avsiktsförklaring.

Bildandet av ett Klimatråd förankrades i länet genom ett remissförfarande samt vid ett dialogmöte. Därefter fattades beslutet att Länsstyrelsen tillsammans med Region Jämtland Härjedalen gemensamt bildar ett regionalt Klimatråd. Klimatrådet består av en styrgrupp med elva representanter från näringsliv och offentliga aktörer, samt en samverkansgrupp med representanter från de organisationer som skrivit under en avsiktsförklaring. En avsiktsförklaring krävs för de organisationer som deltar i rådet. Genom att skriva under avsiktsförklaringen förbinder sig deltagarna att arbeta med för dem relevanta åtgärder i Klimatstrategi Jämtlands län 2014-2020. Över 30 organisationer har skrivit under avsiktsförklaringen, framförallt kommuner och företag.

Klimatrådet har under hösten använts som ett kommunikationsverktyg i arbetet med att sprida kunskap om Klimatklivet¹⁵. Länsstyrelsen ser även att det varit ett bra forum för att stödja och stimulera åtgärder relaterade till det regionala åtgärdsprogrammet inom Klimatstrategin.

Uppföljning av länets klimatanpassning

Länsstyrelsen har under året påbörjat arbetet med att genomföra en systematisk uppföljning av länets klimatanpassning. Genomförda åtgärder inom den regionala- och lokala klimatanpassningen har följts upp och värderats. Det har även skett en genomgång av indikatorerna för klimatförändringar och klimatanpassning i länet.

Under år 2015 har även arbetet med webbenkäter påbörjats. Syftet är göra uppföljning av klimatkunskaper och klimatanpassning inom besöksnäring, jord och skogsbruk samt rennäring. Inom länsstyrelsernas nätverk för klimatanpassning har arbetsgruppen för uppföljning bildats under hösten. Den har inlett sitt arbete med att identifiera behov, avgränsning och nationella samverksansmöjligheter för uppföljning, inklusive effektuppföljning, av klimatanpassning.

Länsstyrelsen deltar i det gemensamma¹⁶ arbetet med att utveckla ett webbverktyg för åtgärdsuppföljning inom flera uppdrag, till exempel miljömålsarbete, energiomställning och klimatanpassning, vilket ska underlätta rapportering och publik kommunikation om pågående aktiviteter.

Kunskapsuppbyggnad och kunskapsunderlag från Länsstyrelsen

Klimatstrategi för Jämtlands län utgör det främsta styrdokumentet för klimatanpassningsarbetet och presenteras och sprids kontinuerligt hos länets aktörer. Ett annat viktigt underlag för strategiskt arbete och riskanalyser är de regionala klimatanalyserna. SMHI har i samråd med länsstyrelserna under 2015 genomfört en regional nedskalning av de senaste globala klimatscenarierna från FN:s klimatpanel. Analyserna publicerades för samtliga län i november 2015, i vårt län som Framtidsanalys för Jämtlands län. Under året har Länsstyrelsen genomfört skyfallskarteringar¹⁷ för 24 av länets tätorter och resultatet ska publiceras efter kommundialog med kommunerna i januari 2016. Skyfallskarteringarna är gjorda i GIS och kan användas som underlag i kommunernas klimatanpassning för extrem nederbörd samt i deras risk- och sårbarhetsanalyser och i beredskapsarbetets förmågebedömning för skyfall.

¹⁵ Nationellt program för lokala klimatinvesteringar.

¹⁶ Projektet drivs av länsstyrelsernas samverkansorgan RUS, www.rus.lst.se och färdigställs år 2016.

¹⁷ Se Länsstyrelsens webbsidor för klimatanpassning <http://www.lansstyrelsen.se/jamtland>.

Länsstyrelsen har även i år tillsammans med Region Jämtland Härjedalen, Östersunds kommun och Länsförsäkringar Jämtland arrangerat ett klimatseminarium, Ställ om och anpassa hållbart, i samband med den europeiska trafikantveckan i Östersund. Seminariet hade närmare 400 deltagare och sändes på SVT Forum.

Den 13-18 september kunde allmänhet och organisationer besöka den mobila biografen Geodomen på sex olika platser i länet. Över 800 personer såg visningar om globala och regionala klimatförändringar och klimatarbete. Projektet genomfördes av Länsstyrelsen i samverkan med SMHI och Visualiseringscentret i Norrköping.

Intern och extern samverkan i länet

En viktig grund för intern klimatsamverkan har lagts under året. Varje enhet har utsett och avsatt arbetstid för en eller flera så kallade klimatbevakare. De 15 klimatbevakarna bidrar till en ökad kunskap samt att den interna dialogen förenklas och förbättras. De olika enheterna och sakområden har även utarbetat förslag till klimataktiviteter i verksamhetsplaneringen för år 2016. Beslutade aktiviteter ska sammanställas i ett lokalt och publikt åtgärdsprogram för Länsstyrelsens klimatstrategiarbete. Ett varmare klimat med ökade dagvattenflöden till följd av skyfall och översvämningar påverkar den mikrobiella statusen i grund- och ytvattenvattentäkter och hotar på så vis dricksvattenförsörjningen.

En viktig aktivitet under året, kopplad till regional klimatsamverkan, är det omfattande arbete som genomförts för att utforma en vattenanvändningsplan för Storsjön. Ett annat exempel på intern samverkan är dialoger inför yttrandet om Kontrollstation 2015 för klimatanpassning samt seminariet Dricksvatten med bra kvalitet – även i ett förändrat klimat. Det sistnämnda genomfördes i samverkan mellan länsstyrelsernas verksamhetsområden Miljöövervakning, Miljöskydd och Klimatanpassning med föredragshållare från SIWI¹⁸, SGU¹⁹ och SLU²⁰. Även representanter från länets kommuner var inbjudna och 40-talet personer deltog.

Nationell samverkan

Länsstyrelsen har under åren 2013-2015 ingått i den ordförandegrupp som administrerar länsstyrelsernas nätverk för klimatanpassning. Under år 2015 har insatserna främst bestått i planeringen av två nätverksmöten och det årligen återkommande myndighetsmötet mellan länsstyrelser och centrala myndigheter som hölls i Luleå i april. Länsstyrelsen i Jämtland har också varit sammankallande för nätverkets arbetsgrupper Kommunikationsgruppen och den nybildade Uppföljningsgruppen.

Annan nationell samverkan som skett är att de sex norrlandslänen för dialog inom Nordgruppen för klimatanpassning. Länsstyrelsens klimatanpassningssamordnare deltar också i det klimatråd som Linköpings universitet bildat under år 2015 för att förankra och utveckla forskningen inom Centrum för klimatpolitisk forskning, CSPR²¹.

Användning av medel

Länsstyrelsen har under 2015 avsatt drygt 3 500 timmar inom området. I det ingår det strategiska arbetet och samordning/samverkan såväl internt som externt. Dessutom olika informationsinsatser samt arbetet med geografiskt informationssystem inom klimatanpassning.

¹⁸ Stockholm International Water Institute.

¹⁹ Sveriges Geologiska Undersökning.

²⁰ Sveriges Lantbruksuniversitet.

²¹ www.cspr.se

Det innebär att lönekostnaderna under året totalt uppgått till 1 790 tkr. Dessa har täckts av klimatanpassningsmedel upp till 976 tkr. Resterande har belastat förvaltningsanslaget och i mindre omfattning andra projekt.

Kostnader för möten, seminarier, konferenser och konsulter uppgår till 240 tkr. Resekostnaderna till 24 tkr. Genomförda aktiviteter finns i huvudsak under ovanstående avsnitt om kunskapsuppbyggnad samt lokal, regional och nationell samverkan.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

8. Länsstyrelsen ska samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat. Förordning (2013:815).

Se rapporteringen ovan av regleringsbrevsuppdrag 42 om insatser och användning av medel från anslag 1:10 Klimatanpassning utifrån samordningsuppgiften.

Kulturmiljö

VOLYMER OCH KOSTNADER	2015	2014	2013
Avser verksamhet 43*			
Årsarbetskrafter män	1,61	2,03	2,44
Årsarbetskrafter kvinnor	2,51	2,79	2,14
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,13	2,41	2,29
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	3 820	4 558	4 350
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	2,01	2,34	2,33
Antal ärenden, inkomna och upprättade	461	528	422
Antal beslutade ärenden	537	352	436
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	7	6	17
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	102	259	222

Kommentarer till tabellen

Under del av året har en tjänst varit vakant. En annan bidragande orsak till bortfallet är systemet med internremisser. Kulturmiljö lämnar synpunkter på flera hundra remisser per år. Vid varje tillfälle bokförs tiden på den verksamhetskod som ärendet är registrerat under. Uppskattningsvis rör det sig om 0,5 årsarbetskraft som saknas i redovisningen. En medarbetare har även arbetat med kulturmiljöfrågor i ett landsbygdsprojekt. Även där har tiden redovisats under den verksamhetskod som är kopplad till projektet. Tiden där har uppgått till 0,35 årsarbetskraft. Total har det upparbetats 0,85 årsarbetskraft inom kulturmiljö som inte finns registrerat på verksamhetsområdet.

Antalet beslutade ärenden under året är betydligt högre än de två föregående. Vad gäller antalet ärenden äldre än 2 år har utvecklingen varit mycket positiv. Under både 2014 som 2015 har det funnits en strävan efter att komma tillrätta med de äldsta ärendena, samtidigt som det genomförs insatser för att korta handläggningstiderna. Utvecklingen har varit positiv.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Samverkan mellan kulturmiljö och Riksantikvarieämbetet

Under 2015 har Länsgrupp Norr startat två gemensamma treåriga projekt. Det är satsning i tillgängliggörande av lagskyddade kulturmiljöer och satsning på det samiska kulturavet. Samverkan mellan länen ger samordningsvinster och vi lär av varandra. Projekten diskuterades på ett antikvariemöte för Länsgrupp Norr i Luleå 7-8 oktober samt via webbmöte. På Kulturmiljöforum diskuterades Vision kulturmiljö 2030, ny nationell Kalejdoskop-satsning, utvecklingsarbetet med handläggprocesser och digital arkeologisk process, DAP med mera.

Strategiskt utvecklingsarbete

Kulturmiljö vid Länsstyrelsen har under 2015 genomfört en seminariedag Genusperspektiv och kulturmiljöer dit externa aktörer inom kulturmiljöområdet bjudits in. Seminariedagen var ett samarbete mellan kulturmiljö och sakkunnig inom jämställdhet på Länsstyrelsen och ingår i intern strategi för kulturmiljöarbetet.

Arbete med intern strategi för kulturmiljöarbetet och treårsplan för 7:2-anslaget 2016-2018 har fortsatt under året. Strategi och plan verkställs i beslut och aktiviteter.

Kommunala kulturmiljöprogram

Länsstyrelsen har under flera år arbetat med att på olika sätt stötta länets kommuner med att ta fram kommunala kulturmiljöprogram. Under 2015 har arbetet fortsatt tillsammans med Östersunds, Ragunda, Bergs och Krokoms kommuner. Länsstyrelsen har gjort flera besök hos de kommuner som varit delaktiga i projektet. Projektmedel har också funnits tillgängliga för kommunerna att söka. Länsstyrelsen har också medverkat i referensgrupper, på möten och fungerat som ”bollplank” gentemot kommunerna. Som avslutning på projektet hölls ett seminarium den 10 december med 27 deltagare från länets kommuner, från länsstyrelsen i Jämtlands län och från länsstyrelsen i Västernorrlands län.

Inventeringar

Fornminnesinventering har utförts i ett 425 m² stort område i Härjedalen som inte tidigare berörts av revideringsinventeringar. Berörda socknar var Sveg, Älvros, Lillhärdal och Ytterhogdal. Inventeringen syftar till att förbättra det delvis ganska dåliga kunskapsläget om fornminnenas utbredning i länet. Det aktuella området berörs av intensivt skogsbruk. Årets arbete har varit framgångsrikt och 950 tidigare okända lämningar har registrerats. Inom samma område har de tidigare 170 kända lämningarna reviderats vad gäller beskrivning och placering i terrängen. Arbetet har bedrivits av Jamtli²² och finansierats av 7:2-anslaget.

Vid några av länets fjällägenheter genomfördes rådgivning i syfte att diskutera möjligheten till framtida skötsel av natur- och kulturvärden samt behov av lagskydd som kulturresevat eller byggnadsminne. Slutsatsen blev att det är fjällägenheternas historia och utveckling som har högst skyddsvärde, men de enskilda miljöerna har höga natur- och kulturvärden väl värda att bevara för framtiden.

Insatser inom arkeologi och fornvård

Stormarna senhösten och vintern 2013 fällde mer än 12 miljoner m³ skog inom enbart Jämtlands län. Värst drabbad var Bräcke kommun. Två stormskadade lokaler, en stenåldersboplats i Nyhem, Bräcke kommun och ett gravfält i Brunflo, Östersunds kommun, har undersökts för att utreda omfattningen av skadorna. I samband med stormskadearbetet upptäcktes markberedningsskador på det unika kokgropsområdet vid Trusta på Norderön i Östersunds kommun. En liknande skadedokumentation genomfördes där. Den arkeologiska undersökningen vid Trusta på Norderön genomfördes som en publik undersökning med visningar och deltagande av hembygdsfolk och allmänhet.

Utbytandet av ledningsstolpar på den stora högspänningsledningen mellan Storfinnforsen och Midskog ledde till en av de senare årens mera omfattande arkeologiska undersökningar då det efter en utredning kunde konstateras att det inte skulle gå att undvika att en av stolparna skulle placeras mitt i en stenålderboplats, Raä Borgvattnet 108:1, strax söder om Skyttmon i Ragunda kommun. En 300 m² stor yta kom att slutundersökas varvid ett omfattande fyndmaterial av stenredskap, ben och i viss mån också keramik tillvaratogs. De preliminära resultaten visar att boplatsen använts återkommande under en mycket lång tidsperiod.

Samarbetet med Skogsstyrelsen inom projektet Fornlämningar och Skogsbruk²³ har fortsatt under 2015 och finansierats med 7:2-anslaget. Syftet är att fortsatt minska den tidigare så omfattande skadegörelsen på fornminnen i samband med avverkningar. Tillsyn av Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen under 2015 har visat ett något förbättrat läge. Samarbetet bidrar till miljömålet Levande skogar.

²² Jamtli - länsmuseum i Jämtlands län.

²³ Tidigare FURA-projektet.

Den årligen återkommande fornvården har skötts i enlighet med upprättade fornvårdsplaner. Inom Jämtland har dessa utförts av Skogsstyrelsen efter upphandling. Inom Östersunds, Åre och Krokoms kommuner har 14 objekt städats och slåtrats en eller två gånger. Arbetet med att se över vårdobjekten, att se hur vården fungerar och att se till att oläsliga/inaktuella skyltar byts ut har fortsatt under året.

Fornvårdsprogrammet är under slutförande. En sammanställning över vilka olika aktörer i länet som vårdar fornlämningar har gjorts. Urvalet av fornvårdsobjekt som Länsstyrelsen kommer att vårda har påbörjats. Programmet kommer att slutföras under nästa år. Genomförandet vad gäller vård och tillgängliggörande kommer att ske stegvis under kommande år. Fornvårdsprogrammet kommer att ge en bredare bild av länets olika lämningstyper. Skolorna i länet har getts möjlighet att ge sina önskemål om värdefulla kulturmiljöer att använda i sin skolverksamhet.

Fördelning av medel till fornvård

- Ur kulturmiljövårdsanslaget har pilgrimsleden St:Olavsleden genom den ideella föreningen Mariagillet fått medel beviljade för upprustning av stig och leder, skyltning samt ökad framkomlighet. Bland annat för att röja fram leden efter stormarna.
- Södra Jämtlands pastorat som arbetar med Kårböleleden har också tilldelats medel för att synliggöra det historiska fenomen som pilgrimsvandringar utgjort samt hur människor rest och förflyttat sig i äldre tider i länet.
- 1600-talsskansen i Långå är länets kanske bäst bevarade anläggning i sitt slag. Denna hade efter ett generationsskifte i den lokala intressegruppen börjat växa igen kraftigt. Ett projekt för vård av anläggningen startades därför i samarbete med Långå samfällighetsförening 2014 och bekostades med KMV-medel²⁴. Arbetet fortsattes under 2015.
- Hällristningsmiljön kallad Älgriket uppbyggd kring Glösa i Alsens socken i Krokoms kommun besöks årligen av ett stort antal skolklasser och andra besökare. Under 2015 ersattes den 20 år gamla vinterhyddan med en ny bekostad med 7:2-anslaget.
- I samarbete med Strömsunds kommun har rampen till hällmålningen vid Fångsjön renoverats och ny spångning lagts vid ett svårgånget parti.

Tillsyn fornminnen

- Länsstyrelsen har bedrivit tillsyn av tio avverkningar planerade under 2012. Problem med dålig utmärkning av fornlämningarna har i ett par fall lett till skador.

Det kyrkliga kulturarvet

- Länsstyrelsen har tillståndsprövat ändrings- och restaureringsarbeten vid de kyrkliga kulturminnena – kyrkobyggnader, kyrkotomter, begravningsplatser och kyrkliga inventarier. Ärendehandläggningen, med stöd av 4 kap lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. är resurskrävande. En samlad bedömning är att kvaliteten på ansökningarna generellt sett behöver förbättras för att handläggningen ska kunna ske så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Tillsynsarbetet är till stora delar händelsestyrt genom kontroll av efterlevnaden av villkor i beslut med stöd 4 kap. 3 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

²⁴ Medel avsedda för kulturmiljövård.

Fördelning av medel till byggnadsminnen

- Byggnadsminnet Tomtangården fick medel beviljade för panelande av stomme. Tomtangården, en av två helt bevarade kringbyggda gårdar i länet, etablerades vid ett arvsskifte 1777 och brukades som jordbruksgård fram till 1950-talet. Sedan 1963 fungerar den som hembygdsgård. Tomtangården byggnadsminnesförklarades 2009. Målsättningen med den föreslagna panelinklädseln på boningshuset är att skydda timmerstommen på framsidan och den bakomliggande interiören från ytterligare fuktskador.
- Vid Stocke Titt låg från 1679 fram till 1847 Frösö Trivialskola. Collegiebostaden, avsedd som bostad för andra klassens lärarkollega, uppfördes på 1730-talet. Collegiebostaden är byggnadsminne sedan 1983 och ingår även i det av kulturmiljövården utpekade riksintresseområdet Storsjöbygden. De åtgärder som Länsstyrelsen valt att bevilja medel för berör det stora rummet i norr i själva Collegiebostaden samt byggnadens farstu. I det stora rummet har tidigare svamp- och fuktangrepp skadat delar av innertaket och några av takbjälkarna. De skadade delarna behöver nu bytas ut.

Insatser inom byggnadsvård

- Stavre badhus fick bidrag beviljat för att åtgärda grundkonstruktion och rekonstruktion av brygga. Fråga om byggnadsminnesförklaring är väckt för kallbadhuset men ännu inte prövat av Länsstyrelsen. Stavre kallbadhus uppfördes på 1880-talet av dåvarande Skönviks AB²⁵ som en rekreationsplats för de högre tjänstemännen på orten. Målsättningen med åtgärderna är dels att åtgärda tekniska skador för att säkerställa byggnadens överlevnad och dels att bereda väg för att byggnaden i framtiden med hjälp av en brygga blir mer lättillgänglig.
- Byggnadsvårdsläger på Jamtli var ett samarbete med Svenska byggnadsvårdsföreningen och ett Interregprojekt Sverige-Norge som startar 1 juli: Trä och traditionshantverk-gränslös byggnadsvård. Byggnadsvårdsläger är ett bra forum för att väcka intresse hos allmänheten för byggnadsvårdsfrågor. Genom Svenska byggnadsvårdsföreningen nås också intresserade utanför länets gränser. Byggnadsvårdsläget engagerar lokala företag inom trä- och traditionshantverksbranchen genom sammankopplingen med interregprojektet Trä och traditions hantverk Gränslös byggnadsvård. Läget pågick under Jamtlis högsäsong och besökande hade möjlighet att ställa frågor och titta på medan aktiviteterna genomfördes.
- Lilla bidraget startades av Länsstyrelsen under 2014. Byggnadsminnen, bebyggelse i kulturreservat eller i riksintresseområden har prioriterats då storleken på anslaget inte varit i proportion till alla inkomna ansökningar. Den större gruppen byggnader med kulturhistoriskt värde, den som saknar formellt skydd, har således blivit bortprioriterad och utan bidrag. Genom att öronmärka en del av 7:2-anslaget till denna byggnadskategori kan kulturmiljövårdsanslaget få större genomslagskraft och byggnadsvårdsinsatsernas spridning över länet öka. Ett större antal människor skulle få en del av, och en medverkan i, att forma kulturarvet och engagemanget för den egna kulturmiljön öka. Under 2015 fick nio projekt bidrag beviljade inom Lilla bidraget, med en inriktning mot agrar bebyggelse såsom eldhus, tröskvandring, salpeterbod, härbren och flera fäbodrar. De beviljade medlen har använts till kulturmiljöer som har direkt anknytning till miljömålen Ett rikt odlingslandskap och God bebyggd miljö.
- Projektet Efter 25 år syftade till att utvärdera och ta lärdom av ett urval genomförda restaureringar under de senaste 25 åren i Jämtlands län. Detta för att i framtiden kunna höja kvaliteten i genomförandet av vårdinsatser på kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

²⁵ sedan 1929 en del av Svenska Cellulosa Aktiebolaget, SCA.

och byggnadsminnen. Det är sällan restaureringsprojekten utvärderas och det är därigenom svårt att ta lärdom av genomförda projekt inför framtiden. För att nå ut till berörda, hantverkare och antikvarier, anordnades ett avslutande seminarium tillsammans med Hantverkslaboratoriet.

Insatser för kulturresevat

- Lillhärjåbyggets kulturförening, Länsstyrelsen och Bäckedals folkhögskola startade ett samarbete under 2015. Det innebär att kulturresevatet är resurs i utbildningen Hållbar kunskap. Eleverna följer gårdens verksamhet under ett år. Lillhärjåbyggets kulturförening förmedlar kunskaper till elever och bidrar till att syftet med resevatet uppnås. Syftet är att bedriva kunskapsöverföring om äldre bruksmetoder och hantverk i pedagogisk verksamhet. Samarbetet bidrar till förvaltningen av kulturresevatet, ökad lokal förankring samt till miljömålet Ett rikt odlingslandskap. Under året har uppmärkning av resevatet gräns påbörjats. Arbetet är omfattande eftersom resevatet är väglöst och består av 2 698 ha.
- Länsstyrelsen vägleder föreningen Fröå gruva i det fortsatta arbetet med bildande av kulturresevat för Fröå gruva. I år har föreningen beviljats bidrag till markvård samt fått rådgivning i betesfrågor.

Insatser för mångfald av kulturmiljöer

- För att uppmärksamma andra berättelser och minnen från platser i landskapet beviljades medel ur 7:2-anlaget till en alternativ guidebok som kallas det Dolda landskapet. I boken kan du läsa om hur Joe Hills aska hamnade i byn Högvålen i Härjedalen eller berättelsen från Stora Stensjön där renskiljning bedrivs på en plats som idag är utplånad och ligger under vatten eller berättelser från flyktingförläggningen i Grytan när dödens resa når sin slutstation. Projektet har fått brett genomslag i lokal media.
- Ett annat projekt som beviljats medel är till dokumentation av Marntallåsens fäbodvall. Fäboden ligger i Oviksfjällens fäbodvallsområde i ett naturresevat. Projektet ingick i ett större projekt som kallades för Konstgödning och drevs av ABF Jämtland/Härjedalen. Olika platser i länet skulle skildras på nya sätt av lokala företag eller privatpersoner. Intervjuer med en gammal kvinna blev underlag till en kortfilm som skildrar platsen genom ljud och ljus och stilla och rörliga bilder i samklang. Hela projektet redovisades under Kulturfestivalen 11-12 september i Östersund.

Övriga insatser inom miljömålsarbetet

- I år avslutades projektet kulturella ekosystemtjänster. Ett samarbete mellan Göteborgs universitet, Högskola i Gävle och Länsstyrelsen i Jämtlands län. Projektet presenteras i skriften Fjäll som kultur?²⁶ och bygger på en enkätundersökning besvarad av boende i länet och intervjuer med tjänstemän som arbetar med fysiska planering. I november presenterades projektet vid en workshop i Östersund samt vid konferensen Storslagen fjällmiljö i Vilhelmina. Resultaten är i linje med internationell forskning som visar att landskapets kulturella och historiska dimension skapar en kontinuitet som är relaterad till identitet och välbefinnande.
- I år arrangerades fäbodriksdagen i Hedeviken i Härjedalen. Länsstyrelsen har sedan många år tillbaka arbetat aktivt med fäbodfrågor i länet. Det levande fäbodbruket är prioriterat i miljömålsarbetet för Ett rikt odlingslandskap och Storslagen fjällmiljö, då dessa miljöer ofta har höga natur- och kulturmiljövärden samt biologiskt kulturarv.

²⁶ Länsstyrelsens diarienumr.: 434-4625-2014.

Andra insatser

För att främja och utveckla de nationella minoriteternas kultur beviljade medel ur 7:2 anslaget till två projekt. Det var till projektet Romska spår i Härjedalen och till broschyren Staare - samernas Östersund.

Under året startade internt samarbete på Länsstyrelsen om vattenanknutna kulturmiljöer samt kulturmiljöer och klimatanpassning.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 5.1

Länsfakta kulturmiljö	2015-12-31	2014-12-31	2013-12-31
Antal registrerade fornlämningar (exkl. marina)	25 552	24 602	23 902
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturmiljölagen	96	96	96
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturmiljölagen	100	100	100
Riksintresseområden för kulturmiljövården, antal	61	61	61
Riksintresseområden för kulturmiljövården, yta (ha)	390 000	390 000	390 000
Kulturresevat, antal	1	1	1
Kulturresevat, yta (ha)	2 698	2 698	2 698
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	12,5	12,5	12,5

Källor: Fornlämningar – Fornminnesinformationssystemet (FMIS) (www.fmis.raa.se), Byggnadsminnen – Länsstyrelsens förteckning över länets byggnadsminnen, Kyrkobyggnader – Länsstyrelsens förteckning över länets kyrkobyggnader, Riksintresseområden – Länsstyrelsens GIS-skikt, Riksintressen kulturmiljövård, Kulturresevat – Länsstyrelsens GIS-skikt, Kulturresevat, Andel kommuner med kulturmiljöprogram - Miljömålsportalen, indikator ”Planering kulturmiljö”.

Kommentarer Tabell 5.1

Ökningen av antalet forn- och kulturlämningar beror på att en fornminnesinventering genomfördes 2015.

Tabell 5.2

Utbetalade bidrag för kulturmiljö, summa (tkr)	2015	2014	2013
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	0	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	8 127	8 395	9 880

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso, Riksantikvarieämbetets handläggarssystem KÄLLA.

Kommentarer Tabell 5.2

Riksantikvarieämbetet fördelar medel utifrån fördelningsnycklar som finns specificerade i tilldelningsbeslut för 7:2 anslaget. Variationen mellan åren beror även på så kallade bemyndigandebeslut.

Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar

VOLYMER OCH KOSTNADER	2015	2014	2013
Avser verksamhet 45*			
Årsarbetskrafter män	5,72	4,41	4,47
Årsarbetskrafter kvinnor	2,85	2,89	2,23
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	4,44	3,64	3,35
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	11 297	9 468	8 254
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	5,93	4,86	4,42
Antal ärenden, inkomna och upprättade	190	186	139
Antal beslutade ärenden	179	197	150
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	9	2
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	435

Kommentarer till tabellen

Under 2015 har en förstärkning skett inom området. Det gäller i första hand tjänsteutrymmet inom förvaltningsanslaget. Även arbetet med flyktinkatastrofen har medfört att resurser från övriga enheter inom myndigheten engagerats i krisberedskapsarbetet.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsens insatser för att uppfylla kraven enligt länsstyrelseinstruktionen

En central del i länets krishanteringsförmåga är att Länsstyrelsen själv har en väl fungerande beredskap och lednings/samordningsförmåga med kunnig och kompetent personal. Grunden för detta är trygga och vana tjänstemän i beredskap, TIB, som självständigt ska kunna starta den samordning som behövs. Av de händelser som inträffat genom åren framgår att Länsstyrelsens TIB:ar har en god förmåga att snabbt komma igång med en ledningsfunktion för samordning och information och för att leda samordningsarbetet.

Under året har delar av Länsstyrelsens krisorganisation arbetat praktiskt i stabsform för att hantera flyktingsituationen. Personalen i krisledningsorganisationen är därför väl bekanta med sina uppgifter och arbetsmetoder inför en krishändelse. Länsstyrelsen genomför sedan några år tillbaka även veckovisa prov med Rakel-systemet tillsammans med polis, räddningstjänst, kommunerna, region Jämtland Härjedalen, Försvarsmakten, SOS Alarm, Trafikverket och Vattenregleringsföretagen. Proven leds av Länsstyrelsens TIB. De återkommande radioproven har medfört att personalen som deltar i proven känner sig trygga med Rakelsystemet. Länsstyrelsen deltar även i nationella tester av Rakelsystemet.

När det gäller Civilt försvar har Länsstyrelsen under 2015 påbörjat ett återuppbyggnadsarbete. Länsstyrelsen har under de senaste femton åren prioriterat ned arbetet med höjd beredskap till förmån för utveckling av krishanteringssystemet. För att komma igång med arbetet har Länsstyrelsen i samarbete med övriga norrlandslän och Försvarshögskolan genomfört utbildning om civil beredskap. Länsstyrelsen har också deltagit i Försvarsmaktens möten, övningar och utbildningar i syfte att höja kunskapen.

Från augusti har verksamheten i stor utsträckning präglats av arbetet med flyktingsituationen. Bland annat fick länsstyrelserna flera inventerings och rapporteringsuppdrag från Regeringen samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. För att klara hanteringen har Länsstyrelsen bildat en begränsad stab. Länsstyrelsen har i det arbetet haft rollen som samordnare mellan kommuner, Region Jämtland Härjedalen, Migrationsverket, polisen med flera. Länsstyrelsen har på Myndigheten skydd och beredskaps, MSB:s uppdrag veckovis redovisat belastning hos olika funktioner inom kommunerna och Regionen.

Länet har, förutom samordningen kring flyktingsituationen, inte haft några övriga händelser som krävt lednings- och samordningsinsatser från Länsstyrelsens sida under 2015.

Utveckling av länets gemensamma krishanteringsförmåga

Utifrån länsstyrelseinstruktionen har Länsstyrelsen under två år bedrivit ett utvecklingsprojekt för regional samverkan och inriktning i Jämtlands län. Syftet med arbetet har varit att förbättra och tydliggöra hur samverkan ska ske före, under och efter en kris. I arbetet har representanter för kommunerna, Regionen, polisen, försvarsmakten och Länsstyrelsen deltagit. Viktiga resultat av det arbetet är dels att en överenskommelse om hur samverkan ska fungera före, under och efter en samhällsstörning träffats och dels att en fyraårig organisationsgemensam utvecklingsplan tagits fram. Planen har fastställts av styrgruppen för länets krishanteringsråd. Styrgruppen, som leds av landshövdingen, består av polisområdeschefen, regiondirektören, en kommunchefsrepresentant, chefen för Jämtlands räddningstjänstförbund samt chefen för militärdistrikt norr. Planen får därmed anses som mycket väl förankrad.

En annan viktig del i vårt arbete för att utveckla den gemensamma krishanteringsförmågan är att driva och/eller delta i nätverk med aktörer i krishanteringssystemet. Syftet med arbetet i nätverken är bland annat att skapa kontakter och rutiner för samverkan över myndighetsgränserna och på så sätt förenkla samordningsarbetet vid en samhällsstörning.

Exempel på nätverk är:

- Krishanteringsråd. Offentliga och privata aktörer i krishanteringssystemet.
- Nordsam – samarbete mellan de sex nordligaste länen.
- Säksam Z – Kommunernas och regionens säkerhetsansvariga.
- Älvgrupper – Indalsälven/Ljungan, Ljusnan och Ångermanälven.
- Älvnätverket – ett nationellt forum för dammsäkerhet och flödesberedskap.
- RSF – Regional samverkansfunktion för hantering av farliga ämnen.
- Gränsräddningsrådet – Räddningstjänsterna i gränskommuner, Polis, Politi, Regionen, Helseforetak Midt-Norge. Länsstyrelsen Jämtland och Fylkesmannen i Nord- och Sör-Trøndelag.

Enligt våra egna regionala risk- och sårbarhetsanalyser behöver förmågan förbättras inom vissa områden. Länsstyrelsen driver därför ett antal olika avgränsade projekt och arbeten varav flera av dem finansieras av MSB.

Norrlandslänens samarbete – Nordsam

För att trots små resurser ändå ha en god förmåga att hantera stora och långvariga kriser sker sedan ett antal år ett omfattande samarbete mellan de sex nordligaste länen, Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Jämtland, Dalarna och Gävleborg, kallat Nordsam. Ett viktigt syfte med samarbetet är att effektivisera det dagliga arbetet men även att hitta långsiktiga lösningar. Länsstyrelsen kan konstatera att samarbetet fortsätter att utvecklas och förstärker både Länsstyrelsens krishanterings- och kriskommunikationsförmåga och kapaciteten i det förebyggande arbetet. De sex länsstyrelserna ska kunna förstärka och avlösa varandra vid kriser och samhällsstörningar. Vi bedömer att förutsättningarna för och förmågan till detta har stärkts under året, bland annat genom framttagande, revidering och tester av gemensamma rutiner och stöddokument för stabsmetodik och personalförstärkning. Inom kriskommunikationsprojektet har en studieresa till Island genomförts, vilket bland annat gett en ökad kompetens rörande utvecklade system för kriskommunikation.

Projektverksamhet

Det arbete som genomförs i de MSB-finansierade projekten kan inte direkt hänföras till ordinarie verksamhet men de stödjer de uppdrag Länsstyrelsen har enligt länsstyrelseinstruktionen och krisberedskapsförordningen. Projekten och pågående arbeten beskrivs kortfattat nedan.

Projekt GSK

Gränslös samverkan vid kärnteknisk olycka, Grenseløs samvirke ved kjernekræfthendelse är ett projekt som Länsstyrelserna i Jämtlands och Västerbottens län driver tillsammans med Fylkesmennene i Nordland, Sør- og Nord-Trøndelags fylken. Syftet är att skapa förutsättningar för en samordnad krishantering och förståelse av problematiken mellan länderna i händelse av en kärnteknisk olycka. Vi ska särskilt fokusera på konsekvenser för ursprungsbefolkningen och att gränsöverskridande samverkansrutiner tar hänsyn till deras villkor och behov. Projektet startade 1 januari 2014. Under 2015 har det inom projektet hållits ett vårmöte i Östersund i form av övning. Utifrån mötet har utkast till samverkansdokument tagits fram som varit på remiss under sommaren. Remissen, inklusive dess svar, arbetades med på höstmötet i Trondheim. Resultatet från höstmötet har varit ute för synpunkter och slutgiltiga dokument om samverkan blev klar i december. Dessa dokument ska prövas genom övning 2016.

Projekt Utbildning/övning

Projektet Utveckling av plan/system för utbildning och övning i Jämtlands läns kommuner och landsting har Länsstyrelsen avslutat under året. Syftet med projektet var att skapa kontinuitet och systematik i utbildnings- och övningsverksamheten hos kommunerna och landstinget. Projektet har resulterat i att en övergripande plan för utbildning och övning i Jämtlands län. I planen ingår även regionala samverkansövningar där Länsstyrelsen är övningsledare. Planen gäller per mandatperiod med start från år 2015. Som en del av projektet planerades en regional övning att genomföras under denna höst. Tyvärr tvingades vi flytta övningen till våren 2016 eftersom flyktingsituationen under hösten medförde alltför stor belastning på övade organisationer för att de skulle kunna medverka.

Dammbrottsplanering

Dammbrottsplaneringen för Indalsälven skulle enligt planeringen avslutats med en samverkansövning i november 2015, enligt projekt Utbildning/övning ovan. Eftersom flera övningsdeltagande organisationer hade onormalt hög arbetsbelastning på grund av flyktingsituationen har det bestämts att övningen ska genomföras våren 2016 istället. Dammbrottsplaneringen för Ångermanälven är i full gång och den regionala samordnade planeringen kommer att avslutas innan årsskiftet. Planerna ska övas under slutet av 2016.

Sambruk Jämtland

Länsstyrelsen driver tillsammans med räddningstjänsten i Åre kommun och polismyndighetens fjällräddningsorganisation ett sambruksprojekt. Syftet med projektet är att lära fjällräddare brandmannayrket och att lära brandmännen fjällräddning. På så sätt är det möjligt att merutnyttja personal i ett område där det är mycket glest mellan resurserna. Mål med projektet är att säkerställa kontaktvägar, möjliggöra lättare, snabbare hjälp för tredje person vid olika typer av händelser oavsett vem som ”äger” händelsen initialt samt att utveckla kunskapen om möjligheter till samarbete/samverkan mellan blåljusaktörerna. Hittills har 20 medarbetare inom Åre räddningstjänst och cirka 80 fjällräddare utbildats och utrustats för ändamålet. Projektet har även genomfört en studieresa till Island för att inhämta kunskap om det isländska systemet som till stor del påminner om vad som vi vill nå med vårt projekt.

Projekt Räddning och samverkan i gränstrakt - ROSIG

Syftet med projektet är att förbättra förmågan till samverkan mellan blåljusmyndigheter på norsk och svensk sida av gränsen. Gränstrakten är både glest befolkat och avståndet till resurser kan vara stort. Därför har vi sett det som viktigt att skapa förutsättningar för att bygga upp en god förmåga till gränsöverskridande samarbete vid insatser. Projektet går ut på att lära varandras organisationer, arbetssätt, resurser och lagar som styr för att effektivisera samarbetet vid gemensamma räddningsinsatser. Som en del av projektet kommer en samverkansövning med norsk och svensk räddningstjänst, ambulans, polis och larmcentraler att genomföras i gränstrakten. Inom ramen för projektet kommer också samverkan att prövas mellan det norska kommunikationssystemet Nødnett och det svenska Rakel. Kommunikationssamverkan Rakel - Nødnett är en del i EU-projektet ISI/ISITEP som leds av MSB och norska Direktoratet för Nødkommunikation, DNK. 2015 har i första hand fungerat som förstudieår.

Andra viktiga insatser

Länsstyrelsen har genomfört i risk- och sårbarhetsanalys avseende epizooti- och zoonosutbrott.

Länsstyrelsen har också gjort uppföljning av kommunernas krishanteringsförmåga enligt lag om extraordinära händelser i en kommun.

Länsstyrelsen har också i samarbete med kommunerna och elbolagen genomfört planering för prioritering av el vid händelse av effektbrist, så kallad Styrel²⁷.

Länsstyrelsen har haft fyra utbildningstillfällen för kommunerna avseende deras uppgifter enligt Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, LEH, kommunöverenskommelsen samt styrdokumentet.

Genom samarbetet i länets regionala samarbetsfunktion för farliga ämnen har vi tagit fram en regional plan för olycka med farliga ämnen samt en instruktion för sanering på skadeplats. Som avslutning på året genomfördes en temadag om ledning och samverkan i samband med antagonistiska hot med farliga ämnen, CBRNE²⁸. I temadagen deltog cirka 80 personer från räddningstjänst, polis, ambulanssjukvård, Länsstyrelsen och kommunerna.

Utvecklingsprojektet Trygghetens Hus avslutades för länets del vid årsskiftet 2014/15. Länsstyrelsen har under tre och ett halvt år fungerat som ledare för ett utvecklingsprojekt beträffande samverkan i Trygghetens Hus. Från att i inledningsskedet ha varit ett arbete som enbart omfattat intressenter i Trygghetens Hus, det vill säga i första hand Polismyndigheten, Jämtlands räddningstjänstförbund, SOS alarm, Ambulanssjukvården och Länsstyrelsen har arbetet under projektets gång kommit att utvecklas till ett koncept för samverkan som numera omfattar alla länets aktörer inom krishanteringområdet. Konceptet har nu också börjat gå på export till Norge genom de projekt Länsstyrelsen genomför tillsammans med våra kollegor i Nord- och Sørtrøndelags fylken.

²⁷ Styrel kan sammanfattas som den planeringsprocess under vilken statliga myndigheter, länsstyrelser, kommuner, privata aktörer och elnätsföretag samarbetar för att ta fram underlag för att kunna prioritera samhällsviktiga elanvändare vid en manuell förbrukningsfrånkoppling (MFK). Syftet med styrelplaneringen är att lindra samhällskonsekvenserna som uppstår om MFK behöver tillgripas vid en eleffektbrist. Källa Energimyndigheten.

²⁸ CBRNE är den engelska förkortningen för kemiska, biologiska, radiologiska, nukleära och explosiva ämnen. Källa MSB.

Under 2015 har Länsstyrelsen noterat att det är av största vikt att det finns en drivande och sammanhållande funktion i Trygghetens Hus som har i uppgift att säkerställa samverkan både i huset, i länet och över gränsen till Norge. Projektet är avslutat och det finns en tendens till att utvecklingsarbetet tappar fart när denna sammanhållande funktion saknas. Länsstyrelsen har därför för avsikt att särskilt bevaka detta genom att inrätta ett särskilt forum, Samverkan Jämtland.

Effekter av projektet lever kvar i form av återkommande studiebesök. Länsstyrelsen arrangerar fortfarande delar av Försvarshögskolans Högre kurs steg 1 Samhällets krisberedskap, regional och lokal ledning i Jämtlands län. Under 2015 besökte bland annat H.M. Konung Carl XVI Gustaf, inrikesministern och rikspolischefen Trygghetens Hus för att få information om hur konceptet fungerar. Vid dessa tillfällen har Länsstyrelsen varit engagerad som föreläsare. Länsstyrelsen arrangerar även studiebesöken.

Återrapportering regleringsbrev

67. Länsstyrelsernas tillsyn av kommunerna inom området skydd mot olyckor syftar till att främja och bedöma kommunernas förmåga att leva upp till nationella mål, verksamhetsmål och särskilda skyldigheter enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Länsstyrelserna ska redovisa en sammanfattande bedömning av kommunernas arbete enligt lagen om skydd mot olyckor och beskriva hur eventuella brister och åtgärdsbehov som identifierats har omhändertagits.

Länsstyrelsernas tillsyn av kommunerna

Länsstyrelsen bedömer att länets räddningstjänster uppfyller lagens krav på "ett med hänsyn till lokala förhållanden likvärdigt och tillfredställande skydd". Länsstyrelsens bedömning grundar sig i på MSB:s enkätundersökning samt genomförda tillsynsbesök. Under året har Länsstyrelsen genomfört tillsynsbesök hos Jämtlands räddningstjänstförbund. För att hålla sig underrättade om läget och arbetet inom räddningstjänsten studerar Länsstyrelsen kommunernas olycksundersökningar. Länsstyrelsen har genom åren konstaterat att kvaliteten på undersökningarna håller en allt högre nivå och att resultatet av dessa återförs i verksamheten på ett strukturerat sätt. De påpekanden som gjorts vid tidigare tillsyner och i samband med yttrande över förslag till handlingsprogram har åtgärdats. Det gäller till exempel inrättande av chef i beredskap med normativt/strategiskt ansvar och förändringar av räddningsstyrkornas kapacitet.

68. Krävs omfattande räddningsinsatser i kommunal räddningstjänst får länsstyrelsen, enligt lagen och förordningen om skydd mot olyckor, ta över ansvaret för räddningstjänsten i de kommuner som berörs av insatserna. Om räddningsinsatserna även omfattar statlig räddningstjänst ska länsstyrelsen ansvara för att räddningsinsatserna samordnas. Om flera län berörs av sådana räddningsinsatser får länsstyrelserna komma överens om vilken länsstyrelse som får ta över ansvaret. Länsstyrelserna ska beskriva sin förmåga att överta räddningstjänsten vid en omfattande räddningsinsats.

Länsstyrelsen bedömer att den egna förmågan att överta ansvaret för kommunal räddningstjänst är begränsad. Visserligen ingår övertagande som en del i Länsstyrelsens krishanteringsplan men förfarandet har inte övats på senare tid. Vi bedömer därför att det finns ett behov att utveckla den förmågan.

Övertagande är behandlat i den organisationsövergripande planering för dammbrott inom Ljusnan, Ljungan och Indalsälven som tagits fram i samarbete mellan berörda länsstyrelser, kommuner, dammägare med flera. Planerna reglerar också vilken av länsstyrelserna som ska ta över ansvaret om det blir aktuellt. Tanken var att pröva övertagandeplaneringen vid en övning under hösten 2015 men flyktingsituationen gjorde att vi tvingades flytta denna övning till våren 2016. Länsstyrelsen har muntliga överenskommelser med presumtiva räddningsledare – både för övertagandesituationen och för kärnteknisk olycka – men skriftliga avtal saknas i dagens läge.

I Jämtlands län bedriver Åre kommun räddningstjänsten i den egna kommunala organisationen medan övriga sju kommunen bildat ett förbund, Jämtlands räddningstjänstförbund. Det finns därför bara två räddningschefer i våra åtta kommuner. Länsstyrelsen har, med utvärdering efter den stora skogsbranden i Västmanland som grund, genomfört två enkla diskussionsövningar med länets räddningschefer och SOS alarm på scenariot stor skogsbrand. Syftet med dessa enkla övningar var att undersöka behovet av planering för det ändamålet. Av diskussionerna framkom att det finns ett tydligt behov av en fördjupad organisationsövergripande planering för en sådan händelse. Ett sådant arbete har därför lagts in i den plan för utvecklingsarbetet som beslutats av krishanteringsrådets styrgrupp. Se vidare ovan under Andra väsentliga prestationer och resultat om Utveckling av länets gemensamma krishanteringsförmåga.

Länsstyrelsen bedömer även att det finns en otydlighet i lagstiftningen där begreppet räddningsledare används i samband med ett övertagande av all räddningstjänst i en kommun. Det innebär, som vi ser det, att Länsstyrelsen då i praktiken utser en ny räddningschef med normativt, strategiskt ansvar. Denne kan då i sin tur utse räddningsledare, både för den händelse som föranlett övertagande och för andra tillkommande händelser. Vi bedömer att ett förtydligande kring vad Länsstyrelsen egentligen utser hade underlättat framtida arbete. Vidare finns det oklarheter när det gäller övertagande i delar av ett förbund. Enligt lag om skydd mot olyckor får Länsstyrelsen överta ansvaret i berörda kommuner. Om Länsstyrelsen övertar ansvaret i en eller flera kommuner som ingår i ett större förbund riskeras att en fungerande samverkan slås sönder. Länsstyrelsen anser därför att det behövs en översyn av detta.

Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd

VOLYMER OCH KOSTNADER	2015	2014	2013
Avser verksamhet 5*			
Årsarbetskrafter män	48,07	49,29	44,42
Årsarbetskrafter kvinnor	22,72	22,52	25,11
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	36,67	35,86	34,73
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	83 915	87 269	85 053
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	44,07	44,80	45,55
Antal ärenden, inkomna och upprättade	2 644	2 605	2 363
Antal beslutade ärenden	2 445	2 546	2 236
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	112	83	115
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	16 735	10 109	12 752
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 521, Tillstånd och dispenser avseende naturskydd ¹⁾	67		

¹⁾ Nöjdindex för verksamhet 521 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2015. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för samtliga 21 länsstyrelser är 63.

Kommentarer till tabellen

Antalet ärenden äldre än två år har markant ökat. En del av dessa avser bildande av vattenskyddsområden, vilket Länsstyrelsen har sökt prioritera och kommer att prioritera under kommande år. Antalet inkommande och upprättade ärenden har under senare år ökat något. Däremot har antalet beslutade ärenden minskat i jämförelse med år 2014 men ligger ändå högre än år 2013.

Brukarundersökningen

Det påstås där Länsstyrelsen uppvisar lägst andel höga betyg är Webb: Enkelt att hitta informationen och Telefon: lätt att nå rätt person. Länsstyrelsen förstärker därför bemanningen för handläggning av ärenden bland annat inom Vht 521. Åtgärder vidtas också under 2016 för att förbättra tillgängligheten på webbsidan.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Arbetet med att bevara och utveckla biologisk mångfald

Arbetet med skydd och skötsel av skyddade områden samt arter är en viktig del av arbetet med att bevara och utveckla biologisk mångfald. Arbetet omfattar även samråd och tillsyn med syfte att förhindra oönskade exploateringar. Målet med arbetet är att bidra till att fullgöra Sveriges internationella åtaganden samt att nå de nationella miljökvalitetsmålen Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv.

Skydd av värdefulla naturområden

Huvuddelen av arbetet har ägnats åt att fullfölja skogsskyddet utifrån strategierna för formellt skydd av skog. Länsstyrelsen genomförde under åren 2007-2008 en intensiv inventering av nya områden. Reservatsbildning är dock en långsam process som tar många år av förhandlingar.

I miljömålet Levande skogar och i Strategin för formellt skydd av skog har Länsstyrelsen ett krav att peka ut olika typer av kalkbarrskogar. Naturtypen är både en regionalt och nationellt prioriterad skogstyp för Jämtlands län. Länsstyrelsen utförde därför omfattande fältinventeringar av kalkbarrskogar under 2014. Då denna prioriterade skogstyp snabbt försvinner i och med stora avverkningshot har arbetet fortsatt för att identifiera nya områden för reservatsbildning. En kalibrering har under 2015 skett mellan Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen för att höja kompetensen och därigenom bättre kunna kvalitetssäkra

kalkbarrskogar för formellt skydd. Detta samråd kommer att fortsätta mellan myndigheterna framöver.

Under 2015 har sex nya reservatsförslag kvalitetssäkrats och elva nya reservatsförslag lämnats in till Naturvårdsverket för godkännande.

Under 2015 har tjugo naturreservat om totalt 2 378 hektar beslutats. Av dessa utgörs 111 hektar av vatten och 1 750 hektar av produktiv skogsmark. Markbytesaffärerna i Sveaskogspaketet, ESAB²⁹ i Jämtlands län motsvarade under 2014 drygt 200 mnkr. Under 2015 har 13 av dessa områden formellt beslutas som naturreservat. Länsstyrelsen har under 2015 löst in privata markägares mark för omkring 60,2 mnkr. Länsramen för 2015 var 28 mnkr. Detta har varit möjligt genom att Naturvårdsverket har tillskjutit ytterligare medel.

Länsstyrelsen fick under 2014 medel från Naturvårdsverket för helikopterinventering av skog vid och i myrskyddsplaneobjekt. Samtidigt registrerades omfattning av skador av terrängkörning på våtmark inom myrskyddsplaneområdena. Totalt inventerades över 90 000 hektar. Resultatet av helikopterinventeringen har under 2015 redovisats till Naturvårdsverket i form av två rapporter. Helikopterinventeringen av skog är ett bra underlag för prioriteringen av det fortsatta skyddsarbetet och till val av skyddsform och utgör också underlaget till den fältinventering som är planerad att ske under 2016. En ansökan till Naturvårdsverket har gjorts om medel för fältinventering av skog vid och i myrskyddsplaneområden i Jämtlands län 2016.

Skogsstyrelsen har under 2015 utkommit med rapporten Fungerande gröna infrastrukturer för skogslevande arter i Jämtlands län. Rapporten är ett uppdrag av Länsstyrelsen i Jämtlands län med innebörden att utföra en analys av den gröna infrastrukturen för skogslevande arter i Jämtlands län, knutna till tre olika skogsmiljöer; tallskog, granskog och lövträdsrika skog. Analysen syftar till att ta reda på var äldre barr- och lövträdsrika skogar i Jämtland fortfarande kan ha fungerande gröna infrastrukturer för arter som kräver stora arealer av äldre skog. Uppdraget är också formulerat så att rapportens resultat i största möjliga mån ska vara jämförbar med motsvarande analys som tidigare gjorts för Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Sammanfattningsvis visar analysen på att under perioden 2004-2013 avverkades i länet ungefär 13 500 – 24 000 hektar årligen. I princip skedde all avverkning nedanför den fjällnära gränsen. Om lika mycket skog avverkas framöver skulle den aldrig slutavverkade skogen nedanför fjällnäragränsen minska med ytterligare cirka 200 000 hektar till ungefär 150 000 – 400 000 hektar, motsvarande 7-18 % av skogsmarksarealen, inom 10 år. Avverkningstakten under perioden visar också att takten i avverkningarna är störst i granskog. Det innebär att trycket på de resterande gamla och åldrande granskogarna är mycket stort i Jämtlands län och det behövs konkreta åtgärder för att klara den biologiska mångfalden i dessa skogar. Den totala arealen fungerande trakter minskade i äldre tall- och barrblandskog med 17 procent och arealen i äldre granskog med hela 27 procent. De minskande arealerna fungerande trakter med viktiga livsmiljöer för många arter ger vid handen att fragmenteringen av skogarna i Jämtlands län snabbt ökar vilket innebär försämrade gröna infrastrukturer. Speciellt gäller det arter som är beroende av äldre granskog men även för arter som behöver äldre tall-, gran-, barrbland- och lövträdsrika skogar. Att fungerande trakter i Jämtlands län minskar är inte unikt och det är ett viktigt observandum att ha med sig i det fortsatta naturvårdsarbetet i länet.

²⁹ Skogsmark som tillhört statliga Sveaskog lades i ett särskilt bolag, *Ersättningsmark i Sverige AB*, ESAB, som sålt markerna till Naturvårdsverket.

Annat område/skydd

Länsstyrelsen har under 2015 arbetat med utökning av och ändrade föreskrifter i ett befintligt fjällnära fågelskyddsområde vid Ännsjön, med tidigareläggande av beträdnadsförbud som en anpassning till ett varmare klimat och tidigare ankomst av flyttfåglar till området.

Natura 2000

Inom ramen för regeringsuppdraget från 2014 om att föreslå nya Natura 2000-områden har sju nya områden föreslagits och utökningar har föreslagits för sex redan existerande områden. Sammanlagt omfattar förslaget ett tillskott på drygt 83 000 ha, där de största arealerna kommer från utökningar av Natura 2000 områden i vattendrag samt ett nytt föreslaget område i Stekenjokk.

Förvaltning och skötsel av skyddad natur

Verksamheten omfattar förvaltning och skötsel av skyddade områden med åtgärder för att bevara och utveckla den biologiska mångfalden. Det praktiska arbetet i naturreservaten genomförs inom två större delområden. Ett är skötsel av naturtyper och arter exempelvis genom gräsmarksskötsel, igenläggning av diken och naturvårdsbränning. Det andra är åtgärder kopplat till kanalisering av friluftsliv, tillgänglighet och olika anordningar. Exempel här är gränsarbeten såsom rågångsröjning och gränsmålning i både nya och befintliga naturreservat, samt nyanläggande och underhåll av skyltar, leder, spänger och rastplatser med eldstäder, bord och bänkar samt utedass. Hela verksamheten utvecklas och utökas allteftersom antalet skyddade områden ökar. I länet finns en nationalpark, 144 naturreservat varav de flesta också är Natura 2000-områden, tio djurskyddsområden, 235 Natura 2000-områden och 20 naturminnen. Total areal för naturskyddade områden är drygt 650 000 hektar, varav endast cirka tio procent är produktiv skogsmark.

I verksamheten ingår även att förvalta Naturvårdsverkets fastigheter. I arbetet ingår drift av naturum Vålådalen och upprustning av byggnader inom fåbodemiljön i Marntallåsens naturreservat samt hantering av vägfrågor, upplåtelser och nyttjanderätter. Som ett led i effektivisering av arbetet med skötsel av reservat och leder har registrering i SkötselDOS³⁰ prioriterats. I och med avslutningen av LIFE-projektet Foder och fågring har förvaltningen även prioriterat arbetet med gräsmarker för att effektivt fortsätta sköta dessa.

För att förbättra Länsstyrelsens information och service till allmänheten har de totalt cirka 140 webbsidorna för alla länets skyddade områden uppdaterats under 2015. Länsstyrelsens applikation för mobiltelefoner, Jämtlands Naturkarta, uppdateras löpande med nybildade naturreservat. I länets enda nationalpark finns Sonfjällets informationscentral, som håller öppet för besökare under sommar och höst.

Arbetet med vindfällerna efter stormarna Hilde och Ivar under 2013 fortsatte under 2015 genom att vindfällerna röjts bort från stigar, gränsgator och fjälleder. Länsstyrelsen har även i år fortsatt med att ha fällor för granbarkborre i ett mindre antal skyddade områden i syfte att minska risken för skogsskador i och omkring dessa samt för att ha en god dialog med angränsande skogsägare.

Under hösten färdigställdes arbetet med ett förnyat ramavtal för Länsstyrelsens behov av snickeritjänster främst friluftsanordningar i trä från och med 1 januari 2016 och två år

³⁰ Digitalt förvaltarstöd, Skötsel-Dos.

framöver. Länsstyrelsens ramavtal för skötseltjänster förlängdes ytterligare ett år. Avtalen är ett led i effektiviseringen av den löpande reservatsförvaltningen.

I projektet LIFE to Ad(d)mire höjdes vattennivån, genom en stentröskel, i en av Europas största blekesjöar Tysjöarna under 2013. Med medel för särskilda insatser (1:3-anslaget) kompletterades åtgärden under 2015 genom ytterligare en stentröskel. Anledningen till åtgärden är att stärka sjöns fågelliv och möjliggöra lekbottnar för vandrande fisk.

Tidsbegränsade projekt

LIFE to Ad(d)mire

Projektet handlar om återställning av våtmarker och genomfördes under perioden 2010-2015. Länsstyrelsen i Jämtlands län är projektägare och totalt deltar sju länsstyrelser.

Inom ramen för projektet har kilometervis med diken lagts igen. Åtgärderna har utförts med grävmaskin eller med pluggar av naturmaterial. Under 2014 genomfördes de sista praktiska åtgärderna i samtliga län. Informationsskyltar sitter uppe i samtliga 35 Natura-2000 objekt som projektet omfattat. En hemsida togs fram 2010 och där finns all information tillgänglig som allmänheten kan tänkas behöva. Vindskydd, fågeltorn och spång har byggts på flera av lokalerna för att främja friluftslivet.

Under 2015 höll projektet ett Final Seminar i Värnamo. Under hösten 2015 skrivs Final Report med en ekonomisk redovisning som ska skickas till Kommissionen senast tredje veckan i mars 2016.

LIFE Taiga

Projekt Life Taiga som startade i januari syftar till att genomföra naturvårdsbränningar i stående historiskt brandpräglad skog i fem olika Natura 2000-områden/reservat, sammanlagt cirka 80 ha. Länsstyrelsen i Jämtlands län är en av 14 deltagande länsstyrelser.

Två ramavtal har tecknats i projektet, ett för naturvårdsbränning och ett för bränningsutrustning. Avrop har gjorts från båda. Visst skyltmaterial, rollups och en hemsida har tagits fram centralt i projektet.

En naturvårdsbränning har under året genomförts i Brötarnas Natura 2000-område/naturreservat. Inför bränningen togs en för länet ny form av bränningsplan fram. Vid bränningen deltog tolv länsstyrelseanställda. Bränningsförloppet löpte väl även om inte hela den planerade ytan kunde brännas av på grund av hög markfuktighet. Efterbevakningen utfördes av upphandlad entreprenör.

LIFE Foder & Fägring

Projektet har slutredovisats under början av 2015 och i slutet av sommaren godkände Europeiska Kommissionen vår slutrapport och gjorde en slututbetalning av kvarstående projektmedel.

Länsstyrelsen Jämtlands län var koordinerande part i det stora restaureringsprojekt som omfattade fyra län. I egenskap av koordinerande län har länsstyrelsen under hösten bistått länsstyrelsen i Gävleborgs län med överklagan av ogiltiga kostnader.

Under åren 2010-2014 restaurerades 62 Natura 2000-områden med gräsmarker. 400 hektar slätterängar och naturbetesmarker har röjts och beretts för fortsatt skötsel. Projektet som helhet har omsatt drygt 30 miljoner kronor och i Jämtlands län användes tio miljoner kronor till åtgärderna.

Marntallåsen

Projekt Marntallåsen slutredovisades under 2015. Projektet var ett tvåårigt projekt med medel från Landsbygdsprogrammet, Utvald miljö. Projektet handlade om att restaurera 14 överloppsbyggnader och röja stigar i naturreservatet Marntallåsen. Det är ett av få reservat som har en utpräglad bevarad fåbodemiljö av riksintresse. Under åren har även fyra bustugor och ytterligare tre överloppsbyggnader restaurerats.

Uppföljning av bevarandemål och skötselinsatser

Årets uppföljning av naturtyper har fokuserat på gräsmarksområdena Edevik, Bräckvallen, Johankölen och Myhrbodarna. Uppföljning av åtgärder har begränsats till att omfatta uppföljning av naturvårdsbränning i Brötarna inom projektet Life Taiga.

Friluftslivet har följts upp på två olika sätt: En personräkning i naturreservat och på statliga leder i Hoverberget, Helags, Tysjöarna, Vålådalen, Rundhögen och Storulvån, samt en trafikräknare på Andersön. Förutom besöksräkningen har en besökarenkät utförts i det föreslagna nationalparksområdet i västra Jämtlandsfjällen. I enkäten har 271 intervjuer genomförts i fält och inkomna svar ger en mycket bra bild av vilka som besöker området som fjällturister, hur de upplever området och vad de är intresserade av.

Miljöövervakning

Inom enheten samordnas miljöövervakningen av landmiljöer i enlighet med det regionala miljöövervakningsprogrammet. Fjäll, våtmarker och landskap prioriteras genom övervakning av bland annat smågnagare, fåglar, fjällvegetation och våtmarker. Flera av programmen har tydliga kopplingar till uppföljning av klimatförändringar och under året har ett samarbete inletts med Stockholms universitet avseende övervakning av länets glaciärer i syfte att följa effekter av klimatförändringar. Miljöövervakningen har under året haft samarbete med intressenter på såväl nationell som internationell nivå genom deltagande i olika konstellationer och kompetensutbyten.

Ärendehandläggning

Vid ansökningar av tillstånd och dispenser i skyddade områden, görs en samlad bedömning för att upprätthålla syftet med skyddet. Under 2015 har Länsstyrelsen valt att inte förlänga ett generellt undantag som tidigare fanns för körning i terräng till jaktstuga i samband med älg- och björnjakt. Syftet var att få en tydligare bild av hur undantaget används, som en grund för att utvärdera om undantaget ska förnyas som en föreskrift, och om det i så fall behöver begränsas för att uppnå målet med miljömålen Storslagen fjällmiljö och Myllrande våtmarker. Länsstyrelsen har kommunicerat detta genom utskick av information om gällande regler och terrängkörningsfolder till samtliga älgvårdsområden och samebyar. Länsstyrelsen har haft dialog med polismyndigheten kring regelverket och behovet av ökad tillsyn. Vi har även gått ut med pressmeddelanden som resulterat i inslag i TV, radio och övrig media. Detta har ökat allmänhetens kunskap om regelverket och resulterat i en kraftig ökning av antalet dispensansökningar för terrängkörning på barmark, även i andra syften än jakt. Länsstyrelsen anser att fortsatta informations- och tillsynsinsatser i nära samarbete med polisen är nödvändig för att stävja problem orsakade av terrängkörning.

Länsstyrelsen har bedrivit tillsyn kring ett större Natura 2000-område; Åreälven där exploatering har lett till oacceptabla volymer av sediment som via bäckar transporterats ner i Åresjön. Länsstyrelsen har fört en dialog med Åre kommun kring ansvarsfördelning och åtgärder för att komma till rätta med problemet. Det finns ett behov att prioritera detta arbete.

Länsstyrelsen bevakar i mån av tid att naturvärden ges tillräcklig hänsyn i kommunernas planarbete. Länsstyrelsen har under 2015 hanterat många ärenden rörande nydragning av bredbandsnät och master för mobil telefoni som inneburit flera olika dispensprövningar med avseende på till exempel artskydd och biotopskydd.

Länsstyrelsen har under året gjort betydande arbetsinsatser vid vindkraftetableringar och andra exploateringar.

Arbete med artbevarande, genomförande av rovdjurspolitiken och främjande av friluftslivet

Åtgärder för bevarande av hotade arter

Informationsinsatser:

- Enligt önskemål från Jordbruksverket sammanställdes länsspecifika vägledningstexter för Åtgärdsprogram -arter och naturtyper i jordbrukslandskapet. Texterna är tänkta att användas som stöd och underlag för handläggare av åtagandeplaner på Länsstyrelserna.
- Specifik information om hotade klipplevande lavar har tagits fram under hösten. Lavarna påverkas negativt av klättringsaktiviteten och informationen ska användas till lokala klätterklubbens hemsida och till skyltar på plats vid klippan för att medvetandegöra och styra aktiviteterna dit klättringen inte gör skada. Arbetet görs i tätt samarbete med klätterklubben.
- Två nya åtgärdsprogram, ÅGP, för hotade arter som länet har koordineringsansvaret för har fastställts och publicerats av Naturvårdsverket under året. Åtgärdsprogrammet för jämtlandsmaskros -en växt som gynnas av naturliga störningsregimer vid vattendrag och hävden i traditionellt skötta fuktiga kalkgräsmarker, samt åtgärdsprogrammet för fältgentianor i naturliga fodermarker. Åtgärdsprogrammen finns publicerade på Naturvårdsverkets hemsida.

Praktiska åtgärder:

- Slåtter för att gynna den starkt hotade orkidén brunkulla har genomförts i samarbete med markägare och ideella föreningar på fem ängar i länet. För att behålla brunkullan och andra hävdgynnade arter måste dessa gräsmarker skötas årligen.
- Rökning av igenväxningsvegetation och utbyte av inhägnad har genomförts på en välbesökt oskyddad gräsmark där bland annat de hotade växterna brunkulla och fältgentiana växer. Arbetet har skett i samarbete med ängens markägare under hösten.
- Uppföljning av tidigare års praktiska åtgärder för de hotade växterna klådris och smällvedel i länet visade på gott resultat och bekräftar nyttan med åtgärderna. I ett skogsbestånd som naturvårdsbrändes 2013 för att gynna smällvedeln visade uppföljningen på en nära tre gånger så stor population som innan åtgärden. I Ragunda kommun där man gynnat klådriset bland annat genom rökning av konkurrerande sly 2012 kunde ett stort antal nya plantor av arten konstateras där jord och sand blottats till följd av åtgärderna.

Inventering/kartläggning och uppföljning av biologisk mångfald:

- I år startades en årlig biogeografisk uppföljning av violett guldvinge, en av de hotade fjärilar som finns listade i EU:s habitatdirektiv. Uppföljningen som ska upprepas årligen på ett antal platser i länet sker i samarbete med Lunds universitet och samordnas och administreras av Naturvårdsverket. Syftet med uppföljningen är att följa utbredning och populationsutveckling för arten.
- Även den starkt hotade orkidén brunkulla följs upp årligen sedan 2007 för att långsiktigt övervaka populationsutvecklingen på ett antal ängar i länet.
- En kompletterande artbestämning och analys av tidigare insektsinventeringar i lövskog i länet resulterade i ett intressant nytt kunskapsunderlag som spridits både internt och till externa aktörer. En rapport om inventering av marksvampar i länets kalkbarrskogar har publicerats på Länsstyrelsens webbsida.

Områdesskydd:

- Förslag på avgränsning av två nya Natura-2000 områden för den hotade skalbaggen aspbarknagare som finns listad i EU:s habitatdirektiv har utformats i början på året. Landskapsstrategin för att behålla och gynna hotade arter knutna till äldre lövrik som fastställdes under 2014 har legat till grund för förslaget. Förslaget har överlämnats till Naturvårdsverket.

Fortbildning & samverkan:

- En tvådagars kalkbarrskogskurs med fokus på hotade marksvampar har genomförts i samarbete med Skogsstyrelsen. Ett antal skogsbestånd med kalkbarrskogsvärden i länet besöktes av Länsstyrelsens reservatshandläggare och tjänstemän från Skogsstyrelsen tillsammans med författaren till åtgärdsprogrammet för kalktallskog. Under dagarna byggdes artkunskapen hos deltagarna på och insikt spreds om behovet av åtgärder för att behålla dessa miljöer.
- Länsstyrelsen Jämtlands län var under våren värd för det årliga ÅGP-normötet. Ett samverkansmöte för åtgärdsprogramskoordinatorer i norrlänen.
- Personal på naturvårdsenheten har genomgått motorsågsutbildning för att själva kunna genomföra enklare gallringsåtgärder direkt i fält.
- Under året har två samverkansmöten hållits i det skogliga sektorsrådet i Jämtland och Västernorrland. Sektorsrådet består av aktörer med bred medverkan från olika intressenter i regionen.

Nationella skogskonferensen

Länsstyrelsen anordnade i oktober tillsammans med Skogsstyrelsen ett av fyra upptaktsmöten kring det nationella skogsprogrammet för de fyra sydliga norrlandslänen. På mötet var deltagare från skogsbranschen, företag som arbetar med skogsråvara, högskola, forskning, turism och bevarandebeslut representerat. Uppslutningen var god och aktörerna ansåg att det hade gett dem nya uppslag till sin verksamhet samt att de haft möjlighet att ge inspel till det nationella skogsprogrammet.

I anslutning till Regeringens möte om det nationella skogsprogrammet anordnades en extra seminariedag där innovation stod på dagordningen. Målet var att ge branschen det senaste allt

från analyser av Tillväxtanalys, uppfinningar från designprogrammet på Högskolan Gävleborg, till hur man bygger miljö och allergivänliga hus i trä.

Vilt och rovdjur

Förekomst av rovdjur i länet

I Jämtlands län fanns fram till februari 2015 två vargrevir med föryngring, delade med Dalarna och Gävleborg. Förekomsten av varg i Jämtlands län överensstämmer med det politiska målet att vargstammen i huvudsak ska hållas utanför renskötselområdet, eller där den gör minst skada. De aktuella föryngringar som skett i länet är belägna utanför renskötselområdet. Länsstyrelsen har under året aktivt arbetat för att hantera och förebygga konflikter mellan stora rovdjur och areella näringar.

Länsstyrelsen i Jämtlands län upplever det bekymmersamt att gynnsam bevarandestatus är strikt beroende av årets inventeringsresultat, särskilt som den senaste inventeringsvintern hade väldigt dåliga spårförhållanden på grund av snöbrist eller skare. Länsstyrelsens uppfattning är att det inte ger en rättvisande bild att bedöma att stora delar av länet saknar rovdjur enbart för att det råder besvärliga spårförhållanden en vinter. Det behövs metoder för att göra uppskattningar mellan år med dåliga spårförhållanden. Förlusterna orsakade av rovdjur är stora och Länsstyrelsen efterlyser snarast andra bedömningsgrunder. För övriga rovdjursarter, björn, lo, järv och kungsörn pekar populationsutvecklingen på ökande stammar vilket ställer högre krav på en effektiv förvaltning.

Under 2015 har Länsstyrelsen därför beviljat skydds jakt på skadegörande rovdjur samt för att förebygga skador, främst för rennäringen. Under året har skydds jakter inom länet resulterat i att sjutton björnar, fem vargar, nio lodjur samt åtta järvar har avlivats. I länet har även ytterligare 56 björnar avlivats i samband med licensjakt. Arbetet med regeringsuppdraget om förvaltningsverktyget att utforma toleransnivåer och åtgärder för rennäringen har genomförts på ett framgångsrikt och transparent sätt. Vid slutet av året fanns i stort sett färdiga handlingsplaner för samtliga av länets samebyar. I nuläget är skydds jakt den främsta åtgärden som pekas ut i handlingsplanerna. När rovdjursstammarna balanserats kan andra förvaltningsåtgärder bli aktuella.

För den lilla fjällräven har 2015 varit ett framgångsrikt år i hela Skandinavien. Detta främst tack vara ett flerårigt arbete med att utfordra fjällrävar och genom decimering av rödrävsstammen i och i närheten av fjällrävsreviren. Att de två föregående åren varit så kallade gnagarår bidrog också till den positiva utvecklingen. I Jämtlands län kunde 41 fjällrävskullar dokumenteras.

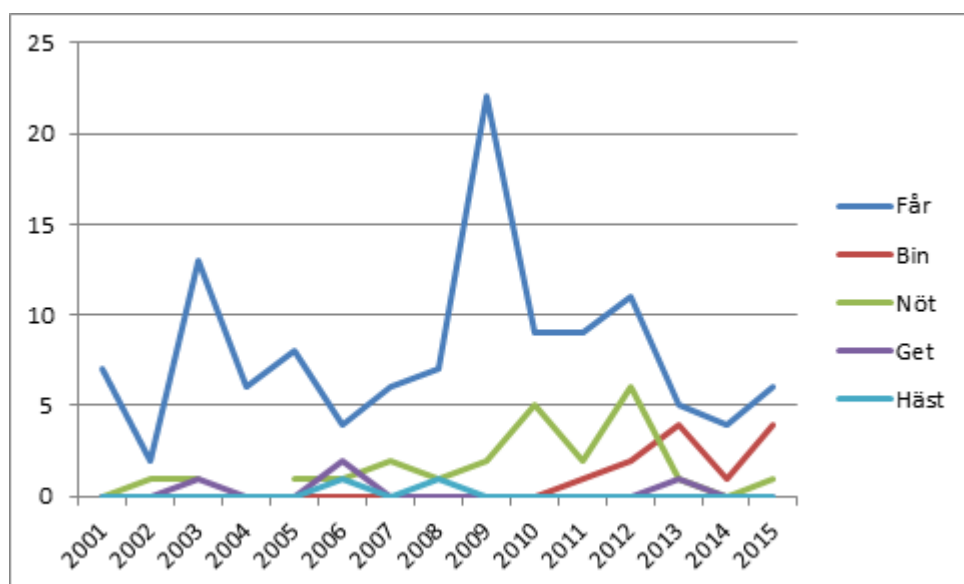
Björnspillningsinventering: Under hösten 2015 samlades björnspillning in i länet för att efter DNA-analys användas för att göra en populationsberäkning av länets björnstam. Inför spillningsinventeringen genomförde Länsstyrelsen, tillsammans med Jägarförbundet, sju informationsträffar med allmänheten. Innehållet i informationen var förutom björnspillningsinventering även björnförvaltning i stort samt jaktetik. Målet med insamlingen var att samla 3000 spillningsprover vilket motsvarar tre prov per björn vid förra populationsberäkningen från 2008. Nu har cirka 4 100 prover samlats in totalt och insamlingen skedde över hela länets yta. Länsstyrelsen bedömer att insamlingen kommer att utgöra grunden för en bra populationsberäkning under 2016.

Viltförvaltningsdelegationen i Jämtlands län har under 2015 genomfört fem möten. Under året har ny delegation utsetts och delvis nya delegater tillträtt.

Viltskador Jämtlands län 2015

Sammanlagt har 37 viltskadeärenden inkommit under 2015 till Länsstyrelsen. Av det totala antalet ärenden utgörs 14 av ansökningar om ersättning för rovdjursangripna tamdjur och elva av rovdjursangripna hundar och en viltskada på gröda. Ansökningar för skadeförebyggande åtgärder uppgår totalt till elva under 2015. Tio av dessa avsåg åtgärder för att förebygga skada av rovdjur och en ansökan avsåg förebyggande åtgärder mot skada på gröda. Antalet ersättningsärenden ökade lite 2015 jämfört med tidigare år, samma utveckling skedde för bidrag för skadeförebyggande åtgärder. Skador på tamdjur, främst får, orsakade av rovdjur har de senaste åren minskat markant, se diagram nedan. Skador på får har framför allt orsakats av björn och lodjur. Nedgången i antalet skador kan bero på att björnpopulationen har minskat genom licensjakter, samt att skadeförebyggande åtgärder har vidtagits hos flera fårfarmare. Skador på hund har de senaste fem åren ökat från ett par ärenden till elva. Skador på hund förorsakas till stor del av kungsörn, björn, lodjur och varg.

Utbetald ersättning och bidrag för 2015 är: 117,3 tkr.

Antal ärenden fördelat på djurslag.

Friluftsliv

Verksamheten omfattar anläggning och underhåll av friluftsanläggningar, gränsmarkeringar samt informationsinsatser inom skyddade områden. Hela verksamheten utvecklas och utökas allt eftersom antalet skyddade områden ökar. Under 2015 har mycket arbete lagts på webben, och på att få reservatssidorna att vara både uppdaterade och lättillgängliga.

Den 17-20 juli anordnades Bjurälvsdagarna, ett samarrangemang med lokal turistnäring, ideella föreningar och Strömsunds kommun, med anledning av att Bjurälvens naturreservat vunnit utmärkelsen Geologiskt Arv 2014. Guidningar i karstområdet, filmvisning, föredrag och andra aktiviteter genomfördes i naturreservatet under helgen. Ett 70-tal besökare deltog i olika aktiviteter runt om i reservatet.

Med medel för särskilda insatser, 1:3-anslaget, har en större satsning på iordningställande av nya naturreservat gjorts. Satsningen omfattar gränsmarkering om 44 km av åtta nya naturreservat, ny informationsskyltning i 24 naturreservat och en extra satsning på friluftslivsanordningar i välbesökta naturreservat.

Länsstyrelsen förvaltar på uppdrag av Naturvårdsverket drygt 200 mil sommar-, vinter- och skoterleder, såväl inom som utanför skyddade områden i fjällen. Förvaltningen av det statliga ledssystemet görs av Länsstyrelsens egen lokalt anställd fältpersonal, Naturbevakarna. De ansvarar för tillsyn och underhåll av sommar- och vinterledsmarkering, ruskmarkering av sjöis, skyltning, vägvisning, spångning samt reparationer och underhåll av de broar och rastskydd som ingår i det statliga ledssystemet. Arbetet med förvaltningen av de statliga lederna sysselsätter totalt fem årsarbetskrafter hos Länsstyrelsen. Länsstyrelsen köper också in tjänster vid behov. Under året har Länsstyrelsen fortsatt deltagit i den arbetsgrupp som leds av Naturvårdsverket och där det nationella arbetet med en översyn av det statliga ledssystemet i fjällen utförs.

Med extra medel för särskilda insatser, 1:3-anslaget, har flera större insatser genomförts på det statliga ledssystemet. Utifrån den nulägesbeskrivning av ledssystemet som togs fram 2014 genomförs utbyte av rastskydd, dass och förråd på 14 platser längs ledssystemet under vintern 2015/16. Reparation av fyra större broar har genomförts under året. En särskild satsning på underhåll av sommar- och vinterleder i Storulvån-Sylarnaområdet har utförts under sommaren, med timanställda motsvarande 0,6 årsarbetskrafter, utöver ordinarie personal.

Det statliga ledssystemet är mycket viktigt för fjällsäkerheten. Förutom arbetet med att säkra och förvalta ledssystemet, medverkar Länsstyrelsen också i fjällsäkerhetsarbetet genom representation i det nationella Fjällsäkerhetsrådet.

Pilotprojekt cykelleder, Vålådalens naturreservat

Cykling längs vandringsleder i fjällen har ökat markant de senaste åren. Inom Vålådalens naturreservat med utgångspunkt från Vålådalen är ökningen särskilt stor. Åtgärder behövs för att minska markslitage, störningen för rennäringen samt för att främja en bättre upplevelse för vandrare och cyklister. Länsstyrelsen har startat ett tvåårigt pilotprojekt för att testa metoder för att minska markslitage och för att kanalisera cyklingen i skyddad natur. Projektet finansieras till hälften av regionala projektmedel. Medel för särskilda insatser, 1:3-anslaget, har också erhållits för att delfinansiera projektet. Syfte med projektet är att testa olika åtgärder för att minska markslitage, genomföra en konsekvensanalys av cykling i skyddat område, göra en karta för att kanalisera cyklisterna samt att ta fram vägledning för så kallade ledvett och att kommunicera det till områdets ledanvändare. Tanken är också att resultatet från projektet ska kunna appliceras på andra områden i landet med liknande problem där delvis konkurrerande intressen ska samexistera inom en begränsad och störningskänslig miljö.

Naturvårdsarbete i god dialog med medborgare, brukare och andra berörda aktörer

Länsstyrelsens arbete med naturvård sker i stor utsträckning genom aktiv dialog. Länsstyrelsen har under 2015 fortsatt med ett omfattande informationsarbete genom att via pressmeddelanden uppmärksamma allmänhet och media på aktuella händelser av betydelse för naturvården. Under året har ett 70-tal pressmeddelanden publicerats med inriktning mot naturvård. Länsstyrelsen har under året haft dialog med Polismyndigheten om lagstiftningen för terrängkörning och behovet av ökad/samordnad tillsyn. Vi har även gått ut med pressmeddelanden om att förändringar av regionala undantag för terrängkörning i samband med älg och björnjakt. Intresset för frågan har varit relativt stort och resulterat i inslag i TV, radio och övrig media. Arbetet har ökat allmänhetens kunskap om regelverket och resulterat i ökad dialog samt en kraftig ökning av antalet dispensansökningar för terrängkörning på barmark, även i andra syften än jakt. Länsstyrelsen anser att fortsatta informations- och tillsynsinsatser i nära samarbete med polisen är nödvändig för att stävja problem orsakade av terrängkörning.

Fjällturismen i Jämtlands län är väl utvecklad och ökar. Det leder till behov av samråd angående påverkan på naturmiljön och renskötseln. Under de senaste åren har intresset för att genomföra större friluftsbaserade tävlingar ökat, vilket kräver en större samrådsinsats med aktörer, samebyar och andra berörda. Den fortsatt ökande trenden med större tävlingsarrangemang i fjällterräng ställer allt större krav på att utveckla samrådsprocessen för organiserad verksamhet i länets fjällmiljöer.

Fjälldelegationen

Länsstyrelserna i Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samverkar i fjällfrågor inom ramen för den så kallade fjälldelegationen. Delegationen består av de fyra landshövdingarna med var sin beredande tjänsteman på chefsnivå.

Fjälldelegationen genomförde i slutet av januari konferensen Hållbar utveckling i fjällen - turismens möjligheter och utmaningar. Cirka 60 personer deltog från näringslivet och från statlig, regional och kommunal förvaltning. Konferensen fokuserade på hållbar destinationsutveckling och hållbara aktiviteter och omfattade knappt 20 presentationer. Som avslutning gav fjällänens landshövdingar tre löften:

- Under 2017 kommer fjälldelegationen att arrangera en tredje konferens med rubriken hållbar utveckling i fjällen, och då i Västerbotten.
- Fjälldelegationen kommer att fortsätta samverka och ännu mer fokusera på helheten i fjällen och helhetsgreppet.
- Fjälldelegationen kommer att jobba fokuserat med terrängkörningsfrågorna under den kommande perioden, framförallt genom att ta fram kunskap och underlag som kan ställas till beslutsfattares och lagstiftares förfogande.

I samband med konferensen övergick ordförandeskapet för fjälldelegationen från Norrbotten till Västerbotten som i april kallade till ett första möte. På mötet diskuterades bland annat översynen av det statliga ledsystemet och vad som händer med fjällstrategin. På delegationens andra möte i november diskuterades vilka insatser som genomförts i skyddade områden och på det statliga ledsystemet under 2015, vad länen planerar att göra under 2016 samt hur arbetet inför fjällkonferensen 2017 ska läggas upp. Avsikten är att etablera en webbplats där information och nyheter om hållbar utveckling i fjällen samlas och sprids. På så sätt kan intresset för fjällens hållbarhetsfrågor upprätthållas mellan konferenserna.

Dialogen med skogsnäringens aktörer har under året fortsatt inom ramen för samarbetet med Skogsstyrelsens sektorsråd. Länsstyrelsen samverkar med även med skogsägare i samband med bildande av reservat och inom åtgärdsplaner, ÅGP, för att skapa förståelse hos mark-/skogsägare om betydelsen av insatser för arters bevarande. Länsstyrelsen strävar efter att nyttja lokala uppdragstagare i förvaltnings- och skötselarbetet.

En viktig del i ärendehandläggning för att åstadkomma ett väl förankrat beslut är en bra dialog med sökande samt med övriga intressenter. Samråd med samebyar utgör därför en betydande del av ärendehandläggningen. Dialog med by- och markägarföreningar har under året skett vid lokala möten om snöskoter och allemansrättsfrågor. Länsstyrelsen har under året även arbetat vidare med skydd mot faunakriminalitet i Stekenjokk. I samband med det arbetet har Länsstyrelsen genomfört en besökarundersökning för att ta reda på hur allmänheten ställer sig till ett tillträdesförbud i området. Flertalet besökare har förståelse för tillträdesförbudet och flertalet besökare anger att de besöker området ändå trots att det inte är tillåtet att lämna vägområdet.

Inför spillningsinventeringen 2015 genomförde Länsstyrelsen, tillsammans med Jägarförbundet, sju informationsträffar med allmänheten. Innehållet i informationen var förutom förutsättningar för en effektiv björnsplillningsinventering även björnförvaltning i stort samt jaktetik.

LONA

Länsstyrelsen har fortsatt att administrera projektansökningarna för det Lokala Naturvårdsbidraget, LONA, i enlighet med förordning (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt. Under 2015 beviljade Länsstyrelsen tilldelning till 13 nya projekt, från sex av länets åtta kommuner. Det totala beviljade bidraget var 1 131 tkr. Samtidigt administrerades redan pågående projekt och det betalades ut totalt 1 005 tkr till sju av länets åtta kommuner. Framför allt är det projekt inom tillgänglighet och folkbildning som fått del av bidraget under 2015.

Naturum Vålådalen – årets naturum 2015

Naturum Vålådalen i Jämtlandsfjällen fick 2015 priset Årets naturum av Naturvårdsverket. Genom att bjuda in besökare till diskussion kring fjällens nyttigheter jobbar årets naturum på ett pedagogiskt och nyfiskt sätt. Av motiveringen framgår bland annat följande:

”Naturum ser sig och sin verksamhet som en del i det omgivande landskapet – hela västra Jämtlands fjällvärld - där de små delarna bildar helheten. Naturum når bortom den vanliga publiken genom att aktivt söka upp människor på platser där de befinner sig, och får därigenom kontakt med nya målgrupper. Naturum får därmed ett stort genomslag trots förhållandevis små resurser, och inbjuder på detta sätt till kontinuerligt utbyte med olika människor kring naturens värden. Den uppsökande verksamheten är en pionjärverksamhet som tydligt fungerar som inspiration för andra naturum i landet. Naturum arbetar aktivt med uppgiften att vara ett nav för utfärder i omgivningarna”³¹.

Genom uppsökande verksamhet har informationsarbetet vid naturum Vålådalen fortsatt att utvecklas. Det har skett genom dialog på plats i bland annat Åre och i terrängen runt Vålådalen. Under året som gått har naturum kommunicerat ekosystemtjänster i sin tillfälliga utställning Blommor och bin – nyttan med naturen. Naturum har också fastställt en ny kommunikationsplan under året och som en följd av det arbetet skapat en ny hemsida och blivit aktiva på Facebook. En förstudie har påbörjats för en framtida större revision av Naturums verksamhet som en anpassning till den pågående nationalparksprocessen. Under året har även arbetet med riktad uppsökande verksamhet gentemot nyanlända flyktingar i länet fortsatt i Naturums regi. All belysning i utställningen har under året bytts ut till energisnål och modern armatur.

Tillsyn

Samverkan med polis och miljöåklagare i tillsyn och bevakning

Länsstyrelsens målsättning är att fortsätta utveckla den operativa samverkan och samordningen med polisen avseende tillsyn av terrängkörning, artskydd, jakt och fiske. Detta sker till viss del redan idag men kan bli ännu bättre. Under året har Länsstyrelsens fältchef, naturbevakare, miljöåklagare och polis haft månadsvisa möten med syfte att skapa en gemensam problembild avseende brottslighet, kopplad till terrängkörning, områdesskydd, artskydd, jakt och fiske. Ett flertal tillsynsinsatser har genomförts både av naturbevakare och även av naturbevakare tillsammans med polisen. Tillsynsinsatserna har bland annat resulterat i ett flertal anmälningar av olovlig terrängkörning samt beslag av illegala åtelkameror i samband med licensjakten på björn.

³¹ <http://www.naturvardsverket.se/Var-natur/Skyddad-natur/Naturum/Arets-naturum/>

I Stekenjokksfjällen inrättades ett interimistiskt naturreservat 2012 med tillträdesförbud mellan 6 juni och 15 juli. Syftet är att förhindra plundring av fågelägg- och bon, efter att det 2012 av Rikskriminalpolisen uppdagades att internationella äggplundrare och fågelplundrare i flera års tid har besökt Stekenjokk för att komma åt områdets sällsynta fåglar. Tillträdesförbudet i området har även gällt mellan 1 juni och 30 juni 2013, 2014 och 2015.

Länsstyrelsen avser att skydda området permanent men för att veta hur besökare ställer sig till ett tillträdesförbud under juni månad varje år genomfördes en besöksundersökning. Flertalet besökare har förståelse förtillträdesförbudet och flertalet besökare anger att de besöker området ändå trots att det inte är tillåtet att lämna vägområdet. Tillsyn i området har gjorts i nära samarbete med Polismyndigheten i Jämtland samt till viss del med Länsstyrelsen i Västerbotten.

Under samma tidsperiod har Länsstyrelsen, efter diskussioner med Rikskriminalpolisen, gjort förstärkta tillsynsinsatser på Flatruet i Härjedalen ³² för att även i detta område försöka förhindra boplundring.

Länsstyrelsens naturbevakare

Naturvårdsenhetens egen fältorganisation består av cirka 20 naturbevakare, som arbetar utomhus i länet med det praktiska utförandet av länsstyrelsens uppdrag inom naturvård. De är till stor del Länsstyrelsens ambassadörer då de i sitt utåtriktade, dagliga arbete möter allmänheten ute i länet. Naturbevakarna arbetar med de årliga inventeringarna av stora rovdjur, skötsel och underhåll av det 200 mil statliga ledsystemet i fjällen, skötsel och förvaltning av länets skyddade områden, besiktning- och provtagning av lodjur och björnar skjutna under licensjakterna, förebyggande åtgärder och besiktningar av skador på tamdjur och gröda, orsakade av fredat vilt, jakt- och fisketillsyn samt arbete med förebyggande av artskydds- och jaktbrott. De arbetar också i varierande omfattning i länsstyrelsens olika Interreg- och LIFE-projekt, gällande till exempel förvaltning av fjällrävar, gräsmarksskötsel och naturvårdsbränningar.

Tillsyn dammar

Länsstyrelsen har under 2015, enligt uppdrag 66 i regleringsbrevet för 2015, sammanställt och redovisat hur många förelägganden avseende vattenkraft och/eller dammar som länsstyrelserna nationellt för sin tillsyn över vattenverksamheter beslutat om mellan år 2012–2014. Länsstyrelsen överlämnade redovisningen ³³ till Regeringskansliet, Miljö- och energidepartementet, den 23 mars 2015.

Länsstyrelsen har under året påbörjat arbetet med dammsäkerhetsklassificering av länets dammar. Under 2015 har Länsstyrelsen tagit beslut om dammsäkerhetsklass för samtliga av länets så kallade ”A-dammar”, vilka kan medföra stora konsekvenser på nationell nivå i händelse av dammbrott.

Länsstyrelsen har även under 2015 bedrivit ett mindre tillsynsprojekt där små dammar i ett avgränsat vattendrag valts ut för fördjupad tillsyn.

Länsstyrelsen har under 2015 återigen sökt prioritera tillsynen av miljöfarlig verksamhet, tillsynen av förorenade områden och tillsyn enligt torvlagen. Länsstyrelsen har förhållandevis

³² Lodjur, järv, varg och kungsörn.

³³ Länsstyrelsen diariernr 530-1389-2015.

hög andel egna tillsynsobjekt inom miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet. Därtill finns ett stort antal torvtäkter enligt torvlagen som kräver stora tillsynsinsatser för att begränsa påverkan på omgivande vattenområden och naturområden.

Operativa tillsynen och tillsynsvägledningen

Länsstyrelsen har under året inom ramen för sin tillsynsvägledning utvärderat två kommuner, Krokom och Bräcke. Vid utvärderingen av kommunerna framkom avseende båda kommunerna några frågetecken men att det blivit klara förbättringar i jämförelse med utvärdering som skedde år 2011.

Indikatorer

Allmän miljö- och naturvård utgiftsområde 20¹⁾

Biologisk mångfald²⁾	2015	2014	2013	2012	2011
Andel av Länsstyrelsen skyddad produktiv skogsmark av den totala arealen produktiv skogsmark (%)	3,11	3,04	2,99	2,94	2,94
Förorenad mark	2015	2014	2013	2012	2011
Antal objekt i riskklass 1	4	3	3	3	3
Antal sanerade objekt i riskklass 1 (ack)	0	0	0	0	0
varav sanerade med statliga medel (ack)	0	0	0	0	0

¹⁾ Se avsnitt Resultatredovisning, avsnitt indikatorer

²⁾ Indikatorn beräknas genom att Länsstyrelsens beslut om skyddad produktiv skogsmark tas i förhållande till den totala arealen produktiv skogsmark i länet. Den totala arealen produktiv skogsmark som använts i indikatorredovisningen för 2011-2015 är de senaste uppgifterna som SLU publicerat (2010-2014). Detta förklarar avvikelser från indikatorredovisningen i årsredovisningen för 2014 när SLU:s uppgifter avsåg perioden 2009-2013.

Källa: Metria, Naturvårdsverket och länsstyrelsernas EBH-databas (EBH = efterbehandling)

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Biologisk mångfald

Omkring 75 procent av länets produktiva skogsmark som har ett formellt skydd inom naturreservat ligger ovan gränsen för fjällnära skog. Sedan 2000 har Länsstyrelsen arbetat strategiskt med att öka andelen skyddad skogsmark nedanför fjällnära gränsen, vilket ligger i linje med miljömålet Levande skogar och Nationell strategi för formellt skydd av skog. En liten del av skyddsarbetet utförs dock fortfarande i de fjällnära skogarna.

Mellan åren 2007-2009 utfördes en omfattande inventering av oskyddad gammal skog i Jämtlands län, huvudsakligen nedan gränsen för fjällnära skog. Inventeringen genomfördes med hjälp av extra medel från Naturvårdsverket. Resultatet av denna inventering var en starkt ökad kunskap om skogsområden med höga naturvärden i hela länet.

Länsstyrelsens arbete åren närmast efter inventeringsåren 2007-2009 koncentrerades kring markägarinformation, förhandling och markåtkomst, vilket innebar att framtagande av skötselplaner och förslag till formella reservatsbesluten i viss utsträckning fick anstå. Under de senare åren har dock många av de områden som upptäcktes under åren 2007-2009 fått ett formellt skydd i form av naturreservat, en utveckling som tydligt märks i redovisad statistik.

Efter en period av kraftigt neddragna medel för markåtkomst från Naturvårdsverket till länet, och neddragning av personalstyrkan för naturreservatsbildning, har de fördelade medlen från Naturvårdsverket sakta börjat öka igen och under 2013 hade Länsstyrelsen möjlighet att utöka personalstyrkan igen. I dag handlägger fyra personer dessa reservatsbildningsärenden.

Ytterligare en ny tjänst, som handlägger en kompletterande metod för områdesskydd, kallad Nya Komet, har initierats under året där skogsägare själva kan föreslå områden på sin mark för reservatsbildning.

Naturvårdsenheten har under 2015 haft en länsram på omkring 28 mnkr för inköp eller ersättning till markägare i syfte att bilda naturreservat. Totalt under 2015 har dock 60.2 mnkr utbetalats som intrångsersättning till privata markägare då nya medel tillskjutits från Naturvårdsverket.

År 1999 antogs ett regionalt etappmål inom miljömålet Levande skogar, vilket innebar att ytterligare 24 400 hektar av länets produktiva skogsmark, i regionen nedom gränsen för fjällnära skog, skulle skyddas till år 2010. Detta skulle då, tillsammans med biotopskydd och naturvårdsavtal, motsvara nära 1,8 procent av den produktiva skogsmarken i regionen. Fram till och med 2015 har omkring 14 750 hektar skyddats som naturreservat, vilket motsvarar 60 procent av det antagna målet för 2010. Markbytet mellan Naturvårdsverket och de större privata bolagen, det så kallade ESAB³⁴-paketet, samt markbytet mellan övriga statliga markägare och Naturvårdsverket, det så kallade SNUS³⁵-objekt, kommer dock att snabba på genomförandet av detta mål.

Förorenad mark

Indikatorn för förorenade områden har vissa begränsningar. Enligt anvisningarna är det övergripande syftet med indikatorerna att visa hur de nationella målen får genomslag i länen samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar. En indikator som endast omfattar åtgärdade riskklass 1-objekt visar dock inte arbetet inom ett glesbygdsland med få stora industrier. Miljömålsindikatorn för arbetet med förorenade områden omfattar istället antal efterbehandlingsåtgärder som pågår eller är avslutade, oavsett riskklass.

Förorenade områden består ofta av mycket stora områden med varierande föroreningssituation. I vissa fall, till exempel Hissmofors, har delåtgärder utförts. Detta framgår dock inte av indikatortabellen. I andra fall kan kompletterande arbeten utföras vid ett objekt som tidigare registrerats som åtgärdat.

Avseende åtgärdsprojekten begränsas Länsstyrelsens möjlighet att påverka eftersom endast kommun eller Statens geologiska undersökningar, SGU, får vara huvudman för sådana projekt.

Länsstyrelsen har under året arbetat aktivt med länets fyra riskklass 1-objekt.

Järpens massafabrik

Länsstyrelsen har aktivt deltagit i projektgruppen för Järpens industriområde där Statens geologiska undersökningar, SGU, är huvudman. Åtgärdsförberedande utredningar och kompletterande undersökningar som exempelvis ytterligare avgränsningar, avfallsklassificering, bedömning av schaktbarhet samt detaljprojektering har utförts. Ett omfattande riskvärderingsarbete, där Länsstyrelsen deltagit i stor omfattning, har utförts i samarbete med Chalmers tekniska högskola inom forskningsprojektet SAFIRE.

Det är viktigt att utföra nödvändiga förberedande utredningar för att kommande saneringsarbete ska kunna utföras på ett effektivt sätt i ett industriområde med flera pågående

³⁴ Ersättningsmark i Sverige AB.

³⁵ SNUS står för Statliga Naturskogar och Urskogsartade Skogar.

verksamheter. I projektgruppens arbete ingår även kommunens planering av området. Målsättningen är att lämna in en ansökan om åtgärdsmedel under 2016.

Äggfors massafabrik och skrotåtervinning

Länsstyrelsen har under året förelagt ansvariga verksamhetsutövare om kompletterande mark- och grundvattenundersökningar. Länsstyrelsen har dessutom haft dialog med bolaget om utförandet samt utrett fler möjligheter till fortsatt arbete inom området.

Länsstyrelsen har prioriterat området vid urval av objekt för det fiberbanksprojekt som pågår i samverkan mellan SGU och fem länsstyrelser. Provtagning har utförts i fiberhaltiga sediment nedströms Äggfors. Urval av prover för analyser har påbörjats.

Hissmofors sulfittfabrik

Länsstyrelsen arbetar för ett samordnat arbete över de olika delområden som påverkats av den nedlagda sulfittfabriken och använd kisaska från verksamheten.

Ansvariga bolag för tidigare verksamheter har förelagts om undersökningar och utredningar. De utför i samarbete omfattande kompletterande undersökningar och utredningar inom industriområdet och längs stickspår mot stambanan. Länsstyrelsen kompletterar arbetet genom att via ansökt statsbidrag och upphandlat konsultbolag undersöka föroreningarna inom en parkeringsplats intill en skola i Hissmofors. Länsstyrelsen har även varit i kontakt med Trafikverket som ansvarar för stambanan och tidigare utfört undersökningar vid järnvågsspåret.

Utvidgning av verksamhetsområde, rivning av byggnader och schaktarbeten utförda av pågående sågverksamhet har inneburit ett flertal tillsynsärenden. Inom ramen för dessa pågående verksamheter har ett flertal delsaneringar skett på området som inneburit att mängden föroreningar på området minskat.

Även Hissmofors har ingått i det tidigare nämnda fiberbanksprojektet. Provtagning har utförts i fiberhaltiga sediment nedströms det förorenade området.

Länsstyrelsen har inför de olika undersökningarna informerat massmedia och medverkat vid inslag i regionala nyhetsprogram samt dagstidningar.

Grötingens tjärfabrik

En omfattande huvudstudie har slutförts och området har klassats om till riskklass 1. Höga halter och stora mängder föroreningar förekommer inom området som berör bostadshus och Gimåns Natura 2000-område. Kommunen har ställt förfrågan till SGU om att överta huvudmannaskapet för framtida åtgärdsfas. Länsstyrelsen har aktivt medverkat i denna förfrågan och har haft möte med SGU för att beskriva föroreningssituationen närmare.

Återrapportering regleringsbrev

51. Länsstyrelserna ska i årsredovisningarna för 2015 och 2016 redovisa hur de

a) integrerar arbetet med att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen i den övergripande verksamhetsplaneringen,

b) stödjer och stimulerar åtgärder i kommuner och näringsliv i länet, samt använder de regionala åtgärdsprogrammen för att åstadkomma a) respektive b).

Återrapporteringskravet är en fördjupning inom ramen för den bredare redovisningen av länsstyrelsernas uppdrag inom miljömålssystemet enligt instruktionen.

Integrerat arbete med generationsmål och miljö kvalitetsmål

Länsstyrelsens dagliga verksamhet bidrar i hög grad till miljö kvalitetsmålen. Vid de olika enheterna finns för varje miljö kvalitetsmål en målbevakare som bevakar att miljömålen integreras i ordinarie verksamhet och i verksamhetsplaneringen, samt ansvarar för miljömålsbedömning för respektive miljö kvalitetsmål. Vid flera enheter är miljömålen en integrerad del av arbetet. Exempel på detta är miljö tillsyn av företag, miljö rådgivning till lantbrukare inom landsbygds-programmet, arbetet med förorenade områden, skydd och skötsel av natur- och kulturmiljöer samt uppdraget att verka för en hållbar samhällsplanering. Länsstyrelsen hanterar även flera stöd och bidrag för olika miljö åtgärder.

Vidare har Länsstyrelsens ledning tagit beslut om att varje ärende som tas upp till ett beslutsmöte³⁶ ska innehålla en analys av om ärendet bidrar positivt eller negativt till ett eller flera av miljö kvalitetsmål och på vilket sätt. Detta är en strategiskt viktig insats som leder till att fler verksamhetsområden blir uppmärksammade på och stimulerade till att bidra till miljömålsarbetet.

En del av Länsstyrelsens miljömålsarbete rör den direkta miljö påverkan som myndigheten bidrar till. Länsstyrelsens miljö ledningsarbete fokuserar framförallt på Begränsad klimatpåverkan³⁷, Giftfri miljö³⁸ samt God bebyggd miljö³⁹.

Länsstyrelsen har under 2015 sammanställt det samlade miljömålsarbetet som bedrivs vid myndigheten, samt tagit fram förslag på ytterligare åtgärder för att länet ska nå de olika miljö kvalitetsmålen. Resultat är en åtgärdsplan med 88 åtgärder som Länsstyrelsen genomför under 2015 och 2016, samt ett antal önskvärda åtgärder som behövs för att nå målen till år 2020. Som underlag har miljömålsbedömningen och det regionala åtgärdsprogrammet använts. Eftersom åtgärder till stora delar finns inom den ordinarie verksamheten så följs de också upp vid ordinarie tertiärluppföljningar.

I slutet av året genomför de olika enheterna sin verksamhetsplanering inför 2016. I direktivet till detta står att "enheterna ska använda miljömålsbedömningar och miljömålsprogrammet som underlag i kommande planering."

³⁶ Beslutsmöten för ärenden länsledningen beslutar om.

³⁷ Energiförbrukning och utsläpp av växthusgaser från transporter.

³⁸ Kemikalieförbrukning.

³⁹ Avfallsfrågor.

Det innebär att varje enhet i sin verksamhetsplanering inför 2016, beskrivit vilka huvudsakliga miljö kvalitetsmål som verksamheten är berörda av och på vilket sätt de integrerar miljömålen i den ordinarie verksamheten.

Stödja och stimulera åtgärder i kommuner och näringsliv

Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen har under 2015 tillsammans bildat Klimatråd Jämtlands län. Rådet består av en styrgrupp, en samverkansgrupp och ett sekretariat. En avsiktsförklaring krävs för de organisationer⁴⁰ som avser delta i rådet. Genom att skriva under avsiktsförklaringen förbinder sig deltagarna att arbeta med relevanta åtgärder i Klimatstrategi Jämtlands län 2014-2020, som är en del av miljömålsprogrammet. Över 30 organisationer har skrivit under avsiktsförklaringen, framförallt kommuner och företag.

Arbetet med granskning av ansökningar, och rådgivning till sökande inom Klimatklivet⁴¹ är ett tydligt sätt att stödja och stimulera åtgärder som är relaterade till Klimatstrategin, det regionala åtgärdsprogrammet. Två ansökningsomgångar med totalt 17 ansökningar har granskats under 2015 inför Naturvårdsverkets beslut.

Med Skogsstyrelsen som huvudansvarig, deltar Länsstyrelsen i *Forum för Levande skogar*, med målgruppen stora skogsägare. Två nätverksträffar har arrangerats under 2015. Vid träffarna visas dels goda exempel på skonsam skötsel för att aktörerna ska inspireras och lära av varandra, och dels följs de 15 åtgärder som aktörerna förbundit sig att utföra under perioden 2013-2016 upp.

Under året har det utarbetats en *Vattenanvändningsplan Storsjön*⁴². Ett antal gemensamma ställningstaganden har gjorts i syfte att säkerställa vattenkvalitet och rekreations- och upplevelsevärden kring Storsjön. Planen kommer utgöra ett underlag för kommunernas arbete, och många av ställningstagandena refererar till miljö kvalitetsmålen.

Länsstyrelsen har inför alpina VM och skidskytte-VM år 2019 tagit fram ett samlat underlag för arrangörer och berörda kommunerna Östersund och Åre. Underlaget innehåller bland annat de prioriterade miljömål som berörs och åtgärder som bör integreras i- eller tas hänsyn till i arbeten med arrangemang.

Regionala åtgärdsprogrammet som stöd för internarbete och åtgärder i kommuner och näringsliv.

Nuvarande regionala åtgärdsprogram för miljömålen gäller åren 2013-2016. Under året har arbetet med revidering av åtgärdsprogrammet påbörjats. Först genomfördes en inventering av vilka åtgärdsplaner med koppling till olika miljömål som finns för att undvika överlappningar, men samtidigt dra nytta av de åtgärdsplaner som finns. Revideringsplanen har förankrats internt inom Länsstyrelsen. Skogsstyrelsen, Klimatrådet och Forum för Levande skogar har informerats, liksom kommunerna och Region Jämtland Härjedalen. De har fått skriftlig information och möjlighet att ge synpunkter på utformning av det nya programmet. Insatsen har skett i ett tidigt skede så att det nya programmet verkligen ska kunna stödja och stimulera kommunerna i deras framtida arbete. Strömsund, Berg, Bräcke och Östersunds kommuner har även besökts.

⁴⁰ Kommuner, näringsliv, myndigheter och andra typer av organisationer.

⁴¹ Nationellt program för lokala klimatinvesteringar.

⁴² Ett samarbete mellan de fyra kommunerna runt Storsjön och regionen. Projektet leds av Länsstyrelsen.

Åtgärdernas utformning

Miljömålsprogrammet 2013-2016 består av totalt 50 åtgärder. Av dessa åtgärder berör drygt 30 stycken Länsstyrelsens verksamhet och knappt 25 kommunerna och näringslivet. Tolv åtgärder berör såväl Länsstyrelsen, kommunerna som näringslivet. Åtgärderna i miljömålsprogrammet är både av typen ambitionshöjningar och nya initiativ och av typen prioriteringar av pågående insatser.

Klimatstrategin innehåller tre åtgärdsplaner; Samverkan och lärande, Energiomställning samt Klimatanpassning. Alla tre åtgärdsplanerna innehåller åtgärder för länsstyrelse, kommuner och näringsliv. De framtagna åtgärdsplanerna för länets vattensystem innehåller åtgärder riktade enbart till Länsstyrelsens verksamhet.

Framgångsfaktor

Att göra miljömålsarbetet enkelt och tydligt är en framgångsfaktor i arbetet att nå miljömålen.

Miljömålssystemet innefattar en mängd termer och begrepp. Det finns därför en risk att många medarbetare upplever att det är svårt att konkretisera på vilket sätt miljömålen berör den egna verksamheten och att miljöarbetet, istället för att integreras, blir en sidoordnad aktivitet som kräver särskilda resurser. Därför är det av största vikt att förenkla miljömålssystemet så långt som möjligheten i dialogen, både internt och externt. Det skapar engagemang och förståelse för hur den ordinarie verksamheten bidrar i miljömålsarbetet, samtidigt som miljömålen kan användas som hävstång för att få ökad status och fokus i den ordinarie verksamheten.

En annan framgångsfaktor är att det finns miljömålsambassadörer/bevakare vid de olika enheterna. De bidrar till att olika miljömålsaktiviteter genomförs inom ramen för verksamheten uppdrag. Men även att det skapas förbindelser mellan Länsstyrelsens olika sakområden och att den tvärssektoriella kompetensen utnyttjas. Att avsätta tid till att stödja enheterna inför deras verksamhetsplanering, främst miljömålsbevakarna är strategiskt viktigt. Genom att lämna förslag på insatser redan i planeringsstadiet skapas ett utrymme som annars saknas både för miljömålssamordnare och för företrädare vid olika enheter.

52. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att öka antalet privatfinansierade efterbehandlingar av förorenade områden samt redovisa arbetet med att åtgärda förorenade områden med statliga bidrag. Länsstyrelserna ska även samordnat och i samverkan med Naturvårdsverket ta fram och redovisa åtgärder för att minimera omfattningen av oförbrukade bidrag för efterbehandling av förorenade områden.

Slutrapportering av inventeringsarbete och arbete med databasen EBH-stödet

Information och dokumentation är en viktig grund för privatfinansierad provtagning och sanering av förorenade områden. Fortsatt arbete har utförts angående allmän tillgång till kartmaterial om exempelvis förorenade områden.

En slutrapport⁴³ över utförd inventering av potentiellt förorenade områden inom länet under perioden 1997-2014 har publicerats.

Naturvårdsverket initierade 2014 en nationell slutrapport över inventeringen av potentiellt förorenade områden. Tre projektmedlemmar från länsstyrelserna i Västmanland, Skåne och

⁴³ Länsstyrelsens diarienumr 570-3480-2015.

Jämtland har varit ansvariga för att ta fram rapporten. Projektmedlemmarnas arbete med rapporten har slutförts under året. Andra sätt att kommunicera resultatet kommer att fortsätta under 2016 av delar av projektgruppen. En styrgrupp har funnits bestående av chefer från samma länsstyrelser jämte representanter från Naturvårdsverket.

En uppföljning av uppgifter om potentiellt förorenade områden i databasen EBH-stödet har utförts som en del av kvalitetssäkringen. Uppgifter revideras och uppdateras kontinuerligt. Länsstyrelsen har lämnat synpunkter på ytterligare nationella ställningstaganden angående registrerade uppgifter för att möjliggöra mer enhetligt arbete och mer tillförlitlig statistik.

EBH-stödet har varit under utveckling under året för att förbättra databasen och möjliggöra för kommunerna att få åtkomst till den. Den nya versionen var tänkt att introduceras under december 2015. Som ett led i detta har det tagits fram testprotokoll för testning av den nya versionens funktionalitet och kunna rätta till felaktigheter i programmet. Ett antal miljöskyddshandläggare vid landets länsstyrelser, varav en från Jämtland, har deltagit i testningen av det nya EBH-stödet.

Tillsyn

Under året har ett särskilt tillsynsprojekt pågått där Länsstyrelsen tagit fram en allmän broschyr om arbete med förorenade områden inom pågående verksamheter. Broschyren ska kunna användas av verksamhetsutövare samt miljöskyddshandläggare på länsstyrelser samt kommuner. Inom projektet har även några specifika branschbeskrivningar tagits fram som kort beskriver vad som är särskilt viktigt att tänka på vid tillsyn inom dessa branscher, sågverk, träimpregnering, ytbehandling och vattenverksamhet.

Ett aktivt tillsynsarbete har bedrivits gentemot ansvariga verksamhetsutövare vid ett flertal anläggningar för att öka efterbehandlingsarbetet. Länsstyrelsen lämnar några exempel på större arbeten. Detta gäller bland annat dialog och föreläggande om omfattande kompletterande undersökningar och utredningar mot ansvariga verksamhetsutövare för Hissmofors sulfitfabrik. Aktiv tillsyn har också bedrivits vid det sågverk som finns inom det förorenade området i samband med utvidgning av lagerområde, utbyggnationer, rivning av byggnader med mera.

Ett föreläggande om fortsatta undersökningar på Äggfors massafabrik/skrothantering har skickats till ansvarig verksamhetsutövare. Med anledning av att verksamhetsutövaren meddelat att det saknas resurser för undersökningarna har Länsstyrelsen utrett olika möjligheter till fortsatt arbete. Även Äggfors har varit aktuell för tillsynsinsatser på grund av aktiviteter vid det förorenade området.

Det särskilda tillsynsarbetet angående undersökningar vid pågående verksamheter har fortsatt och intensifierats vid en anläggning för återvinning av farligt avfall. Kompletterande undersökningar av mark och grundvatten har genomförts inom vissa delområden som omfattas av rivning, flytt eller nybyggnation. Diskussion inför beräkning av platsspecifika riktvärden samt planering inför fortsatta undersökningar och sanering har påbörjats.

Den diskussion som förts med en impregneringsanläggning angående allmänna översiktliga miljötekniska undersökningar har delvis ändrats efter en allvarlig brand. Ett omfattande tillsynsarbete har utförts angående både kontroll av spridda föroreningar samt lämpliga undersökningar och åtgärder i samband med återuppbyggnad.

För ett sågverk som lade ned vissa delar av verksamheten 2014 har Länsstyrelsen under 2015 godkänt inkommen avslutningsplan där bolaget har valt att avyttra sågverksdelarna och åtgärda marken. I avslutningsplanen ingår en miljöteknisk undersökning enligt MIFO⁴⁴ fas 2. Försäljningen av sågverksdelarna blev klar i slutet av november. På grund av en försenad avyttring av sågverksdelarna har den miljötekniska undersökningen förskjutits i tid. Undersökningen senareläggs till mars-april 2016.

Vid ett annat sågverk där verksamheten legat nere under några år har ägarna beslutat att sälja all sågverksutrustning och överlåta fastigheten till annat bolag. Företaget har under 2015 kommit in med en avslutningsplan för området. Planen inkluderar en miljöteknisk undersökning enligt MIFO fas 2. Undersökningen är slutrapporterad med en riskbedömning motsvarande riskklass 3. Länsstyrelsen har samma åsikt angående riskklassen. Vissa frågetecken finns dock fortfarande kring en mindre bränsletank på fastigheten. Bränsletanken kommer att övertas av det bolag som övertar fastigheten.

Tillsynsvägledning

En kurs i riskvärderingsverktyget SAMLA har hållits för kommunerna. Kursen gav en god inblick i hur ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter kan beaktas, struktureras och tydliggöras vid val av efterbehandlingsmetod.

Länsstyrelsen har ett avtal med Länsstyrelsen Jönköpings län angående juriststöd för arbetet med förorenade områden, framför allt vid framtagande av ansvarsutredningar. Länsstyrelsen har under året aktivt uppmanat kommunerna att använda denna juristkompetens samt den särskilda kompetens som finns tillgänglig via korttidsstöd och avtal med Statens Geotekniska Institut, SGI. Under året har flera kommuner använt dessa möjligheter för bland annat frågor kring förelägganden om undersökningar och saneringsåtgärder. En ansvarsutredning har påbörjats för ett stort järnvägsområde med ett flertal pågående och nedlagda oljedepåer med olika verksamhetsutövare. En annan ansvarsutredning gäller en ytbehandlingsverksamhet med flera verksamhetsutövare inblandade.

Internt arbete

Ett stort antal internremisser angående detalj- och översiktsplaner samt planerade vägprojekt har behandlats med avseende på förorenade och potentiellt förorenade områden. Länsstyrelsen har belyst var föroreningar kan förekomma samt vikten av att exploatörer undersöker och åtgärdar dem.

Även i samråd inför tillståndsprövningar samt vid samråd bevakas frågan, exempelvis om en ledningsdragning berör något förorenat område. En standardformulering om förorenade områden har införts i alla beslut om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, även om åtgärderna inte berör något känt förorenat eller potentiellt förorenat område.

Åtgärder inom arbetet med förorenade områden med statliga bidrag

Slutrapportering har skett på ett objekt där Länsstyrelsen upphandlat omfattande undersökningar. Rapporten från huvudstudiearbetet på Grötingens tjärfabrik färdigställdes under 2015 och föranledde en omklassning till riskklass 1 för området. Länsstyrelsen har därefter reviderat ansvarsutredningen.

⁴⁴ MIFO: Metodik för inventering av förorenade områden - insamling av underlagsdata och bedömning av miljö kvalitet.

Länsstyrelsen har under året upphandlat en undersökning med riskbedömning och åtgärdsförslag vid en skolparkeringsplats förorenad med tungmetallhaltig kisaska. Provtagningar har utförts under hösten men sena leveranser av analysresultat till konsultbolaget medförde försening av slutrapporten till början av december.

Östersunds kommun har varit huvudman för en huvudstudie vid Östersunds gasverk och under 2015 har rapporten slutförts. Länsstyrelsen har reviderat ansvarsutredningen och fört dialog med kommunen om fortsatt arbete och kommande ansökningar.

Länsstyrelsen har deltagit i projektgruppen för Järpens industriområde där Sveriges geologiska undersökning, SGU, är huvudman. Åtgärdsförberedande och kompletterande undersökningar som exempelvis ytterligare avgränsningar, avfallsklassificering, bedömning av schaktbarhet samt detaljprojektering har utförts under året. Ett omfattande riskvärderingsarbete har utförts i samarbete med Chalmers tekniska högskola.

Länsstyrelsen har även deltagit i ett fiberbanksprojekt i samverkan mellan SGU och fem länsstyrelser. Projektet finansieras med medel från Havs- och vattenmyndigheten och syftet med projektet är att kartlägga och provta fiberbankar. I Jämtlands län har kartläggning och provtagning av fiberbankar och fiberhaltiga sediment skett nedströms två nedlagda massafabriker samt en boardfabrik. Urval av prover för analyser har påbörjats.

Åtgärder som vidtagits för att minimera omfattningen av oförbrukade bidrag

Länsstyrelsen använder kontinuerligt Naturvårdsverkets mall för kvartalsredovisning av bidrag trots att det inte nödvändigt för undersökningsbidrag. Länsstyrelsen har sett över möjligheten att använda kvarvarande medel och vid behov söka ytterligare medel för att se till att bidrag används och områden blir tillräckligt utredda inför saneringsåtgärd.

För att minimera omfattningen av oförbrukade medel har Länsstyrelsen avvaktat slutkostnader från Östersunds gasverk innan rekvisition för årets bidrag skickats till Naturvårdsverket. Rekvisitionen har därför kunnat ändras i tid för att inte öka summan oförbrukade medel. Överblivna medel från gasverksprojektet har kunnat omfördelas till arbete vid andra förorenade områden i landet.

Länsstyrelsernas nationella arbetsgrupp för bidragssamordning, NSB, genomförde i augusti ett seminarium för kommunala huvudmän i statligt bidragsfinansierade saneringsprojekt. Kommunerna är en mycket viktig aktör i arbetet med att minska mängden oförbrukade bidragsmedel. Syftet med seminariet var att skapa forum för frågeställningar som är av betydelse för ett lyckat resultat av efterbehandlingsprojekt. Frågor som diskuterades var bland annat:

- Vad innebär det att vara huvudman?
- Projektrisker.
- Upphandling.

Naturvårdsverket och NSB har också tagit fram en ny kvartalredovisningsmall som börjat tillämpas under 2015. Detta har medfört möjligheter till en uppdaterad och effektiv övergripande ekonomihantering. Om bidrag inte förbrukas i ett projekt kan initiativ tidigt tas till omfördelning till andra projekt.

Gruppen har också efterfrågat en arbetsplan för åtgärdsobjekten och denna finns nu på Naturvårdsverkets hemsida.

NSB har även ihop med Naturvårdsverket deltagit i workshop om projektrisker och säkrare ekonomiska analyser i bidragsansökningar.

Som ett resultat av det arbete som länsstyrelserna genomfört har mängden oförbrukade bidrag minskat väsentligt de senaste åren. Länsstyrelsen föreslår därför att redovisningskravet av vilka åtgärder som vidtas för att minska mängden oförbrukade bidrag framöver tas bort ut regleringsbrevet. De bidragsmedel som nu finns på länsstyrelserna över årsskiftena är uppbundna till specifika projekt. I det fall förändringar i projekten orsakat överblivna projektmedel som inte behövs under året informeras Naturvårdsverket så snart detta blir känt. Därefter kan Naturvårdsverket besluta om åtgärder för att omfördela bidraget.

64. Länsstyrelserna ska ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Syftet med handlingsplanerna är att identifiera landskapets biotoper, strukturer, element och naturområden i land- och vattenmiljön inklusive i tätortsnära områden som tillsammans skapar ett ekologiskt sammanhang och som utgör förutsättningen för att bevara landskapets biologiska mångfald och främja ekosystemtjänster, som exempelvis värden för friluftslivet. I handlingsplanerna ska även förslag till lämpliga bevarandeinsatser redovisas.

Handlingsplanerna bör ligga till grund för insatser från olika aktörer som leder till att säkra ekosystemtjänster, förbättra måluppfyllelse avseende berörda miljökvalitetsmål och möjliggöra anpassningar till ett förändrat klimat. Handlingsplanerna ska även redovisa behov av skydd, skötsel och restaureringsinsatser, och de ska kunna utgöra grund för prövningsverksamhet och fysisk planering.

Varefter Naturvårdsverket presenterar riktlinjer för handlingsplanerna ska dessa tjäna som vägledning för arbetet. Samarbete mellan berörda landskapsaktörer som markägare, brukare, myndigheter, ideella organisationer och andra relevanta aktörer på lokal och regional nivå bör ingå i arbetet. Tillämpliga arbetsformer, samrådsprocesser och underlag som utvecklats i t.ex. regionala landskapsstrategier och samrådsgrupper för naturvård bör lyftas in i arbetet och utvecklas för att i ökad utsträckning involvera det civila samhället. Målsättningen är att handlingsplanerna till stora delar ska vara etablerade 2017.

Länsstyrelserna ska delredovisa utvecklingen av arbetet i sina årsredovisningar. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) samlat den 1 oktober 2017 av Länsstyrelsen i Västerbottens län.

Arbetet har inte påbörjats under 2015 efter instruktioner från Naturvårdsverket i avvaktan på pilotlänens erfarenheter. Länsstyrelsen har dock inom ramen för miljömålsarbetet beställt en delrapport av Skogsstyrelsen för Grön infrastruktur i skogslandskapet.

Länsstyrelseinstruktion 5a §

Länsstyrelsen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Länsstyrelsen ska särskilt

1. samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
2. utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen,
3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljö kvalitetsmålen, och
4. verka för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt bidra till att de beaktas i det regionala tillväxtarbetet

Länsstyrelsen ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs. Förordning (2013:815).

Länsstyrelsens mål- och uppföljningsarbete

Länet antog 2013 de nationella miljö kvalitetsmålen som ersatte de tidigare regionala mål- och delmålen.

Länsstyrelsens uppföljning av miljö målen görs utifrån anvisningar från Naturvårdsverket. Som underlag används bland annat data från miljöövervakning och klassningar enligt vattendirektivet, samt indikatorer med regional upplösning⁴⁵.

För varje miljö kvalitetsmål finns en utsedd miljö målsbevakare på Länsstyrelsen, som ansvarar för att redovisa de åtgärder som genomförts av länets aktörer under året samt analysera och bedöma måluppfyllelsen för respektive mål. Inför årets bedömning gjordes en samlad frågeställning till länets kommuner samt regionen, som fick möjlighet att beskriva vilka åtgärder de genomfört under året. Bedömningstexterna för respektive mål förankras hos berörda enhetschefer, innan de fastställs av länsledningen och rapporteras till Naturvårdsverket. En samverkan med Skogsstyrelsen ligger till grund för uppföljningen av Levande skogar som Skogsstyrelsen beslutar om.

En samlad uppföljning av miljö kvalitetsmålen har gjorts under året som visar att tre av tolv bedömda mål är nära att nås till år 2020. Dessa tre är Frisk luft, Ingen övergödning och Grundvatten av god kvalitet. Bedömningen av övriga nio mål pekar på att de inte kommer att nås till år 2020. För två av målen, Grundvatten av god kvalitet och God bebyggd miljö, är trenden i miljö tillståndet positiv och för de två målen, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv, är trenden negativ. Länsstyrelsen har utöver denna bedömning översiktligt redovisat det arbete som bedrivs i länet för att nå Begränsad klimatpåverkan, Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö. Bedömning av dessa tre mål görs enbart på nationell nivå.

Målbedömningar för miljö kvalitetsmålen samt analysen av de 36 miljö målsindikatorerna som är kopplade till målen har rapporterats⁴⁶ till Naturvårdsverket.

⁴⁵ www.miljomal.se

⁴⁶ Länsstyrelsens diariernr 501-5083-2015.

Förslag på åtgärder för miljöarbetets utveckling har redovisats i Miljömålsbedömningar Jämtlands län år 2015 samt i remissyttrande på den Fördjupade utvärderingen av miljömålen år 2015.

Länsstyrelsen deltar i de träffar och den kompetensutveckling som det nationella miljömålsnätverket Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet; RUS erbjuder. Vidare har sex av länen i Norrland och Svealand⁴⁷ haft samverkan under 2015, vilket varit positivt då alla länen planerat inför revidering av miljömålsprogrammet. Samverkan sker via resfria nätmöten och e-post. Revidering av regionala åtgärdsprogram, årlig uppföljning, fördjupad utvärdering, remisser av delbetänkande, projektförslag till RUS med mera har diskuterats.

Utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen

En stor del av Länsstyrelsens ordinarie arbete bidrar till att miljö kvalitetsmålen kan uppnås. Det handlar om miljö tillsyn av företag, miljö rådgivning till lantbrukare utifrån landsbygdsprogrammet, arbete med förorenade områden, skydd och skötsel av natur- och kulturmiljöer, arbete för en hållbar samhällsplanering, olika former av stöd och bidrag som betalas ut till miljö åtgärder med mera. Inför varje beslutsmöte⁴⁸ ska en bedömning göras av vilka miljö kvalitetsmål som påverkas och på vilket sätt.

Länsstyrelsen har under 2015 kartlagt vilka verksamheter som bidrar i miljö målsarbetet, och på sätt synliggjort ett 80-tal åtgärder inom Länsstyrelsens verksamhet såväl ordinarie som projekt- och bidragsfinansierad verksamhet.

I den regionala åtgärdsplanen, Miljömålsprogrammet Jämtlands län 2013-2016, har sju⁴⁹ av de 15 miljö kvalitetsmålen prioriteras extra. För varje mål finns två till sju utpekade utmaningar eller åtgärder. Framtagandet av åtgärdsplaner och genomförandet av åtgärder sker i olika takt för de olika målen, beroende på vilka övriga processer som pågår, samt är beroende av resurser och intresse för målen hos övriga aktörer.

Utöver detta har Länsstyrelsen påbörjat en process som ska leda till ett nytt åtgärdsprogram för åren 2017-2020. De aktiviteter som genomförts under året är en intern kartläggning av behov, aktuella åtgärder, och aktörsanalys, information till och önskemål om synpunkter från kommunerna och Regionen, samt inbjudan till workshops i februari 2016.

För de sju prioriterade målen redovisas nedan aktuella åtgärdsplaner och genomförda åtgärder under år 2015:

1. Begränsad klimatpåverkan

Länets klimatpåverkan är liten i ett globalt perspektiv, men det är viktigt att även den begränsas och att länet bidrar till ökad förnyelsebar energiproduktion. Länets transportsektor måste minska sin klimatpåverkan kraftigt, om det övergripande läns målet om 50 procent minskade utsläpp under åren 1990 – 2020 ska uppnås.

Jämtlands läns Klimatstrategi 2014-2020 innehåller 32 åtgärder för att nå de regionala målsättningarna år 2020. Av dessa har aktiviteter genomförts i över 20 åtgärder under 2015,

⁴⁷ Länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Värmland, Uppsala och Jämtlands län.

⁴⁸ Beslutsmöten för ärenden länsledningen beslutar om.

⁴⁹ Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö samt God bebyggd miljö.

av Länsstyrelsen eller andra aktörer. Fortsatt åtgärdsarbete pågår av aktörerna och åtgärdsplanen uppdateras löpande.

En viktig komponent för att öka samverkans och åtgärdsarbetet är samverksprojektet Klimatråd Jämtlands län. Under 2015 har Länsstyrelsen och Regionen inrättat Klimatrådet genom två styrgruppsmöten och två samverkansmöten. Klimatrådet drivs av Länsstyrelsen och Regionen tillsammans och över 30 aktörer har skrivit under den avsiktsförklaring som ligger till grund för deltagande i rådet.

2. Giftfri miljö

För miljömålet Giftfri miljö finns fyra länsgemensamma åtgärder utpekade i det regionala åtgärdsprogrammet:

- ökade kunskaper om skadliga ämnen via konsumtionsvaror,
- minskade utsläpp av miljögifter,
- minskat antal förorenade områden i länet,
- ingen uranbrytning.

Länsstyrelsen genomförde flera åtgärder kopplade till åtgärdsprogrammet under 2015. Länsstyrelsen har i samarbete med Regionen och Naturskyddsföreningen genomfört en större satsning på information om en giftfri vardag för allmänheten, med fokus på unga vuxna. Vid tre tillfällen presenterades fakta och tips om hur man bidrar till en giftfri vardag. Totalt deltog över 500 personer. En broschyr med tio enkla tips för att undvika farliga ämnen togs fram 2014 och uppdaterades under 2015. Broschyren⁵⁰ finns på Länsstyrelsens webbplats och sprids i samband med publika evenemang.

Länsstyrelsen har under 2015 deltagit i Naturvårdsverkets regeringsuppdrag inom screening av perfluorerade ämnen genom val av provplatser och provtagning. Länsstyrelsen har även förtätat provtagningen regionalt med egna medel.

Flera miljötekniska undersökningar har utförts under år 2015 inom både bidrags- och tillsynsspåret. Bland annat har omfattande undersökningar på Hissmofors sulfitfabrik påbörjats och kisaska på en skolgård har undersökts. En huvudstudie för Grötingens tjärfabrik har slutförts, vilket lett till att riskklassen ändrats till riskklass 1. Länsstyrelsen har även tagit fram en broschyr för verksamhetsutövare och miljöskyddshandläggare om förorenade områden inom pågående verksamheter. På Järpens industriområde har åtgärdsförberedelser skett under året.

3. Levande sjöar och vattendrag och övriga vattenmål

Länsstyrelsen arbetar med de vattenrelaterade miljökvalitetsmålen utifrån EU:s ramdirektiv för vatten, vattenförvaltningen. Under 2015 har arbetet genomförts i två parallella processer. Den ena handlade om att genomföra uppdragen i Bottenhavets åtgärdsprogram för 2009-2015 och den andra om att bistå Vattenmyndigheten i arbetet med att revidera statusklassningar, miljökvalitetsnormer, åtgärdsunderlag samt övervakningsprogram som underlag för kommande åtgärdsprogram och förvaltningsplan i nästa förvaltningscykel 2016-2021.

Arbetet med att genomföra Länsstyrelsens uppdrag i Bottenhavets åtgärdsprogram, sammanfaller med miljömålsuppdragen inom de vattenrelaterade miljökvalitetsmålen. Arbetet har fokuserats på konkret åtgärdsarbete genom kalkning av försurningspåverkade vattendrag, restaurering av flottledspåverkade vattenmiljöer och med att ta fram åtgärdsplaner för

länets 21 vattensystem, så kallade vattensystemplaner. Åtgärdsplanerna syftar till att beskriva vilka åtgärder i form av till exempel tillsyn, inventering, restaurering och skydd som behövs för att nå miljökvalitetsnormer och god ekologisk status i varje vattensystem. Arbete gjordes med att ta fram vattensystemplaner för Storsjöns, Dammåns, Vålån-Storbodströmmens, Övre Indalsälvens samt Gimåns vattensystem. För Storsjöns vattensystem har mer detaljerade underlag för bland annat dricksvattenskydd och tillsyn av vattenverksamhet tagits fram.

I arbetet med att bistå vattenmyndigheten med underlag inför nästa förvaltningscykel fokuserade Länsstyrelsen arbetet under 2015 på uppdaterade statusklassningar och åtgärdsunderlag samt kvalitetssäkring, dataläggning och tillgängliggörande av interna dataunderlag. Klassningarna visar att de största vattenrelaterade miljöproblemen i länet är vattenreglering för kraftproduktion, det moderna och historiska skogsbruket samt försurning.

Länsstyrelsen har under året arbetat med att fylla kunskapsluckor avseende bland annat övergödning, vandringshinder och regleringspåverkan i länet. Under 2015 har vattenkemiprover tagits i 20 bäckar som är mer eller mindre jordbrukspåverkade inom Storsjöns vattensystem med syftet att öka kunskapen om övergödning i länet. Bergs och Bräcke kommuner har inventerat statusen på enskilda avlopp kring Näkten och Revsundssjön i syfte att få underlag för framtida tillsyn och för att på sikt minska näringstransport till sjöarna.

Länsstyrelsen har beslut om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag för att lindra effekterna av försurning. Totalt spreds totalt 4 015 ton kalk i sjöar och vattendrag i 19 åtgärdsområden, främst i Härjedalen.

Länsstyrelsen har genomfört sammanlagt 21 restaureringsprojekt i vattendrag som påverkats av tidigare flottningsverksamhet, åtgärdat tre vandringshinder i form av felaktigt lagda vägtrummor, återställt Tysjöarna genom vattennivåhöjning samt inventerat och gjort mindre restaureringsåtgärder av Storsjöns harrlekbäckar. Länsstyrelsen beslutade om tre limniska reservaten och lämnades förslag om utökning av två limniska Natura 2000-områden. Länsstyrelsen genomförde ett seminarium om vattenkvalitet och biotoper kring Näkten, Revsundssjön och Locknesjön. Bland annat diskuterades effekter av historisk och pågående påverkan i sjöarna. Kommuner, företag, markägare, fiskevårdsorganisationer och andra organisationer med verksamhet kring sjöarna deltog.

Länsstyrelsen har följt upp effekterna av restaureringsåtgärder och utförd kalkning genom vattenkemisk provtagning, elfiske och undersökningar av bottenfauna.

Länsstyrelsen har under 2015 inlett ett fördjupat samarbete med Skogsstyrelsen kring vattenvård inom skogsbruket. Fördjupningen avser bland annat gemensamma underlag kring vattenanknutna naturvärden, myndighetssamverkan, samt gemensamma principer och ställningstagande kring rimliga miljöåtgärder i samband med skogsbruksåtgärder.

4. Levande skogar och övriga gröna mål

För miljömålet Levande skogar finns fyra länsgemensamma åtgärder utpekade i den regionala åtgärdsplanen:

- Bevara och utveckla natur- och kulturvärlden, inklusive biologisk mångfald i skogen.
- Implementera skonsammare och bättre anpassade bruksmetoder.
- Skydda naturliga skogsmiljöer och speciellt de unika kalkbarrskogarna.
- Skapa en utveckling mot grön infrastruktur.

I samarbete med Skogstyrelsen driver Länsstyrelsen Forum för Levande skogar med målgruppen stora skogsägare. Två nätverksträffar har arrangerats under 2015. Syftet med träffarna är att följa upp åtgärdsplanen för Levande skogar samt utbyta erfarenheter och goda exempel kring skonsammare bruksmetoder.

Utöver detta har Länsstyrelsen beställt en förstudie kring Fungerande gröna infrastrukturer för skogslevande arter i Jämtlands län. Rapporten är tänkt att vara ett första viktigt steg i arbetet med gröna infrastrukturer.

Länsstyrelsens arbete med reservatsbildning redovisas i kapitlet Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd under Andra väsentliga prestationer och resultat.

5. Ett rikt odlingslandskap

För miljömålet Ett rikt odlingslandskap finns sex länsgemensamma åtgärder utpekade i den regionala åtgärdsplanen. Avgörande för alla dessa är jordbrukets lönsamhet och fortlevnad i länet. Av den anledningen genomförde Länsstyrelsen och Grönt Center i Ås en studiedag, en resa i samarbete med syfte att skapa diskussion och informationsutbyte om jordbrukets förutsättningar och utvecklingspotential. Målgruppen var beslutsfattare på europeisk, nationell och regional nivå, sakkunniga, aktiva inom närings- och utbildningsfrågor. Evenemanget hade 44 deltagare.

Inom Länsstyrelsens ordinarie arbete finns aktiviteter som bidrar till arbetet med uppfyllande av miljömålet Ett rikt odlingslandskap. Exempel på detta är arbetet med de olika jordbrukarstöden samt företagsstöden inom landsbygdsprogrammet, vilket finns beskrivet under sakområdet Lantbruk och landsbygd.

6. Storslagen fjällmiljö

För miljömålet Storslagen fjällmiljö finns sex länsgemensamma åtgärder utpekade i det regionala åtgärdsprogrammet 2013 - 2016. Länsstyrelsen genomförde flera aktiviteter kopplade till dessa åtgärder under 2015:

- Länsstyrelsen har under 2015 tillsammans med Naturvårdsverket startat den process som kan leda till en nationalpark i Vålådalen-Sylarna-Helags. Projektet har bemannats med företrädare från Naturvårdsverket, Åre och Bergs kommuner, företrädare för Handölsdalens, Tåssåsens och Mittådalens samebyar, Sametinget och Jämtland-Härjedalen Turism. Arbetet inleddes med några gemensamma möten för att diskutera gemensamma mål- och syftesbilder. Arbetet kommer att pågå under flera år framåt men med en avstämning om processen kan fortsätta i slutet av 2017.
- Vidare har Länsstyrelsen under 2015 valt att inte förlänga ett generellt undantag för körning i terräng på barmark till jaktstuga i samband med älg- och björnjakt. Information om gällande regler har skickats ut till samtliga älglicensområden och samebyar, samt spridits via media. Kampanjen har resulterat i en betydande ökning av dispensansökningar. Tillsynen av olovlig terrängkörning på barmark har prioriterats i samarbete med polisen.
- Tack vare långsiktigt arbete inom fjällrävsprojekt, med bland annat utfodringsåtgärder, konstaterades 2015 en fortsatt ökning av antalet fjällrävsföryngringar i länet, 39 stycken kullar, varav en i ett nytt fjällområde. Länsstyrelsen fattade beslut om förlängt tillträdesförbud i Stekenjokkområdet, cirka 25 000 ha, under försommaren 2015, till skydd för områdets fågelliv och för att komma till rätta med systematisk boplundring. Riktad

tillsyn har bedrivits under tillträdesförbudsperioden. Arbete har påbörjats för ett långsiktigt skydd av området.

7. God bebyggd miljö

Länsstyrelsen har i översiktsplanering särskilt lyft målet God bebyggd miljö samt svårigheterna att relatera de olika preciseringarna inom målet till den kommunala planeringen. Frågan har under 2015 aktualiserats genom ett samarbete med en student i kulturgeografi som har tagit fram ett examensarbete kring miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö i Jämtlands län. Arbetet var värdefullt för kommunerna som har lyft vilka problem som finns med att hantera vissa preciseringar av målet och för Länsstyrelsen som nu har ett underlag för att kunna arbeta vidare i sitt stöd till kommunerna.

Stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljö kvalitetsmålen och verka för att de får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt bidrar till att de beaktas i det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen har inför framtagande av åtgärdsprogram 2017-2020 under 2015 besökt fyra kommuner och diskuterat vilka önskemål de har på kommande regionala åtgärdsprogram och på vilket sätt de ska utformas för att stödja kommunerna i deras miljö målsarbete.

I det under 2015 bildade Klimatrådet är kommunerna en viktig målgrupp. Klimatrådets sekretariat har bett deltagande organisationer om synpunkter på hur Klimatrådet kan stödja deras arbete. En workshop arrangerades där idéer som kan bli affärer diskuterades.

I Jämtlands län kommer två publikt stora VM att arrangeras år 2019, alpina VM i Åre och skidskytte VM i Östersund. Länsstyrelsen har inför dessa evenemang internt skapat en VM-grupp, som ska stödja arrangörerna och berörda kommuner i planeringen inför dessa VM. Som ett led i det arbetet har ett generellt underlag/en handledning tagits fram, som belyser vad arrangörer av stora evenemang behöver tänka på redan i planeringsskedet, inklusive miljö målsfrågor. Detta underlag utgör ett viktigt stöd från Länsstyrelsen i arbetet med att stimulera berörda kommuner och arrangörer i deras arbete med kampanjer och genomförande av stora publika evenemang i länet.

Länsstyrelsen har drivit projektet Kommunala kulturmiljöprogram tillsammans med länets kommuner. Under året har Bergs, Krokoms, Ragundas och Östersunds kommuner arbetat med framtagande av kunskapsunderlag som ska resultera i kommunala kulturmiljöprogram. Länsstyrelsen har medverkat i referensgrupper, på möten och fungerat som rådgivande gentemot kommunerna. Länsstyrelsen har också beviljat kommunerna medel till att utforma kulturmiljöprogram. Projektet avslutades i december med ett seminarium med 27 deltagare, både från Jämtlands län och från Västernorrlands län.

Länsstyrelsen har 2015 fortsatt arbetet i Vattenplan Storsjön med att tillsammans med fyra kommuner runt Storsjön ta fram ett strategiskt dokument om en hållbar hushållning med mark och vatten runt sjön. Där gör kommunerna ett gemensamt ställningstagande i ett mellankommunalt planeringsunderlag som hanterar alla vattenrelaterade frågor med syftet att säkerställa Storsjöns vattenkvalité. Projektet bidrar positivt till olika miljö mål bland annat God bebyggd miljö då underlaget kommer att användas för att åstadkomma en hållbar hushållning med mark, vatten och andra naturresurser.

I remissversioner har översiktsplaner och det nya Landsbygdsprogrammet granskats för att se till att miljö målsfrågorna beaktas.

Länsstyrelsen har under 2015 färdigställt den regionala vattenförsörjningsplanen. Planen identifierar de vattenresurser som är regionalt viktiga för dricksvattenförsörjningen, både idag och på lång sikt. Idag saknar en stor del av de kommunala vattentäkterna fastställda vattenskyddsområden och kommunala vattenförsörjningsplaner eller vatten och avloppsplaner. Framtagandet av den regionala vattenförsörjningsplanen har gjorts i nära samverkan med kommunerna och är ett led i att främja en aktiv och fungerande planering av vatten- och avloppsfrågor på kommunal nivå och en ökad mellankommunal samverkan. Som fortsättning på arbetet med vattenförsörjningsplanering i länet hölls i november ett välbesökt seminarium riktat mot kommunerna på temat dricksvatten av god kvalitet även i ett framtida klimat.

Ett omfattande arbete med att inrätta nya och revidera gamla vattenskyddsområden pågår i kommunerna. Av länets kommunala dricksvattentäkter har idag endast sju procent vattenskyddsområden fastställda enligt miljöbalken. Hos Länsstyrelsen finns omkring 15 ansökningar inne för fastställande och enligt kommunernas planering kommer flera ansökningar lämnas in 2015–2018. Ett nytt vattenskyddsområde har hittills fastställts av Länsstyrelsen under året.

Undersökningar som gjorts i kommunala vattentäkter samt i områden med risk för påverkan har visat på grundvatten av god kvalitet, men också på fler problem än vad som tidigare varit känt. Medverkan i den nationella screeningen av PFAS⁵¹ sommaren 2015 har bidragit till en förbättrad kunskap om dessa ämnens förekomst i dricksvattentäkter, i närheten av gamla brandövningsplatser och större längdskidspårssystem.

⁵¹ Perfluorerade alkylsyror (PFAS).

Lantbruk och landsbygd

VOLYMER OCH KOSTNADER¹⁾	2015	2014	2013
Avser verksamhet 60*			
Årsarbetskrafter män	10,80	12,16	11,53
Årsarbetskrafter kvinnor	28,53	26,44	28,13
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	20,38	19,27	19,81
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	42 961	39 719	38 258
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	22,56	20,39	20,49
Antal ärenden, inkomna och upprättade	792	6 104	7 745
Antal beslutade ärenden	765	6 180	8 110
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	102	0	68
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	2 038	2 967	906

¹⁾ Under 2015 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets nya IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, varför statistik över inkomna och handlagda ärenden inte är möjlig att hämta ut. Siffrorna som redovisas för 2015 är därför ofullständiga och skiljer sig från tidigare års statistik. En del av det arbete som skett avseende landsbygdsstöden har skett i de gamla IT-systemen. Arbetet har handlat om handläggning av utbetalningsärenden från den förra programperioden. Här kan statistik hämtas ut och denna redovisas tillsammans med den ärendestatistik som hämtas från Länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen.

Kommentarer till tabellen

Flertalet av de ärenden som är äldre än två år och ännu inte är beslutade gäller tillsyn av dödsboägda jordbruksfastigheter. Ett dödsbo som äger en lantbruksenhet har upp till fyra år på sig att avyttra den, vilket gör att det i processen för tillsyn kan finnas öppna ärenden under en relativt lång tid.

De bidragutbetalningar där Länsstyrelsen är utbetalare är i sin helhet kopplat till beslut om medfinansiering av bredbandsprojekt inom Landsbygdsprogrammet. Medfinansieringen utgörs av särskilda medel från Post- och telestyrelsen. Beslut om stöd fattades under 2012 och 2013 och samtliga projekt slutredovisades och slututbetalades 2015.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Lantbruket i länet

Lantbruket i Jämtlands län är en mycket viktig näring, både för att upprätthålla sysselsättningen på landsbygden och för samhället i stort, till exempel för att göra landskapet attraktivare såväl för åretruntboende som för besöksnäring. Sysselsättningen som jordbruket ger är lika betydelsefull för Jämtlands län som jordbruket i Skåne är för Skånes län.

Lantbrukets situation är fortsatt pressad ekonomiskt av bland annat höga kostnader för insatsmedel och låga priser på jordbruksprodukter. Det är dessutom stora och snabba svängningar eftersom världsmarknadspriserna har ett annat genomslag nationellt än de haft historiskt. Investeringarna i jordbruket har avstannat kraftigt, bland annat beroende på att möjligheten till investeringsstöd via Landsbygdsprogrammet varit osäker och att bankernas syn på näringen också lett till att det varit svårt att låna.

En kraftig strukturförändring pågår sedan flera år genom att lantbrukare lägger om från mjölkproduktion till köttproduktion eller slutar helt. Bristande lönsamhet är en viktig anledning och minskningen av antalet mjölkleverantörer har varit obruten i mer än tio år och intensifierats det senaste året. Antalet lantbruksföretag i länet närmar sig den kritiska massa då de strukturer som behövs för att upprätthålla leveranser av varor och tjänster till och från företagen kommer att försvåras och längre fram omöjliggöra en fortsatt drift.

Skötseln av jordbruksmark, både åker och betesmark, försämras därmed eller uteblir i vissa områden. Detta syns nu mer och mer i odlingslandskapet.

Länets åkermark omfattade 2014 cirka 40 000 hektar vilket är en minskning med drygt 400 hektar sedan året innan. Odlingen utgörs av ungefär 90 procent vall och grönfoder till grovfoder för djur samt en liten del spannmål till kraftfoder. Minskningen av åkermarksarealen de senaste åren är i statistiken cirka 1 procent per år. I takt med att djurantalet i länet sjunker har behovet av foder minskat, vilket leder till att odlingen blir mer extensiv och även succesivt upphör.

Övrig jordbruksmark minskar också, idag uppgår betesmarken till cirka 11 000 hektar, varav ungefär 7 900 hektar utgörs av så kallade fåbodbeten, cirka 500 hektar skogsbeten och knappt 2 600 hektar är annan betesmark. Minskningen av hävdade betesmarker har ett direkt samband med att antalet betande djur stadigt minskar. Antalet mjölkkor minskar mest drastiskt och det leder i sin tur till färre betande ungdjur. Detta påverkar möjligheterna att uppnå miljömålet Ett Rikt odlingslandskap och utmaningen kvarstår för länet att bibehålla eller öka antalet hektar produktiv jordbruksmark och antalet betande djur.

Konkret så är utvecklingen mot måluppfyllelse i stor utsträckning beroende av nationella och internationella långsiktiga politiska beslut.

Direktstöd, regionalstöd och miljöersättningar

Den pressade situationen inom jordbruket gör att det är av största vikt att lantbruket får EU-stöden utbetalda i tid. För många jordbruksföretag utgör stöden upp till två tredjedelar av omsättningen i vårt län. Årets senareläggning av stödutbetalningarna ökar ytterligare den ekonomiska pressen på lantbruksföretagen. Det blir allt mer uppenbart att lantbruksföretagen har svårt att upprätthålla sin konkurrenskraft främst inom mjölk- och köttproduktionen. Länsstyrelsen har engagerat sig med inlägg till den nya nationella livsmedelsstrategien och har förhoppningar att även förutsättningar för det norrländska inlandsjordbruket lyfts i denna.

I Jämtlands län har under den föregående programperioden Miljöersättning för vallodling tillsammans med LFAK, Kompensationsbidraget, stått för ungefär hälften av andelen utbetalade pengar till länets djurbönder, både mjölkproducenter och köttproducenter. Oron har varit påtaglig hos lantbruksnäringen i länet då Jordbruksverket under året utformat förslag till nya stödområden för att anpassa så väl Nationella stödet som Kompensationsstödet till reglerna som EU-kommissionen begär.

Trots att länsstyrelserna inte fått uppdraget att delta i processen att ta fram nya stödområden har Länsstyrelsen i Jämtlands län aktivt bidragit till att analysera konsekvenser så väl i vårt län som i de övriga Norrlandslänen. Dessa har delgivits arbetsgruppen på Näringsdepartementet och Jordbruksverket som beslutsunderlag vid besluten om stödområdesgränserna för kompensationsstöd och nationella stödet.

Kompetensutveckling inom Landsbygdsprogrammet

Under våren avslutades Länsstyrelsens omfattande kompetensutvecklingsprojekt Rikare odlingslandskap, efter 7,5 års verksamhet. Projektet har hållit i kurser och rådgivning till länets lantbrukare med syfte att uppnå miljömålet Ett rikt odlingslandskap och förstärka effekterna av miljöersättningarna. Bytet av programperiod i Landsbygdsprogrammet har inneburit ett vänteläge även för kompetensutvecklingsprojekt. Under hösten har mycket arbete lagts ned på ett ramavtal för rådgivning inom det nationella projektet Greppa näringen, med fokus särskilt fokus i norr på resurshushållning ur ett klimat och lönsamhetsperspektiv.

Länsstyrelsen har också aktivt deltagit i miljömålsberedningens expertgrupp kring jordbruksmark.

Regionala initiativ för att stötta och bidra till ökad medvetenhet

Examensarbete om drivkrafter för mjölkföretagares beslut i Jämtlands län

För att ge Länsstyrelsen en ökad kunskap och en mer detaljerad bild i lantbruksföretagens situation i länet har Länsstyrelsen gett en agronomstuderande med inriktning nationalekonomi vid institutionen för ekonomi på SLU, i examensuppdrag att göra en analys om mjölkföretagares beslutsfattande i Jämtlands län. Undersökningen har genomförts med hjälp av enkäter och djupintervjuer med aktiva och före detta mjölkproducenter. Frågorna som ställts gäller vilka faktorer som är viktigast för länets mjölkproducenters beslutsfattande om fortsatt mjölkproduktion eller avveckling.

Slutsatserna var väntade. Viktigast är lönsamheten i företaget, men även den egna hälsan samt vikten av att få betalt för de extrakostnader som Sveriges djurskyddslagstiftning och miljöregler medfört.

Miljömålsdag

För miljömålet Ett rikt odlingslandskap genomförde Länsstyrelsen och Grönt Center i Ås en studiedag/resa i samarbete med syfte att skapa diskussion och informationsutbyte om jordbrukets förutsättningar och utvecklingspotential. Målgruppen var beslutsfattare på nationell och regional nivå, sakkunniga, aktiva inom närings- och utbildningsfrågor. Dagen var mycket uppskattad och 44 personer deltog.

Medvetenheten om mat och konsumtion och jordbrukets betydelse har ökat bland allmänheten och diskuteras mer i media.

Förväntningar och förhoppningar att den kommande nationella livsmedelsstrategin förordar en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel för Sverige ses som mycket positiv av Länsstyrelsen och av länets lantbruksnäring.

Indikatorer

Areella näringar, landsbygd och livsmedel utgiftsområde 23¹⁾

Sysselsättning	2015	2014	2013	2012	2011
Andel kvinnor sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) (%)		5	5	5	5
Andel män sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) (%)		10	10	10	10
Andel sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) (%)		15	15	15	15
Nyföretagande	2015	2014	2013	2012	2011
Andel nystartade företag av kvinnor utanför tätort (på landsbygden) (%)		18,6	15,8	18,6	19,4
Andel nystartade företag av män utanför tätort (på landsbygden) (%)		34,0	34,1	34,9	38,4
Andel nystartade företag utanför tätort (på landsbygden) (%)		52,6	49,9	53,4	57,8

¹⁾ Se avsnitt Resultatredovisning, avsnitt indikatorer.

Källa: Statistiska centralbyrån

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Sysselsättning

Jämtlands län är ett län med många boende utanför tätorter, ett län med många småföretag och därmed många så kallade ”landsbygdsföretag”. Detta återspeglas i sysselsättningen på landsbygden där länet ligger nästan dubbelt så högt som rikssnittet. Andelen sysselsatta utanför tätort, på landsbygden, har inte ändrats de senaste åren.

Insatserna inom området areella näringar, landsbygd och livsmedel ska bidra till goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet – ett Sverige som håller ihop. Länsstyrelsens arbete med framför allt landsbygdsprogrammet är väldigt viktigt i Jämtlands län.

Stöd till företagsutveckling men även stöd till bredbandsutbyggnad, bidrar till att upprätthålla attraktionskraften och därmed sysselsättningen på landsbygden. Även Länsstyrelsens arbete med stöden till lantbruket i länet är av helt avgörande betydelse för att upprätthålla sysselsättning på landsbygden.

Nyföretagande

Även indikatorerna kring nyföretagandet på landsbygden speglar att länet har många boende på landsbygden och är ett nyföretagarlän. Andelen nyföretagande på landsbygden är även här dubbelt så högt som rikssnittet. Det är glädjande att andelen företag som startats av kvinnor återigen har ökat eftersom det är en viktig strategisk fråga för länet.

Länsstyrelsen stödjer nyföretagande i olika former genom landsbygdsprogrammet. Länsstyrelsen bidrar också genom utbildnings- och rådgivningsinsatser i Eldrimners⁵² arbete till att nya företag startas upp. Landsbygdsprogrammets insatser som nu kommit igång för den nya perioden är viktiga för detta arbete. Här kan också påpekas att länets regionala tillväxtarbete har stor betydelse för nyföretagandet på landsbygden där arbetet med utveckling av besöksnäringen och skapande av starka turistdestinationer är av speciellt stort värde för landsbygdsföretagandet.

Återrapportering regleringsbrev

10. Länsstyrelserna ska på ett kostnadseffektivt och för företagen enkelt sätt samt med minimerad risk för sanktioner genomföra de uppgifter som åligger dem vid genomförandet av förordningarna (1307/2013) om EU:s direktstöd för jordbrukare m.m. och (1305/2013) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder. En strävan ska vara att genomföra de kontroller som tillkommit med den nya lagstiftningen på ett sådant sätt att kostnaderna och merarbetet för företag och myndigheter minimeras.

Länsstyrelserna ska tillsammans med Jordbruksverket upprätta avtal enligt Kommissionens delegerade förordning (EU) nr 907/2014 av den 11 mars 2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 vad gäller utbetalande organ och andra organ, ekonomisk förvaltning, avslutande av räkenskaper, säkerheter och användning av euron.

Länsstyrelserna ska, tillsammans med Jordbruksverket, säkerställa att direktstöd till lantbruket och stöd till landsbygdsutveckling i så hög utsträckning som möjligt betalas ut så tidigt som regelverket tillåter.

⁵² Eldrimner ett nationellt centra för mathantverk.

Hantering av jordbrukarstöden

2015 har varit ett år fyllt med utmaningar både för Länsstyrelsen och för Jordbruksverket som det första året i den nya programperioden för jordbrukspolitiken. Nya stödvillkor har införts och administrationen av jordbrukarstöden har helt bytt handläggningssystem.

Utvecklingsarbetet med de nya plattformarna kommer inte att vara helt klara förrän senare delen av 2016. Detta har medfört ett stort merarbete för Länsstyrelsen och påtagligt påverkat möjligheterna till att planera och utföra vårt arbete på ett effektivt sätt.

Länsstyrelsen har haft extra beredskap för årets annorlunda förutsättningar och lagt mycket kraft på att hantera stöden till lantbruket på bästa möjliga sätt. Länsstyrelsen har nått så långt i arbetet som förutsättningarna medgett men på grund av tidigare nämnda skäl som ligger utanför Länsstyrelsens påverkan kommer andelen utbetalda stöd under 2015 inte att nå upp till samma nivå som 2014. 2015 års ansökningar kommer inte att i sin helhet komma alla lantbruksföretag till del förrän preliminärt halvårsskiftet 2016.

Under 2015 hanterade Länsstyrelsen 1 369 SAM⁵³-ansökningar, återigen en minskning från 2014 då 1 415 ansökningar hanterades.

För innevarande programperiod avseende EU:s direktstöd har Jordbruksverket upprättat ett avtal med Länsstyrelsen enligt de riktlinjer som Kommissionen föreskrivit där Länsstyrelsen intygat att 2015 års ansökningar hanterats i enlighet med EU:s förordning (2014:1101).

Införandet av det nya landsbygdsprogrammet 2014 – 2020, med stora förändringar både vad det gäller direktstöd och övriga ersättningar, har inneburit ett behov av mycket information ute i länet och Länsstyrelsen har under året haft mycket kontakt med länets lantbrukare. Tidigt under våren 2015 förvarnade Länsstyrelsen att lantbruksföretagen måste förbereda sig på sena utbetalningar och därefter har Länsstyrelsen genomfört information om jordbrukarstöden i två omgångar på åtta platser i länet, totalt 16 informationstillfällen under februari och mars 2015. Vid de senare tillfällena erbjöds även hjälp i hur man fyller i sin ansökan via SAM- internet. Förutom presentation av årets nyheter så belystes även de vanligaste avvikelserna vid kontroll, med avsikten att förbättra de sökandes möjligheter att minska risken för sanktioner. Utöver träffarna riktade till länets lantbrukare har även två träffar för länets konsulter genomförts.

Jordbruksverkets byte av handläggningsplattformar och stödsystem har medfört att mycket arbete har utförts manuellt men trots det har alla kontroller i fält, och även det handläggningsarbete som har varit möjligt att utföra, färdigställts inom utsatt tid.

När det gäller utbetalningarna har Länsstyrelsen nått Jordbruksverkets gemensamma mål, men tyvärr inte målet att kunna betala ut stöd till alla sökanden under 2015 då fullständigt systemstöd saknats för detta. Länsstyrelsen har även saknat systemstöd att göra uppföljning på antal utbetalda ärenden men har tagit fram egna sammanställningar manuellt. Enligt dessa egna listor nåddes utbetalningsgraden 88 procent för Gårdstöd och Förgröning totalt. För att minska pressen för en utsatt sektor har Länsstyrelsen prioriterat mjölkproducenter vilka har fått utbetalt till 100 procent under 2015, samt sökande med stora ansökningar i övrigt. Detta har medfört att vid årsskiftet kvarstår endast ett par större ansökningar som sitter fast i Jordbruksverkets stödsystem.

⁵³Samordnad ansökan om EU-stöd för ett jordbruksföretag.

Stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder

Arbetet med avslut av Landsbygdsprogrammet 2007-2013 präglade första halvåret 2015 då ett stort antal ärenden återstod att slututbetala vid ingången av året. Huvuddelen av ärenden som återstod utgjordes av projektstöd och då främst Leaderprojekt. Målet var att samtliga ärenden skulle vara slututbetalda innan sista utbetalningstillfället i september. Tack vare köp av handläggningsresurs från Länsstyrelsen i Västerbotten klarades målet och samtliga ärenden är nu avslutade. Slutbesiktningar i ett ytmässigt stort län tar mycket tid i anspråk men har genomförts effektivt och med fokus på bra avslut på ärendet både för stödmyndigheten och för stödmottagaren.

För innevarande programperiod avseende stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder har avtal upprättats med Jordbruksverket enligt de riktlinjer som Kommissionen föreskrivit.

Utbetalningar för nya ärenden avseende landsbygdsutvecklingsåtgärder kommer inte att kunna genomföras förrän våren 2016 och Länsstyrelsen förbereder en organisering som är rustad för det nya programmet och dess stödsystem.

12. Länsstyrelserna får för uppdragets genomförande disponera anvisade medel från utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, anslagen 1:18 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* och 1:19 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, vilka regleras i Jordbruksverkets regleringsbrev för budgetåret 2015.

Länsstyrelserna ska redovisa följande avseende Landsbygdsprogram för Sverige åren 2007-2013:

- handläggningstiderna för ansökningar om utbetalningar av landsbygdsstöd samt hur länsstyrelsen arbetar för att minska handläggningstiderna.

Länsstyrelserna ska redovisa följande avseende landsbygdsprogram för perioden 2014–2020:

- Vilka åtgärder som har vidtagits för att informera om det nya programmet.
- Vilka åtgärder som har kommit igång under året samt om och hur regionala urvalskriterier och andra regionala anpassningar tillämpats inom respektive åtgärd.
- Hur det säkerställs att landsbygdsprogrammets genomförande är samordnat med och drar nytta av andra pågående processer i länet såsom arbetet med genomförande av de regionala utvecklingsprogrammen/ utvecklingsstrategierna och program finansierade av övriga ESI-fonder.

Länsstyrelserna tilldelas särskilda medel för upprättandet av åtagandeplaner för betesmarker och slätterängar under 2015–2016. Länsstyrelsen ska redovisa följande:

- Hur många åtagandeplaner som upprättats på skärm respektive i fält under året.
- Den genomsnittliga tidsåtgången för upprättande av åtagandeplaner på skärm respektive i fält.
- En uppskattning av det eventuella återstående arbetet med åtagandeplaner som behöver upprättas under 2016.

Avslut av Landsbygdsprogrammet 2007-2013

Vid ingången till 2015 var handläggningstiden för framförallt projektstöden alltför lång och läget mycket oroande. För att säkerställa att uppdraget skulle klaras gjordes en detaljerad

planering för tiden fram till september. Extra resurs för granskning av utbetalningar var en nödvändighet och det löstes genom att köpa resurs från Länsstyrelsen i Västerbotten under tre månader.

Slutresultatet är fortsatt mycket långa handläggningstider för ärendegrupperna projektstöd och projektstöd leader men samtliga ärenden har fått utbetalningar innan avslutet i september.

Uppstart av Landsbygdsprogrammet 2014-2020

Information

Programuppstarten har bland annat inneburit svårigheter att ge information med korrekt innehåll då stora delar har varit oklara in i det sista. I maj hölls ett informationsmöte om stöd till bredband med den då kända informationen. Tyvärr blev det senare stora förändringar och fördröjningar kring regelverket och med facit i hand hade det varit bättre att vänta.

Länsstyrelsen har fokuserat informationsflödet till den egna hemsidan som främst länkat till Jordbruksverkets information för att säkerställa att korrekt information återges. I november uppdaterades Länsstyrelsens hemsida med information kring stöd, regler samt prioriteringar efter det att länets handlingsplan godkännts av Jordbruksverket. I december bjöds kommuner och regioner in till informationsmöte om de nya stöden.

Partnerskapet för Landsbygdsprogrammet har en viktig roll som informationsbärare och under året har ett möte hållits samt två utbildningstillfällen för jämställdhetsintegrering där även kort information om programmet har hållits. Parallellt med fysiska möten kommunicerar partnerskapet digitalt via en gemensam samarbetsyta. Där delas information, publiceras dokumentation och ges möjlighet till diskussion.

Nya åtgärder

Redan 2014 öppnade möjligheten att söka stöd för bredbandsutbyggnad och för utbyggnad av djurstallar. Sökande har kunnat påbörja sina investeringar på egen risk och i augusti startade möjligheten att söka övriga stöd med några få undantag.

Vad gäller regional anpassning av urvalskriterier har Länsstyrelsen utgått från länets swot-analys⁵⁴ samt Regionala utvecklingsstrategin. För ökad konkurrenskraft inom jordbruket har Länsstyrelsen tillsammans med partnerskapet valt att prioritera mjölk och köttproduktion framför övriga produktionsgrenar. Främsta anledningen är att minskningen av betande djur går alltför snabbt vilket kommer att påverka både biologisk mångfald och förutsättningar för näringen som helhet i länet. Även heltidssysselsättning är en tydlig prioritet för att säkerställa att stödet inte går till verksamheter som inte är beroende av intäkter från företaget för att utvecklas.

För stöd till investeringar, kompetensutveckling och samarbete för nya jobb på landsbygden är prioriterad inriktning besöksnäring och förädlade råvaror. En svårighet att hantera kommande år blir den mycket begränsade budgeten för förädlingsstöd. Detta är ett prioriterat område i länet och stora satsningar har gjorts under föregående programperiod för att inspirera fler att starta företag eller att utveckla befintliga verksamheter.

Samordning av genomförande

Partnerskapet för Landsbygdsprogrammet har en nyckelroll i samordningen av genomförandet. I partnerskapet finns förutom organisationer av betydelse för gröna näringar länets samtliga kommuner och två representanter för Region Jämtland Härjedalen.

⁵⁴ **SWOT-analys** jämför engelska orden Strengths, Weaknesses, Opportunities och Threats.

Samordningen med övriga myndigheter är avgörande för att nå ut med kunskap om programmet i det ytmässigt stora länet. Även Tillväxtverket har en viktig roll i ett effektivt genomförande och Länsstyrelsen samverkar med det regionala kontoret där handläggning av bidrag till bredbandsutbyggnad handläggs samt med Region Jämtland Härjedalen kring bredbands- och servicefrågor.

Under 2015 har Länsstyrelsen arbetat med att upprätta nya åtagandeplaner för betesmarker och slåtterängar. Totalt är 90 åtagandeplaner klara varav 70 i fält och 20 på skärm. Återstående till 2016 är 10 i fält och 20 på skärm. Den genomsnittliga tidsåtgången per åtgärdsplan, inkluderande en genomsnittlig administrativ tid per åtgärdsplan, har varit 21,7 i fält respektive 15,4 timmar på skärm.

Länsstyrelseinstruktion 4 §

3. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken. Förordning (2008:1346)

Dödsboägda jordbruksfastigheter

Länsstyrelsen utövar tillsyn över de dödsbon som äger jordbruksfastigheter och att dessa fastigheter avyttras från dödsboet inom fastlagd tid. Länsstyrelsen har under 2015 gjort tillsyn av 65 stycken dödsboägda lantbruksenheter. Som en följd av detta har påminnelse om skyldigheten att avveckla fastighetsinnehavet meddelats till 21 dödsbon där tidsgränsen för avveckling går ut 2016-12-31. Förelägganden om avveckling har meddelats till sju dödsbon varav ett med vite.

Rennäring m.m.

VOLYMER OCH KOSTNADER	2015	2014	2013
Avser verksamhet 61*			
Årsarbetskrafter män	4,65	2,96	3,13
Årsarbetskrafter kvinnor	1,42	2,04	1,47
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,36	2,26	1,88
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	8 349	7 124	7 241 ¹⁾
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	4,38	3,66	3,88 ¹⁾
Antal ärenden, inkomna och upprättade	280	232	277
Antal beslutade ärenden	311	177	192
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	24	32	26
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	8 540	8 462	4 725

¹⁾ Beloppet har justerats jämfört med årsredovisningen för 2013 då beloppet redovisades exkl. OH kostnad. Detta påverkade också andel av totala verksamhetskostnader (%).

Återrapportering regleringsbrev

18. Länsstyrelserna i Dalarnas, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ska i samråd med Sametinget och samebyarna i respektive län arbeta med förvaltningsverktyget i syfte att upprätthålla en hållbar rennäring och samtidigt bidra till en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur. Arbetet med toleransnivån för skador på ren orsakade av stora rovdjur bör ske i enlighet med regeringens proposition En hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191). Länsstyrelserna ska i återrapporteringen redogöra för hur arbetet med förvaltningsverktyget och riskmodellen fortskrider samt redovisa skadenivån för respektive sameby.

Arbetet med förvaltningsverktyget

Länsstyrelsen i Jämtlands län har i samarbete med de ingående samebyarna i länet, Sametinget, Naturvårdsverket och de andra länsstyrelserna som är berörda av uppdraget arbetat med att skapa samebyvisa rovdjursplaner i alla samebyar. Planerna syftar till att minska förlusterna till högst tio procents förlust räknat på samebyns faktiska renantal, minska konflikterna i rovdjursförvaltningen, och vara en gemensam kommunikationsplattform och kunskapskälla för rennäringen och myndigheter i rovdjursförvaltningen.

Samtliga elva samebyar i Jämtlands län har tillsammans med Länsstyrelsen genomfört arbetet med toleransnivåuppdraget om att utforma toleransnivåer och åtgärder för rennäringen på ett framgångsrikt och transparent sätt. Vid slutet av året fanns i stort sett färdiga handlingsplaner för samtliga länets samebyar. I nuläget bedöms skyddsjakt vara den främsta åtgärden. När rovdjursstammarna balanserats kan andra åtgärder diskuteras.

Inom uppdraget har siffror för rovdjursförluster diskuterats med de olika samebyarna. Skillnader i förlusterna som inte beror på att vajor inte föder kalvar eller som inte kan härledas till trafikolyckor varierar mellan åren inom samma sameby. Detta kan förklaras med att de olika samebyarna lyckas olika väl med att samla och räkna renarna olika år. Diskussionerna visar på ett genomsnitt på förluster för samebyarna på 15-40 procent. Genom att lägga dessa förlustsiffror till intensitetskartor med känd rovdjursförekomst baserad på de årliga rovdjursinventeringarna kan vi ändå se rimligheten i förlustsiffrorna för respektive år inom respektive sameby.

Tabell 2.1: Länsfakta om rennärning

Länsfakta om rennärning	2015-12-31	2014-12-31	2013-12-31
Faktiskt antal renar i förhållande till tillåtet antal (%)	105	96 ¹⁾	86 ¹⁾
Antal slaktade renar/år	17 571	16 095	13 659
Produktion av renkött/år (ton)	439	405	347
Antal renskötselföretag	160	157	153
Antal samebyar ²⁾	12 (11)	12 (11)	12 (11)

Källa: Sametinget, SCB.

Kommentarer Tabell 2.1

¹⁾ Länsstyrelsen hade vid upprättandet av årsredovisning för 2013 och 2014 inte alla renlängder varför faktiskt antal renar i förhållande till tillåtet antal (%) inte kunde redovisas då. Nu finns alla renlängder för åren och kan redovisas.

²⁾ I antal samebyar ingår Idre Sameby.

Den totala renslakten i Jämtlands län, inklusive Idre sameby, har under året varit den största sedan år 2006. Slaktpriset har också varit rekordhøgt på ren vilket kan ha lockat till slakt. Vid genomgång av läget i de olika samebyarna kan dock konstateras att vissa samebyar – framför allt samebyarna i norra Jämtland haft ett fortsatt mycket lågt slaktuttag i förhållande till renantalet. I de stora samebyarna, Härjedalsbyarna, har slaktuttaget överlag varit høgt. Slaktuttagen varierar kraftigt mellan byarna vilket det kan finnas flera förklaringar till. Några samebyar har haft problem att samla renarna för uttag av slaktrenar och upprättande av renlängd. Andra byar har haft för få överlevande renkalvar för att kunna göra ett normalt slaktuttag. Orsaken till för få renkalvar i dessa samebyar är, enligt samebyarna själva, det høga rovdjurstrycket. Vid för litet slaktuttag måste renskötarna hitta annan försörjning vilket gör att man inte kan vara ute och passa renarna i samma utsträckning. När renarna lämnas utan passning blir de ett lättare byte för rovdjuren. En ond spiral som samebyarna länge varnat för.

Länsstyrelseinstruktion 6 §

1. Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län har uppgifter i fråga om rennärning m.m.

Rennärningen

Länsstyrelsens uppgifter i fråga om rennärning är att:

- fastställa det högsta renantal som varje sameby får ha och se till att det följs,
- se till att samebyarna tar hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen,
- bevaka rennärningens riksintressen i samhälls- och miljöplaneringen,
- sköta Härjedalsförhandlingarna genom uppdrag,
- fastställa samebyvisa rovdjursplaner i samverkan med rennärningen genom uppdrag – se redovisning ovan av regleringsbrevsuppdrag 18.

Länsstyrelsen deltar årligen vid renräkning i utvalda samebyar. Grunden för urval kan vara att byarna är särskilt utsatta av rovdjursförekomst, att renlängd inte har lämnats in, att renlängden anger att högsta renantal överskrids eller för att Länsstyrelsen inte har deltagit i renräkningen för en viss sameby under flera år. År 2015 räknades renar i Idre, Mittådalen, Jouvnevaerie och Voernese samebyar. Årets renräkning visar på ett för høgt renantal i flertalet byar. Länsstyrelsen kommer att vidta åtgärder för att samebyarna ska reducera antalet renar.

Länsstyrelsens bevakar att rennärningens riksintressen beaktas i samhälls- och miljöplaneringen. Det sker genom att Länsstyrelsen tar in yttrande från sakkunniga i rennärringsfrågor och i samtliga frågor som berör rennärningens betesmarker. Länsstyrelsen har noterat att det är problematiskt för samebyarna att förhålla sig till exempel till

vindkraftsexploateringar inom samebyns betesmarker. För vissa samebyar som har sina betesmarker i områden som även har mycket goda vindlägen och som pekats ut som riksintresse för vindkraft, kan antalet samråd upplevas som mycket tids- och resurskrävande för samebyn. Länsstyrelsen har därför arbetat vidare med frågan om vindkraft under 2014 på interna möten och vid kontakt med andra län och centrala myndigheter. Syftet är att väga samman de kumulativa effekterna av olika påverkan på rennäringen inom rennäringens betesmarker. Länsstyrelsen har påbörjat ett arbete enligt norsk modell för att få fram ett sådant GIS-baserat verktyg.

Härjedalsförhandlingarna

Arbetet med att finna en långsiktig och varaktig lösning på renbeteskonflikten i Härjedalen fortsatte under 2015. Sommaren 2010 uppnåddes enighet mellan förhandlingsdelegationerna som representerande tre av de fyra Härjedalsbyarna, Tåssåsens, Handölsdalens och Mittådalens samebyar, och berörda markägare. I enlighet med det avtal som slöts mellan parterna 2011 bildades en samverkansgrupp med representanter från de tre samebyarna och från markägarna. Länsstyrelsen har av parterna utsetts som ordförande i samverkansgruppen. Samverkansgruppens uppgift är att följa utvecklingen i Härjedalen och hur avtalet efterlevs. Eventuella problem relaterade till avtalet lyfts i samverkansgruppen och hanteras skyndsamt för att förhindra att situationer uppstår som skulle kunna äventyra avtalet på sikt.

Under 2014 utvärderades vinterbetesavtalet i samverkansgruppen i enlighet med vad som överenskommits i avtalet. I utvärderingen konstaterades att avtalet fungerar på önskat sätt, att samverkansgruppen hanterar de frågor som uppstått och att eventuella skador på grund av renbete hanteras på i avtalet angivet sätt. Samverkansgruppen har haft tre möten under 2015 och kan konstatera att situationen i Härjedalen upplevs som mycket bra av såväl markägare som samebyarna och att inga förändringar kommer att göras av avtalet med anledning av den utvärdering som gjorts under 2014. Tidigare konflikter är lagda åt sidan och frågor och problem som uppkommer löses med dialog. Avtalet kommer därmed att gå in i en andra femårsperiod med början 2016.

Medlingsgruppen har under 2015 fortsatt arbetet med att förutsättningarna för det nu gällande barmarksavtalet för ett hundratal markägare i Messlingen-Särvsjöområdet ska bli så stabila som möjligt. Ett förslag till nu gällande avtal färdigställdes under 2013 och godkändes då av markägarrepresentanterna och Mittådalens sameby. Ett brett arbete genomfördes under 2014 för att få acceptans för ett avtal av berörda markägare. Under hösten 2014 blev det klart att cirka 94 procent av berörda markägare accepterat och skrivit under avtal gällande barmarksbete under perioden 1 juli – 30 november årligen. Under 2015 har en kontaktgrupp för barmarksavtalet tillskapats bestående av tre markägarrepresentanter och tre medlemmar ur Mittådalens sameby. Gruppen har återkommande möten – framför allt inför älgjakten för att minimera störningarna på jakten. En representant ur kontaktgruppen är även adjungerad i samverkansgruppen för vinterbetesavtalet och har deltagit i samverkansgruppens möten under året. Den samlade bedömningen är att även barmarksavtalet fungerar på avsett sätt. En annan punkt som lyftes fram i förhandlingarna som viktig för att få en långsiktig stabilitet i avtalen är ett cirka sex mil långt renstängsel över Särvfjället i Härjedalen. Länsstyrelsen har tillsammans med övriga medverkande i medlingsgruppen aktivt arbetat med frågan under tidigare år bland annat med finansieringsfrågan och miljöprovningsfrågan. Länsstyrelsen har också sedan tidigare utsetts som ordförande i en grupp som bildats för att driva frågan framåt på olika plan. Ett flertal möten har hållits i gruppen. Under 2015 har stängslet färdigställts och under sommaren och hösten 2015 har ett antal möten hållits med berörda såsom skoterklubbar, boende i området, jägarrepresentanter med flera för att vidta eventuella justeringar i stängslet. Stängslet har under barmarksperioden visat sig ha avsedd effekt för

renskötseln och både samebyarna och berörda markägare har varit positiva till den genomförda investeringen.

Medlingsgruppen har under året haft ett antal möten med Idre sameby i enlighet med uppdraget för att sondera möjligheten att träffa vinterbetesavtal mellan samebyn och berörda markägare i Dalarna. Arbetet pågår i den frågan.

Länsstyrelsen har tillsammans med övriga medverkande i medlingsgruppen fortsatt arbetet med det sexpunktsprogram som upprättades i anslutning till avtalet i syfte att långsiktigt säkra vinterbetesavtalet. De återstående punkterna är:

1. Frågan om Renskötselkonventionen ligger hos Landsbygdsdepartementet vilket innebär att den ligger utanför medlingsgruppens direkta påverkansmöjligheter. Länsstyrelsen och Jordbruksverket bevakar dock frågan aktivt och lyfter fram konsekvenserna för renbetet i Härjedalen.
2. Medlingsgruppen kommer att fortsätta diskussioner med de skogsbolag som är part i gällande förlikningsavtal för att om möjligt omvandla reservbetesområdet i förlikningsavtalet till enligt avtalet ordinarie vinterbetesområde.
3. Medlingsgruppen kommer att uppta förhandlingar med Ruvhten sijte och Idre sameby i enlighet med gällande uppdrag.

2. Länsstyrelserna i Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län har uppgifter i fråga om fjällförvaltningen i länen

Fiske på renbetesfjäll

Fiske på Renbetesfjällen kan ske genom fyra olika sorters upplåtelser

1. allmänna tillstånd,
2. underupplåtelser,
3. särskilda tillstånd och
4. långtidsupplåtelser.

samt genom samebymedlemmars rätt till fiske enligt Rennäringslagen (SFS 1971:437).

Den största andelen fisketillstånd säljs genom så kallade allmänna tillstånd vilka omfattar ett givet antal utpekade sjöar och vattendrag vilka upplåts till alla som vill fiska. De allmänna tillstånden säljs som 1-dygns, 3-dygns, 7-dygns och årstillstånd. Under 2015 har det sålts cirka 7 000 tillstånd. All försäljning sker numer genom en internetapplikation oberoende om fiskaren själv köper online eller genom återförsäljare. Utöver de allmänna tillstånden beslutar Länsstyrelsen också om särskilda tillstånd och långtidsupplåtelser. Exempel på särskilda tillstånd medgetts är samebymedlemmar som önskat låta en enskild fiska på ett visst vatten eller skolklasser eller pensionärsföreningar som önskat göra gruppresor till fjälls och där fiske är en aktivitet. Under 2015 medgavs knappt 140 tillstånd.

Långtidsupplåtelser innebär att en privatperson eller förening har medgetts en upplåtelse som sträcker sig en längre tid. Innehavare av långtidsupplåtelser är exempelvis personer med anknytning till samebyn, före detta fjällägenhetesinnehavare och fiskevårdsområden som delar fiskerätt med staten. Tillstånden förlängs årligen under en femårsperiod varefter alla tillstånd genomgår ett remissförfarande med respektive sameby. Antalet långtidsupplåtelser är cirka 90 stycken och inga nya tillkom under 2015. Slutligen beslutar Länsstyrelsen om att enskilda personer kan ges rätt att själva upplåta fisket i ett visst vatten. Dessa upplåtelser

innehas i princip endast av samebymedlemmar vilka valt att upplåta sina husbehovsvatten. Vanligtvis har personen eller företaget också byggt eller köpt någon form av boendeanläggning där fisketillstånd kopplas till boende. Denna form av upplåtelse har gett ett flertal samebymedlemmar ytterligare ett komplement i sin rennärlingsverksamhet. Underupplåtelser säljs dels via internetapplikationen dels via manuella block. Ambitionen är att få en större andel som säljs genom applikationen då den möjliggör fångstrapportering vilket är viktigt för en långsiktigt hållbar förvaltning. Under 2015 har det tillkommit en ny underupplåtelse och 400 tillstånd har sålts genom internetapplikationen samt cirka 200 tillstånd som sålts genom manuella block.

För att underlätta spridning av information kring fisket har Länsstyrelsen producerat den årliga fjällfiskeguiden i vilken information om upplåtna vatten, fiskeregler med mera beskrivs. Guiden har tryckts i 13 000 exemplar och distribuerats till återförsäljare samt delats ut på Stockholms fiskemässa.

Länsstyrelsen samverkar också med Länsstyrelsen i Västerbotten, SCA och Statkraft för upplåtelser av fiske inom Borgafjäll KFO, Leipikvattnet och Långsåfisket. Under året har alla dessa områden gått från manuell blockförsäljning till försäljning genom internetapplikation i syfte att rationalisera det administrativa arbetet.

I Länsstyrelsens uppdrag ingår även att upplåta fisket på ett långsiktigt hållbart sätt utan negativ inverkan på miljön. I syfte att följa sjöarnas utveckling har Länsstyrelsen provfiskat tre sjöar under året vilka alla visar på att fisket och i synnerhet samiskt husbehovsfiske snarare höjer än hotar kvaliteten på fiskbestånden i fjällsjöar. Under året har Länsstyrelsen påbörjat samverkan med Umeå universitet i syfte att utveckla förvaltningen av fisket i fjällsjöar. Som ett led i detta arbete har Umeå universitet ansökt och beviljats en doktorand med inriktning mot förvaltning av fjällsjöar och vars tjänst delvis finansieras av Länsstyrelsen i Jämtland i samverkan med Länsstyrelsen i Västerbotten.

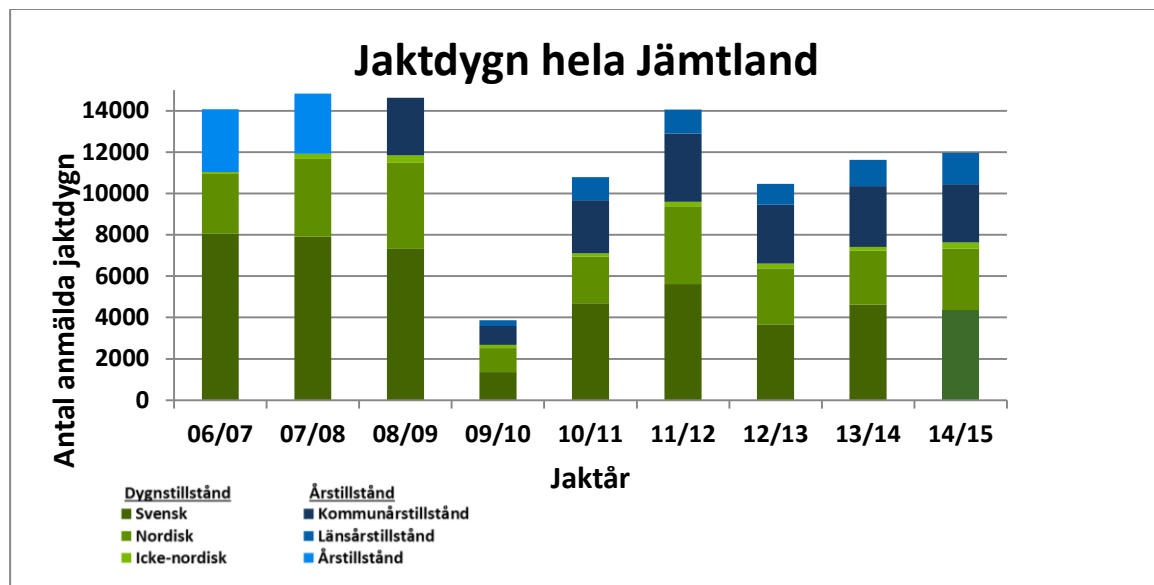
Jakten på renbetesfjäll

Länsstyrelsen har som markförvaltare ett uppdrag att i enlighet med 3 § rennärlingsförordningen upplåta småviltsjakt på renbetesfjällarna i Jämtlands län. Länsstyrelsen upplåter även fiske, älg-, björn- och lojakt. Småviltsjakten avser i första hand dalripa. Länsstyrelsen har att förvalta småviltsstammarna inom renbetesfjällarna på ett adaptivt, öppet, respektfullt och kostnadseffektivt sätt. Hänsyn tas till viktiga allmänna intressen såsom inverkan på den biologiska mångfalden, rennärlingen och den lokala utvecklingen. Arbetet utförs i samverkan mellan myndigheter, forskning, samebyar och organisationer bland annat Jägareförbundet som tillsammans skapar en hållbar förvaltning.

Under jaktåret 2014/2015 har antalet jakt dagar ökat i jämförelse med föregående år som en anpassning till den ökande tillgången på rida. Vad gäller påverkan på naturmiljön uppskattar Länsstyrelsen att jakten på renbetesfjällarna i ökad utsträckning bidrar till skador på mark och vegetation som en följd av terrängkörning. Länsstyrelsen behöver ökad kunskap om omfattningen av körningen för att kunna vidta åtgärder som motverkar dessa skador. Ett led i detta är att Länsstyrelsen avser att bedriva riktad tillsyn på terrängkörning under 2016.

Under 2015 har Länsstyrelsen vidareutvecklat webbapplikationen NatureIT för förvaltning av småviltsjakten på renbetesfjäll. Syftet med webbapplikationen är att uppnå minskad administration, ökad tillgänglighet och flexibilitet. Genom webbapplikationen NatureIT kan förvaltare både inom och mellan fjälläna samverka på enklare sätt. Detta medför också att det blir möjligt att skapa andra produkter och verksamheter för såväl rennärlingen, förvaltare,

jägarna och andra intressen, vilket kan bidra till den lokala utvecklingen i länen. Även Länsstyrelserna i Västerbotten och i Norrbotten använder webbapplikationen. Driftsättandet av webbapplikationens onlinesystem för direktanvändning av konsument har under året drabbats av tekniska svårigheter, vilket tvingat Länsstyrelsen att återgå till viss manuell hantering och försäljning av jaktkort via återförsäljare.

Fortsatt ökat intresse för aktiviteter inom fjällområdet

Fjällturismen i Jämtlands län är väl utvecklad. Det leder till behov av att samråda angående påverkan på naturmiljön och renskötseln. Under 2015 har vi sett en fortsatt stigande trend med ökat intresse hos privata aktörer att genomföra större friluftsbaserade tävlingar i fjällmiljö, vilket kräver en större samrådsinsats med aktörer, samebyar och andra berörda. Idag sker samrådsprocesserna med stöd av rennäringslagen, dispenser för områdesskydd och artskyddsförordningen. En lavinartad ökning av andelen cyklister inom vissa fjällområden har föranlett starten av ett ettårigt cykelprojekt kopplat till Vålådalen och Vålådalens naturreservat. Pilotprojektet har som syfte att testa olika åtgärder för att minska markslitage, genomföra konsekvensanalys av cykling i skyddat område, göra karta för att kanalisera cyklisterna samt ta fram och kommunicera ledvett för områdets ledanvändare. Tanken är också att resultatet från projektet ska kunna appliceras på andra områden i landet med liknande problem.

Kunskapsuppbyggnad

Länsstyrelsen står inför en mycket svår uppgift att väga olika intressen mot varandra och göra det på ett sådant sätt att det gagnar en hållbar utveckling i regionen. Länsstyrelsens ambition är att med personalens samlade kompetens skapa förutsättningar för en hållbar utveckling. Under 2015 har Länsstyrelsen fortsatt det tvärssektoriella samarbetet där olika kompetensområden samarbetar för att samla breda kunskapssammanställningar som kan ligga till grund för väl avvägda beslut om framtida utveckling. Exempel på sådant arbete av tvärssektoriell natur är dels Forum fjällförvaltning på renbetesfjällen i Jämtlands län där olika kompetenser inom förvaltning av jakt, mark och fiske på renbetesfjäll utbyter information och erfarenheter vilket syftar till gemensam kompetensutveckling och hantering av tvärssektoriella frågor, dels Länsstyrelsens arbete med kunskapsuppbyggnad för att förebygga faunakriminalitet i Stekenjokk samt kunskapsuppbyggnad kring samutnyttjande av fjälleder mellan vandrare och cyklister i Vålådalen.

Länsstyrelsen deltar aktivt i Naturvårdsverkets forskningsprogram Storslagen fjällmiljö genom representation i styrgrupp liksom i ett antal referensgrupper till de olika forskningsprojekten. Syftet med Länsstyrelsens deltagande är kunskapsuppbyggnad och utveckling av nya metoder och förvaltningsverktyg för fjällförvaltningen.

Fjällsäkerhet

Det statliga ledsystemet i fjällen består av 550 mil markerade leder, varav 200 mil i Jämtlands län. Länsstyrelsen ansvarar för dessa leder som omfattar vinterleder, sommarleder, skoterleder, broar och spänger. Förutom arbetet med att underhålla det statliga ledsystemet i fjällen, inklusive fjällanläggningar, medverkar Länsstyrelsen också i fjällsäkerhetsarbetet genom representation i Fjällsäkerhetsrådet. Länsstyrelsen medverkar i arbetet med översyn av de statliga lederna i fjällen tillsammans med övriga fjällän och Naturvårdsverket. Arbetet syftar bland annat till att föreslå åtgärder för att skapa ett välfungerande ledsystem i fjällen.

Fiske

VOLYMER OCH KOSTNADER	2015	2014	2013
Avser verksamhet 62*			
Årsarbetskrafter män	2,01	3,61	4,07
Årsarbetskrafter kvinnor	0,06	0,07	0,10
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,07	1,83	2,08
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 324	4 815	6 032 ¹⁾
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,22	2,47	3,23 ¹⁾
Antal ärenden, inkomna och upprättade	511	493	485
Antal beslutade ärenden	512	478	475
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	4	0	1
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	506	864	561

¹⁾ Beloppet har justerats jämfört med årsredovisningen för 2013 då beloppet redovisades exkl. OH kostnad. Detta påverkade också andel av totala verksamhetskostnader (%).

Kommentarer till tabellen

Länsstyrelsen beslutar om ekonomiskt stöd till projekt som kan finansieras via fiskevårdsbidrag eller vattenavgiftsmedel. De används om möjligt som medfinansiering i andra större projekt med annan finansiering såsom Life+ eller medel ifrån Havs- och vattenmyndigheten, bland annat Storsjöprojektet. Projekten är för fiskevårdsbidraget olika typer av vattendragsrestaurering och för vattenavgiftsmedel restaurering och fiskutsättningar i sidovatten till vattendrag som utnyttjas för vattenkraftsproduktion.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Turistfiske

Turistfiskeprojektet 2012-2014 syftade till att utveckla 15 fiskeområden, förbättra servicenivån och tillgänglighet vid länets fiskevatten och stärka samverkan mellan fiskevårdsorganisationer avslutades under 2014. Effekterna av projektet visar sig 2015 genom ökad bokning på flera fiskecamper där bland annat Rörströmsälvens Jakt och Fiske i Strömsunds kommun rapporterar en ökad bokning med 26 veckor från utländska fiskegrupper. Flertalet anläggningar som inriktat sin verksamhet på den utländska marknaden och gäddfisket har ökat antalet gästnätter. Det fiskeråd för Åreälven som etablerades under projektperioden har under året fortsatt sin samverkan mellan medverkande organisationer och har även deltagit i yttranden och förhandlingar om Skistars ansökan om utökat vattenuttag för snöproduktion i Åreälven.

Försäljning av fiskekort

Slutsummeringen är inte klar men prognosen för 2015 är en oförändrad eller svag minskning av antalet sålda fiskekort jämfört med år 2014 då 116 000 fiskekort såldes.

Fisket på renbetesfjäll

Se utförlig beskrivning om fisket på renbetesfjäll under sakområde Rennäringen m.m. under Länsstyrelseinstruktionen 6 §, punkt 2 om fjällförvaltning.

Vattenbrukets utveckling och produktion

Produktionen av matfisk har under året varit i stort oförändrad jämfört med föregående år där regnbåge står för cirka 3 000 ton och röding för cirka 500 ton. Några större ansökningar om etablering av vattenbruk har inte inkommit och en ansökan om produktion av 2 000 ton, av totalt 4 000 ton i Storsjön har återtagits av sökanden. En odling i Storsjön har fått en utökning från 500 ton regnbåge till 770 ton som dock har överklagats. En annan ansökan om utökning till 1 500 ton röding har avslagits av Mark- och Miljödomstolen.

Vattenvård

Under året har fyra vattenvårdsprojekt pågått, Triple Lakes, Vattenvård Storsjön, Vattenvårdsåtgärder Ljungan och Fördjupad bevarandeplan för Åreälven. För tre av projekten ingår bland annat vattenvårdsåtgärder i form av vattendragsrestaurering och åtgärdande av vandringshinder.

Triple Lakes är ett LIFE-projekt som syftar till att förbättra vattnet och miljöerna i och kring sjöarna Revsundssjön, Locknesjön och Näkten. Projektet startades upp under sommaren 2014 och kommer att pågå under fem år. Det övergripande målet med projektet är att utveckla en modell för hur man kan arbeta med vattenvård. Under projektet kommer Länsstyrelsen att arbeta med att på flera olika sätt förbättra vattenmiljöerna och skydda vattnet i sjöarna bland annat med hjälp av fysiska åtgärder som restaurering av vattendrag, ta bort vandringshinder och återställa lekbottnar för fisk. Andra åtgärder handlar om att öka medvetenheten om vatten, att utveckla ”vattenvänlig” praxis inom nuvarande markanvändning och sprida kunskap om hur man minskar påverkan på vattnet i sjöarna. Resultaten av arbetet kommer att följas upp kontinuerligt och ska resultera i en handbok för vattenvård i olika typer av avrinningsområden.

Projektet finansieras till hälften av EU-programmet LIFE+ som hjälper till att finansiera projekt inom skydd och skötsel av natur- eller miljöprojekt. Triple Lakes syftar bland annat till god förvaltning av Natura 2000-områden samt ligger i linje med implementeringen av vattendirektivet och EU:s policy för anpassning till förändringar i klimatet.

Inom projekt Vattenvård Storsjön har fokus år 2015 varit att färdigställa åtgärdsplanerna för Storsjöns, Dammåns och Vålån-Storbodströmmens vattensystem samt genomföra restaureringsåtgärder och ta fram underlag för bland annat dricksvattenskydd och tillsyn av vattenverksamhet.

Inom Vattenvårdsåtgärder Ljungan har en vattensystemplan för Gimåns vattensystem arbetats fram samt två restaureringsprojekt genomförts. Inom projektet Fördjupad bevarandeplan för Åreälven har arbete under året fokuserat på att sammanställa befintliga data och underlag samt att samla in nya underlag där kunskapsluckor identifierats.

I syfte att förbättra förutsättningarna för fiske och fisketurism, att uppnå vattenförvaltningens miljö kvalitetsnormer och gynnsam bevarandestatus enligt Natura 2000 samt förbättra situationen för hotade arter har Länsstyrelsen fortsatt det omfattande arbetet med att restaurering flottledsskadade vattendrag. Sedan tidigt 1980-tal har över 82 mil vattendrag inom drygt 500 olika projekt restaurerats. Till dessa projekt räknas även borttagande av vandringshinder, i form av till exempel åtgärder av vägtrummor och dammutrivningar. Restaureringsåtgärder syftar i huvudsak till att återställa vattendragen till ett så nära naturligt tillstånd som möjligt.

Under fåltsäsongen 2015 genomfördes totalt 26 restaureringsprojekt fördelat på; 21 vattendragsträckor som flottledsåterställdes, tre vandringshinder i form vägtrummor som åtgärdades, hydrologisk återställning av Tysjöarna samt en inventeringsinsats med lättare åtgärder av Storsjöns harrlekbäckar. Restaureringsprojekten genomfördes och finansierades i stort inom pågående vattenvårdsprojekt. Två av projekten finansierades dock genom fiskevårdsbidrag och arbetet med Tysjöarna finansierades med skötselmedel.

Tabell. Genomförda restaureringsprojekt under 2015

Vattendrag	Projekt/finansiering	Restaureringsåtgärd
Svarthåån	Triple Lakes	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Bensjöån	Triple Lakes	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Strulån	Triple Lakes	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Utskuckån	Triple Lakes	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Brynjeån	Triple Lakes	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Lerån	Triple Lakes	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Harrbäcken	Triple Lakes	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Sandnäsbacken	Triple Lakes	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Värsjöbacken	Triple Lakes	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Idbäcken	Triple Lakes	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Lillörevattsån	Triple Lakes	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Endalsbacken	Triple Lakes	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Edesån	Triple Lakes	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Kvitsleströmmar	Vattenvård Storsjön	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Storbodströmmen	Vattenvård Storsjön	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Svenstaån	Vattenvård Storsjön	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Kvarnån	Vattenvård Storsjön	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Fångån	Vattenvård Storsjön	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Svenstaån	Vattenvård Storsjön	Åtgärdad vägtrumma
Harrbäckarna runt Storsjön	Vattenvård Storsjön	Inventeringar och lättare åtgärder
Loån	Ljunganprojektet	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Börmån	Ljunganprojektet	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Edesån	Fiskevårdsbidrag	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Ammerån	Fiskevårdsbidrag	Biologisk återställning av flottningspåverkan
Tysjöarna	Skötselmedel	Återställning av hydrologi

Tre limniska reservat har bildats under 2015 där flodpärlmusslan utgjort motivet för skyddsarbetet. Vidare har förslag lämnats in om utökning av två limniska Natura 2000-områden

Anmälningsspliktiga sjukdomar i fiskodlingar och hos vildfisk

De senaste åren har smittsituationen gällande anmälningsspliktiga sjukdomar vid länets vattenbruk försämrats. Under 2015 har nya utbrott av fisksjukdomen Bacterial Kidney Disease, BKD inträffat i Ströms Vattudal inom Strömsunds kommun och två tillfällen av rödmunsjuka, *Yersinia ruckeri*, har uppträtt i Bergs kommun.

Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, i Uppsala beviljades under året medel ifrån Jordbruksverket för att undersöka om BKD-smitta förekommer i vild fisk i vattensystemet runt Ströms Vattudal. Provtagningen av vilda laxfiskar⁵⁵ utfördes av Länsstyrelsen tillsammans med SVA och berörda fiskevårdsorganisationer. Av totalt 100 analyserade fiskar

⁵⁵ Öring, harr och sik.

via analysmetoderna ELISA och PCR gav tio stycken positivt utslag på ELISA och en av dessa var även positiv på PCR. Den fisk som visade positivt utslag med båda analysmetoderna var en röding fångad i Kvarnbergsvattnet där det inte förekommer något vattenbruk. Hur BKD etablerat sig i Kvarnbergsvattnet är i dagsläget oklart.

Under året har Länsstyrelsen även verkat för att information om smittstatus i odlingar lättare ska vara tillgängligt i samband med tillståndsgivnings för ut- och insättning av fisk. Detta har åtminstone delvis lyckats då Länsstyrelsen nu, vad gäller anmälningspliktiga sjukdomar, får information direkt från SVA vid konstaterade fall i landet.

Rotenonbehandling

Länsstyrelsen har delfinansierat och deltagit i rotenonbehandling av en tjärn belägen i Norge och som utgör källflöden till Indalsälven. Genom denna åtgärd har Länsstyrelsen bidragit till att minska risken för att kanadaröding, vilken är en främmande art, sprider sig nedströms till de idag opåverkade sjöarna Holdern och Torrön. Åtgärden syftar till att genom preventiva insatser skydda ursprungliga fiskpopulationer i berörda vatten.

Återrapportering regleringsbrev

15. Länsstyrelserna ska redovisa hur de främjat och bidragit till den nationella offentliga finansieringen av det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige perioden 2007–2013.

Länsstyrelserna ska verka för ett effektivt regionalt genomförande av Havs- och fiskeriprogrammet för Sverige 2014–2020 i syfte att uppnå de i programmet angivna målen i enlighet med kommande förordning om stöd inom ramen för Havs- och fiskeriprogrammet.

Uppstarten av Havs- och fiskeriprogrammet har försenats väsentligt och först i november 2015 öppnades ansökan. Länet saknar i dagsläget yrkesfiske och de stöd som mest ses som aktuella att arbeta med är företagsstöd för investeringar i vattenbruk. Det är en näring som har utvecklingspotential samtidigt som det ofta finns motsättningar i närområdet och begränsningar av miljöhänsyn. För att så effektivt som möjligt hantera aktörer som vill investera i utbyggnad av vattenbruk har en samverkansgrupp bildats internt på Länsstyrelsen mellan miljöskydd, vattenförvaltningsansvarige och stödansvarige. För att informera om programmets möjligheter kommer i första hand fokus ligga på kommunikation via hemsida samt partnerskapets nätverk.

16. Länsstyrelserna ska redovisa hur de bidragit till arbetet med omprövning av vattendomar.

Omprövning av vattendomar

Länsstyrelsen bedriver för närvarande inga omprövningar på eget initiativ. Länsstyrelsen har emellertid under året arbetat med tillsyn särskilt inriktat mot dammar som utgör hinder för fiskvandring och där tillståndsfrågan varit oklar, med syfte att dessa i förekommande fall ska tas bort.

Långforsens vattenkraftverk

Länsstyrelsen är sedan flera år involverad i vattenverksamhetsärenden gällande Långfors vattenkraftverks fortsatta öde. Anläggningen ligger i ett vattendrag skyddat från vattenkraftsutbyggnad och utpekad som Natura 2000-område. Underhållet av anläggningen, som är från 1918, är eftersatt sedan många år vilket innebär att den inte har kunnat drivas i enlighet med tillståndet. Kraftverksdammen i Långforsen medför att god status inte kan

uppnås i Nedre Lången. Kammarkollegiet har lämnat in en ansökan om återkallelse av tillståndet för verksamheten. Mark- och miljööverdomstolen biföll inte ansökan om återkallelse. Ärendet är överklagat vidare till Högsta domstolen, av andra berörda än Länsstyrelsen, men domstolen har ännu inte fattat något beslut.

Verksamhetsutövaren, Jämtkraft AB, har i sin tur lämnat in en ansökan om ombyggnad av stationen, baserad på det gamla tillståndet. Ärendet togs upp i huvudförhandling i Mark- och miljödomstolen under 2014. Tillstånd gavs till ombyggnad. Ärendet har överklagats till Mark- och miljööverdomstolen av Länsstyrelsen och Kammarkollegiet. Mark- och miljööverdomstolen biföll inte överklagandet. Ärendet är överklagat vidare till Högsta domstolen, av andra berörda än Länsstyrelsen. Domstolen har ännu inte fattat något beslut.

Andra omprövningar

Länsstyrelsen deltar också i prövningen av giltigheten av ett latent villkor i domen för Håckrens regleringsmagasin och Sällsjö kraftverk. Processen har initierats av Kammarkollegiet och för närvarande pågår skriftväxling mellan domstolen och inblandade aktörer.

Behovet i övrigt av att miljöanpassa verksamheter som bedrivs med stöd av gamla vattendomar är stort. Enbart i Jämtlands län finns det 81 vattenkraftsanläggningar och drygt 220 vattenkraftsrelaterade dammar som alla är prövade enligt äldre lagstiftning med ringa miljöhänsyn och utan beaktande av kraven i vattendirektivet och miljöbalken. Ett tydligt exempel på bristande miljöhänsyn vid dessa anläggningar är att det endast vid 32 av anläggningarna finns så kallade faunapassager, fiskvägar. Funktionen bedöms vara tillfredställande endast vid sju av dessa. Utöver vattenkraftsrelaterade anläggningar finns cirka 750 kända dammar för andra syften, till exempel flottning, kvarnar eller liknande, som också har gamla och otidsenliga vattendomar eller finns till med stöd av gammal hävd. Eftersom vattenförvaltningens åtgärdsarbete i grunden bygger på principen att förorenaren ska betala kommer miljöbalkens rättsliga verktyg i form av tillsyn, tillståndspröcesser, återkallelse och omprövning bli avgörande för att kunna uppnå beslutade miljökvalitetsnormer.

Länsstyrelsen bedriver för närvarande inga omprövningar på eget initiativ. Arbetet inom ramen för vattenförvaltningen med framtagandet av åtgärdsplaner för enskilda vattensystem kommer dock att kunna ligga till grund för ett framtida arbete där Länsstyrelsen i större utsträckning tar initiativ till fysiska åtgärder genom rättsliga verktyg, där bland annat omprövning av vattendomar ingår, i enlighet med den nationella strategi som Kammarkollegiet arbetat fram och som stöds av Havs och vattenmyndigheten. För att kunna genomföra arbetet utifrån vattenförvaltningens mål behövs dock mer personella resurser för vattenverksamhetstillsyn och vattenmiljöutredningar. Dessutom bedöms samverkan både inom Länsstyrelsen och mellan länsstyrelserna, om personella juridiska och sakområdeskompetenser utgöra en förutsättning för att genomföra arbetet. Länsstyrelsens kostnader för att driva processer för omprövning är höga och ryms inte inom nuvarande finansiering.

Tabell 1.2: Fiske

Länsfakta inom fiskeområdet	2015	2014	2013
Antal fiskevårdsområden	163	163	163
Antal fiskelicenser	0	0	
Antal personliga fiskelicenser	0	0	
Antal yrkesfiskelicenser			1
Antal fartygstillstånd			0
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram	0	0	5

Kommentarer Tabell 1.2

Från och med 1 oktober 2014 infördes nya regler om licens för yrkesfiske. Ändringen innebär att det inte behövs yrkesfiskelicens för fiske i havet, utan bara fartygstillstånd. Fartygstillstånd bytte också namn till fiskelicens. Ändringen innebär också att benämningen yrkesfiskelicens bytte namn till personlig fiskelicens vid fiske i sötvatten. I årsredovisningen för 2014 togs inte hänsyn till denna förändring. Då länet inte heller för 2014 hade någon med personlig fiskelicens stämmer tabellen ändå.

Antalet fiskevårdsområden är oförändrat men det pågår sammanslagning av två fiskevårdsområden inom Härjedalens kommun, i Tännäs och Funäsdalen.

Folkhälsa

VOLYMER OCH KOSTNADER	2015	2014	2013
Avser verksamhet 70*			
Årsarbetskrafter män	0,09	0,75	0,95
Årsarbetskrafter kvinnor	0,84	1,08	0,67
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,48	0,91	0,81
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 517	2 116	1 751 ¹⁾
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,80	1,09	0,94 ¹⁾
Antal ärenden, inkomna och upprättade	34	52	37
Antal beslutade ärenden	52	44	28
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	0	0
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	31	1 371	1 106

¹⁾ Beloppet har justerats jämfört med årsredovisningen för 2013 då beloppet redovisades exkl. OH kostnad. Detta påverkade också andel av totala verksamhetskostnader (%).

Kommentarer till tabellen

Under året 2015 har tjänsten som ANDT-samordnare varit vakant några månader. Även tjänsten som alkohol- och tobakshandläggare har varit vakant del av året. Där har samverkan med annan länsstyrelse etablerats under året inom alkohol och tobakstillsynen. Det innebär i praktiken att utförd tid inte redovisas hos länsstyrelsen i Jämtland län.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Genomförandet av den nationella ANDT politiken i länet

Länsstyrelsens bild är att samverkan och samarbete mellan olika aktörer har stärkts under året, en förutsättning för genomförande av den nationella alkohol, narkotika, dopnings och tobakspolitiken, ANDT-politiken.

Strategiskt arbete

I samverkan med landstinget, Region Jämtland Härjedalen samt Polismyndigheten Jämtlands län har Länsstyrelsen arbetat fram en Regional strategi för alkohol, narkotika, dopnings och tobaksarbetet 2015-2020⁵⁶. Samtliga kommuner har haft möjlighet att lämna synpunkter och kommentarer i form av remissvar. Regionen, polisen och några idéburna organisationer har även de lämnat yttranden.

Den regionala ANDT-strategin beslutades i maj 2015 av en styrgrupp som förutom Länsstyrelsen består av företrädare från Regionen, Polismyndigheten samt en kommun. Organisationsförändringar inom både polisen och Regionen har medfört oklarheter i uppdrag och budget. Strategin syftar till att vara ett dokument som borgar för långsiktig planering och tydliggör ansvarsfördelning. Arbetet med att ta fram en kommunikationsplan kopplat till den regionala strategin har påbörjats under året.

Till strategin ska årliga handlingsplaner knytas som fastställer planerade aktiviteter och insatser för kommande år. Under oktober har Länsstyrelsen tillsammans med Regionen och polisen genomfört två workshops. Syftet var att inhämta synpunkter från polisen, Regionen, kommunala drogsamordnare, alkohol- och tobakshandläggare samt idéburen sektor angående vilka områden som länet bör fokusera på under 2016. Gruppen utarbetade även aktiviteter kopplade till detta. Utifrån de synpunkter som framkom utformades ett förslag på handlingsplan. Temat för kommande års arbete kommer att vara Cannabis genom

⁵⁶ Länsstyrelsens diariernr 700-3616-2015.

tobaksförebyggande arbete. Handlingsplanen beslutades i november. Under december påbörjade Länsstyrelsen ett arbete med att ta fram ett informationsmaterial om handlingsplanen för spridning till berörda aktörer i länet.

Nätverksträffar för kommunala drogsamordnare, landstingets tobakssamordnare och polis har genomförts vid fyra tillfällen under året. De utgör ett bra forum för gemensamma diskussioner, kunskapsutbyte och kunskapsförmedling. Region Jämtland Härjedalen är sammankallande till nätverksträffar. Planering och genomförande sker i samverkan mellan Regionen och Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har under året strävat efter att stödja utvecklingen av ett långsiktigt och kunskapsbaserat regionalt och lokalt arbete. Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt med att identifiera och verka för utbildning och kunskapshöjande insatser till länets aktörer.

Genomförda nätverksträffar och konferenser

Årligen genomförs en spridningskonferens, under 2015 års konferens deltog från Länsstyrelsen; länsråd, enhetschef och ANDT-samordnare. Länsstyrelsen har även deltagit i planeringen av 2016 års Spridningskonferens.

Utöver de nätverksträffar som sker i länen genomför länsstyrelserna i Jämtland, Västernorrland, Västerbotten och Norrbotten årligen en gemensam träff för länens kommunala drogsamordnare och tillsynshandläggare.

I syfte att stärka samarbetet mellan tillsynshandläggare och förebyggande samordnare och belysa tillsynens del i den nationella ANDT-strategin har Länsstyrelsens samordnare medverkat vid kommunala tillsynsbesök för tillsyn enligt alkohollagen och tobakslagen.

Tobakens betydelse för fortsatt bruk och missbruk framhålls kontinuerligt. Länsstyrelsen har under året initierat en utbildningsdag för personal på ungdomsmottagningar och elevhälsa. Syftet var att ge deltagarna praktiska verktyg och metoder. Utbildningen arrangeras av Psykologer mot tobak och var ett samarrangemang mellan Landstinget Västernorrland, Region Jämtland Härjedalen och Västerbottens läns landsting. Länsstyrelsen Jämtland bidrog med medel för lokal.

Länsstyrelsen har även finansierat kommunala drogsamordnares deltagaravgift för att möjliggöra deltagande på större nationella konferenser. Detta i syfte att även samordnare från små kommuner med begränsad ekonomi ska ha möjlighet att tillgodogöra sig ny kunskap och kontakter.

En grupp som särskilt har lyfts under året är ensamkommande barn och unga. Med anledning av detta kallade Länsstyrelsen till ett första möte med kommunala samordnare, integrationshandläggare, föreståndare för boenden samt polis och region. Gruppen fastställde att det finns behov av två olika utbildningar, en för personal på boenden för ensamkommande och en för övrig personal till exempel från skolan som möter dessa ungdomar. Utbildningsdagarna planerades till november 2015, dock upplevde personal som arbetar med ensamkommande att arbetsbelastningen under hösten var mycket hög. Beslut togs därför att skjuta på utbildningsdagarna till februari 2016. Arbetet med att planera och bjuda in till konferensen har dock skett under november och december.

Utveckling av European Drug Prevention Quality Standards

Länsstyrelsen har deltagit i den nationella referensgruppen för European Drug Prevention Quality Standards, EDPQS. Arbetet har resulterat i att en checklista utarbetats. Användning av materialet möjliggör en kvalitetsutveckling av det drogförebyggande arbetet genom att bland annat tydliggöra process, kunskap, resurser och uppföljning. I maj 2015 genomfördes en utbildningsdag för samtliga länsstyrelsernas ANDT-samordnare. Även två uppföljningsdagar har genomförts under hösten i samband med nationella nätverksträffar. EDPQS har under året tillämpats på pågående projekt om paketutlämning i samarbete med länsstyrelserna i Västernorrland, Västerbotten och Norrbotten.

Indikatorer för ANDT arbetet

Folkhälsomyndigheten har haft en referensgrupp för ANDT-uppföljningssystemet som syftar till att vara ett verktyg för att följa de av regeringen framtagna indikatorerna för att följa upp den nationella ANDT-strategin. Länsstyrelsen Jämtlands län har tillsammans med tre andra länsstyrelser, deltagit i denna referensgrupp. Arbetet med de nationella ANDT-indikatorerna medförde att ett intresse väcktes för hur dessa kan tillämpas i den regionala strategin. Strävansmål har formulerats utifrån de nationella indikatorerna. Dessa mål har stämts av med Folkhälsomyndigheten och ett samarbete har inletts kring hur den regionala nivån kan tillämpa de nationella indikatorerna och utbyte kring hur data kan tillämpas på regional nivå.

Stödja utvecklingen av tvärsektoriella insatser i kommunerna och landstinget

Paketutlämningsprojektet

Projektet är ett samarbete mot nätdroger. Sedan 2014 är Länsstyrelsen delaktig i ett samverkansprojekt som syftar till att försvåra hantering av paketutlämning med misstänkt narkotika eller narkotikaliknande preparat. Projektet är ett samarbetsprojekt mellan länsstyrelserna i de fyra norrlänen. Pilotkommuner har utsetts i länen. I Jämtland medverkar Strömsunds och Härjedalens kommuner. Härjedalens kommun har liksom Strömsunds kommun under 2015 arbetat aktivt med att identifiera samverkansaktörer och bygga nätverk. En kartläggning av utlämningsställen i kommunen har inletts. Samarbete pågår på handläggarnivå med representanter från en bred skara organisationer och myndigheter såsom Åklagarmyndigheten, Polisområde Nord och Tullverket liksom PostNord och utlämningsställen samt speditörer. Projektet har väckt stort intresse i resten av landet. Länsstyrelserna har presenterat projektet vid Brottsförebyggande rådets nationella konferens i mars. Länsstyrelsen Jämtlands län tillsammans med drogsamordnaren i Härjedalens kommun och en polis från Härjedalen bjöds in av Länsstyrelserna i Värmland och Örebro län att komma och berätta om projektet i april 2015. Deltog gjorde kommunala drogsamordnare, politiker och poliser från kommunerna i Örebro och Värmlands län.

Gemensamma informationskampanjer

2015 års satsning inom ramen för informationsinsatsen TÄNK OM har planerats i samarbete mellan Länsstyrelsen och Regionen. Detta har sedan förankrats med kommunala drogsamordnare. Fokus för 2015 har varit att satsa på länsövergripande aktiviteter som ”sköter sig själva” och på så sätt kompletterar andra aktiviteter och insatser som pågår i kommunerna. Länsstyrelsen har utformat ett brev som kommunerna får anpassa och använda för utskick till föräldrar inför skolavslutning där Länsstyrelsen bekostat portot. En insändare som undertecknades av flera olika myndigheter och organisationer i länet utformades inför Storsjöyran. Under nyår genomfördes en länskampanj inom ramen för TÄNK OM med fokus på kommersiell TV.

*Stödja samarbetet på lokal, regional och nationell nivå*Kommunbesök

Syftet med kommunbesök är att i dialogform informera varandra om vilka insatser vad respektive organisation har på gång och att diskutera det framtida samarbetet. Från Länsstyrelsen har ANDT-samordnaren och tillsynshandläggaren deltagit och från kommunen har representanter från samordnare inom folkhälsa, alkoholhandläggare och tobakshandläggare med respektive chefer deltagit samt kommunalråd, ordförande i verksamhetsnämnden samt chef för verkställighet socialtjänst och öppenvårdsteam. Detta har upplevts som mycket positivt för båda parterna. Därför avser Länsstyrelsen göra fler besök under 2016.

Samarbete internt och mellan länsstyrelsernas ANDT samordnare

Länsstyrelsen Jämtland har deltagit i det nationella arbetet med att vidareutvecklat samordningsuppdraget vid landets länsstyrelser. Därutöver har Länsstyrelsen deltagit på de av Folkhälsomyndigheten nationellt arrangerade nätverksträffarna för länsstyrelsernas ANDT-samordnare.

En intern dialog om samarbete mellan de verksamhetsområden som berörs av paragraf 5 i Länsstyrelseinstruktionen har inletts under året. Syftet med samarbetet är att hitta gemensamma beröringspunkter som kan användas för att lyfta respektive område internt.

Stöd och initiativ till nya samarbeten

Länsstyrelsen har förmedlat ekonomiskt stöd till kommuner för att främja kunskapsutveckling inom ANDT hos politiker och tjänstemän. Detta har bland annat genererat att sex kommuner samverkat för att möjliggöra en utbildningsinsats i sociala investeringar och socioekonomiska bokslut till politiker och tjänstemän.

Länsstyrelsen har under hösten träffat representant från studenthälsan vid Mittuniversitetet i syfte att inleda ett samarbete som på sikt kan generera gemensamma insatser.

Länsstyrelsen har under hösten 2015 sammanställt kommunernas svar i den årliga länsrapportenkäten och jämförelse av utveckling åren 2011 till 2014. Rapporten behandlar de svar som gäller kommunernas förebyggande verksamhet.

Se även beskrivning nedan under Länsstyrelseinstruktion 5 §, punkt 6 om Folkhälsa.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 6.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter

Kostnader och årsarbetskrafter för folkhälsa	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader (exkl. OH)¹⁾	1 233,2	0,93
varav Allmänt och övergripande inom folkhälsa (700)	858,8	0,93
varav Fördelning av statsbidrag (704)	1,0	0,00
varav Alkohol- och tobaksärenden (705)	148,1	0,00
varav alkoholärenden (7051 - 7053)	100,0	0,00
varav tobaksärenden (7054 - 7056)	48,0	0,00
Totala kostnader (inkl. OH)¹⁾	1 516,7	

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11).

Tabellen skall innehålla verksamhetskostnader enligt resultaträkningen. Uppgifter i tabellen skall endast redovisas för senaste räkenskapsår (dvs. 2015).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso.

Kommentarer Tabell 6.1

Under året 2015 har tjänsten som ANDT-samordnare varit vakant några månader. Även tjänsten som alkohol- och tobakshandläggare har varit vakant del av året. Där har samverkan med annan länsstyrelse etablerats under året inom alkohol och tobakstillsynen. Det innebär i praktiken att utförd tid inte redovisas hos Länsstyrelsen i Jämtlands län utan uppträder som kostnad för inköp av konsult.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

6. Länsstyrelsen ska verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås genom att folkhälsan beaktas inom länsstyrelsernas arbete med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak

Folkhälsa inom olika verksamheter vid Länsstyrelsen

Under 2015 har medarbetare verksamma inom samhällsplanering och krisberedskap bjudit in Folkhälsocentrum vid Region Jämtland Härjedalen till ett dialogmöte. Syftet med mötet var att få en gemensam bild av vilka områden regionen anser är prioriterade samt komma fram till hur Länsstyrelsen på bästa sätt inom ramen för sina uppdrag kan bidra till förbättrad hälsa i länet. Under mötet presenterades den senaste folkhälsoundersökningen i länet.

Mötet var mycket positivt och ytterligare ett möte planerades under hösten för att konkretisera olika åtgärder kopplade till länets Folkhälsopolicy. Dessvärre har detta inte varit möjligt på grund av organisationsförändringar inom Regionen. Arbetet har dock fortsatt, bland annat innehåller verksamhetsplaneringen för 2016 aktiviteten att utforma en checklista för folkhälsa som ska användas i granskningen av detalj och översiktsplaner. Inom Krisberedskap har en första avgränsning skett till området Risk- och sårbarhetsanalyser samt uppdraget att utöva tillsyn över kommunernas uppgifter enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Vid granskning av planer kontrolleras att inte viktiga grönområden försvinner men även att risken för föroreningar och att dessa inte kommer in i människors vardag. Att verka för att lösningar avseende vatten och avlopp, VA, är ändamålsenliga och fungerande.

Arbetet med miljömålen om en giftfri miljö är att förebygga gifter och få en giftfri vardag.

Arbeten med efterbehandling, EBH, är med syfte att sanera bort gamla synder och föroreningar. Arbetet med miljötillsyn har avsikten att förhindra nya föroreningar och driva företag/verksamhetsutövare att förebygga och snabbt sanera vid utsläpp.

Naturvårdsenhetens arbetar med att tillgängliggöra naturen för medborgarna vilket ses som positivt för folkhälsan. Se vidare under sakområde Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd.

Jämställdhet

VOLYMER OCH KOSTNADER	2015	2014	2013
Avser verksamhet 80*			
Årsarbetskrafter män	0,03	0,10	0,07
Årsarbetskrafter kvinnor	1,70	1,66	1,85
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,90	0,88	0,96
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 206	2 173	2 190 ¹⁾
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,16	1,12	1,17 ¹⁾
Antal ärenden, inkomna och upprättade	12	15	9
Antal beslutade ärenden	6	14	7
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	83	367

¹⁾ Beloppet har justerats jämfört med årsredovisningen för 2013 då beloppet redovisades exkl. OH kostnad. Detta påverkade också andel av totala verksamhetskostnader (%).

Kommentarer till tabellen

Under året har färre bidragsutbetalningar skett. Detta har ersatts med en satsning på kunskapshöjande insatser utifrån identifierade behov från länets olika aktörer. För vidare information, se avsnittet andra väsentliga prestationer och resultat.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Samordning av insatser samt samverkan mellan myndigheter är centralt i vårt arbete med det fjärde jämställdhetsmålet, mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Trots stor omorganisering, hos såväl polisen som hos Region Jämtland Härjedalen, har Ledningsgruppen för Myndighetssamverkan mot våld i nära relationer träffats regelbundet. Den regionala överenskommelsen om samverkan mellan myndigheterna samt medföljande handlingsplan har reviderats. Den årligen återkommande konferens som ledningsgruppen anordnar handlade 2015 om; Att förebygga våld i nära relationer, om våldsförebyggande arbete med genusperspektiv samt exempel på arbetssätt för att hjälpa våldsutövare att få stopp på sitt våld och förstå sitt våldsutövande. Utöver det har arbetet med gemensam kommunikation utvecklats vidare genom målgruppsanpassning av budskap på gemensam uppdaterad webbplats, i debattartiklar med mera.

Länsstyrelsen strävar efter att i vilken kommun en person än befinner sig så ska skydd och stöd vara likvärdigt och av hög kvalitet. Många små kommuner har svårigheter att upprätthålla detta, därför har Länsstyrelsen fortsatt verkat för att stödja kommunernas länsövergripande verksamhet, Centrum mot våld, genom exempelvis ett flertal utbildnings- och samverkansinsatser samt deltagande i kontaktpersonsnätverk. Verksamheten har nu permanentats och utvecklats med mottagning för våldsutövare och har från 2015 även tillgång till en lägenhet för våldsutsatta. Centrum mot våld är en viktig aktör för att sprida kunskap och ge konsultativt stöd till operativ personal från länets samtliga kommuner. Här möts kontinuerligt, alla kommuners samordnare mot våld samt personal utbildad i Trappan metoden⁵⁷.

Länsstyrelsen är övertygad om att arbetet med kompetensstödsuppdraget i kombination med utvecklingen hos Centrum mot våld har haft stor betydelse för utvecklingen i kommunerna. Vi ser att våldsutsatta i högre utsträckning börjar ses som en lika självklar målgrupp som andra hos kommunernas socialtjänster. Kommunerna har ökat antalet utredningar av våldsutsatthet och beslutade insatser om stöd och hjälp har ökat, bland annat insatser som stödsamtal för vuxna och Trappan-samtal för barn hos Centrum mot våld. En utmaning

⁵⁷ Trappan är en modell för krissamtal med barn som upplevt våld i sin familj.

kommunerna står inför är dels stor personalomsättning samt dels fortsatt implementering. För att stärka den positiva utvecklingen så har de viktigaste kompetenshöjande insatserna under året varit:

- Två utbildningsdagar i bedömningsinstrumentet FREDA⁵⁸ och MI⁵⁹, i samverkan med Länsstyrelsen i Västernorrlands län.
- Fördjupat process och metodstöd i länets kommuner. Vid kommunbesöken har föreläsningar hållits med fokus på att utreda våldsutsatthet, med utgångspunkt i Föreskrifterna SOSFS 2014:4, samt den nya handboken VÅLD. Allt material från Socialstyrelsen har presenterats. En del kommuner har särskilt efterfrågat fördjupning i speciella teman, så som våld mot äldre kvinnor.
- Seminariedag, Barn i risk, om barn som bevittnar, upplever våld och blir utsatta för våld. Hur personal kan bedöma barnets upplevelse av trygghet genom intervjuer med barn och föräldrar samt en jämförelse mellan olika insatser till målgruppen och vilka insatser som kan vara till hjälp för barnet.
- Ett utbildningstillfälle om Socialstyrelsens material Partnerkontakt har givits till Centrum mot våld. Partnerkontakt syftar till att stärka skyddet för våldsutsatta kvinnor och eventuella barn vars partner/förälder får behandling för sitt våldsutövande. Centrum mot våld har, hos Socialstyrelsen, tecknat sig som testverksamhet för metoden.

Fler aktiviteter redovisas under sakområde Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter under Andra väsentliga prestationer och resultat samt under redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 90.

Fler prestationer och resultat av Länsstyrelsens jämställdhetsarbete finns beskrivet i återrapporteringen⁶⁰ av arbetet med länets jämställdhetsstrategi enligt Regleringsbrev 2015, uppdrag 86.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 7.1

Kostnader/intäkter för område Jämställdhet	2015	2014	2013 ²⁾
Verksamhetskostnader inkl. OH¹ (tkr)	2 205,8	2 172,8	2 189,7
varav ramanslag 5:1, netto (tkr)	1 050,9	921,0	1 085,1
varav övrig finansiering (tkr)	1 154,9	1 248,2	1 104,6
Andel av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	1,14	1,09	1,14
Verksamhetsintäkter	938,7	1 014,2	856,9

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11)

²⁾ Beloppen har justerats jämfört med årsredovisningen för 2013 då de redovisades exkl. OH kostnad. Detta påverkade också andel av totala verksamhetskostnader (%).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Kommentarer Tabell 7.1

Både verksamhetskostnader och årsarbetskraft har under senaste tre åren legat konstant.

⁵⁸ FREDA – standardiserade bedömningsmetoder i arbetet mot våld i nära relationer inom socialtjänsten för att identifiera våldsutsatthet, val av insatser samt utreda risk för fortsatt våldsutsatthet.

⁵⁹ MI, (motivational interviewing) Motiverande samtal är en samtalsmetod som används i rådgivning och behandling för att underlätta förändringsprocesser.

⁶⁰ Länsstyrelsens dnr: 801-720-2016.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

1. Länsstyrelsen ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor

Länsstyrelsen övergripande arbete med att integrera jämställdhet i sin verksamhet

Länsstyrelsen har beslutat att beslutsprocessen ska jämställdhetsintegreras. Målsättningen är att antalet jämställdhetsanalyser inför beslutsmöten ska öka i antal samt ha högre kvalitet. Under 2015 har arbetet intensifierats och fördjupats. Se vidare i återrapporteringen⁶¹ av arbetet med länets jämställdhetsstrategi enligt regleringsbrevet 2015, uppdrag 86.

Exempel på integration i verksamhetsområden:

Kulturmiljö

För att bidra till det nya nationella målet för kulturmiljöarbetet tog Länsstyrelsen under 2014 fram en Kulturmiljöstrategi för 2014-2020. Syftet var att få en samlad bild av våra uppdrag och tjäna som en gemensam vägvisare i det dagliga arbetet med länets kulturmiljöuppdrag. Strategin beaktar även jämställdhetspolitiken och har som mål att kulturmiljöarbetet ska leda till en bredare historieskrivning där både kvinnor och män synliggörs och att fler byggnadsminnen skildrar kvinnor och barns miljöer. Detta sker bland annat genom att bidragsgivningen ska prioritera dessa områden. Därför har Länsstyrelsen under 2015 genomfört en seminariedag om genusperspektiv och kulturmiljöer dit externa aktörer inom området bjudits in. Seminariedagen var ett samarbete mellan kulturmiljö och sakkunnig inom jämställdhet på Länsstyrelsen och ingår i interna strategin för kulturmiljöarbetet. Under 2016 fortsätter arbetet med att utveckla kriterier för arbetet. Det innebär att insatser och beslut inom kulturmiljö även kommer att bidra till nationella jämställdhetsmål från och med 2016.

Landsbygdsprogrammet

För att främja jämställda villkor för entreprenörskap genomfördes en tvådagarsutbildning i jämställdhet riktad till Partnerskapet för Landsbygds, Havs och fiskeriprogrammet, under 2015. Även Länsstyrelsens handläggare av projekt- och företagsstöden inom programmen deltog. Ett syfte med insatsen var att förbättra marknadsföringen av programmet, så att både kvinnor och män kan ta del av det på lika villkor. Det andra var att Partnerskapet samt handläggarna av projekt- och företagsstöden tillsammans skulle hitta konkreta jämställdhetsinsatser som bidrar till ett län som upplevs attraktivt av både kvinnor och män att leva, arbeta och bo i. Se vidare i återrapporteringen⁶² av arbetet med länets jämställdhetsstrategi enligt regleringsbrevet 2015, uppdrag 86.

Friluftsliv

Forskning har visat att män och kvinnor utövar friluftsliv på olika sätt och bland mansdominerade aktiviteter utmärker sig fritidsfiske. Skälen för detta är inte fastställda men kan tänkas bero på många faktorer såsom exempelvis inlärdas mönster och brist på alternativa förebilder. I syfte att jämna ut könsskillnader lades, i Länsstyrelsens fjällfiskeguide, redaktionellt fokus på ett reportage om en fiskeklubb för kvinnor på fisketur i Jämtlandsfjällen. Genom denna artikel önskade Länsstyrelsen väga upp den könsobalans som normalt råder inom sportfiskelitteraturen i allmänhet.

⁶¹ Länsstyrelsens dnr: 801-720-2016.

⁶² Länsstyrelsens dnr: 801-720-2016.

2. Länsstyrelsen ska genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund om det inte finns särskilda skäl mot detta

Analys och presentation av individbaserad statistik

Länsstyrelsens arbete med jämställdhetsintegrering av beslutsprocessen kommer att öka behovet och användande av könsuppdelad statistik. Se vidare i återslagrapporteringen⁶³ av arbetet med länets jämställdhetsstrategi enligt regleringsbrevet 2015, uppdrag 86.

Länsstyrelsernas arbete med att införa Länsstyrelsernas system för diarieföring, Platina, kommer att underlätta och stödja användandet av könsuppdelad statistik.

Handläggningssystemet för EU-programmet Interreg Sverige-Norge innehåller könsuppdelad statistik för programmets aktivitetsindikatorer när det gäller deltagande företag och för deltagare i gränsöverskridande rörlighetsinitiativ och deltagare i gemensamma initiativ för lokal sysselsättning och gemensam utbildning.

⁶³ Länsstyrelsens dnr: 801-720-2016.

Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter

VOLYMER OCH KOSTNADER	2015	2014	2013
Avser verksamhet 81* och 82*			
Årsarbetskrafter män	0,00	0,01	0,00
Årsarbetskrafter kvinnor	0,37	0,09	0,02
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,19	0,05	0,01
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	425	205	22
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,22	0,11	0,01
Antal ärenden, inkomna och upprättade	3	1	1
Antal beslutade ärenden	0	1	1
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	1 181	0	0

Kommentarer till tabellen

Länsstyrelsen har lagt mer tid på personliga ombud och föräldrastödssamordning än tidigare år. Arbetet med samordning av mänskliga rättigheter tog fart under 2015 där Länsstyrelsen deltagit i det nationella nätverket, gått utbildning och förberett utbildningsinsatser som ska genomföras under början av 2016.

De bidrag som betalats ut är personliga ombud och föräldrastödsförsäkring till kommunerna.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Nationella minoriteter

Länsstyrelsen fortsätter med nya insatser för att motverka diskriminering, främja och utveckla minoriteters språk och kultur samt öka minoriteteters rätt till inflytande.

Att motverka diskriminering och utsatthet

Länsstyrelsen har under året initierat ett samarbete med Norge om sydsamiskans bevarande och utveckling.

Länsstyrelsen har också påbörjat en uppföljning av arbetet med samarbetet mellan Region Jämtland Härjedalen och företrädare för samiska aktörer kring det utökade arbetet med att stärka den samiska hälsan.

Till Länsstyrelsens bildbank för extern och intern information köps bilder innehållande personer med mångkulturell bakgrund in och används till trycksaker, hemsida och till presentationer.

Arbete för att främja och utveckla de nationella minoriteternas språk och kultur

I den interna strategin för kulturmiljöarbetet vid Länsstyrelsen formuleras mål och åtgärder. Ett mål är att ansökningar till bidraget förvaltning av kulturmiljöer ska innehålla ett mångfaldsperspektiv. I år har ansökningar beviljats till projektet Tillgängliggörande av vägar, platser, Romska spår i Härjedalen. Projektets syfte var att synliggöra platser med romsk anknytning i länet.

Medel har under året beviljats till broschyren Staare -samernas Östersund.

Skriften synliggör den samiska närvaron i Östersund med omnejd. Broschyren ingår i större serie där samtliga samebyars historia och kulturarv beskrivs.

Länsstyrelsen har beviljat flera projekt stöd för att lyfta den samiska kulturen. Gaaltje – nationellt centrum samt Lopme Lannte temapark i Funäsdalen.

I det interna arbetet för att synliggöra samerna har samiskt hantverk ställts ut i receptionen. Vidare har samernas nationaldag uppmärksamats med en temadag och flaggningar på länsstyrelse och residens.

Möjlighet till tolk på alla minoritetsspråk har säkerställts. De externa webbplatserna har sedan tidigare grundläggande information om verksamheten på lättläst svenska, minoritetsspråk och teckenspråk.

Att öka minoriteternas rätt till inflytande och egenmakt

Länsstyrelsen har haft i uppdrag att göra samebyvisa rovdjursplaner i alla elva samebyar för att stärka deras inflytande i rovdjursproblematiken. Arbetet har kommit ungefär lika långt med alla samebyar. Arbetet har hittills gått bra, det har funnits en stor öppenhet och stort förtroende mellan myndighet och respektive sameby. Vi har kommit långt i arbetet med toleransnivåplanerna och börjar nu hitta metoder för att förvalta rovdjuren i enlighet med Riksdagens mål – högst tio procents förlust räknat på samebyns faktiska renantal. Arbeta återstår med att förverkliga målet.

De samebyvisa toleransnivåplaner som är under färdigställande har också använts som underlag för skyddsjaktsbeslut. Problem med inflytande är när skyddsjaktsbeslut inhiberas av olika föreningar. Det betyder att toleransnivåplanerna kan bli verkningslösa.

Länsstyrelsen har berett plats för samiska intressen i den inrättade styr-/beredningsgruppen för den nyligen initierade nationalparksprocessen för Sylarna-Helags-Vålådalen. Såväl Sametinget som berörda samebyar finns med i styrgruppen.

Under året har landshövdingen bjudit in samtliga samebyordföranden till regelbundna möten där angelägna frågor för samebyarna diskuterats.

Länsstyrelsens arbete med mänskliga rättigheterna redovisas under Återrapportering regleringsbrev uppdrag 90 nedan.

Återrapportering regleringsbrev

90. Länsstyrelserna ska redovisa hur Sveriges rättsliga åtaganden om icke-diskriminering och mänskliga rättigheter belyses, analyseras och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med 5 § punkten 5 i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion samt bedöma resultatet av detta. Redogörelsen ska innehålla information om bl.a. hur länsstyrelserna har samarbetat med andra berörda myndigheter samt vilka åtgärder som har vidtagits för att stödja kommunernas arbete med dessa frågor.

Åtgärder som har vidtagits för att genomföra uppdraget att samordna och utveckla länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter ska redovisas särskilt.

Länsstyrelsens övergripande arbete med mänskliga rättigheter

Det interna arbetet med mänskliga rättigheter har fortsatt under 2015. All personal har under året arbetat med bemötande av våra medborgare dels inom respektive enhet och dels vid årets personaldag som delvis handlade bemötande.

Länsstyrelsen har deltagit i det nationella nätverket och samordningsuppdraget för att utveckla länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter. Genom nätverket har en person deltagit i en uppdragsutbildning vid Uppsala universitet under hösten.

Ett arbete har påbörjats inom Länsstyrelsen för att samordna alla § 5 uppdrag. Det är viktigt att alla områden integreras i ordinarie verksamhet för att den sociala hållbarheten ska få en tydligare plats i organisationen.

Länsstyrelsen har i flera år arbetat med att integrera jämställdhet i verksamheten, där lärdomar kan tas med arbetet med övriga områden. Detta arbete fortsätter under 2016.

Arbete med mänskliga rättigheter inom enheterna

Administrativa enheten har tagit fram en plan för lika rättigheter och möjligheter.

Naturvårdsenheten har besökt flyktinganläggningar och informerat om allemansrätten samt berättat om den svenska naturen. Insatsen har ansetts viktig då den svenska naturen ser annorlunda ut än den de är van vid och många kan känna sig osäkra att vistas i naturen.

Vattenenheten förvaltar fiske på renbetesfjällen i Jämtlands län, ett område som är centralt för samisk kultur och näringsutövande.

Vattenenhetens utgångspunkt är att arbeta i nära samverkan med samiska företrädare och entreprenörer. Ett viktigt inslag är möjligheten att utveckla samisk turism genom möjligheten till så kallade underupplåtelser vilket ger enskilda renskötare rätt att upplåta fiske i enskilda vatten. Sådana upplåtelser har uppfattats vara positiva av många samebymedlemmar. Samtidigt finns potentiella risker att sådan verksamhet kan stå i konflikt med rennäringen varför Länsstyrelsen alltid involverar samebyarna vid beslutsfattande i dessa frågor. Slutligen arbetar Vattenenheten för ett ökat samarbete med samebyar kring förvaltning, nyttjande och miljöuppföljning av fjällvattnen med tanke på deras särskilda rättigheter och kunskaper om dessa.

Kvinnokonventionen Artikel 1 - våld mot kvinnor

Länsstyrelsen har som mål att lyfta kommuners uppdrag att stödja våldsutsatta kvinnor och barns behov av stöd och hjälp. Kunskapsspridning är en viktig del. Länsstyrelsen har haft ett aktivt kommunikationsarbete för att få en spridning i media genom bland annat debattartiklar och pressmeddelanden. För att förbättra kommunikationen kring frågor om våld i nära relationer samverkar myndigheterna aktivt och följer den kommunikationsplan som tagits fram i länet. Under året har webbplatsen www.tillsammansmotvold.se reviderats för att bättre svara mot målgrupperna: våldsutsatta, våldsutövare samt anhöriga. Webbssidan har också utvecklats för att möta personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Den ökade och stärkta samverkan som skett mellan de olika aktörerna, socialtjänst, polis och vård, under de senaste åren är en viktig framgångsfaktor. Gemensamma utbildningsinsatser under flera år har lagt en god grund för detta. Vidare finns ett starkt engagemang och vilja att samverka från Ledningsgruppen för Myndighetssamverkan mot våld i nära relation, där polisområdeschef, regiondirektör, åklagare och ansvarig samordnare för sociala frågor vid region Jämtland Härjedalen ingår. Ordförande i ledningsgruppen är landshövdingen. Den regionala överenskommelsen och medföljande handlingsplan har reviderats och undertecknats av myndigheterna.

Bland de aktiviteter som genomförts under året kan följande nämnas:

- På uppdrag av myndighetsövergripande styrguppen arrangerades en samverkansdag Att förebygga våld i nära relationer, om våldsförebyggande arbete med genusperspektiv samt exempel på arbetssätt för att hjälpa våldsutövare att få stopp på sitt våld och förstå sitt våldsutövande.
- Utbildning i bedömningsmetoden FREDA⁶⁴ och MI⁶⁵, genomfördes under våren. Uppföljning i form av kommunbesök, har sedan getts som ett stöd till kommunernas arbete med utredning och bedömning av risk för våld utsatta personer.
- En webbkonferens har i samverkan med norrlänen hållits angående den nya lagen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap.
- En grund och fördjupningsutbildning har genomförts gällande bedömningsinstrumentet PATRIARK. Personal från kommunernas socialtjänst samt polismyndigheten deltog.
- Seminarium på temat prostitution och människohandel för sexuella ändamål/sex mot ersättning genomförts: Seminariet fokuserade på gruppen unga HBTQ personer som har sex mot ersättning.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

3. Länsstyrelsen ska vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och därvid ta särskild hänsyn till barns bästa

Länsstyrelsen samverkar med kommunerna i länet och Region Jämtland Härjedalen i ett Barnkonventionsnätverk där Rädda barnen är sammankallande. Där lyfts aktuella frågor och vad som är på gång runt om i länet.

Barnkonventionen

Artikel 34 - att skydda barnet mot att vuxna tvingar dem till sex eller att barnet tvingas att sälja sex.

Länsstyrelsen har i samverkan med Region Jämtland Härjedalen genomfört en konferens om sex mot ersättning där syftet var att öka kunskapen om unga HBTQ personer som har sex mot ersättning.

Artikel 19 – Barnet har rätt att skyddas mot psykiskt och fysiskt våld och mot vanvårdande eller utnyttjande av förälder eller annan vårdnadshavare.

Länsstyrelsen har genomfört en länsövergripande konferens *Barn i risk* om barn som bevittnar, upplever våld och blir utsatta för våld. Hur personal kan bedöma barnens upplevelse av trygghet samt vilka insatser som kan vara till hjälp. Fokus vid konferensen var: Bedömningssamtal – hur personal kan bedöma barns upplevelse av trygghet genom intervjuer med barn och föräldrar. Samt en jämförelse av vilka insatser som är bäst till hjälp för de utsatta barnen.

En webbkonferens har i samverkan med norrlänen hållits angående den nya lagen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap.

⁶⁴ FREDA – standardiserade bedömningsmetoder i arbetet mot våld i nära relationer inom socialtjänsten för att identifiera våld utsatthet, val av insatser samt utreda risk för fortsatt våld utsatthet.

⁶⁵ MI, (motivational interviewing) Motiverande samtal är en samtalsmetod som används i rådgivning och behandling för att underlätta förändringsprocesser.

Artikel 3 – Barnets bästa ska alltid komma i första rummet.

Vid kommunbesöken har Länsstyrelsen, under 2015 särskilt lyft fram de nya Föreskrifter och allmänna råden i SOSF 2014:4, Våld i nära relationer, samt handboken Våld. Seminarierna har fokuserat på behoven av utredning av våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat/upplevt våld inklusive utredning av föräldraförmåga och behovet av insatser i form av föräldrastöd till våldsutsatta kvinnor.

Andra insatser där barns behov beaktas i utförandet

Vid Länsstyrelsens arbete med djurskyddskontroller har handläggarna barnens situation i åtanke. Om misstanke att barn far illa vid kontroller rapporteras detta.

Ett av flera kriterier som bedöms vid ansökningar till Interreg Sverige-Norge är barns bästa.

I landsbygdsprogrammet är utveckling av en levande landsbygd en viktig del. Insatser som görs i flera av åtgärderna gör det möjligt att fortsätta leva och verka i hela länet. Det påverkar även barns möjlighet att ha tillgång till fritidsanläggningar i närområdet.

Länsstyrelsen har i många år arbetat med barn och natur. Vid årets invigning av Bjurälvens naturreservat fanns aktiviteter anpassade för just barn att de ska få mer kunskap om djur och natur.

Naturum Vålådalen har under året haft riktade insatser för skolor, familjer och flyktingbarn. Det är vanligt att skolklasser runt om i länet campar kring Nulltjärn, inte långt från Naturum. Genom uppsökande får barnen information om vad som är viktigt att tänka på när man vistas i naturen.

Genom bildande av naturreservat och arbetet med grön infrastruktur möjliggörs att kommande generationer kan vistas i naturen. Vid bildandet tillgängligklassas reservaten så att de som är nära och bra för familjer och barn får högre tillgänglighetsklass och på så vis är lättare att vistas i.

Under 2015 har Länsstyrelsen fortsatt med sitt arbete att lägga/rusta upp spång på populära vandringsstråk i fjällen. Bra leder underlättar för barnfamiljer att ta sig ut på fjället. Det har även placerats ut nya bord och grillplatser runt om i skyddade områden samt vid populära fiskeplatser.

4. Länsstyrelsen ska vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Vid Länsstyrelsens ärendehandläggning kring användande av terrängfordon och frakt av vapen på skoter beaktar Länsstyrelsen att alla ska ha lika möjlighet att vistas i naturen och delta vid jakt trots funktionsnedsättningar.

Länsstyrelsen har fortsatt att satsa medel ur Naturvårdsverkets 1:3 anslag för att rusta upp spång och ramper i skyddade områden så att även rörelsehindrade ska ha möjlighet att ta sig en bit ut i naturen.

Appen Naturkarta som Länsstyrelsen introducerade för något år sedan har uppdaterats med fler reservat och hur tillgängligheten är i de olika områdena.

5. Länsstyrelsen ska integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering

Länsstyrelsens verksamhet kring mänskliga rättigheter beskrivs under redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 90 ovan.

Integration

VOLYMER OCH KOSTNADER	2015	2014	2013
Avser verksamhet 85*			
Årsarbetskrafter män	0,34	0,39	0,24
Årsarbetskrafter kvinnor	1,01	0,96	1,06
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,70	0,67	0,65
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 569	1 584	1 352 ¹⁾
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,82	0,81	0,72 ¹⁾
Antal ärenden, inkomna och upprättade	29	38	18
Antal beslutade ärenden	33	29	13
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

¹⁾ Beloppet har justerats jämfört med årsredovisningen för 2013 då beloppet redovisades exkl. OH kostnad. Detta påverkade också andel av totala verksamhetskostnader (%).

Kommentarer till tabellen

När det gäller antalet årsarbetskrafter och de totala verksamhetskostnaderna har inga större förändringar skett sedan 2014. De utökade uppdrag Länsstyrelsen fått utifrån flyktingsituationen redovisas under Sakområde Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar.

När det gäller antalet ärenden inom integrationsområdet har de ökat framför allt av två anledningar, en utökad hantering av de så kallade § 37-medlen samt ett ökat antal omförhandlingar och upprättande av nya överenskommelser för ensamkommande asylsökande barn.

Under 2015 har Länsstyrelsen hanterat flera ansökningar av § 37-medel från kommunerna då möjligheten att samordna ansökningarna via Regionförbundet fallit bort. Sju av länets åtta kommuner har fått individuella stöd vilka tidigare hanterades i en gemensam ansökan från Regionförbundet Jämtlands län. Den stora ökningen av antalet ensamkommande barn har inneburit att gällande överenskommelser snabbt blivit inaktuella och förhandlats om med kommunerna vid ett flertal tillfällen under året.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Omfattningen av länets arbete med flyktningmottagning och integration har ökat väsentligt under år 2015. Antalet framförhandlade platser för nyanlända har ökat från 748 till 1 191 platser, antalet framförhandlade platser för ensamkommande barn har ökat från 171 till 293 platser med ett faktiskt antal anvisade barn till länet på 620. Antalet platser för asylsökande har ökat från cirka 1 700 till cirka 4 000 platser.

Flyktingsituationen under hösten har inneburit ett omfattande arbete för Länsstyrelsen. Detta beror dels på de uppdrag av regeringen i samband med asylmottagandet och som koordinerats av Myndigheten för skydd och beredskap, MSB, dels på det kraftigt ökade mottagandet av ensamkommande barn i länets kommuner och därmed löpande diskussioner kring överenskommelser och mottagningskapacitet. Omprioriteringar i förhållande till den ordinarie verksamheten har varit nödvändiga för att hantera situationen.

Länsstyrelsens arbete tillsammans med MSB redovisas i årsredovisningen under Sakområde Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar. I det sammanhanget är det viktigt att lyfta fram att det under hösten blivit särskilt tydligt hur asylmottagandet påverkar hela integrationsområdet samtidigt som Länsstyrelsen inte har några ordinarie uppdrag inom det området, varken i instruktion eller i regleringsbrev. Länsstyrelsen har fokuserat på att samordningen mellan de tillfälliga asyluppdragen genom krishanteringsorganisationen och ordinarie integrationsuppdrag ska fungera så väl som möjligt för att undvika arbete i parallella spår.

Förutom hanteringen av höstens flyktingsituation har Länsstyrelsen under året fortsatt arbetet med att stödja utvecklingen av mottagandet av nyanlända och ensamkommande barn. Fokus på årets insatser har varit att anpassa verksamheterna till den rådande situationen, följa utvecklingen, informera och förbereda länets aktörer för ny lagstiftning och ändrade förutsättningar. Det länsgemensamma arbetet för att utveckla mottagandet av nyanlända har fokuserats kring ett stort socialfondsprojekt ”Integration Jämtland/Härjedalen” som samordnas av regionen och är en förlängning av det länsgemensamma arbetet som tidigare utvecklats med stöd av Länsstyrelsen och § 37-medel.

Länsstyrelsen fortsätter leda det strategiska arbetet med integrationsfrågorna i länet inom ramen för den Regionala överenskommelsen, RÖK, om mottagning och etablering av nyanlända invandrare i Jämtlands län. En ny reviderad RÖK kopplad till länets integrationsstrategi togs fram och fastställdes under året med anledning av att Region Jämtland Härjedalen bildats. Integrationsstrategin togs fram och fastställdes av regionen under 2015. Att samordna Regionens och Länsstyrelsens insatser och uppdrag blir en allt viktigare fråga för att optimera och hålla samman insatserna i länet.

Parterna är överens om att överenskommelsen är viktig för att behålla ett långsiktigt fokus i arbetet med mottagning och etablering trots att asylmottagandet dominerat under hösten 2015. Frågan om invandring och integration som en del av det regionala utvecklingsarbetet fortsätter att lyftas fram i länet.

Ett av Länsstyrelsens viktigaste bidrag till RÖK-arbetet under året har varit att försöka öka tillgången till praktikplatser hos statliga arbetsgivare i länet. Länsstyrelsen kommer med stöd från Arbetsförmedlingen att under en period anställa en etableringskoordinator som ska jobba aktivt med att utveckla metoder, nätverk och matchning.

Övriga insatser under 2015 har för Länsstyrelsen inneburit bland annat att:

- fortsätta föra strategiska dialoger mellan länsledningen, länets kommuner och övriga aktörer,
- fortsatt driva och utveckla arbetet i befintliga nätverk,
- ge stöd till ansvariga aktörer i deras arbete,
- delta i nationellt nätverk för utveckling av mottagandet av ensamkommande barn,
- utveckla arbetet med bostadsförsörjning för målgruppen.

Indikatorer

Integration utgiftsområde 13¹⁾

Nyanlända	2015	2014
Andel framförhandlade anvisningsbara platser i förhållande till länstalet %	70	66
Asylsökande ensamkommande barn	2015	2014
Andel framförhandlade asylplatser i förhållande till länets fördelningstal %	100	89

¹⁾ Se avsnitt Resultatredovisning, avsnitt indikatorer

Källa: Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen i Jönköpings län och PACTA (länsstyrelsernas redovisningssystem för överenskommelser av nyanlända samt ensamkommande barn)

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Nyanlända

Platser för nyanlända som beviljats uppehållstillstånd

Länsstyrelsens överenskommelser om mottagande av nyanlända omfattade år 2015 sammanlagt 1 191 platser varav 712 platser var så kallade anvisningsbara platser. Det är en ökning i förhållande till föregående år med sammanlagt 443 platser motsvarande 60 procent, antalet anvisningsbara platser ökade med 222 platser motsvarande 45 procent.

Länstalet för Jämtlands län låg för år 2015 på 1 499 platser varav 964 anvisningsbara platser. Andelen framförhandlade anvisningsbara platser i förhållande till länstalet slutade på 70 procent i förhållande till föregående år då länet låg på 66 procent, en ökning på 4 procent och en måluppfyllnad som ligger näst högst i landet. Länsstyrelsen vill också peka på att länet år 2014 hade 60,3 överenskomna platser per 10 000 invånare, högst i landet där rikssnittet låg på 18,8 platser. Vårt länstal för 2015 var således högt och en måluppfyllelse på 70 procent bör i detta sammanhang betecknas som ett bra utfall.

Det finns många olika anledningar till utfallen men de viktigaste får nog antas vara en generellt positiv inställning från politiskt håll i länet till ett utökat flyktingmottagande samt en relativt väl fungerande samverkan mellan länets aktörer. De främsta anledningarna till att man inte nått upp till länstalet fullt ut är framför allt bristen på bostäder och kommunernas uppfattning om de ekonomiska förutsättningarna för mottagandet på lång sikt.

Det faktiska mottagandet i länet har ökat från 826 personer till 998 år 2015. Under året har andelen av de mottagna som är anvisade minskat från cirka 60 procent till 50 procent till förmån för ett utökat antal egenbosättare. En av anledningarna till detta är det kraftigt ökade mottagandet av asylsökande där länet gått från cirka 1 700 platser till 4 000 platser under året. Kommunerna har inte haft kapacitet att fokusera lika mycket på mottagandet av nyanlända eftersom asylmottagandet tillsammans med det stora antalet ensamkommande barn har tagit mycket av kommunernas resurser i anspråk. En konsekvens av detta är att antalet mottagna anvisade personer i förhållande till antalet anvisningsbara platser har minskat. Under tidigare år har antalet anvisningsbara platser och det faktiska mottagandet legat på ungefär samma nivå men i slutet av år 2015 fanns fortfarande 240 anvisningsbara platser outnyttjade i länets överenskommelser.

Under år 2016 kommer förutsättningarna för mottagande av anvisade nyanlända i länet att förändras radikalt. Jämtlands län går från 964 anvisningsbara platser i länstalet år 2015 till endast 237 platser för år 2016. Sänkningen har att göra med den förändrade lagstiftningen kring mottagandet i landet som träder i kraft i mars 2016. Det finns en viss osäkerhet kring hur denna stora sänkning kommer att påverka mottagandet i länets kommuner på sikt men Länsstyrelsen har valt att tolka det förändrade länstalet som ett minimum av mottagande och att det kommer att finnas möjlighet för kommuner som har vilja och kapacitet att ta emot flera att samverka med Migrationsverket och Arbetsförmedlingen kring detta.

En mera detaljerad redovisning⁶⁶ för Länsstyrelsens insatser för att öka kapacitet och beredskap för flyktingmottagande i länets kommuner har lämnats till Arbetsmarknadsdepartementet enligt uppdrag 78 i regleringsbrevet för 2015.

⁶⁶ Länsstyrelsens diariernr 851-533-2016.

*Asylsökande ensamkommande barn*Platser för asylsökande ensamkommande barn

Samtliga kommuner i länet har under 2015 haft en överenskommelse om mottagande av ensamkommande flyktingbarn. Sammanlagt omfattade överenskommelserna i slutet av året 293 platser varav 90 platser var avsedda för ensamkommande barn. Det är en ökning i förhållande till föregående år med sammanlagt 122 platser motsvarande 71 procent varav 50 platser motsvarande 125 procent för asylsökande barn.

Ökningen av antalet asylplatser till sammanlagt 90 innebär att länet därmed nådde upp till 100 procent av sitt fördelningstal för 2015 i förhållande till 89 procent föregående år.

Länsstyrelsen har under året haft mycket täta dialoger med länets kommuner både operativt och strategiskt kring mottagandet av ensamkommande barn. Den nya lagstiftningen och det stora antalet ensamkommande barn som kommit till landet har i hög utsträckning påverkat förhandlingsarbetet kring antalet nya platser. Till de 90 framförhandlade asylplatserna har det i praktiken anvisats 620 asylsökande barn under 2015. Det faktum att det fastställda fördelningstalet i praktiken blev överspelat i samband med den höga inströmningen, när Migrationsverket tvingades övergå till så kallade steg 4-placeringar, visar att det finns anledning att se över hur anvisnings- och överenskommelsesystemet skulle kunna byggas om för att bättre klara stora svängningar i antalet ankommande barn i förhållande till prognoser, fördelningstal och överenskommelser.

Förutom arbetet med överenskommelsehanteringen har Länsstyrelsen också arbetat nära kommunerna för att stödja utökningen mottagningskapaciteten. Beredskapen att ta emot det stora antal som anvisades räckte i praktiken inte till. Under hösten tvingades kommunerna hitta kortsiktiga, akutinriktade lösningar för mottagandet. Trots den stora ansträngningen för mottagningssystemet har länets kommuner visat en stor vilja att lösa de problem som uppstått och fortsatt att i huvudsak ta emot de ensamkommande barnen inom den egna kommunala verksamheten. Mycket återstår dock att göra när det gäller tillgången på boendeplatser, socialsekreterare med mera för att systemet ska komma i balans.

En mera detaljerad redovisning⁶⁷ för Länsstyrelsens insatser för att öka kapacitet och beredskap för mottagandet av ensamkommande barn i länets kommuner har lämnats till Justitiedepartementet enligt uppdrag 82 i regleringsbrevet för 2015.

⁶⁷ Länsstyrelsens diariernr 851-534-2016.

Återrapportering regleringsbrev

79. Ersättning enligt 37 § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar finansieras från anslag 1:2 *Kommunersättning vid flyktmottagande* under utgiftsområde 13. Insatser enligt 37 § som syftar till att underlätta bosättning och väsentligt öka kommunernas beredskap och mottagningskapacitet ska ges särskilt hög prioritet. Länsstyrelsen i Jönköpings län ska efter att övriga länsstyrelser har fått tillfälle att yttra sig besluta om hur stor del av anvisade medel som ska fördelas för disposition av respektive länsstyrelse.

Ersättning enligt 37 a § förordningen om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar finansieras från anslag 1:1 *Integrationsåtgärder* under utgiftsområde 13.

Länsstyrelserna ska redovisa för vilka olika insatser som ersättning enligt ovan nämnda förordning lämnas samt en bedömning av resultaten. Anvisningar för redovisningarna lämnas av Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Vilka olika insatser som ersättning har lämnats till under 2015

Länsstyrelsen har under 2015 fått sig tilldelad en ram om 1 380 tkr för stöd till insatser enligt § 37. Dessutom har Länsstyrelsen disponerat återbetalade medel från tidigare beslut om 196,4 tkr. Totalt disponibelt belopp 1 576,4 tkr. Sju av länets åtta kommuner har ansökt och följande stöd har beviljats 2015

Kommun	Sökt insats § 37	Sökt belopp, tkr	Beviljat belopp, tkr
Berg	Inventera privata bostadsmarknaden för att få fram nya platser.	217,7	217,7
Bräcke	Upprustning av bostäder i kommunens fastighetsbestånd - i Bräcke centralort.	197,5	196,4
Härjedalen	Utvecklings av bosättningsprocessen. Utveckla Härjedalsmodellen för snabbare bosättning från asylboende till anvisad plats i kommunen. Hitta boende i nya byar.	214,9	214,9
Krokom	Skapa kontaktnät med privata hyresvärdar med syfte att öka utbudet av bostäder för nyanlända. Löpande följa upp hur många nya boenden som skapas.	493,8	340,0
Ragunda	Förstärkt SFI genom utvecklade möjligheter till praktik, språkpraktik, arbetsträning och arbete inom ramen för SFI och vuxenutbildning för nyanlända.	225,0	100,0
Strömsund	Utveckla SFI i tid och plats för att därigenom underlätta för bosättning där lediga bostäder finns. Genom utlokalisering av SFI ökar mottagningskapaciteten.	200,0	200,0
Åre	Möjliggöra bosättning i större delar av kommunen genom att utveckla bosättningsprocessen från asylboenden i kommunen.	325,0	307,4
Summa:		1 873,9	1 576,4

Länsstyrelsens kommentarer över fördelningen av ersättningarna vad gäller:

1. Insatser som syftar till att skapa fler anvisningsbara platser för nyanlända

Tidigare år har § 37 hanterats samordnat via Regionförbundet i Jämtlands län. År 2014 hanterades även några ansökningar till kommunerna utifrån § 37+ medel. År 2015, efter att Region Jämtland Härjedalen bildats, blev följden att endast kommunerna i länet kunnat söka stöd och att inriktningen skulle vara att underlätta bosättning och väsentligt öka kommunernas beredskap och mottagningskapacitet.

Samtliga ansökningar har ett fokus på att skapa fler anvisningsbara platser i kommunerna. Kommunerna använder lite olika modeller för att uppnå detta. Utökad kontakt med privata bostadsbolag, upprustning av bostäder, utveckling av bosättningsprocessen från asylboende till etablering samt bättre tillgänglighet till Svenska för invandrare, SFI, är exempel på insatser. Fem ansökningar har störst inriktning mot att skapa fler anvisningsbara platser.

2. Insatser som syftar till att allmänt underlätta bosättning

Samtliga projekt syftar till att underlätta bosättning. Som exempel avser man att:

- Skapa strukturerade kontakter med både kommunens fastighetsbolag och privata fastighetsägare. Genom detta bedömer man att fler bostäder ska bli tillgängliga för kommunplaceringar av nyanlända på en ansträngd bostadsmarknad,
- tillgängliggöra nya bostäder för målgruppen genom upprustning av bostäder,
- hitta effektiva kedjor från asylboende i kommunerna till att man som invandrad blir etablerad i kommunen,
- erbjuda SFI på fler platser samt utveckla SFI mot arbetsplatser och på så sätt kunna erbjuda boende på mer avlägsna orter i kommunen.

3. Insatser som syftar till att allmänt öka kommunernas mottagningskapacitet samt andra iakttagelser av betydelse

Länsstyrelsen vill framförallt peka på den bosättningsmodell som bland annat utvecklats i Härjedalen och som flera kommuner nu vill använda för att skapa effektiva processer från asylboende i kommunen till att nyanlända kan etablera sig i berörd kommun. Man arbetar då systematiskt med kontakter och kartläggning av kompetens för att skapa underlag för dialog med Arbetsförmedlingen om bosättning och man underlättar också tillgängligheten till bostad genom att kunna planera för asylsökande som fått uppehållstillstånd och som vill stanna kvar i kommunen för att påbörja sin etablering. Bedömningen är att effektiviteten i etableringsprocessen blir hög genom att kunna arbeta på detta sätt.

En bedömning av resultaten för under 2015 avslutade projekt

Länsstyrelsen redovisar följande avslutade projekt under 2015 med en sammanfattande bedömning av vilka resultat som uppnåtts.

Avslutade projekt

Kommun	Sökt insats § 37	Beviljat belopp, tkr	Upparbetat belopp, tkr
Regionförbundet Jämtlands län – alla kommunerna	Ökad beredskap och mottagningskapacitet i kommunerna – verksamhet som drevs 2014.	1 200	1 004
Summa:		1 200	1 004
Kommun	Sökt insats § 37 plus		
Härjedalen	Förstärkt kollektivtrafik samt utökning av kollektivtrafiken.	122	358
Härjedalen	Inventera bostadsmarknaden bland privata fastighetsägare i Härjedalens kommun	105	111
Summa:		227	469

Stöd enligt §37.

Regionförbundet Jämtlands län har under året lämnat slutrapport i projektet Ökad beredskap och mottagningskapacitet i kommunerna som drevs i alla länets kommuner i Jämtlands län 2014. Syftet var att skapa beredskap och mottagningskapacitet samt för att utveckla samverkan för mottagande av nyanlända.

Projektets resultat och Länsstyrelsens bedömning.

Regionförbundet Jämtlands län genomförde även 2014 ett samordnat arbete för att skapa bättre förutsättningar för mottagning av nyanlända och framför allt för att utveckla samverkan mellan länets kommuner. Nedan redovisas korta redovisningar över vad de olika delområdena i projektet lett fram till:

Länssamordning och regional samverkan

Nätverksmöten med kommunernas integrationssamordnare har genomförts. Regionförbundet Jämtlands län har under 2014 genomfört en förstudie inför fortsatt utvecklingsarbete med stöd av socialfonden. Man har medverkat i länsprojekt såsom Begripligt hela vägen, projektägare Strömsunds kommun, och projekt Fritid, projektägare Jämtland Härjedalens Idrottsförbund, med erfarenheter. Samråd om integrationsfrågor har genomförts i regionens arbetsutskott, primärkommunala nämnden och sociala samrådsgruppen. Vidare har projektet återfört erfarenheter från projektet Begripligt till länets kommuner med koppling till barns och ungdomars hälsa, utveckling och introduktion i Sverige med deltagare från flera olika verksamheter och yrken till exempel grundskola, förskola, boenden för ensamkommande, Individ- och familjeomsorg och svenska för invandrare, SFI. Man har jobbat övergripande med organisation av samhällsorienterings-frågor, SO, och stöd till kommunerna i arbetet att få fram en hållbar samverkansorganisation kring hur SO kan utvecklas gemensamt och i varje kommun. Ett utvecklingsarbete, tillsammans med Östersund kommun, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen, om att ta fram ett verktyg som kan kombineras med näringslivsavdelningarnas uppgifter om företag och nyanländas kompetens för bättre matchningsarbete, har genomförts. Kompetensutveckling för kommunernas personal kring Trauma och psykisk ohälsa hos flyktingar, Nyanlända gymnasieungdomars möte med det svenska utbildningssystemet och Nyanlända barns och ungdomars psykiska hälsa och ohälsa är genomförda. Sammantaget har detta lett till bättre kunskap om viktiga faktorer för förbättrat integrationsarbete i länets kommuner och att Region Jämtland Härjedalen nu driver ett stort Integrationsprojekt i länet med stöd av Europeiska Socialfonden där alla kommuner medverkar.

Regional verksamhetsutveckling

Flera diskussioner i nätverket för ensamkommande barn och unga och nätverket för nyanlända har resulterat i att Östersunds kommun, i form av en pilotstudie under 2015, kommer att arbeta vidare med att genomföra en enkät ett år efter utskrivning från etablering eller boende för ensamkommande barn. Detta ska leda till bättre kunskap om hur integrationen lyckas.

Ökad mottagningskapacitet

Diskussioner i integrationsnätverket har resulterat i ett regionalt nätverk för erfarenhetsutbyte kring återsöksfrågor för att kommunerna ska känna sig trygga i den ganska snåriga ekonomin kring flyktingmottagningen. Detta har lett till att kommunerna känner större säkerhet i hur ekonomin påverkas vid ökad mottagning.

Regionförbundet, numera Region Jämtland Härjedalen, har förberett ett bredare samarbete i länets kommuner, inom ramen för ESF, för att ännu mer kraftfullt kunna jobba med utveckling av mottagning och integration i hela länet. Under 2014 gjordes omfattande samverkansinsatser och det flyttades över en hel del av insatserna i ordinarie verksamhet varför man inte utnyttjade hela budgetutrymmet i § 37. Störst svårighet har varit att hitta effektiva samverkansformer för att driva Samhällsorientering över flera kommuner. Under 2015 har mycket fokus i kommunerna också förts över till arbetet med ensamkommande barn och frågor kring kraftigt ökat asylboende i alla delar av länet.

Länsstyrelsens generella bedömning är att Regionförbundet fortsatt utveckla rollen som samordnare av kommunerna i etablerings- och mottagningsarbetet. Det är positivt att samordningsarbetet utvecklats väl och att Region Jämtland Härjedalen, när de startade sin verksamhet, lyfte upp integrationsfrågorna till ett prioriterat verksamhetsområde och att man under 2015 antog en Integrationsstrategi med koppling till länets Regionala Utvecklingsstrategi. Länsstyrelsen bedömer att Regionen är väl lämpad att samordna integrationsfrågorna inte enbart med det regionala utvecklingsarbetet utan även i samordningen av kommunernas sociala frågor och av skolfrågorna.

Stöd enligt § 37+.

Projektet Utökad kollektivtrafik i Härjedalen blev dyrare än beräknat – en kostnad som kommunen stod för. Försöket blev lyckat. Kommunen upparbetade ett bra samarbete med Länstrafiken och har lagt in den utökade trafiken i kommunens ordinarie upphandling. 18 nyanlända har tackat ja till anvisade platser i kommunen.

Härjedalens kommuns utökade kontakter med privata fastighetsägare gav också bra utfall. Kommunen hittade 16 nya privata uthyrare och har hittills kunnat placera sex vuxna och fyra barn i nya privata boenden. Kommunen har hittat arbetssätt mot den privata hyresmarknaden som man kommer att fortsätta med.

Stöd enligt § 37a.

Länsstyrelsen i Jönköpings län kommer att lämna en samlad redovisning för § 37a vad gäller vilka olika insatser som blivit beviljade ersättning 2015. En bedömning av resultat för dessa projekt kommer göras efter projekten avslutats och slutrapport inkommit. En bedömning av resultaten av projekt avslutade med inkommen slutrapport till och med 2015 kommer ske under våren 2016 och presenteras i en rapport.

Organisationsstyrning

Intern styrning och kontroll

Länsstyrelsens arbete med intern styrning och kontroll för att uppfylla myndighetsförordningens krav på verksamheten är omfattande. Länsstyrelsen ska följa internrevisionsförordningen (2006:1228) och därmed också förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll. Styrning och kontroll sker kontinuerligt och rutinmässigt och är helt eller delvis integrerade i Länsstyrelsens ordinarie verksamhetsprocesser, löpande uppföljning och de rutiner som ledning och enheter tillämpar. Vidare genomförs åtgärder enligt en handlingsplan för riskhantering. Den interna styrningen och kontrollen beskrivs utförligare i dokumentet Intern styrning och kontroll 2015⁶⁸ Länsstyrelsen Jämtlands län.

Handlingsplan för riskhantering

Som en del i den interna styrningen och kontrollen finns en särskild plan för åtgärder under året utifrån identifierade risker i verksamheten. Övergripande genomförs riskarbetet enligt följande:

- *Höst:* framtagande av ny riskbild för kommande år vid verksamhetsplaneringen.
- *Årsskifte/kvartal ett:* Sammanställning, bedömning, fastställande, start av åtgärder.
- *Under verksamhetsåret:* Genomförande av åtgärder och uppföljning, dels vid tertialuppföljningarna och dels vid behov vid särskilda tillfällen i ledningsgruppen.
- *Höst:* Framtagande av uppdaterad riskbild för kommande år vid verksamhetsplaneringen. Slutbedömning av innevarande års åtgärder och utfall av risker.

Den beslutade risk och handlingsplanen⁶⁹ för 2015 hade sju risker med tillhörande åtgärder och/eller uppföljningspunkter. Åtgärderna görs för att minska sannolikheten att risken uppträder vid myndigheten. Det kan handla om utbildningsinsatser, kontroll av diarieföring, kvalitetsgranskning av beslut, kontroll av tidredovisning, riktade kontroller samt projektuppföljning i samband med tertialuppföljningar med mera.

Risker med högst riskvärde vid årets början

Av risk- och handlingsplanen för 2015 framgår att det högsta riskvärdet vid årets början var 9 vilket tre risker hade. Riskvärde 9 är det högsta värdet inom gruppen där risken bör utredas eller bevakas. Värde 9 är dock inte att betrakta som alarmerande då modellens högsta riskvärde är 16. Risker med värdet 12 till 16 måste åtgärdas snarast. Länsstyrelsen har åtgärder på alla risker som tas upp i planen.

Uppföljning av åtgärder under året och bedömningar vid årets slut

För de åtgärder som redovisas i den myndighetsövergripande riskanalysen och handlingsplanen har ansvariga utsetts. Dessa svarar för att riskerna följs upp, och i förekommande fall, att åtgärder genomförs och följs upp.

Uppföljning av beslutade åtgärder har genomförts vid olika tillfällen bland annat vid ledningens tertialuppföljningar där dels redan identifierade risker och åtgärder följs upp och dels se om det finns tillkommande risker.

En sammanställning av genomförda verksamheter redovisades i Länsstyrelsens ledningsgrupp 2016-01-25 och slutliga riskvärden för 2015 fastställdes⁷⁰. Vidare påbörjades arbetet med

⁶⁸ Länsstyrelsens Dnr 106-1519-2016.

⁶⁹ Länsstyrelsens Dnr 106-2733-2014.

⁷⁰ Tjänsteanteckning från ledningsgruppens möte 2015-01-26. Dnr 106-2436-2015.

2016 års risker vid detta möte där riskerna för 2015 utgör stommen. I samband med rapportering lämnade enhetscheferna också muntligen eventuella synpunkter kring den interna styrningen och kontrollen utöver det som rapporterats i tertiärluppföljningarna och i sammanställningen för 2015. Enhetschefernas bedömning vid mötet var att det inte finns några allvarliga brister vad gäller den interna styrningen och kontrollen för 2015. Däremot finns fortsatta förbättringsmöjligheter inom projekthanteringen.

Sammanfattning risker

Förbättringsområden kan identifieras inom projekthanteringen där Ekonomi i balans påverkades negativt av de ekonomiska förlusterna från 2014 vilka var en följd av att den interna styrning och kontrollen kring hur projektet drevs och redovisades inte var tillräckligt stark.

Därför har åtgärder genomförts under 2015 för att dels utveckla och stärka den interna styrningen och kontrollen av den externt finansierade verksamheten och dels utveckla själva projekthanteringsens alla steg, där bland annat ett projektkontor upprättats och löpande utvecklas. Vidare har enhetschefer och biträdande chefer fått tillgång och utbildning i ett nytt uppföljningssystem kallat LISA⁷¹, Ledningsinformation i samverkan, vilket har och kommer, efter ytterligare kompetensutveckling att göra det lättare för ansvariga att följa verksamhet och ekonomi.

Inspektionen av Justitiekanslern

Justitiekanslern inspekterade Länsstyrelsen den 15 – 16 april 2015. Inspektionen innefattade möten med olika företrädare för Länsstyrelsen samt en genomgång av ett större antal akter.

Justitiekanslerns övergripande intryck⁷² är att Länsstyrelsen är en väl fungerande myndighet med en ärendehandläggning som sköts ambitiöst av kompetent personal. Hos myndigheten finns förhållandevis få gamla ärenden. Några påtagliga generella brister kunde inte konstateras.

Granskningen gav dock Justitiekanslern anledning att göra några påpekanden beträffande vissa ärendetyper samt beträffande brister i diarieföringen och akthållningen. Länsstyrelsen har vidtagit åtgärder med anledning av påpekandena.

Omfattande verksamhet och splittrad finansiering

Länsstyrelsen hemställer att regeringen låter göra en översyn och förenkling av länsstyrelsernas finansiering. En finansieringsreform måste komma till stånd, med inriktningen att de ekonomiska resurser som behövs för att genomföra Länsstyrelsens verksamhet ska tilldelas Länsstyrelsen direkt via förvaltningsanslaget. Med nuvarande finansieringsmodell går mer än hälften av resurserna omvägar, bland annat via centrala verk, vilket förorsakar fördyringar, förseningar, komplicerad redovisning, merkostnader och effektivitetsförluster.

För närvarande får Länsstyrelsen merparten av sina medel tilldelade vid sidan om förvaltningsanslaget, i form av årliga bidrag från nationella myndigheter, vilket medför stora problem för såväl regeringens styrning och uppföljning som för Länsstyrelsens interna planering och resursanvändning. Under 2015 finansierades 49 procent av verksamheten vid Länsstyrelsen i Jämtlands län med förvaltningsanslaget och 51 procent finansierades av sakanslag, bidrag från Naturvårdsverket, Havs- och Vattenmyndigheten, Tillväxtverket,

⁷¹ Leverantör Hypergene.

⁷² <http://www.jk.se/Beslut/Tillsynsarenden/2356-15-28.aspx>

Jordbruksverket, Riksantikvarieämbetet, Boverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, EU-bidrag, nationella projektmedel, eller liknande.

Utmärkande för den nuvarande finansieringsmodellen är att den inte vilar på någon samlad syn eller några generella riktlinjer för den totala verksamheten. Ett problem är att bidragsintäkterna i vissa fall inte fullt ut täcker - eller ens tillåts täcka - Länsstyrelsens overheadkostnader för berörda verksamheter. Overheadkostnaderna måste då finansieras inom ramen för förvaltningsanslaget med följd att myndighetsövergripande kostnader utgör en allt större andel av förvaltningskostnaderna och därmed inkräktar på möjligheten att utföra Länsstyrelsens kärnverksamhet i önskvärd omfattning. Det förekommer också att stödgivarnas fakturagranskning resulterar i att projektkostnader av olika skäl underkänns och måste finansieras av förvaltningsanslaget.

Ytterligare komplikationer är att bidragsnivåerna från centrala verk ofta inte fastställs förrän en bit in på det aktuella verksamhetsåret och då omfattar bidragsfinansiering bara för ett i år i taget, vilket försvårar möjligheten till långsiktig planering av berörda verksamheter. Ofta måste också tidskrävande upphandlingar göras för verksamheten. Medlen är dessutom ofta kopplade till skilda villkor och rutiner beträffande rekvisirering och återrapportering. Dessa skillnader i hanteringen är kostsamma och administrativt betungande. Allt sammantaget resulterar i att det blir svårt för Länsstyrelsen att planera och genomföra verksamheten på ett långsiktigt och effektivt sätt.

Utredningen Statens regionala förvaltning (SOU 2012:81) gjorde en ordentlig genomgång av länsstyrelsernas finansiering. Utredningen ansåg att den splittrade finansieringen medför betydande olägenheter för länsstyrelserna och i slutbetänkandet föreslogs⁷³ att länsstyrelserna skulle överta dispositionsrätten till drygt 760 miljoner kronor som sex nationella myndigheter disponerar idag. Sakförhållandena har därefter fortsatt att utvecklas i samma riktning, förvaltningsanslaget minskar och övriga finansieringskällor ökar sin andel av den totala finansieringen.

Det är mot ovanstående bakgrund helt nödvändigt att regeringen låter göra en översyn och förenkling av länsstyrelsernas finansiering, så som förutskickats i budgetpropositionen för 2015 och som även har aviserats tidigare år. En finansieringsreform måste komma till stånd.

Årets resultat

Utfallet för Länsstyrelsens förvaltningsanslag för helåret 2015 slutar på ett underskott på cirka 1 857 tkr, vilket ryms inom den tillåtna anslagskrediten. Detta är en resultatförbättring med cirka 1 534 tkr i jämförelse med föregående år. Då uppgick underskottet till cirka 3 391 tkr, förorsakat av två enskilda och betydande projektförluster. Mot denna bakgrund är resultatförbättringen betydande och trenden är positiv.

Länsstyrelsen har under 2015 vidtagit olika åtgärder för att undvika att projektförluster uppkommer i framtiden. Internrevisionen på Länsstyrelsen i Västerbottens län har gjort en oberoende utredning av orsakerna till 2014 års projektförluster och föreslagit åtgärder som har implementerats. En väsentlig åtgärd är att ett arbete har inletts med att bygga upp ett ”projektkontor” inom administrativa enheten med uppgift att bistå och avlasta sakenheterna med projektadministration och styra upp rutiner kring projektansökan, uppföljning, budgetering, rekvisitioner och annan formalia.

⁷³ Se 8.2 Finansiering sidan 278 i SOU 2012:81.

Personaluppgifter

Enligt kraven i FÅB 3 kap 3§ ska myndigheter redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1§ första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter. (Förordning 2008:747)

Återrapportering

Redovisa en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter.

Kompetensförsörjning – vidtagna åtgärder

Den årliga verksamhetsplaneringen utgör grunden för de kompetensutvecklingsinsatser som genomförs. Länsstyrelsens ledningsgrupp beslutar inom vilka verksamheter dessa ska genomföras och kompletterar kompetensutvecklingsplanen på kort och lång sikt. Sedan ett par år koncentreras genomförande av de kompetensutvecklande insatserna till två veckor vardera under vår och höst.

Två gånger per år genomförs en obligatorisk introduktionsutbildning för nyanställda. Innehållet innefattar presentation av Länsstyrelsen och de olika verksamhetsområdena, information om administrativa uppgifter, till exempel tidredovisningssystemet samt förvaltningsutbildning.

Under året har ett 20-tal externrekryteringar genomförts, genomsnittligt antal sökande per tjänst har varit 32 stycken. Länsstyrelsen har lyckats väl med att rekrytera medarbetare med efterfrågad kompetens, men har få sökande med annan etnisk bakgrund. Det kan vara så de saknar den kompetens Länsstyrelsen efterfrågar.

Medelåldern i organisationen är nära 48 år och könsfördelningen mellan kvinnor och män är fortsatt jämn.

Under perioden 2016 till 2020 kan i genomsnitt sex medarbetare årligen välja att gå i pension. Bland dessa återfinns handläggare, administratörer och ett flertal enhetschefer.

Kompetensförsörjningen kräver såväl nyrekrytering som vidareutveckling av befintlig kompetens. De utbildningar och övriga utvecklande insatser som prioriterats och genomförts under året har varit:

- Utbildningen ”Att leda utan att vara chef”, målgrupp biträdande enhetschefer.
- Förvaltningsutbildning, kunskaper om förvaltningslagstiftningen samt rollen som statstjänsteman.
- Platina, grund- och fortsättningsutbildningar i elektronisk dokument- och ärendehantering.
- Utbildningar i Outlook och Lync-användning.
- Utbildning i Personlig effektivitet.
- Projektledarutbildningar.

Då några av våra verksamheter är speciellt utsatta för risk om hot och våld, till exempel djurskydd och naturbevakning, har workshops om hot- och våldsproblematiken genomförts.

Utöver dessa kompetensutvecklingsinsatser tillkommer olika informations- och utbildningsinsatser som anordnas av nationella nätverk, centrala verk och andra aktörer.

Under året har en speciell satsning skett för Länsstyrelsens registratorer som saknat de kunskaper som krävs för den alltmer digitaliserade dokumenthanteringen. I samverkan med de fackliga organisationerna har beslutats att använda resurser ur kompetensutvecklings- och omställningsmedlen för att tillfälligt anställa en registrator samt att anlita en handledare från IT-enheten. På så sätt har registratorerna avlastats i det ordinarie arbetet för att kunna bedriva självstudier i Office-programmet samt Platina.

Analys och bedömning

Kompetensen vid Länsstyrelsen är hög, men inom några områden är det svårt att behålla kompetens. Orsaken bedöms vara Länsstyrelsens löneläge som konkurrerar främst med övriga statliga myndigheter i kommunen.

Satsningarna på en kvalitetssäkrad rekrytering genom modellen kompetensbaserad rekrytering samt den kompetensutveckling som erbjuds medarbetarna bedöms fortsatt bidra till att upprätthålla en god kompetens hos Länsstyrelsens medarbetare för att fullgöra mål och uppdrag.

Tabell över sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3§ FÅB

		2015			2014		
Kön	Ålder	Medelantal anställda ¹⁾	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dgr och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	Medelantal anställda ¹⁾	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dgr och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Män	- 29	2,8	— ²⁾	— ²⁾	0,9	— ²⁾	— ²⁾
	30 - 49	60,8	3,2	54,8	61,3	3,0	69,8
	50 -	64,7	6,4	78,8	52,7	2,5	79,5
	Alla	128,3	4,8	70,8	114,8	2,8	73,9
Kvinnor	- 29	4,4	— ²⁾	— ²⁾	6,2	— ²⁾	— ²⁾
	30 - 49	62,8	3,9	66,2	59,1	3,3	57,9
	50 -	57,2	3,6	49,3	51,8	5,7	59,6
	Alla	124,3	3,7	59,1	117,1	4,6	54,3
Samtliga	- 29	7,3	— ²⁾	— ²⁾	7,1	— ²⁾	— ²⁾
	30 - 49	123,5	3,6	61,5	120,3	3,1	63,5
	50 -	121,8	5,1	69,1	104,5	4,1	66,8
	Alla	252,6	4,3	65,6	231,9	3,7	62,1

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso.

¹⁾ Medelantal anställda beräknas som ett genomsnitt av antalet anställda personer under året. Hänsyn är tagen till anställningsomfattning, längd på anställningen och tjänstledigheter. Uppgiften hämtas från Hypergene.

²⁾ Enligt 7 kap. 3§ FÅB (2000:605) framgår att uppgifter för grupper med högst 10 anställda inte ska lämnas och inte heller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ.

Kommentar till tabell

Jämfört med årsredovisningen, ÅR, för 2014 avviker värden i tabellen på grund av att dessa från och med ÅR för 2015 tas ut från Hypergene för åren 2014 och 2015.

Sjukfrånvaron är fortfarande låg. I åldersgrupperna 30 – 49 år samt för 50 år och äldre har antalet kortare sjukskrivningar ökat det senaste året. Sjukfrånvaron 60 dagar eller längre utgörs till stor del av sjukfall som inte är arbetsrelaterade. Personalansvarig chef hanterar sjukskrivningar och rehabilitering i nära samråd med företagshälsovården, när dessa bedöms arbetsrelaterade.

Året i siffror**Tabell A - Verksamhetskostnader 2013 – 2015 Tkr**

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2015	2014	2013
20-21	Övrig förvaltning	3 841,2	6 362,4	4 083,1
25	Trafikföreskrifter m.m.	375,6	164,4	467,6
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	5 007,2	4 926,9	4 707,3
30	Regional tillväxt	8 052,4	9 563,5	9 521,3
34	Infrastrukturplanering	583,2	530,2	361,4
40	Hållbar samhällsplanering och boende	3 982,3	3 432,2	2 144,8
41	Stöd till boende	233,9	234,5	303,3
42	Energi och klimat	1 903,4	1 574,0	1 734,2
43	Kulturmiljö	2 821,7	3 362,4	3 150,7
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	8 840,1	7 410,4	6 158,3
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	12 381,2	13 601,4	11 897,3
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	36 206,5	35 898,4	34 104,9
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2 608,5	2 070,9	1 920,8
53	Vattenverksamhet	4 049,3	3 972,3	4 084,2
54	Mineral- och torvfyndigheter	417,5	383,4	561,4
55	Miljöfarlig verksamhet	2 051,0	1 774,7	1 789,7
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	147,2	123,8	125,7
57	Förorenade områden, efterbehandling	1 205,8	2 187,3	3 377,2
58	Restaurering	6 676,4	9 168,7	8 593,1
60	Lantbruk och landsbygd	33 716,9	30 818,0	28 857,0
61	Rennäring m.m.(enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	6 750,0	5 786,2	5 882,3
62	Fiske	1 703,5	3 913,8	4 944,6
70	Folkhälsa	1 233,2	1 641,0	1 313,1
80	Jämställdhet	1 702,7	1 681,6	1 632,5
81	Nationella minoriteter	3,9	0,0	0,0
82	Mänskliga rättigheter	312,8	178,2	17,0
85	Integration	1 144,5	1 144,8	979,7
	SUMMA PRODUKTION	147 951,8	151 905,7	142 712,8
10	Myndighetsövergripande verksamhet	12 886,6	13 742,3	14 015,7
11	Administration och intern service	30 075,3	29 857,8	30 984,9
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	190 913,7	195 505,8	187 713,3
99	Resurssamverkan ¹⁾	3 344,2	4 077,1	4 234,7
	TOTALSUMMA VERKSAMHETENS KOSTNADER ENL RESULTATRÄKNINGEN ²⁾	194 257,9	199 582,9	191 948,0

1. Den del av kostnader för resurssamverkan som ska belasta länsstyrelsen fördelas på respektive tvåsiffrerad kod.

2. Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso.

Definition av resurssamverkan:

Med offentlig resurssamordning menas att en myndighet har rätt att mot avgift helt eller delvis samordna sitt resursutnyttjande avseende varor och tjänster med en annan myndighet, kommun eller landsting (så kallat sambruk). Skriftliga avtal om samordningen bör träffas mellan de berörda parterna. Ansvarsfördelningen mellan myndigheterna bör läggas fast.

Kommentarer Tabell A

Värdet för 51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden har i årsredovisningen för 2014 felaktigt angivits till 35 893,0 tkr. Rätt belopp är 35 898,4 tkr. Detta påverkade också Summa produktion, Summa verksamhetskostnader exkl. resurssamverkan och Totalsumma verksamhetskostnader enligt resultaträkning i 2014 års årsredovisning. Här allt nu rättat.

Tabell B – Verksamhetskostnader 2015

VÄS-KOD	Sakområden och myndighets-övergripande verksamhet	Kostnader exkl. OH		OH-kostnader		Kostnader inkl. OH	
		Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%
20-21	Övrig förvaltning	3 841,2	2,01%	1 233,2	2,90%	5 074,4	2,66%
25	Trafikföreskrifter m.m.	375,6	0,20%	146,3	0,34%	521,9	0,27%
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	5 007,2	2,62%	1 784,2	4,20%	6 791,4	3,57%
30	Regional tillväxt	8 052,4	4,22%	2 618,7	6,16%	10 671,1	5,60%
34	Infrastrukturplanering	583,2	0,31%	213,8	0,50%	797,1	0,42%
40	Hållbar samhällsplanering och boende	3 982,3	2,09%	1 482,3	3,49%	5 464,6	2,87%
41	Stöd till boende	233,9	0,12%	13,6	0,03%	247,6	0,13%
42	Energi och klimat	1 903,4	1,00%	578,9	1,36%	2 482,4	1,30%
43	Kulturmiljö	2 821,7	1,48%	998,6	2,35%	3 820,3	2,01%
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	8 840,1	4,63%	2 456,9	5,78%	11 297,0	5,93%
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	12 381,2	6,49%	4 063,1	9,56%	16 444,3	8,64%
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	36 206,5	18,96%	9 204,1	21,67%	45 410,6	23,85%
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2 608,5	1,37%	875,5	2,06%	3 484,0	1,83%
53	Vattenverksamhet	4 049,3	2,12%	1 504,8	3,54%	5 554,1	2,92%
54	Mineral- och torvfyndigheter	417,5	0,22%	146,8	0,35%	564,3	0,30%
55	Miljöfarlig verksamhet	2 051,0	1,07%	807,1	1,90%	2 858,1	1,50%
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	147,2	0,08%	58,9	0,14%	206,1	0,11%
57	Förorenade områden, efterbehandling	1 205,8	0,63%	395,9	0,93%	1 601,6	0,84%
58	Restaurering	6 676,4	3,50%	1 115,7	2,63%	7 792,1	4,09%
60	Lantbruk och landsbygd	33 716,9	17,66%	9 244,6	21,76%	42 961,5	22,56%
61	Rennäring m.m.(enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	6 750,0	3,54%	1 599,0	3,76%	8 349,0	4,38%
62	Fiske	1 703,5	0,89%	620,1	1,46%	2 323,6	1,22%
70	Folkhälsa	1 233,2	0,65%	283,5	0,67%	1 516,7	0,80%
80	Jämställdhet	1 702,7	0,89%	503,1	1,18%	2 205,8	1,16%
81	Nationella minoriteter	3,9	0,00%	1,6	0,00%	5,4	0,00%
82	Mänskliga rättigheter	312,8	0,16%	106,9	0,25%	419,7	0,22%
85	Integration	1 144,5	0,60%	424,9	1,00%	1 569,4	0,82%

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	Kostnader exkl. OH		OH-kostnader		Kostnader inkl. OH				
		Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%			
SUMMA PRODUKTION		147 951,8	77,50%	42 482,1	100,00%	190 434,0	100,00%			
10	Myndighetsövergripande verksamhet	12 886,6	6,75%							
11	Administration och intern service	30 075,3	15,75%							
SUMMA VERKSAMHETS-KOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN		190 913,7	100,00%						190 434,0	100,00%
99	Resurssamverkan ¹⁾	3 344,2						479,7	3 823,9	
Totalsumma verksamhetens kostnader enl. resultaträkningen ²⁾		194 257,9			194 257,9					
Myndighetsövergripande, adm. och intern service uppdelat på: ³⁾										
Nivå 1 (113-115)		20 523,7		19,41%						
Nivå 2 (110-112, 116-119)		9 551,6	9,03%							
Nivå 3 (100-109)		12 886,6	12,19%							
Personalkostnad, produktion (kkl 4, verksamhetskod 2-8)		105 724,7								

¹⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad.

Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

²⁾ Totalsumma verksamhetskostnader skall överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

³⁾ Summan på nivå 1-3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service. Den procentuella fördelningen skall visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2-8 (kkl 4).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso.

Kommentarer Tabell B

-

Tabell C – Årsarbetskrafter 2013 – 2015¹⁾

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2015			2014	2013
		totalt	varav kvinnor	varav män	totalt	totalt
20-21	Övrig förvaltning	3,77	2,18	1,59	5,99	5,16
25	Trafikföreskrifter m.m.	0,58	0,55	0,03	0,21	0,78
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	6,42	5,43	0,99	6,71	6,56
30	Regional tillväxt	8,98	4,91	4,08	11,43	11,47
34	Infrastrukturplanering	0,78	0,43	0,35	0,75	0,49
40	Hållbar samhällsplanering och boende	5,09	2,15	2,94	5,08	3,79
41	Stöd till boende	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00
42	Energi och klimat	2,10	1,23	0,87	1,68	2,28
43	Kulturmiljö	4,12	2,51	1,61	4,82	4,58
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	8,57	2,85	5,72	7,30	6,70
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	13,98	7,26	6,72	15,94	13,67
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	38,30	8,22	30,09	38,47	35,48
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	3,15	1,14	2,01	2,58	2,81
53	Vattenverksamhet	5,74	1,63	4,11	6,17	6,53
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,54	0,21	0,33	0,49	0,68
55	Miljöfarlig verksamhet	2,91	2,33	0,58	2,61	2,78
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	0,19	0,13	0,07	0,18	0,16
57	Förorenade områden, efterbehandling	1,62	0,96	0,65	2,34	4,16
58	Restaurering	4,36	0,84	3,52	3,03	3,36
60	Lantbruk och landsbygd	39,33	28,53	10,80	38,59	39,66
61	Rennäring m.m.(enbart Dalarna, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	6,07	1,42	4,65	5,00	4,60
62	Fiske	2,07	0,06	2,01	3,67	4,17
70	Folkhälsa	0,93	0,84	0,09	1,83	1,62
80	Jämställdhet	1,73	1,70	0,03	1,76	1,92
81	Nationella minoriteter	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
82	Mänskliga rättigheter	0,37	0,37	0,00	0,10	0,02
85	Integration	1,35	1,01	0,34	1,34	1,29
	SUMMA PRODUKTION	163,07	78,90	84,18	168,08	164,75
10	Myndighetsövergripande verksamhet	9,68	5,15	4,53	10,95	12,26
11	Administration och intern service	19,06	11,49	7,57	19,63	21,23
	SUMMA ÅRSARBETSKRAFTER EXKL RESURSSAMVERKAN	191,81	95,54	96,28	198,66	198,24
99	Resurssamverkan ²⁾	1,21	0,43	0,79	1,63	2,08
	TOTALT ANTAL ÅRSARBETSKRAFTER	193,03	95,96	97,07	200,28	200,32

¹⁾ 1 I årsredovisningarna för 2013 och 2014 har 1 760 timmar använts som årsarbetstid för tabell C. Därför har jämförelsetalen för åren 2013-2014 i denna årsredovisning räknats om till den nya årsarbetstiden 1 710 timmar.

²⁾ Den del av årsarbetskrafterna för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad.

Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhet på tvåsiffernivå.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso.

Kommentarer Tabell C

-

Tabell D - Representation

Kostnader för representation	2015		2014		2013	
	Totalt tkr	Per år kronor	Totalt tkr	Per år ¹⁾ kronor	Totalt tkr	Per år ¹⁾ kronor
Intern representation (undergrupp 496 i baskontoplanen)	181	937,69	116	581,47	339	1 690,02
Extern representation (undergrupp 552 i baskontoplanen)	401	2 076,59	398	1 989,63	523	2 611,60

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

¹⁾ Årsarbetskrafter beräknas fr.o.m. 2015 på 1710 timmar exkl. semester mot tidigare 1760 för både 2014 och 2013 vilket ger avvikelser mot tidigare årsredovisningar.

Kommentarer Tabell D

-

Tabell E – Lokaler

Lokalkostnader	2015	2014	2013
Residens			
Lokalkostnader (tkr) 103 ¹⁾	1 101	1 147	1 067 ⁴⁾
Lokalyta (m ²)	845	845	845
Lokalkostnad per m ² (kr) ¹⁾	1 303	1 357	1 263
Lokaler²⁾			
Lokalkostnader (tkr) 113 ¹⁾	5 661	5 945	5 884 ⁴⁾
Lokalyta (m ²)	5 609	5 812	5 812
Lokalkostnad per m ² (kr) ¹⁾	1 009	1 023	1 012
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr) ^{1) 5)}	29	30	29
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²) ⁵⁾	29	29	29
Kontorslokaler³⁾			
Kontorslokalyta (m ²)	4 465	4 587	4 587
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²) ⁵⁾	23	23	23
SUMMA LOKALKOSTNADER	6 762	7 092	6 951

¹⁾ Konto 6912 Avskrivningar ingår sedan 2014 i summan för lokalkostnader. 2013 års värde är därför inte jämförbart.

²⁾ Med lokaler avses samtliga utrymmen förutom residenset såsom kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m.

³⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark såsom kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.

⁴⁾ 2013 års lokalkostnader (113) har justerats ned med 535 tkr och lokalkostnader Residens (103) justerats upp med motsvarande belopp. Detta på grund av felaktig bokföring 2013. Justeringen påverkar också lokalkostnader per m² (kr) samt lokalkostnad per årsarbetskraft för 2013.

⁵⁾ Som en följd av förändrad beräkningsgrund för årsarbetskrafter från 1760 till 1710 förändras lokalyta och kontorslokalyta per årsarbetskraft jämfört med tidigare årsredovisningar.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso.

Kommentarer Tabell E

Länsstyrelsen lämnade lokaler på plan 5 och plan 1 under 2015 om totalt 122 kvm. Länsstyrelsen planerar inte för några större lokalförändringar.

I sammanställningen ingår bara residenset och Länsstyrelsens lokaler på Residensgränd 7. Utöver det hyrs 2 319 m² lokaler till men för dem redovisas kostnaderna på andra verksamhetskoder än 103 och 113. Det är lokaler för exempelvis Eldrinner i Ås, Vattenlaboratorium i Östersund, kontor i Ragunda och Strömsund, samt förråd och garage ute i länet.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2015 (samtliga ärenden oavsett databas)

A Sakområde och del av sakområde	B In- gående balans	C Antal inkomna ärenden (exkl upprättade ärenden)	D Antal upprätt ade ärenden	E Antal beslutade ärenden	F Utgående balans (F=B+C+D- E)	G Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
Myndighetsövergripande, administration och intern service (10-11)	28	149	338	469	46	0
Övrig förvaltning (20-21)	150	1178	102	1269	161	18
varav Stiftelser (206)	0	0	0	0	0	0
varav Kameraövervakning (211)	5	68	44	113	4	0
varav Bevakningsföretag m.m. (212)	0	5	0	5	0	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	19	218	8	227	18	0
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	79	680	360	1082	37	0
varav Livsmedelskontroll (281)	4	55	35	90	4	0
varav Djurskydd (282)	44	513	271	803	25	0
varav Smittskydd (283)	24	72	5	96	5	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	2	10	16	26	2	0
Regional tillväxt (30)	13	95	27	94	41	0
Infrastrukturplanering (34)	5	93	5	97	6	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	99	730	17	776	70	0
Stöd till boende (41)	148	98	0	39	207	5
Energi och klimat (42)	8	26	9	18	25	1
Kulturmiljö (43)	313	417	44	537	237	7
Skydd mot olyckor, kris- beredskap och civilt försvar (45)	42	158	32	179	53	0
varav Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanterings-system (456)	5	8	3	13	3	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	103	320	32	361	94	5
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	339	324	148	420	391	87
varav Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	1	8	1	9	1	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	69	553	29	573	78	2
Vattenverksamhet (53)	46	244	32	245	77	2
varav Tillsyn av vattenverksamheten (535)	23	190	25	184	54	0
Mineral- och torvfyndigheter (54)	51	68	1	65	55	13
Miljöfarlig verksamhet (55)	102	484	191	558	219	1
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	84	318	186	392	196	1
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	0	107	3	106	4	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	17	39	17	63	10	1
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	5	5	7	10	7	1
Restaurering (58)	22	21	31	54	20	1
Lantbruk och landsbygd (60)¹	522	726	66	765	549	102
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	7	58	6	61	10	0

A	B	C	D	E	F	G
Sakområde och del av sakområde	In- gående balans	Antal inkomna ärenden (exkl upprättade ärenden)	Antal upprätt ade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C+D- E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61)	183	211	69	311	152	24
Fiske (62)²⁾	50	496	15	512	49	4
Folkhälsa (70)	41	26	8	52	23	3
Jämställdhet (80)	1	3	9	6	7	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	0	0	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	0	3	0	0	3	0
Integration (85)	17	11	18	33	13	2
Summa	2 467	7 478	1 611	8 911	2 645	278
varav Vattenmyndighetens ärenden	0	0	0	0	0	0
varav Miljöprövnings-delegationens ärenden	0	0	0	0	0	0

¹⁾ Under 2015 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbruksstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets nya IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, varför statistik över inkomna och handlagda ärenden inte är möjlig att hämta ut. Siffrorna som redovisas för 2015 är därför ofullständiga och skiljer sig från tidigare års statistik. En del av det arbete som skett avseende landsbygdsstöden har skett i de gamla IT-systemen. Arbetet har handlat om handläggning av utbetalningsärenden från den förra programperioden. Här kan statistik hämtas ut och denna redovisas tillsammans med den ärendestatistik som hämtas från Länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen.

²⁾ Inkl. strukturfondsärenden registrerade hos Jordbruksverket.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina, Jordbruksverket och Boverket

Kommentarer Tabell F

Övergripande

Tabellen är nedjusterad avseende ingående balans 2015 jämfört med utgående balans för 2014 med totalt 278 ärenden. Detta då antalet ärenden vid ett senare uttag ur systemen inte alltid är detsamma som vid föregående årsredovisnings upprättande. Detta är svårt att helt komma till rätta med då skälen till hur differenserna uppstår inte är helt klarlagda. Det mest troliga är att händelser i ärenden kan ha registrerats efter att uttaget till årsredovisningen skett. Detta kan gälla ankomst- eller upprättandedatum eller datum för beslut och avslut. Länsstyrelsen arbetar dock kontinuerligt med att förbättra detta.

Antal ärenden äldre än två år

Flertalet av de ärenden som är äldre än två år och ännu inte är beslutade gäller tillsyn av dödsboägda jordbruksfastigheter. Ett dödsbo som äger en lantbruksenhet har upp till fyra år på sig att avyttra den, vilket gör att det i processen för tillsyn kan finnas öppna ärenden under en relativt lång tid.

Hållbar samhällsplanering och boende (40)

Under året har det skett en ökning av ärenden med anledning av ett ökat byggande i länet. Trots detta är den utgående balansen lägre än den ingående.

Stöd till boende (41)

Antal ärenden ”ansökningar om konverteringsmedel” har byggts upp under året. Sökanden har tre år på sig att genomföra åtgärden. Innan så skett tas inget beslut om utbetalning. Antalet ärende styrs till stora delar av vilka medel som fördelas nationellt till området samt inom vilka perioder de går att söka. Radonbidragen upphörde 1 januari, endast ansökningar som kommit in före årsskiftet kunde beviljas. Antalet beviljade solcellsansökningar har ökat trots att det fanns 207 ansökningar som det saknas pengar till vid årsskiftet. Se vidare sakområde Hållbar samhällsplanering och boende, tabell 4.1.

Kulturmiljö (43)

Den utgående balansen har minskat i jämförelse med 2014, vilket är mycket positivt med tanke på den stora mängden avverkningsärenden som genererats av stormskador på skog under både 2014 och 2015. Länsstyrelsen beslutar om fördelning av medel till olika aktörer i länet. I de fall ansökan inte är komplett tas inget beslut i avvaktan på saknade underlag från sökanden. Rutinen behöver ändras. Inkommer inte sökanden med kompletteringar inom en bestämd tid, avslutas ärendet.

Tillsyn av vattenverksamheten (535)

Den stora ökningen av ärendebalansen beror främst på nya dammsäkerhetsbestämmelser där ägare till konsekvensklass 1-dammar senast den 31 december 2015 ska ha lämnat in underlag för dammsäkerhetsklassning.

Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)

Den stora ökningen av ärendebalansen beror främst på ändrade bestämmelser i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, vilka trädde i kraft 2015-04-07. Detta innebar att Länsstyrelsen fick ta beslut om nya avgifter för flera av de miljöfarliga verksamheterna.

Lantbruk och landsbygd (60)

Landsbygdsstöden har i huvudsak varit koncentrerade till ansökan om utbetalning och avser endast tiden fram hösten då de sista utbetalningsbesluten fattades. I nya programmet har ännu inga beslut kunnat hanteras. Se också not 1 till tabellen.

Folkhälsa (70)

Länsstyrelsen har lämnat besked om stöd till kommuner för att utveckla en ansvarsfull alkoholservering. Tre ärenden är öppna tills åtgärderna redovisats. Genomgång av ärenden har skett under året vilket resulterat i att utgående ärendebalans är lägre än den ingående.

Tabell G – Redovisning av överklagade ärenden 2015 (samtliga ärenden oavsett databas)

A Sakområde och del av sakområde	B Antal över- klagade ärenden ¹⁾	C Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans ²⁾	D Varav antal ändrade ärenden ³⁾
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10-11)	0	0	0
Övrig förvaltning (20-21)	16	6	1
varav Stiftelser (206)	0	0	0
varav Kameraövervakning (211)	2	1	1
varav Bevakningsföretag m.m. (212)	0	0	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	6	0	0
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	2	3	0
varav Livsmedelskontroll (281)	0	0	0
varav Djurskydd (282)	2	3	0
varav Smittskydd (283)	0	0	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	0	0	0
Regional tillväxt (30)	1	0	0
Infrastrukturplanering (34)	0	0	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	29	18	0
Stöd till boende (41)	0	0	0
Energi och klimat (42)	0	0	0
Kulturmiljö (43)	0	0	0
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	0	0	0
varav Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	0	0	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	14	3	0
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	0	0	0
varav Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	3	6	2
Vattenverksamhet (53)	3	4	1
varav Tillsyn av vattenverksamheten (535)	3	4	1
Mineral- och torvfyndigheter (54)	1	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	3	0	0
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	3	0	0
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	0	0	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	0	0	0
varav Tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	0	0	0
Restaurering (58)	0	0	0
Lantbruk och landsbygd (60)	11	2	0
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	3	2	0
Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61)	22	0	0
Fiske (62)	0	0	0
Folkhälsa (70)	0	0	0
Jämställdhet (80)	0	0	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	0	0	0
Integration (85)	0	0	0
Summa	111	42	4
varav Vattenmyndighetens ärenden	0	0	0
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	0	0	0

¹⁾ Avser ärenden som är beslutade av Länsstyrelsen och som överklagats till högre instans under 2015.²⁾ Avser ärenden som avgjorts i högre instans och vars domar/beslut inkommit till Länsstyrelsen under 2015, oavsett vilket år överklagandet skickades in.

³⁾ Avser ärenden som är ändrade substantiellt (t.ex. ska ändring av angivna tidpunkter ej beaktas) i förhållande till Länsstyrelsens beslut.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina

Kommentarer Tabell G

Övergripande:

Antal överklagade ärenden är ungefär lika många de senaste tre åren. För år 2014: 103 ärenden och 2013:109 ärenden.

Kameraövervakning (211)

Av 113 ärenden har två överklagats varav ett ändrats. Det är mindre än 1 procent och ligger i nivå med vad som kan anses acceptabelt.

Hållbar samhällsplanering och boende (40)

Av de överklaganden som under 2015 avgjorts i högre instans delar den högre instansen Länsstyrelsens beslut. Att Länsstyrelsen har en hög kvalitet i sin myndighetsutövning är en viktig förtroendefråga för länets innevånare.

Tabell H – Handläggningstider

Länsstyrelserna målsätter och följer upp handläggningstiden för ett gemensamt urval av ärendeslag. Målen är satta utifrån det antal dagar det är rimligt att merparten av alla ärenden ska beslutas inom. Målet är att 90 procent av beslutade ärenden ska ske inom den uppsatta måltiden. Utfallet redovisas som hur stor andel som faktiskt beslutades inom uppsatt tid.

H – Ärendeslag med gemensamma mål		Mål dagar	Utfall %		
VÄS	Beskrivning	2013-2015	2015	2014	2013
282	Ansökan om tillstånd enligt 16 § Djurskyddslagen ¹⁾	90	100	96	
282	Ansökan om förprovning djurstall ¹⁾	56	100	80	
282	Anmälningssärenden djurskydd ²⁾	90	98		
403	Överklagande av detaljplan	150	- ⁶⁾	40 ⁵⁾	100
403	Överklagande av lov, förhandsbesked	180	66	24	84
525	Samråd enligt 12 kap. 6§ Miljöbalken ³⁾	42	77		
526	Granskning av kommunal strandskyddsdispens ³⁾	21	87		
551	Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. Miljöbalken – Ansökan om tillstånd (konc ⁴⁾) ¹⁾	180			
555	Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet ³⁾	75	- ⁶⁾		
562	Prövning av avfall och producentansvar ³⁾	40	100		
566	Tillsyn av avfall och producentansvar ³⁾	30	98		
602	Utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder	90	40	84	64
	varav företagsstöd	90	82	91	88
	varav projektstöd/PROKUL/EGENKUL	90	25	76	58
	varav PROLAG	90	16	-	24
	varav miljöinvesteringar	90	100	-	86
623	Ansökan om förordnande som fisketillsynsman ³⁾	40	99		
623	Ansökan tillstånd flyttning och utplantering av fisk ³⁾	30	94		

¹⁾ Målet är satt från komplett ansökan.

²⁾ Nytt mål från och med 2015.

³⁾ Nytt ärendeslag med gemensamma mål från och med 2015.

⁴⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

⁵⁾ Grundas på endast tio ärenden.

⁶⁾ 403 Överklagande av detaljplan, utfall 100 procent grundat på fyra beslutade ärenden och 555 Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet, utfall 50 procent grundat på fyra beslutade ärenden 2015.

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina och Jordbruksverket.

Kommentarer tabell H

Ansökan om tillstånd enligt 16 § Djurskyddslagen, Ansökan om förprovning djurstall, Anmälningssärenden djurskydd (282)

Handläggningen av de tre ärendeslagen inom djurskyddsverksamheten där handläggningstiden mäts uppfyller uppsatta mål.

Överklagande av lov, förhandsbesked (403)

Under året har arbetet med lovärenden prioriterats. Genom att äldre ärenden beslutats ökar den genomsnittliga handläggningstiden. Ett utfall på 66 procent kan i det sammanhanget ses som mycket positivt.

Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken (525)

-

Granskning av kommunal strandskyddsdispens (526)

Andelen ärenden inom området är ofta komplicerade. Länsstyrelser upphäver i många fall kommunernas beslut. Det innebär att ärendet tar mer resurser i anspråk då Länsstyrelsen anser att det behövs en lärande process inom området. Det förutsätter ett yttrande som både är informativt och som pedagogiskt. Inom sakområdet har totala antalet ärenden ökat under året varför ett utfall på 87 procent måste ses som ett mycket gott.

Prövning av avfall och producentansvar (562)
Målet uppnått.

Tillsyn av avfall och producentansvar (566)
Målet uppnått.

Utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder(602)

En alltför stor del av beslutade ärenden under hela programperioden hade avslut under 2014 vilket ledde till mycket hård arbetsbelastning. I synnerhet gäller detta för Leaderärenden där handläggningstiderna även tidigare år varit långa men ändå under kontroll. För företagsstöd och miljöinvesteringar har handläggningstiderna varit bra och skulle ha varit närmare 100 procent inom målet om man bortser från svårbedömda ärenden som blivit fördröjda av olika orsaker. För alla andra ärendetyper inom projektstöd är granskningen väsentligt mer tidsödande och kompletteringstiderna långa vilket i kombination med hög belastning på få handläggare ledde till extremt långa handläggningstider. Målsättningen, om att hinna med alla inneliggande ärenden före augusti månads utgång, lyckades tack vare en inköpt resurs från Västerbottens län och egna handläggares insatser.

Ansökan om förordnande som fisketillsynsman och Ansökan tillstånd flyttning och utplantering av fisk (623)
Målet uppnått för båda ärendegrupperna.

Avgiftsbelagd verksamhet

Belopp angivna i tkr

	2015					2014			2013
Verksamhet	Intäkter	Kostnader	Netto- utfall	Netto- budget	Ackumulerat utfall	Intäkter	Kostnader	Netto- utfall	Ackumulerat utfall
Offentlig- rättslig verksamhet									
Djur och lant- bruk (avgift för extra kontroller m.m.)	71	163	-92		-71	93	-87	180	-159
Registrerings- avgift för jaktområden	28	0	28		52	16	0	16	8
Delgivning	8	9	-1		7	7	0	7	1
Övrig offentlig- rättslig verksamhet	2	-7	9		34	10	0	10	15
Uppdrags- verksamhet									
Resurs- samordning	3 165	3 372	-207		-161	3 361	3 171	189	-144
Fjällförvaltning	2 329	2 856	-527	500	2 184	2 461	1 084	1 376	1 335
Övrig uppdrags- verksamhet	0	0	0		-8	794	802	-8	0
Summa totalt	5 603	6 393	-790	500	2 037	6 742	4 971	1 770	1 056
- fördelat på									
Summa offentligrättslig t	109	165	-56	0	22	126	-87	213	-135
Summa uppdrags- verksamhet	5 494	6 228	-734	500	2 015	6 616	5 057	1 557	1 191

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall för länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelning för åiterrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras i regleringsbrevet.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso.

Kommentarer avgiftsbelagd verksamhet:

Från och med 2015 så har Upplåtelseverksamhet på renbetesfjäll/ovan odlingsgräns återgått till Fjällförvaltning samt redovisas under uppdragsverksamhet. År 2014 redovisades Fjällförvaltningen under offentligrättslig verksamhet.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställningen är gjord enligt 2 kap. 4 § Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Belopp angivna i tkr

		2015	2014	2013	2012	2011
Låneram i Riksgälden						
	Beviljad	9 000	9 000	9 000	7 000	6 500
	Utnyttjad	5 563	6 422	6 785	5 058	4 252
Räntekontokredit i Riksgälden						
	Beviljad	7 000	7 000	7 000	7 000	7 000
	Utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto						
	Ränteintäkter	49	112	302	544	597
	Räntekostnader	47	33	50	67	82
Avgiftsintäkter som disponeras						
	Budget	-	-	-	-	-
	Utfall	13 328	15 315	16 490	15 316	12 056
Avgiftsintäkter som inte disponeras						
	Budget	-	-	-	-	-
	Utfall	45 302	45 276	65 928	46 385	61 023
Anslagskredit						
	<i>Utgiftsområde 01</i> <i>Rikets styrelse</i> <i>01 05 001 Länsstyrelserna m.m.</i>					
	Beviljad	3 714	3 646	3 582	3 585	3 962
	Utnyttjad	1 857	3 391	735	2 824	1 579
	<i>Utgiftsområde 19</i> <i>Regional tillväxt</i> <i>19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder</i>					
	Beviljad	600	8 800	8 800	10 100	10 100
	Utnyttjad	201	0	4 642	0	4 337
	<i>19 01 003 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007 - 2013</i>					
	Beviljad	0	6 000	7 500	5 500	5 500
	Utnyttjad	0	0	0	0	0
Anslagssparande						
	<i>Utgiftsområde 01</i> <i>Rikets styrelse</i> <i>01 05 001 Länsstyrelserna m.m.</i>					
	Summa anslagssparande	0	0	0	0	0
	<i>Utgiftsområde 19</i> <i>Regional tillväxt</i> <i>19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder</i>					
	Summa anslagssparande	0	2 801	0	769	0
	<i>19 01 003 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007 - 2013</i>					
	Summa anslagssparande	11 674	30 277	15 183	1 068	6 987

		2015	2014	2013	2012	2011
	Summa anslagssparande	0	100	0	16 000	42 126
Bemyndiganden						
	Tilldelat	100 000	210 000	210 000	285 346	346 000
	Åtaganden	2 815	123 446	168 157	235 950	312 174
Personal						
	Antal årsarbetskrafter ¹⁾	193	200	200	201	197
	Medeltal anställda ²⁾	253	232	236	236	228
	Driftkostnad per årsarbetskraft	992	981	946	925	893
Kapitalförändring						
	Årets kapitalförändring	24 144	-78 767	77 451	-18 284	-18 598
	Balanserad kapitalförändring	-32 167	25 893	-53 158	-36 576	-17 012

¹⁾ Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. Tidigare årsredovisningar är årsarbetskraften baserad på 1 760 timmar. Jämförelsetalen för 2011 - 2014 är därför omräknade utifrån det nya talet för en årsarbetskraft. Jämförelsetalen för driftkostnader per årsarbetskraft avseende åren 2011 - 2014 har beräknats om då antalet timmar för en årsarbetskraft har ändrats från tidigare 1 760 timmar till 1 710 timmar.

²⁾ Medeltal anställda beräknas som ett genomsnitt av antalet anställda personer under året. Hänsyn är tagen till anställningsomfattning, längd på anställningen och tjänstledigheter. Uppgifterna hämtas från Hypergene för 2015 och 2014 och för 2011 till 2013 har omräkning gjorts enligt not 1.

Kommentar:

-

FINANSIELL REDOVISNING

Resultaträkning (Tkr)

		2015-01-01-- 2015-12-31	2014-01-01-- 2014-12-31
Verksamhetens intäkter	Not		
Intäkter av anslag	1	88 940	93 490
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	13 328	15 315
Intäkter av bidrag	3	78 405	86 578
Finansiella intäkter	4	49	142
= <i>Summa intäkter</i>		180 722	195 524
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	- 125 845	- 126 381
Kostnader för lokaler		- 11 033	- 9 943
Övriga driftskostnader		- 54 679	- 60 097
Finansiella kostnader	6	- 57	- 52
Avskrivningar och nedskrivningar		- 2 645	- 3 109
= <i>Summa kostnader</i>		- 194 258	- 199 583
Verksamhetsutfall		- 13 536	- 4 058
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter och andra intäkter som inte disponeras	7	45 302	45 276
Skatteintäkter m.m.			
Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet	8	- 4 646	- 122 888
= <i>Saldo</i>		40 656	- 77 612
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	9	37 799	104 973
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	10	64 445	21 897
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	11	47 824	42 707
Finansiella intäkter	12	32	185
Finansiella kostnader	13	- 17 676	0
Avsättningar till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	14	- 12 892	1 869
Lämnade bidrag	15	- 122 510	- 168 727
= <i>Saldo</i>		- 2 977	2 903
Årets kapitalförändring		24 144	- 78 767

Balansräkning

Tillgångar (Tkr)

		2015-12-31	2014-12-31
Immateriella anläggningstillgångar	Not		
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		0	9
<i>Summa immateriella anläggningstillgångar</i>	16	0	9
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet		100	262
Maskiner, inventarier, installationer m.m.		5 901	6 260
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>	17	6 001	6 522
Utlåning			
Utlåning		39	17 735
<i>Summa utlåning</i>	18	39	17 735
Varulager m.m.			
Fastigheter		8	8
<i>Summa varulager</i>	19	8	8
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		1 076	1 277
Fordringar hos andra myndigheter	20	924	3 577
Övriga kortfristiga fordringar	21	995	1 255
<i>Summa fordringar</i>		2 994	6 109
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader		2 422	2 220
Upplupna bidragsintäkter		13 449	54 606
Övriga upplupna intäkter		7 326	2 297
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>	22	23 197	59 123
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket		20 618	82 430
<i>Summa avräkning med statsverket</i>	23	20 618	82 430
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	24	34 541	7 888
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	25	355	474
Kassa och bank	26	71 865	28 508
<i>Summa kassa och bank</i>		106 762	36 871
Summa Tillgångar		159 620	208 807

Balansräkning

Kapital och skulder (Tkr)

		2015-12-31	2014-12-31
Myndighetskapital	Not		
Statskapital	27	17 719	37 893
Donationskapital		0	75
Balanserad kapitalförändring		- 32 167	25 893
Kapitalförändring enligt resultaträkning	28	24 144	- 78 767
<i>Summa myndighetskapital</i>		<i>9 695</i>	<i>- 14 906</i>
Fonder			
Fonder		68 232	55 340
<i>Summa fonder</i>		<i>68 232</i>	<i>55 340</i>
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	29	219	383
Övriga avsättningar	30	895	1 032
<i>Summa avsättningar</i>		<i>1 113</i>	<i>1 415</i>
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	31	5 563	6 422
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	20	4 291	6 388
Leverantörsskulder		6 213	6 185
Övriga kortfristiga skulder	32	2 298	6 987
Depositioner	33	355	474
<i>Summa skulder</i>		<i>18 720</i>	<i>26 457</i>
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader		16 816	20 809
Oförbrukade bidrag		45 043	85 869
Övriga förutbetalda intäkter		0	33 822
<i>Summa periodavgränsningsposter</i>	34	<i>61 859</i>	<i>140 500</i>
<i>Summa skulder och kapital</i>		<i>159 620</i>	<i>208 807</i>

Ansvarsförbindelse

Raukasjö 1:1

3 000

Anslagsredovisning

Anslagsredovisning (Tkr)		Ingående överför. belopp	Årets tilldelning enl regl. brev	Omdisponera- de anslags- belopp	Nyttjande av medgivet överskridande	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överför. belopp
Anslag									
1 5:1 19	Länsstyrelserna m.m. förvaltningskostnader Jämtlands län, ramanslag	- 3 391	92 846				89 455	- 91 312	- 1 857
19 1:1 19	Regionala tillväxtåtgärder. Länsstyrelsen i Jämtlands län, ramanslag	2 801	5 995			- 2 801	5 995	- 6 196	- 201
19 1:3 2	Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013. Territoriellt program Sverige- Norge 2007-2013, ramanslag	30 277	27 750			- 15 277	42 750	- 31 076	11 674
19 1:4 1	Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014-2020. ERUF 2014-2020	100				- 100			
Summa:		29 787	126 591			- 18 178	138 200	- 128 584	9 615
1 5:1 19 Länsstyrelserna m.m. Såväl ingående som utgående överföringsbelopp för detta anslag är negativt. Beloppet ligger dock inom ramen för respektive års anslagskredit.									
19 1:1 19 Regionala tillväxtåtgärder Utgående överföringsbelopp för detta anslag är negativt. Beloppet ligger dock inom ramen för årets anslagskredit.									
19 1:3 2 Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013 Utgående anslagssparande utgör mer än 10% av årets anslagstilldelning. Utbetalda medel till beviljad projektverksamhet har inte uppfyllt de prognoser som ligger bakom tilldelat anslag. De sista projektutbetalningarna har genomförts under 2015 och programmet kommer att avslutas under 2016.									

Finansiella villkor

Belopp i tkr	Villkor tkr	Utfall tkr
1 5:1 19 Länsstyrelserna m.m. (förvaltningskostnader)		
Länsstyrelsen i Jämtlands län disponerar under budgetåret en låneram i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten.	9 000	5 563
Länsstyrelsen i Jämtlands län har tillgång till en kredit på räntekontot i Riksgäldskontoret.	7 000	0
Utöver tilldelat belopp under anslaget får Länsstyrelsen i Jämtlands län disponera en anslagskredit.	3 714	1 857
Länsstyrelsen i Jämtlands län ska finansiera samverkansorganet i länet	4 744	4 744
19 1:1 19 Regionala tillväxtåtgärder		
Utöver tilldelat belopp under anslaget får Länsstyrelsen i Jämtlands län disponera en anslagskredit.	600	201
Länsstyrelsen i Jämtlands län har rätt att nyttja del av anslaget för uppföljning och utvärdering.	500	497
19 1:3 2 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007-2013. Territoriellt program Sverige-Norge		
Utöver tilldelat belopp under anslaget får Länsstyrelsen i Jämtlands län disponera en anslagskredit.	0	0

Redovisning av beställningsbemyndigande

Belopp i tkr		Utestående åtagandenas fördelning per år			
Anslag	Tilldelad bemyndi- ganderam	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	2016	2017
19 1:1 19 Regionala tillväxtåtgärder Länsstyrelsen i Jämtland	10 000	4 310	2 815	2 431	300
Summa	10 000	4 310	2 815	2 431	300
19 1:1 19 Regionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen i Jämtland Utestående åtagande utgör mindre än 75% av bemyndigandet. Årets utestående åtaganden är väsentligt lägre än bemyndigandet. Sedan 2011 har Länsstyrelsen i Jämtlands län hanterat företags- stöd inom det regionala tillväxtanslaget, vid överföringen av regionala tillväxtansvaret till Region Jämtland/Härjedalen gjordes en överenskommeelse om att mindre del av medlen finns kvar på myndigheten. Syftet är att Länsstyrelsen ska kunna bidra till läns- utveckling i projekt som ligger inom ramen för myndighetens ansvarsområden. Att starta upp processen tar tid och informationsinsatser krävs för att matcha rätt projekt till finansieringen. Länsstyrelsen bedömer att myndigheten under 2016 kommer att vara i bättre fas med aktuellt bemyndigande.					
19 1:3 2 Europeiska regional utv fonden Interreg IV, 2007-2013 Ingående åtaganden fanns på gamla bemyndigande med 38 918 tkr. Allt är utbetalat och programmet håller på att avslutas.					

Redovisning mot inkomsttitel

Belopp i tkr

Inkomsttitel		Beräknat belopp	Utfall 2015-01-01- 2015-12-31
2511	Expeditions- och ansökningsavgifter	1 000	1 162
2537	Miljöskyddsavgifter	3 175	3 153
2552	Övriga offentligrättsliga avgifter	80	91
2714	Sanktionsavgifter m m	10	162
2811	Övriga inkomster av statens verksamhet	320	78
6313	EG:s regionalfond 2007-2013. Interreg IV	45 000	0
Summa		49 585	4 646

Kommentarer

Utfallet avseende EG:s regionalfond 2007-2013 beror på att inga utgiftsdeklarationer gjorts under 2015. Programmet kommer att avslutas och slutgiltig utgiftsdeklaration kommer att lämnas in under 2016.

Enligt ESV:s föreskrifter ska redovisningen mot inkomstitlar ske på underindeld nivå. Eftersom de beräknade beloppen i regleringsbrevet genomgående gjorts på aggregerad nivå har Länsstyrelsen valt att redovisa på den aggregerade nivån.

Tilläggsupplysningar och noter
Kommentarer till noter

Belopp i tusental kronor.

Redovisnings- och värderingsprinciper**Allmänt**

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag, samt förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring.

Semesterlöneskulden

Från och med 2009 finns två principer för semesterlöneskulden. Den ena innebär att all intjänad semester till och med 2008 avräknas utgiftsmässigt vid uttag, detta till skillnad från den andra principen som innebär att semester intjänad 2009 och framåt anslagsavräknas vid intjänandet.

Undantag från redovisningsregler

Länsstyrelsen har undantag från bestämmelserna i 3 kap 1§ andra stycket Förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag när det gäller redovisning för uppgifter i 2 § förordningen (2007:825) med länsstyrelsinstruktion.

Regleringsbrevets anvisningar avseende verksamhetskostnader m.m. utgör ett undantag från 3 kap 2 § i förordningen om årsredovisning och budgetunderlag.

Förändrade redovisningsprinciper

Från och med 2015 periodiseras inte längre några bidrag i samband med delårsrapport och årsbokslut.

Fram till och med 2014 redovisades förskottsinbetalningar från Interreg Sverige-Norge 2014-2020 som övrig kortfristig skuld, från och med 2015 har denna redovisning ändrats i enlighet med ESV:s rekommendationer och redovisas som oförbrukade bidrag.

Alla in- och utbetalningar avseende Interreg Sverige-Norge 2014-2020 sker i euro.

Länsstyrelsen i Jämtlands län lämnade under slutet av 2014 över hanteringen av manuella utbetalningar till Statens Servicecenter, från och med april månad 2015 sköter Länsstyrelsen återigen denna hantering själv.

Värdering av fordringar och skulder

Länsstyrelsen i Jämtlands län reglerade under 2014 betydande projektförluster vilket medförde att en stor del av anslagskrediten togs i anspråk eftersom merparten av förlusten belastade förvaltningsanslaget.

Värdereglering av fordringar

Fordringar har upptagits till de belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalda.

Värdereglering av skulder

Skulder har upptagits till nominellt belopp.

Värdering av anläggningstillgångar

Med anläggningstillgång menas tillgång som är avsedd för stadigvarande bruk eller innehav, d v s har en ekonomisk livslängd överstigande tre år och kostar 20 tkr eller mer (exklusive moms). Även objekt utgörande en fungerande enhet vars sammanlagda anskaffningsvärde uppgår till 20 tkr klassificeras som en anläggningstillgång.

Anläggningstillgångarna skrivs av linjärt över den bedömda ekonomiska livslängden. Härvid tillämpas följande avskrivningstider:

Möbler, förbättringsutgifter annans fastighet	5 år (äldre anläggningar 7 år)
Datorutrustning, bilar mm	4 år
Immateriella tillgångar	3 år

Undantagna från avskrivning är kulturtillgångar.

Värdering av övriga tillgångar

Jordfondens fastigheter

Jordfondens fastigheter värderas till inköpspris med justeringar för gjorda åtgärder.

Investeringslån

Investeringslånen har under 2015 slutamorterats.

Räntestöd

Räntestöden har upptagits till de belopp som beräknas bli betalda.

Såddfinansiering

Såddfinansieringen övergick i samband med verksamhetsövergång vid årsskiftet 2014-2015 till Region Jämtland/Härjedalen.

I bokslutet 2015 regleras den avslutande nedskrivningen från 2014.

Periodavgränsningsposter

Som periodavgränsningspost bokförs händelser med belopp överstigande 20 tkr.

Brytdag

Löpande redovisning och anslagsavräkning avseende räkenskapsåret har gjorts fram till 2016-01-05

Övriga upplysningar

Ansvarsförbindelser

Länsstyrelsen i Jämtlands län är inblandad i en juridisk process kring den av staten ägda fjällägenheten Raukasjö 1: 1 som brann ned år 2009. Arrendatorn har med försäkringspengar byggt ett nytt bostadshus. Arrendatorn har till Arrendenämnden dels yrkat att jordägaren (staten) haft byggnadsskyldighet att ersätta bostadshuset med ett nytt, dels att Arrendenämnden ska fastställa kostnaden för arbete som arrendatorerna har utfört avseende uppförande av ersättningsbostad till 3 mnkr. Processen fortsätter genom överklagande till Hovrätten men det finns en risk för att Länsstyrelsen blir ersättningsskyldig med upp till 3 mnkr med anledning av processen.

Bygdemedel

Under 2015 har de bygdemedel som tre kommuner ansvarat för återtagits och hanteras nu enligt samma principer som övriga bygdemedel.

Donationer

Under 2015 har de fåtal donationer som funnits hos Länsstyrelsen i Jämtlands län avslutats.

Sjukfrånvaro

Enligt kraven i FÅB 7 kap 3 § redovisas anställdas sjukfrånvaro under tilläggsupplysningarna.

Kön	Ålder	2015			2014		
		Medeltal anställda 1)	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	Medeltal anställda 1)	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%) *	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro
Män	-29	3	- 2)		1	- 2)	
	30-49	61	3,2		61	3,0	
	50 -	65	6,4		53	2,5	
	Alla män	128	4,8	70,8	115	2,8	73,9
Kvinnor	-29	4	- 2)		6	- 2)	
	30-49	63	3,9		59	3,3	
	50 -	57	3,6		52	5,7	
	Alla kvinnor	124	3,7	59,1	117	4,6	54,3
Samtliga	-29	7	- 2)		7	- 2)	
	30-49	124	3,6		120	3,1	
	50 -	122	5,1		105	4,1	
	Totalt	253	4,3	65,6	232	3,7	62,1

Kommentar:

1) Medeltal anställda beräknas som ett genomsnitt av antalet anställda personer under året. Hänsyn är tagen till anställningsomfattning, längd på anställning och tjänstledigheter.

2) Enligt 7 kap. 3§ FÅB (2000:605) framgår att uppgifter för grupper med högst 10 anställda inte ska lämnas och inte heller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ.

Uppgifterna hämtas från Hypergene.

Jämfört med årsredovisningen, ÅR, för 2014 avviker värden i tabellen på grund av att dessa från och med ÅR 2015 tas från Hypergene för åren 2014 och 2015. Sjukfrånvaron är fortfarande låg.

I åldersgrupperna 30 - 49 år samt för 50 år och äldre har antalet kortare sjukskrivningar ökat det senaste året.

Sjukfrånvaron 60 dagar eller längre utgörs till stor del av sjukfall som inte är arbetsrelaterade.

Personalansvarig chef hanterar sjukskrivningar och rehabilitering i nära samråd med företagshälsovården, när dessa bedöms som arbetsrelaterade.

Ersättning till ledamöter i Insynsrådet och ledande befattningshavare 2015

Skattepliktig ersättning och andra förmåner.

	Ersättning	Förmån	Totalt
Landshövding			
Jöran Hägglund	1 103	160	1 263
Länsråd			
Susanna Löfgren	903	15	918
Biträdande länsråd			
Bengt-Åke Strömquist	759	15	774
Insynsrådets ledamöter			
Annsophie Andersson	5	0	5
Arne Hafstad	5	1	6
Jeanette Kråk	9	2	11
Saila Quicklund	6	0	6
Håkan Wiklund	5	0	5
Per Åsling	6	0	6
Stephen Jerand	2	0	2
Marie Nordén	2	0	2

Ledande befattningshavares styrelseuppdrag i aktiebolag och statliga myndigheter

Jöran Hägglund, landshövding

Dina Försäkringar AB (516401-8029) Styrelseledamot, vice ordf
Executive Strategy AB (556830-9628) Styrelseledamot, ordförande

Susanna Löfgren, länsråd

Inga uppdrag

Bengt-Åke Strömquist, bitr länsråd

Inga uppdrag

Insynsrådets ledamöters och suppleanterns styrelseuppdrag i aktiebolag och statliga myndigheter.

Annsophie Andersson

Jämtkraft AB
Östersunds Sport och Eventarena AB
Rådhus AB

Arne Hafstad

Åre Centrum AB (556624-4678)
Åre Ski Inn Restaurang, Bar & Café Ab (556262-5490)
Mårtenlien AB (556424-0413)

Maria Nordén

Trafikverket Förarprovs styrelse

Håkan Wiklund

Inga uppdrag

Jeanette Kråk

Inga uppdrag

Per Åsling

Enaforsholm AB
Trångsviksbolaget AB
Åse Bruk AB
Skatteverkets insynsråd

Saila Quicklund

Inga uppdrag

Stephand Jerand

Inga uppdrag

Not 1 Intäkter av anslag		2015	2014
1 5:1 19	Länsstyrelserna förvaltningskostnader	85 203	89 918
19 1:1 19	Regionala tillväxtåtgärder	843	2 362
19 1:3 2	Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013	2 894	1 211
	Summa intäkter av anslag	88 940	93 490
Not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar		2015	2014
§§ 4 Avgiftsförordningen			
Intäkter av avgifter enligt 4§ Avgiftsförordningen			
	Intäkter av utbildning och konferenser	2 008	2 190
	Intäkter av konsultuppdrag	6 144	6 640
	Försäljning av publikationer	137	314
	Intäkter av övriga avgifter enligt 4§ Avgiftsförordningen	406	596
		8 695	9 741
Offentligrättsliga avgifter som disponeras av myndigheten			
	Avgifter jaktområden	28	16
	Arrendeavgifter	2 490	2 609
	Övrigt	87	132
		2 605	2 758
Övriga intäkter i verksamheten			
	Reavinster	297	195
	Fällavgifter älgar	1 184	2 249
	Övrigt	548	373
		2 029	2 817
Summa intäkter av avgifter och andra ersättningar		13 328	15 315
Intäkter och kostnader avseende jaktområden		2015	2014
	Avgifter jaktområden	418	255
	Kostnader jaktområden, inkl. OH	-586	-522
		-167	-267
Not 3 Intäkter av bidrag		2015	2014
Intäkter från statliga myndigheter			
	Kammarkollegiet	5 440	4 415
	Riksantikvarieämbetet	1 009	1 440
	Länsstyrelsen i Uppsala län	833	854
	Socialstyrelsen	756	0
	Länsstyrelsen i Västernorrlands län	1 629	0
	Arbetsförmedlingen	657	923
	Naturvårdsverket	33 504	31 363
	Boverket	1 299	0
	Statens jordbruksverk	21 936	17 431
	Post- och telestyrelsen	-13 718	0
	Statens energimyndighet	113	763
	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	5 715	5 211
	Tillväxtverket	1 328	1 229
	Folkhälsomyndigheten	149	736
	Havs och vattenmyndigheten	10 421	13 517
	Övriga statliga	879	3 762
		71 951	81 645
Intäkter från övriga			
	EU-kommissionen	6 022	2 444
	Övriga	432	2 488
		6 454	4 933
Summa intäkter av bidrag		78 405	86 578

Förändringen mellan åren beror till största delen på att bidragsutbetalningar har bokförts med Post- och telestyrelsen som finansiär och en korrigeringen mellan transfererings- och verksamhetsavsnittet har påverkat intäkter av bidrag.

Not 4 Finansiella intäkter	2015	2014
Ränteintäkter på räntekonto hos Riksgäldskontoret	0	112
Övriga finansiella intäkter	49	30
	<u>49</u>	<u>142</u>

Minskningen beror på lägre ränteintäkter på räntekontot som en följd av det aktuella ränteläget.

Not 5 Kostnader för personal	2015	2014
Lönekostnader	- 83 479	- 84 071
Övriga kostnader för personal	- 42 366	- 42 311
	<u>-125 845</u>	<u>-126 381</u>

Not 6 Finansiella kostnader	2015	2014
Räntekostnader på lån hos Riksgäldskontoret	-48	-33
Övriga finansiella kostnader	-9	-19
	<u>-57</u>	<u>-52</u>

Not 7 Intäkter av avgifter och ersättningar som inte disponeras	2015	2014
Intäkter av offentligrättsliga avgifter, inomstatliga		
Övriga inkomster	0	0
Expeditions- och ansökningsavgifter	0	0
Intäkter av offentligrättsliga avgifter, utomstatliga		
Expeditions- och ansökningsavgifter	1 163	1 111
Miljöskydd- och täktavgifter	3 153	2 809
Bidrag från EU	0	118 314
Övriga intäkter som inte disponeras	40 987	-76 958
Summa	<u>45 302</u>	<u>45 276</u>

Varav		
Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013	0	118 314

Förändringen mellan åren beror till största delen på inbetalningar från EU-Kommissionen som varierar mellan åren beroende på när utgiftsdeklarationerna görs.

Not 8 Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	2015	2014
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-4 646	-122 888
	<u>-4 646</u>	<u>-122 888</u>

Förändringen mellan åren beror till största delen på inbetalningar från EU-kommissionen som varierar mellan åren beroende på när utgiftsdeklarationerna görs.

Not 9 Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	2015	2014
01 05 001 01 Länsstyrelserna förvaltningskostnader	4 744	3 358
19 01 001 01 Regionala tillväxtåtgärder	4 873	65 603
19 01 003 2 Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013	29 679	37 223
Varav projekt i egen regi	-1 497	-1 211
	<u>37 799</u>	<u>104 973</u>

Förändringen mellan åren avseende Regionala tillväxtåtgärder beror på verksamhetsövergången till Region Jämtland/Härjedalen vid årsskiftet 2014/2015. Förändringen avseende Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013 beror på avslut av programperioden.

Not 10 Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	2015	2014
Länsstyrelsen i Örebro län	2 225	-114
Socialstyrelsen	1 149	1 002
Naturvårdsverket	6 488	4 002
Statens jordbruksverk	3 261	0
Post- och telestyrelsen	43 951	3 228
Statens energimyndighet	720	1 357
Tillväxtverket	321	4 449
Havs- och vattenmyndigheten	5 409	5 663
Övriga myndigheter	922	2 310
Summa	64 445	21 897

Förändringen mellan åren beror till största delen av ökade bidragsinbetalningar från Post- och telestyrelsen, för finansiering av bredbandsprojekt.

Not 11 Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2015	2014
Samefonden	4 493	7 623
Regionförbundet Jämtlands Län	40	726
EU-kommissionen	5 913	1 468
Älgvårdsfonden	1 326	448
Bygdemedel	34 999	30 147
Indalsälvens Vattenregleringsföretag	0	2 293
Övrigt, Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013	1 052	2
	47 824	42 707

Förändringen avseende Indalsälvens Vattenregleringsföretag beror på att tillgängliga medel överförts till Stiftelsen Storsjöns Virkesutdrivningsfond.

Not 12 Finansiella intäkter	2015	2014
Ränteintäkter bygdemedel	32	174
Ränteintäkter övriga	0	10
	32	185

Not 13 Finansiella kostnader	2015	2014
Övriga finansiella kostnader, Såddfinansiering	-17 676	0
	-17 676	0

Avser nedskrivning Såddfinansiering i samband med verksamhetsövergång till Region Jämtland/Härjedalen vid årsskiftet 2014/2015.

Not 14 Avsättning till/upplösning av fonder mm för transfereringsändamål	2015	2014
Ingående balans	55 340	57 209
Årets förändring	12 892	-1 869
Utgående balans	68 232	55 340

Varav

Älgvårdsfonden		
Ingående balans	1 740	2 400
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	1 326	448
Lämnade bidrag	-1 016	-1 108
Utgående balans	2 050	1 740

Bygdemedel		
Ingående balans	53 601	54 809
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	712	713
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	34 999	30 147
Finansiella intäkter	32	161
Lämnade bidrag	-23 161	-32 229
Utgående balans	66 183	53 601

Not 15 Lämnade bidrag	2015	2014
Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	- 79 398	- 54 915
Lämnade bidrag till övriga, samt vissa förluster och periodiseringar	- 43 112	- 113 812
Summa Lämnade bidrag	-122 510	-168 727

Inom verksamhetsområden

Myndighetsövergripande verksamhet	- 4 744	- 5 034
Övrig förvaltning	- 23 548	- 33 450
Regional tillväxt	- 34 150	- 104 760
Samhällsplanering och boende	- 31 038	- 1 628
Naturvård och miljöskydd	- 16 735	- 10 109
Lantbruk och landsbygd	- 11 084	- 12 293
Folkhälsa	- 31	- 1 371
Jämställdhet	- 1 181	- 83
	-122 510	-168 727

Varav finansiering genom EU-fonder

Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013	-29 990	-37 223
Interreg Sverige-Norge 2014-2020	-1 052	0
Life - program för miljö- och klimatpolitik	-5 913	-1 468

Förändringen mellan åren beror till största delen på minskade bidragsutbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013 samt minskade utbetalningar på grund av verksamhetsövergången till Region Jämtland/Härjedalen vid årsskiftet 2014/2015.

Not 16 Immateriella anläggningstillgångar	2015	2014
IB anskaffningsvärde	1 394	1 394
Årets anskaffningar	0	0
Årets fsg/utrangeringar, minskning av anskaffningsvärde	-1 289	0
Summa ack.anskaffningar	105	1 394
IB ack.avskrivningar	-1 385	-1 356
Årets avskrivningar	-9	-28
Årets fsg/utrangeringar, minskning av ack avskrivning	1 289	0
Summa ack. Avskrivningar	-105	-1 385
UB Bokfört värde	0	9

Not 17 Materiella anläggningstillgångar	2015	2014
Förbättringsutgifter på annans fastighet		
IB anskaffningsvärde	2 551	2 535
Årets anskaffningar	0	16
Årets fsg/utrangeringar, minskning av anskaffningsvärde	-80	0
Summa ack.anskaffningar	2 472	2 551
IB ack.avskrivningar	-2 289	-2 118
Årets avskrivningar	-162	-171
Årets fsg/utrangeringar, minskning av ack avskrivning	80	0
Summa ack. Avskrivningar	-2 372	-2 289
UB Bokfört värde	100	262

Maskiner, inventarier, installationer m.m.

IB anskaffningsvärde	28 682	27 117
Årets anskaffningar	2 038	2 728
Årets fsg/utrangeringar, minskning av anskaffningsvärde	-8 896	-1 162
Summa ack.anskaffningar	21 824	28 682
IB ack.avskrivningar	-22 422	-20 309
Årets avskrivningar	-2 388	-2 910
Årets fsg/utrangeringar, minskning av ack avskrivning	8 887	796
Summa ack. Avskrivningar	-15 923	-22 422
UB Bokfört värde	5 901	6 260
	6 001	6 522

Den totala reavinsten för året är 315 tkr och total reaförlust är 0 kr.
Utrangering av anläggningstillgångar har skett under våren 2015 efter inventering.

Not 18 Utlåning	2015	2014
<i>Såddfinansiering</i>		
Ingående balans, utlåning	17 676	36 988
Årets utlåning, utlåning	0	2 013
Årets amortering, utlåning	0	-670
Årets nedskrivning, utlåning	-17 676	-2 454
Värdereglering, utlåning	0	-18 200
Utgående balans Sådd lån	<u>0</u>	<u>17 676</u>
<i>Investeringsstöd</i>		
Ingående balans, utlåning	20	40
Årets amortering, utlåning	-20	-20
Utgående balans Investeringsstöd	<u>0</u>	<u>20</u>
<i>Räntestöd</i>		
Ingående balans, utlåning	39	39
Utgående balans Räntestöd	<u>39</u>	<u>39</u>
Summa utlåning	39	17 735
Såddfinansieringen övergick vid årsskiftet 2014-2015 till Region Jämtland/Härjedalen i samband med verksamhetsövergång. I bokslutet 2015 regleras den avslutande nedskrivningen från 2014.		
Not 19 Fastigheter	2015	2014
Avser Jordfondens fastigheter.	<u>8</u>	<u>8</u>
	8	8
Not 20 Fordringar hos andra myndigheter		
Skillnaden mellan åren beror på justering av felaktigt betalda fakturor som omförts från kostnader till utbetalda bidrag. Detta föranledde att den omvända byggmomsen återfördes vilket i sin tur fick till påföljd ett kreditbelopp på fordringssidan (3.416 tkr) samt ett debetbelopp på skuldsidan med motsvarande belopp.		
Not 21 Övriga kortfristiga fordringar	2015	2014
Uppbördsfordringar	680	170
Diverse övriga utomstatliga fordringar	7	409
Övrigt	308	675
	<u>995</u>	<u>1 255</u>
Not 22 Periodavgränsningsposter	2015	2014
Förutbetalda hyror	2 191	2 133
Övriga förutbetalda kostnader	232	87
Summa förutbetalda kostnader	<u>2 422</u>	<u>2 220</u>
Upplupna bidragsintäkter	13 449	54 606
Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter, varav:		
Länsstyrelsen i Dalarnas län	137	213
Naturvårdsverket	40	14 048
Statens jordbruksverk	10 439	26 067
Tillväxtverket	0	1 770
Trafikverket	13	73
Havs- och vattenmyndigheten	0	1 935
Övriga statliga myndigheter	376	461
Upplupna bidragsintäkter från ickestatliga organisationer eller privatpersoner		
varav finansiering genom EU-fonder	2 444	10 039
Life- program för miljö- och klimatpolitik	2 191	2 133
	<u>232</u>	<u>87</u>
Totala upplupna bidragsintäkter	13 449	54 606

ÅRSREDOVISNING 2015
Dnr 106-1532-2016

LÄNSSTYRELSEN JÄMTLANDS LÄN

Övriga upplupna intäkter	7 326	2 297
Summa periodavgränsningsposter	23 197	59 123

Fordran mot EU, Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007-2013	6 835	0
Övriga upplupna intäkter	491	2 297
	7 326	2 297

Differens mellan åren beror till största delen på att ett stort projekt mot Statens Jordbruksverk har slutreglerats och en uppbokad fordran gentemot EU avseende skillnaden mellan de medel Länsstyrelsen betalat ut och de medel som erhållits från EU.

Not 23 Avräkning med statsverket **2015** **2014**

Uppbörd

Ingående balans	-246	-695
Redovisat mot inkomstitel	-4 646	-122 888
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	-2 751	123 336
Medel från räntekonto som tillförts inkomstitel	0	0
Skulder avseende uppbörd	-7 643	-246

Anslag i icke räntebärande flöde

Ingående balans	0	116
Redovisat mot anslag	37 272	106 010
Medel hänförliga till transf. m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-10 747	-106 126
Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	26 525	0

Anslag i räntebärande flöde

Ingående balans	3 391	735
Redovisat mot anslag	91 312	93 813
Anslagsmedel som tillförts räntekontot	-92 846	-91 156
Återbetalning av anslagsmedel	0	0
Fordran avseende anslag i räntebärande flöde	1 857	3 391

Fordran avseende semesterlöneskuld ej redovisad mot anslag

Ingående balans	2 659	3 196
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-1 365	-537
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	1 294	2 659

Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken

Ingående balans	76 627	40 110
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	77 809	242 651
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-169 348	-188 924
Betalningar hänförliga till anslag och inkomstitlar	13 498	-17 210
Saldo	-1 414	76 627

Summa avräkning med statsverket **20 618** **82 430**

Saldot på Statsverkets checkräkning är påverkat av bygdemedel som ej överförts till bank

Not 24 Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret **2015** **2014**

Anslagsmedel	-1 797	-3 391
Avgifter	2 073	2 863
Bidrag	13 098	-3 161
Övriga fordringar/skulder	21 167	11 577
	34 541	7 888

Varav kortsiktigt likviditetsbehov: 9 000 tkr

På grund av ändrade beräkningsprinciper så har 2014 års siffror räknats om.

Not 25 Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret **2015** **2014**

Avser tillgodohavande på konto för depositioner.	355	474
	355	474

Not 26 Kassa och bank

Bank, byggededel
Valutakonto

2015

2014

64 243

24 017

7 622

4 491

71 865

28 508

Valutakonto öppnat 2014 för hantering av in-/utbetalningar Interreg Sverige-Norge 2014-2020
Saldot på Swedbank är vid årsskiftet 2014 31 952 tkr för lågt. Dessa bankmedel, som avser Byggededel, har ökat behållningen på Statsverkets checkräkning med motsvarande belopp.
Motsvarande belopp 2015 är 1 952 tkr.

Not 27 Förändring av myndighetskapitalet

Stats-kapital	Donations-kapital	Balanserad kapital-förändring, anslags-finansierad verksamhet	Balanserad kapital-förändring, avgifts-belagd verksamhet	Kapital-förändring enl. resultat-räkningen	Summa
---------------	-------------------	---	--	--	-------

Utgående balans 2014	37 893	75	24 781	1 111	-78 767	-14 906
<i>varav</i>						
<i>Ej avskrivningsbara tillgångar</i>	43					43
<i>Sådd lån (4132)</i>	37 830					37 830
<i>Investeringsstöd</i>	20					20
<i>Sundbergsska fonden</i>		58				58
<i>Konung Oskar II fond</i>		11				11
<i>Rest av Ericssons grav</i>		6				6
<i>Övriga periodiserade kostn RTA,</i>				2 498	1 752	4 250
<i>Övriga periodiserade kostnader RTA, Verksamhetsavsnittet</i>			4 753	-3 911		842
<i>Övriga periodiserade kostnader SCR, Uppbördsavsnittet</i>			20 070	-76 608		-56 538
<i>Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan, Verksamhetsavsnittet</i>				-1 386		-1 386
<i>Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan, Transfereringsavsnittet</i>			-42			-42
<i>Övriga periodiserade kostnader RTA, Transfereringsavsnittet</i>						
<i>Övriga periodiserade kostnader SCR</i>						

Ingående balans 2015	37 893	75	24 781	1 111	-78 767	-14 906
-----------------------------	---------------	-----------	---------------	--------------	----------------	----------------

Årets förändring

varav

<i>Föregående års kapitalförändring</i>			-80 519	1 752	78 767	
<i>Ej avskrivningsbara tillgångar</i>						
<i>Sådd lån (4132)</i>	-20 154		20 654			500
<i>Investeringsstöd</i>	-20					-20
<i>Sundbergsska fonden</i>		-58	53			-5
<i>Konung Oskar II fond</i>		-11				-11
<i>Rest av Ericssons grav</i>		-6				-6
<i>Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan</i>						
<i>Övriga periodiserade kostnader RTA, Verksamhetsavsnittet</i>						
<i>Övriga periodiserade kostnader SCR, Uppbördsavsnittet</i>						
<i>Övriga periodiserade kostnader SCR, Transfereringsavsnittet</i>						
<i>Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan, Transfereringsavsnittet</i>					-790	-790
<i>Övriga periodiserade kostnader RTA, Transfereringsavsnittet</i>					-174	-174
<i>Övriga periodiserade kostnader SCR</i>					25 108	25 108

Summa årets förändring	-20 174	-75	-59 812	1 752	102 911	24 601
-------------------------------	----------------	------------	----------------	--------------	----------------	---------------

Utgående balans 2015	17 719		-35 030	2 863	24 144	9 695
-----------------------------	---------------	--	----------------	--------------	---------------	--------------

ÅRSREDOVISNING 2015
Dnr 106-1532-2016

LÄNSSTYRELSEN JÄMTLANDS LÄN

Not 28 Årets kapitalförändring	2015	2014
Verksamhetsutfall		
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	- 790	1 771
Semesterlöne- och löneskuld	1 365	537
Årets minskning av semesterlöneskulden från 2008 som finansieras av externa medel	- 1 365	- 537
Övriga periodiserade kostnader RTA	- 578	- 7 040
Summa verksamhetsutfall	- 1 367	- 5 269
Uppbörd		
Övriga periodiserade kostnader SCR	40 656	- 77 612
Transfereringar		
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	- 19
Övriga periodiserade kostnader RTA	404	3 129
Övriga periodiserade kostnader SCR	- 15 549	1 004
Summa Transfereringar	- 15 145	4 114
Summa årets kapitalförändring	24 144	- 78 767

De stora differenserna mellan åren beror till stor del på förändringen av fordran/skuld gentemot EU som i sin tur beror på skillnaden mellan de medel Länsstyrelsen betalat ut och de medel Länsstyrelsen erhållit från EU samt avslut av såddfinansiering.

Not 29 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2015	2014
Ingående avsättning	383	419
Årets pensionskostnader	6	243
Årets pensionsutbetalningar	- 170	- 279
Utgående avsättning	219	383

Not 30 Övriga avsättningar	2015	2014
Kompetensväxlingsåtgärder		
Årets förändring	- 138	- 653
Utgående balans	895	1 032
Omstruktureringsåtgärder		
Årets förändring	0	0
Utgående balans	0	0
Summa övriga avsättningar	895	1 032

Not 31 Lån i Riksgäldskontoret	2015	2014
Låneskuld Riksgäldskontoret IB	6 422	6 785
Under året nyupptagna lån	1 946	2 923
Under året gjorda amorteringar	- 2 805	- 3 286
Utgående skuld	5 563	6 422

Beviljad låneram enligt regleringsbrev uppgår till 9 000 tkr.

Not 32 Övriga kortfristiga skulder	2015	2014
Personalens källskatt	1 969	2 012
Övriga kortfristiga skulder	329	4 976
<i>Övriga kortfristiga skulder bestående av</i>		
Transfereringar under utbetalning	0	150
EU-medel för vidarebefordran	0	4 491
Övrigt	329	335
Summa	2 298	6 987

Differensen mellan åren beror på förskottsinbetalning för Interreg Sverige-Norge 2014-2020, som enligt ESV:s rekommendationer från och med 2015 flyttats och numera redovisas som oförbrukade bidrag.

Not 33 Depositioner	2015	2014
Deponerade medel	348	466
Ränta	7	9
	355	474
 Not 34 Periodavgränsningsposter	 2015	 2014
Upplupna löner och semesterlöner	7 760	7 607
Upplupna avgifter på löner och semesterlöner	3 621	3 550
Periodisering av bidragsutbetalningar	0	8 604
Övriga	5 435	1 049
	16 816	20 809
 Oförbrukade bidrag från annan myndighet	 33 049	 82 082
<i>varav</i>		
Kammarkollegiet	1 238	1 706
Riksantikvarieämbetet	1 246	1 404
Länsstyrelsen i Uppsala län	1 551	1 174
Länsstyrelsen i Västmanlands län	1 028	0
Länsstyrelsen i Örebro län	2 588	4 816
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	44	2 218
Naturvårdsverket	5 929	15 611
Boverket	388	964
Statens jordbruksverk	4 646	11 126
Post- och telestyrelsen	9 541	39 817
Statens energimyndighet	33	982
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	920	437
Havs- och vattenmyndigheten	2 437	-799
Övriga statliga myndigheter	1 461	2 626
	33 049	82 082
 De inomstatliga bidragen förväntas tas i anspråk inom följande tidsintervall:		
-inom tre månader	4 000	5 000
-mer än tre månader till ett år	20 000	60 082
-mellan ett till tre år	8 000	16 000
-mer än tre år	1 000	1 000
	33 000	82 082
 Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	 11 994	 3 787
<i>varav finansiering genom EU-fonder</i>		
<i>Life - program för miljö- och klimatpolitik</i>	2 563	202
<i>Interreg Sverige-Norge 2014-2020</i>	7 622	
Periodisering utbetalning upplåtelse 2013/2014		
 Summa oförbrukade bidrag	 45 043	 85 869
 Övriga förutbetalda intäkter		
Övriga förutbetalda intäkter, utomstatliga	0	33 822
		33 822
 Summa periodavgränsningsposter	 61 859	 140 500

Från och med bokslutet 2015 periodiseras inga bidrag.

Skillnaden mellan åren beror till största delen på att stora projekt, där finansiering har inbetalats i förskott, har upparbetat kostnader och minskat det oförbrukade bidraget, men beror även på den felaktiga redovisningen som gjordes av oförbrukade bidrag 2014 där balansräkningen felaktigt påverkats med ca 13 mnkr vilket under 2015 har åtgärdats.

Förändringen av fordran/skuld gentemot EU beror på skillnaden mellan de medel Länsstyrelsen betalat ut och de medel Länsstyrelsen erhållit från EU.

UNDERSKRIFT AV ÅRSREDOVISNINGEN

Landshövdingens underskrift av årsredovisningen 2015

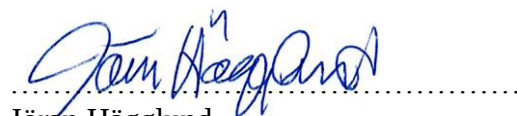
Intern styrning och kontroll

Processen för intern styrning och kontroll bedöms fungera tillfredsställande vid Länsstyrelsen, verksamhetens risker är på en acceptabel nivå samt följs löpande. Under 2014 uppmärksammades förbättringsområden. Dessa fanns inom Länsstyrelsens projektverksamhet varför både uppföljning och kvaliteten i genomförandet av projekten har stärkts under 2015, men de kommer att stärkas ytterligare under 2016. Se vidare under kapitlet Organisationsstyrning om Intern styrning och kontroll och om årets resultat.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten är betryggande.

Östersund den 17 februari 2016

Jöran Hägglund
Landshövding
Länsstyrelsen Jämtlands län

Länsstyrelsen Jämtlands län

Postadress: 831 86 Östersund
Besöksadress: Residensgränd 7
Telefon: 010-225 30 00
jamtland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/jamtland